

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА**

ФАКУЛЬТЕТ МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ І МЕНЕДЖМЕНТУ

**ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР
ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ
УКРАЇНИ**

УДК 339.922(477:4-672ЄС)

Є 24

Організаційний комітет:

Бурмака Микола Олексійович - к.е.н., доцент
Вінська Оксана Йосипівна – к.е.н., доцент
Галенко Оксана Миколаївна – д.е.н., професор
Козачок Тетяна Сергіївна – к.е.н., доцент
Максименко Анна Вікторівна – к.е.н., доцент
Мозговий Олег Миколайович – д.е.н., професор
Олійник Вікторія Володимирівна – к.е.н., доцент
Прісняк Сергій Олександрович – старший викладач
Сандул Марія Станіславівна - к.е.н., доцент
Солодковський Юрій Мечиславович – к.е.н., доцент
Столярчук Ярослава Михайлівна - д.е.н., професор
Федірко Олександр Анатолійович – д.е.н., доцент
Циганкова Тетяна Михайлівна – д.е.н., професор
Черницька Тетяна Володимирівна – к.е.н., доцент

(Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана)

*Редколегія може не поділяти погляди, викладені у збірнику.
Автори тез доповідей несуть відповідальність за їхній зміст*

Євроінтеграційний вектор економічного зростання України: зб. матеріалів
Є 24 студентської наук.-практ. Інтернет-конф.[Електронний ресурс], 21 листопада 2024 р.,
м. Київ. – Київ: КНЕУ, 2024. – 198 с.
ISBN 978-966-926-509-8

У збірнику подано тези доповідей студентів другого (магістерського) рівня вищої освіти факультету міжнародної економіки і менеджменту Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана.

УДК 339.922(477:4-672ЄС)

*Розповсюджувати та тиражувати
без офіційного дозволу КНЕУ забороняється*

ЗМІСТ

Лугін Т.Ю.	8
Міжнародний туризм: сучасний стан, особливості та перспективи розвитку	
Розсохіна В.Л.	10
Роль міжнародного трансферу технологій у розвитку національної інноваційної системи	
Tsaturian A.A.	12
Ethical Challenges In Mckinsey & Company’s Consulting Practices	
Ануфрієв М.М.	14
Роль та місце індустрії криптовалют на світовому фінансовому ринку	
Гуль Д.В.	17
Фундаментальний та технічний аналіз ринку криптовалют	
Коновалов А.О.	19
Особливості інституту банкрутства ТНК	
Розумій Л.О.	21
Роль інвестиційної привабливості підприємства у забезпеченні економічного зростання України на шляху до євроінтеграції	
Степаненко М.Т.	22
Розвиток соціально-медійних платформ у міжнародному бізнесі	
Степаненко Д.Т.	24
Ключові мегатренди трансформації світового консалтингового ринку	
Стеценко Б.С.	26
Роль міжнародних фінансових організацій у підтримці економічного зростання України	
Тарасенко А. А.	28
Стратегічні пріоритети конкурентного розвитку ринку нерухомості України	
Зоря Г. І.	30
Діджиталізація української економіки в умовах інтеграції в ЄС	
Погрібна В.С.	32
Стейблкоїн – інноваційна стабільність у криптовалюті	
Шличкова О.С.	40
PEST аналіз фіатних валют	
Захаров А.О.	43
Особливості розвитку зовнішньоторговельних відносин США та ЄС у контексті сучасної України	
Плахотник О.В.	47
Необхідність та напрями регіональної диверсифікації українського експорту зернових	
Корнійчук А.С.	49
Національна модель цифровізації Китайської Народної Республіки	

Бабінцова В.Р.	52
Підвищення конкурентоспроможності українських товарів у процесі євроінтеграції	
Verbets D.V.	54
Us Global Competitive Leadership In High-Tech Sectors Of The World Economy	
Блащук А.В.	55
Стратегічні ініціативи сталого розвитку компанії JOHN DEERE в умовах повоєнного відновлення України	
Вислінська В.В.	57
Вплив євроінтеграції на модернізацію платіжних систем України	
Вугман Д.О.	59
Ключові напрями цифровізації світового енергетичного сектору	
Грек Я.В.	62
Ключові ризики офшоризації вітчизняної бізнес-діяльності в умовах посилення мінародних регуляторних норм	
Григоренко Ю.В.	65
Етапи розвитку цифрової економіки	
Данькевич Б.О.	67
Оцінка потенціалу України як аутсорсингового хабу для багатонаціональних підприємств	
Дендеберя Д.О.	70
Циркулярна економіка в контексті торговельної інтеграції України з ЄС	
Dmytriienko F.O.	73
Strategic Directions For Improving Ukraine's International Competitiveness	
Закревська С.В.	76
Світовий досвід управління інтелектуальною власністю: виклики адаптації в економіці України	
Кісеолар О. В.	78
Вплив офшорних механізмів на стабільність економіки та фінансову безпеку України	
Kaliuzhna Sofia	81
Adapting International Marketing Practices For Ukrainian Companies Entering The European Market	
Касьян І. Ю.	83
Інтеграція блокчейн-технологій у фінансову систему України: виклики та перспективи в контексті європейських стандартів	
Клещенко К.О.	85
Досвід європейського союзу у формуванні криптовалютного сегменту фінансового ринку в Україні	
Колядюк І.Р.	88
Інтелектуальний ресурс глобального економічного розвитку	

Корнієнко А.А.	91
Конкурентна взаємодія економік США та ЄС: досвід для реалізації національних інтересів України	
Лазян Е.А.	94
Кліматична міграція та її виклики за умов глобалізації	
Лозова С.Ю.	97
Впровадження зеленої економіки в Україні в контексті євроінтеграції	
Мамішов М.Б.	100
Інвестиційна привабливість України: сучасний стан та перспективи зростання	
Манько П.В.	103
Диверсифікація європейського ринку енергоресурсів в умовах глобальної енергетичної кризи	
Овчаренко Д. І.	105
Міжнародна трудова міграція та її вплив на світову економіку	
Павлова Д.А.	107
Європейський ринок нанотехнологій та місце України на ньому	
Паранько Я.В.	110
Європейський вектор розвитку міжнародної торгівлі України	
Псаревський В.В.	112
Технологічна складова конкурентного розвитку економіки України в умовах євроінтеграції	
Рідзель В.Р.	114
Європейська інтеграція України: використання досвіду скандинавської економічної моделі для сталого економічного розвитку України	
Рублик П.В.	117
Європейське інвестування у повоєнному відновленні економіки України	
Сидоров П.Р.	120
Міжнародна конкурентоспроможність підприємств в умовах глобальних викликів	
Струкова А.М.	121
Дезінтеграційна криза в ЄС: форми та наслідки	
Сургучов В.В.	123
Світовий досвід інтеграції країн у міжнародні логістичні мережі	
Устинова А.С.	126
Штучний інтелект в міжнародному бізнесі	
Khomchak O. S.	129
International Investment Resource For Post-War Economic Recovery	
Веремчук А.В.	131
Стратегія сталого розвитку компанії VISA	
Якут Ю.О.	133

Методика обліку та аудиту, особливості оподаткування операцій з імпорту	
Artemenko Anhelina	136
Artificial Intelligence As A Main Driver Of Business Progress	
Blahodir Roman	138
Key Features And Challenges Of Portfolio Investment In Asia	
Макеєва В.О.	140
Використання концепції зеленого маркетингу у стратегії розвитку міжнародної компанії	
Moiseienko Yuliia	142
The Competitive Landscape Of The Global Technology Market	
Нікітін О.О.	144
Євростандарти в українському агросекторі	
Rusyn Serhii	149
The Role Of A Leader's Highly Developed Emotional Intelligence In Strategic Decision-Making	
Васюра К.В.	151
Стратегічний менеджмент як ключовий інструмент управління розвитком сучасної компанії	
Чайка Д.В.	153
Тенденції розвитку діяльності українських підприємств енергетичної галузі в умовах викликів сьогодення	
Пилипів Б.Р.	155
Малий та середній бізнес України як компонентна економічного зростання в умовах євроінтеграції	
Тищенко А.В.	158
Управління персоналом на засадах сталості як невід’ємна компонента успіху компанії в сучасному бізнес-просторі	
Устинова А.С.	161
Штучний інтелект в міжнародному бізнесі	
Демедюк Р.В.	164
Трансформація міжнародних товарних ринків	
Живко М.О.	166
Оптимальні маркетингові стратегії на міжнародних ринках для українських компаній в умовах війни	
Ткаченко А.Д.	169
Стратегічні пріоритети та виклики для аграрного сектору України у процесі євроінтеграції	
Білецький Н.В.	171
Глобальні ініціативи та законодавчі рамки у подоланні гендерної нерівності	
Писаренко М.О.	173
Вплив ТНК на економіку України	
Бондар І.В.	177

Проблема відповідального споживання в парадигмі сталого розвитку підприємств в глокалізаційних умовах	
Васильєв О.Ю.	179
Експортна державна політика України в умовах глобальної конкуренції	
Петрович О.А.	181
Штучний інтелект в міжнародному бізнесі в контексті євроінтеграційного вектору економічного зростання України	
В'ялий В.І.	183
Консалтингова діяльність у сфері інформаційних технологій та маркетингу	
Дядченко Д.С.	186
Перспективи інтеграції України в ЄС	
Вдовиченко Д.О.	189
Стратегічна мотивація діяльності філій іноземних корпорацій в Україні в контексті євроінтеграційного економічного зростання	
Гришакіна К.М.	191
Інтернет-маркетинг в Україні: ключові інструменти, динаміка та тенденції	
Бойчук К.О.	193
Глобальні трансформації міжнародного ринку праці	
Буравська К.І.	195
Тінізація глобальної економіки: інституційні формати та механізми контролю	

МІЖНАРОДНИЙ ТУРИЗМ: СУЧАСНИЙ СТАН, ОСОБЛИВОСТІ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ

Міжнародний туризм визначається як діяльність осіб, які подорожують до місць, що знаходяться за межами їхнього постійного місця проживання, та здійснюють там перебування постійного місця проживання на період, що не перевищує 12 місяців, з метою відпочинку, діловими та іншими цілями [1].

Виділяють біля 10 основних форм міжнародного туризму. Зокрема можна виділити: діловий туризм, оздоровчий, хобі-туризм, пригодницький, спортивний туризм, навчальні тури, релігійний туризм, розважальні та пізнавальні тури [2]. Класифікація міжнародного туризму також проводиться за різними критеріями, такими як мета подорожі, напрямок руху та інтенсивність туристичних потоків.

Історія міжнародного туризму складається з чотирьох основних етапів, які відображають розвиток цієї сфери. Перший етап, що тривав до 1841 року, був пов'язаний з мігрантськими подорожами та відкриттям нових територій. На другому етапі (1841-1914) з'явилися перші туристичні компанії та інфраструктура, що поклало початок організованому туризму для заможних людей. Третій етап (1914-1945) відзначався становленням туристичної індустрії, запровадженням відпусток та новими маршрутами. Четвертий етап, який триває й досі, характеризується масовим туризмом, глобалізацією та технологічними інноваціями, що зробили подорожі доступнішими для багатьох [3].

Згідно зі статистикою, у 2023 році кількість міжнародних туристів у світі досягла 1286 мільйонів, це на 34% більше, ніж у 2022 році, тобто на 325 мільйонів більше. Минулого року міжнародний туризм відновився на 88% від рівня, що спостерігався до пандемії, завдяки значному накопиченому попиту. Загальні доходи від туризму, включаючи пасажирські перевезення, склали 1,6 трильйона доларів у 2023 році, що становить близько 95% від показника 1,7 трильйона доларів, зафіксованого у 2019 році. Попередні дані щодо прямого валового внутрішнього продукту у сфері туризму свідчать про 3,3 трильйона доларів у 2023 році, або близько 3% світового ВВП, що відповідає рівню 2019 року завдяки активним внутрішнім та міжнародним подорожам [4].

Варто зазначити, що повномасштабне вторгнення Росії в Україну також спричинило певні зміни в галузі. Війна суттєво вплинула на туристичний сектор України, зменшивши як в'їзні, так і виїзні туристичні потоки. Одним із основних негативних факторів є безпекові ризики, які обмежують туристичну діяльність у регіонах, де тривають бойові дії або присутні окупаційні війська. Проте після завершення війни відновлення галузі можливе, спираючись на досвід інших країн, які успішно розвивали туризм після конфліктів. Україна може зосередитися на "туризмі пам'яті" для вшанування постраждалих, "воєнному туризмі" для демонстрації масштабів руйнувань та "патріотичному туризмі" для зміцнення національної свідомості [5].

Серед основних тенденцій сучасного світового туристичного бізнесу можна виділити: відновлення туристичних потоків після скасування карантинних обмежень та пандемії COVID-19; зростання уваги до безпеки та здоров'я; впровадження та розвиток цифрових технологій у туризмі; реалізацію концепцій сталого розвитку та екологізації туристичної галузі; поява та розширення нових туристичних продуктів; вплив політичних криз, політичної нестабільності та військових конфліктів [6].

За прогнозами науковців очікується, що частка туризму у світовій економіці складе 5,8%, що вдвічі перевищує середньорічний темп зростання в 2,7%. Прогнозується також, що за цей період сектор створить 126 мільйонів нових робочих місць. Незважаючи на загалом позитивні прогнози розвитку сфери подорожей і туризму до 2032 року, існують певні ризики для повного відновлення галузі. Наприклад, негативний вплив військового конфлікту в Україні призводить до руйнування туристичних об'єктів, загрози безпеці, перебоїв у ланцюгах постачання, зростання цін на енергоносії та обмежень повітряного простору [7].

Список літератури:

1. International tourism. Organization of Islamic cooperation the statistical, economic and social research and training center for Islamic countries (SESRIC). URL: <https://sesricdiag.blob.core.windows.net/sesric-site-blob/files/article/654.pdf>.
2. Види міжнародного туризму. Букліб. URL: <https://buklib.net/books/33432/>.
3. Устименко Л. М., Афанасьєв І.Ю. Історичні етапи розвитку туризму. Все про туризм. Туристична бібліотека. URL: https://tourlib.net/books_history/ustymenko1-3.htm.
4. UN Tourism conducted a global survey among its UN Tourism Panel of Tourism Experts on the impact of COVID-19 on tourism and the expected time of recovery. December 2023. Published: 19/01/2023. URL: <https://www.unwto.org/un-tourism-world-tourism-barometer-data>
5. Барвінок Н. В., Барвінок М. В. Вплив російсько-української війни на туризм в Україні та перспективи його розвитку в майбутньому. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/omp/index.php/bp/catalog/download/237/6403/13255-1?inline=1>.
6. Рига І.І., Рошко С.М. Тенденції розвитку світового ринку туристичних послуг. Вісник Херсонського національного технічного університету. 2023. № 4(87). С. 396–400. URL: <https://doi.org/10.35546/kntu2078-4481.2023.4.51>
7. Travel & Tourism Development Index 2021. Rebuilding for a Sustainable and Resilient Future. Insight Report May 2022. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/publications/travel-and-tourism-development-index-2021/>

Розсохіна В.Л.

РОЛЬ МІЖНАРОДНОГО ТРАНСФЕРУ ТЕХНОЛОГІЙ У РОЗВИТКУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ СИСТЕМИ

Дослідження трансферу технологій включає в себе, перш за все, розуміння понять «технологія» та «трансфер», які є основою процесу передачі інтелектуальних знань і матеріальних розробок за межі місця їх створення. Поняття «технологія» означає розробку та виробництво будь-якого обладнання, інструментів і матеріалів, спрямованих на полегшення життя людини, використовуючи знання, отримані в результаті наукових досліджень [1]. На сьогодні існує кілька різних способів класифікації типів технологій: промислові та виробничі технології (холодильна техніка, пневматичні труби); електронні технології (GPS, радары, акумулятори); освітні технології (інтерактивні дошки); бізнес-технології (CRM, системи управління запасами); харчові технології (термометри, ваги, консерванти); архітектурні технології (інформаційне моделювання будівель (BIM), геоінформаційні системи (GIS)); біотехнології (генна інженерія, програми розведення рослин і тварин); військові (від засобів захисту, таких як бронежилети, до зброї, транспортних засобів, систем зв'язку); технологія робототехніки (електричні системи, двигуни, джерела живлення) та ще багато інших. Передача зазначених видів технологій починається з їхнього відкриття у науково-дослідних установах, після чого відбувається розкриття, оцінка та захист цих технологій. Наступні кроки включають маркетинг, потенційні ліцензійні угоди та розробку продуктів на основі технічних винаходів, які потім передаються та впроваджуються від організації до організації, від галузі до галузі, від країни до країни [2]. Ключові елементи трансферу технологій включають [3]: обмін досвідом і ноу-хау; ліцензування або продаж прав інтелектуальної власності; передача технологій через партнерство, спільні підприємства або співпрацю між дослідницькими установами, урядовими установами та приватними підприємствами.

У довгостроковій перспективі передача технологій є головною складовою технічного прогресу та розвитку інновацій, оскільки вона веде до підвищення продуктивності та допомагає скоротити розрив між багатими і бідними країнами. У результаті норма прибутку від інноваційних інвестицій більш ніж удвічі вища, ніж у фізичний капітал. Більше того, він зростає в тих галузях, у яких зростають витрати на НДДКР. Важливо те, що більш енергійні зусилля з науково-дослідних робіт і краща передача технологій забезпечують підвищення конкурентоспроможності ринкових гравців. Національна інноваційна система країн (НІС) безпосередньо пов'язана з просуванням науки й техніки, включаючи економічні, політичні та інші соціальні інститути, що впливають на інновації (наприклад, фінансова система; організація приватних фірм; система доуніверситетської освіти; ринки праці; культура, регуляторна та податкова політика). Англійський економіст К. Фрімен визначив НІС, як мережу установ у державному та приватному секторах, чия діяльність і взаємодія ініціює, імпортує, модифікує та поширює нові технології [4].

Національні економіки беруть участь у технологічних потоках незалежно від рівня розвитку та інноваційного потенціалу. Торгівельний обмін пов'язаний з їхнім технологічним рівнем, але також дає змогу компаніям і державам досягти більш високого рівня прогресу завдяки впровадженню нових методів виробництва, організації, управління, створенню нових продуктів або пошуку нових торгових точок. Таким чином, порівняльні переваги високорозвинутих країн залежать від їх участі в інноваційній діяльності: чим більший технологічний розрив, тим більша перевага вигод від зовнішньої торгівлі. Зацікавленість у посиленні НІС – один із ключових факторів підвищення конкурентоспроможності гравців на міжнародному ринку. Отримуючи готове рішення у сфері управління чи ліцензію на користування механізмами, можна сфокусуватися, наприклад, на розвитку маркетингової складової розвитку бізнесу та ефективно використати фінансові ресурси. Обмін технологіями може відбуватися за рахунок перенесення/розширення виробництв і заводів або створення спільних підприємств, що дозволяє перемістити персонал, техніку та механізм роботи. До прикладу, за рахунок дешевшої робочої сили або негативного впливу на навколишнє середовище, великі прогресивні компанії можуть запускати лінії виробництва у країнах, що розвиваються, тим самим надаючи доступ до матеріальної бази власних технологій. Смію припустити, що активний масштабний розвиток китайського ринку електроавтомобілів базується на технологічному прориві, що був переданий у країну на основі трансферу технологій виробництва автомобілів таких заводів як General Motors, Tesla, Toyota, Hyundai, Kia, BMW та інші [6]. Компанії різних країн об'єднуються для посилення своїх переваг, створення якісних товарів за найменших втрат матеріалів та часу.

Трансфер технологій дає змогу державі фокусуватися на тих інноваціях, що надають їй конкурентну перевагу та формують стійку національну інноваційну систему чи дають змогу посилити та використати технологію для формування конкурентного ринку.

Список літератури

1. Технологічний словник. TechCareer.net. URL: <https://www.techcareer.net/en/dictionary/technology>
2. Що таке трансфер технологій. Knowledge4Policy. URL: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/technology-transfer/what-technology-transfer_en
3. Трансфер технологій. RoyaltyRange. URL: <https://www.royaltyrange.com/home/blog/technology-transfer>
4. Що таке трансфер технологій: типи трансферу технологій. GeeksforGeeks. URL: <https://www.geeksforgeeks.org/what-is-technology-transfer/#types-of-technology-transfer>
5. Розуміння національної інноваційної системи США, 2020. Information Technology & Innovation Foundation. URL: <https://itif.org/publications/2020/11/02/understanding-us-national-innovation-system-2020/>

6. Заводи-виробники оригінального обладнання - Китай. MarkLines Co., Ltd. URL: <https://www.marklines.com/en/global/chn#list>

Tsaturian A.A.

ETHICAL CHALLENGES IN MCKINSEY & COMPANY'S CONSULTING PRACTICES

McKinsey & Company, a global leader in management consulting, is known for its extensive influence in shaping corporate and governmental strategies across various industries, including healthcare, finance, and energy [1]. However, its role as a trusted advisor has been increasingly questioned due to ethical controversies. These controversies raise significant concerns about McKinsey's commitment to corporate social responsibility (CSR) and the ethical principles guiding its consulting practices [2]. This analysis explores McKinsey's major ethical dilemmas and assesses how balancing client interests with societal welfare remains a pressing challenge in the consulting industry.

One of the most well-known controversies involving McKinsey centers on its advisory role with Purdue Pharma during the opioid crisis. McKinsey is alleged to have advised Purdue on aggressive sales tactics for opioids, potentially prioritizing corporate profit over public welfare [3]. This involvement has been widely criticized for contributing to widespread addiction and overdose deaths in the United States, placing McKinsey's practices under intense scrutiny. Such cases highlight the ethical tension between serving clients' financial goals and safeguarding public health—a core issue in consulting ethics today.

Another significant ethical challenge involves McKinsey's partnerships with authoritarian governments, including Saudi Arabia. By offering strategic advice to regimes with controversial human rights records, McKinsey risks complicity in supporting policies that may limit personal freedoms and suppress political dissent [4]. This raises a fundamental question: Should McKinsey and consulting firms, more broadly, uphold ethical obligations that transcend neutrality and profitability? Collaborations with such governments not only question McKinsey's moral integrity but also challenge the notion that consulting firms can operate in a value-neutral manner in politically charged contexts.

Beyond public health and human rights, McKinsey has faced criticism for its work with industries that significantly impact the environment, such as oil and gas. While these consulting engagements may boost corporate efficiency and profitability, they often contribute to environmental degradation, adding to the urgency of climate change concerns [5]. The moral dilemma here revolves around whether McKinsey should take sustainability into account in its consulting recommendations, especially when advising clients in industries with high environmental footprints.

To explore these ethical challenges, utilitarianism and deontological ethics provide distinct yet complementary lenses for analysis. Utilitarianism, a consequentialist theory, evaluates actions based on their outcomes, focusing on

maximizing societal welfare. From a utilitarian perspective, McKinsey's role in the opioid crisis, for example, would be criticized as unethical due to the extensive societal harm caused by opioid addiction and overdose, which outweighs the financial gains for Purdue Pharma and McKinsey itself [6]. Furthermore, a utilitarian approach questions the long-term societal impact of McKinsey's advice to environmentally harmful industries, emphasizing that short-term profitability should not come at the expense of environmental sustainability and public health [7].

On the other hand, deontological ethics emphasizes moral duties and universal principles, often irrespective of the consequences. In this view, McKinsey must uphold ethical commitments, such as respecting human rights and promoting fairness, even if these principles conflict with client profitability. For instance, McKinsey's work with authoritarian regimes could be seen as a violation of deontological principles, as advising such regimes may contribute to systems that infringe upon fundamental human freedoms and dignity [8]. Kantian ethics, a significant branch of deontology, would argue that McKinsey has a categorical duty to avoid actions that compromise these principles, suggesting that the firm should refrain from engaging with clients whose values starkly contrast with global human rights standards.

Addressing these ethical dilemmas requires strategic changes within McKinsey to balance profit motives with a robust commitment to CSR. First, establishing an Ethical Oversight Committee would allow McKinsey to evaluate potential clients based on their social impact and ethical alignment. This committee could set clear criteria for client selection, helping the firm avoid engagements that conflict with broader societal interests, such as partnerships with regimes known for human rights violations or industries with unsustainable practices [9].

Second, McKinsey should increase transparency in its consulting practices by publishing annual CSR reports that disclose its client relationships and outline its criteria for ethical engagement. This level of transparency aligns with deontological principles of fairness and honesty and builds public trust by showing that McKinsey is accountable for the societal impact of its work. Additionally, third-party audits could be introduced to assess McKinsey's adherence to ethical standards, providing external validation of the firm's commitment to responsible consulting.

Third, investing in ethics training for consultants at all levels would reinforce McKinsey's culture of ethical decision-making, equipping employees to navigate complex moral dilemmas in client engagements. This training should emphasize the importance of considering utilitarian outcomes and deontological principles, empowering consultants to make balanced decisions that respect client objectives and societal welfare.

The ethical challenges faced by McKinsey & Company underscore a broader issue within the consulting industry: the need to align client-centered strategies with ethical obligations that prioritize societal welfare. By integrating utilitarian and deontological perspectives, McKinsey can move toward a more responsible approach to consulting that respects public health, human rights, and environmental sustainability. Through initiatives like an Ethical Oversight Committee, increased

transparency, and comprehensive ethics training, McKinsey can strengthen its CSR practices, aligning its consulting services with principles of social responsibility and ethical integrity. Ultimately, these steps will not only protect McKinsey's reputation but also position it as a leader in responsible consulting, setting a standard for others in the industry to follow.

References

1. McDonald, D. (2013). *The firm: The story of McKinsey and its secret influence on American business*. Simon & Schuster.
2. Crane, A., & Matten, D. (2016). *Business ethics: Managing corporate citizenship and sustainability in the age of globalization* (5th ed.). Oxford University Press.
3. Gebeloff, R., & Smith, M. (2021, February 3). *McKinsey settled for nearly \$600 million over role in opioid crisis*. The New York Times.
4. Bogdanich, W., & Forsythe, M. (2018, December 15). *How McKinsey has helped raise the stature of authoritarian governments*. The New York Times.
5. Rockström, J., Steffen, W., Noone, K., Persson, Å., Chapin, F. S., Lambin, E., & Foley, J. A. (2009). *Planetary boundaries: Exploring the safe operating space for humanity*. *Ecology and Society*, 14(2), 32.
6. Meeler, D. (2016). Utilitarianism. In A. J. Vaidya (Ed.), *Business ethics* (pp. 35–42). Routledge.
7. Arnold, D. G., & Bustos, K. (2016). Business, ethics, and global climate change. In A. J. Vaidya (Ed.), *Business ethics* (pp. 290–296). Routledge.
8. Salazar, S. (2016). Kantian business ethics. In A. J. Vaidya (Ed.), *Business ethics* (pp. 43–48). Routledge.
9. Treviño, L. K., & Nelson, K. A. (2017). *Managing business ethics: Straight talk about how to do it right* (7th ed.). Wiley.

Ануфрієв М.М.

РОЛЬ ТА МІСЦЕ ІНДУСТРІЇ КРИПТОВАЛЮТ НА СВІТОВОМУ ФІНАНСОВОМУ РИНКУ

Індустрія криптовалют зростає швидко та динамічно, займаючи все більше вагомую роль на світовому фінансовому ринку. За останні декілька років показник капіталізації криптовалютного ринку досяг декількох трильйонів доларів. Ринок криптовалют прийнято вважати відносно новою частиною світового фінансового ринку. Сформований у процесі глобального розвитку людства, технологій та інновацій, загальної модернізації економічних процесів, що почалися на початку ХХ століття, основою якого є обіг віртуальних валют, сформованих завдяки системі блокчейн. Структура фінансового ринку має наступний вигляд (рис. 1.).

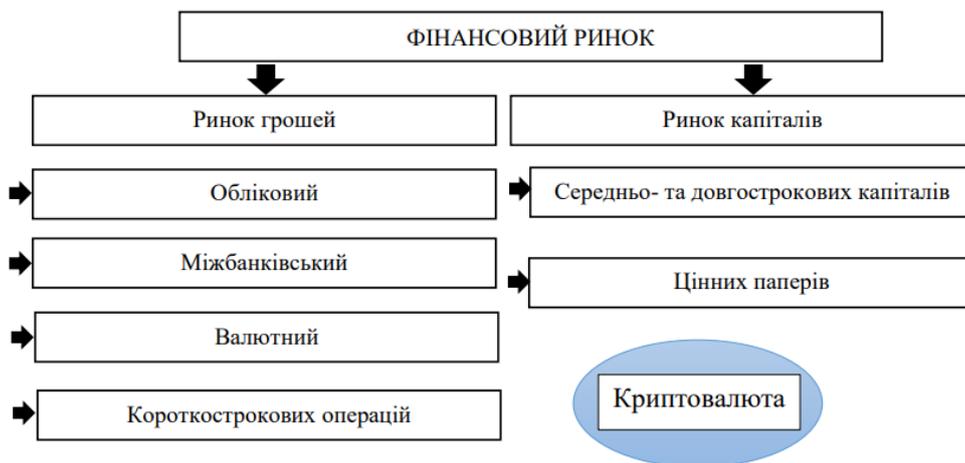

Рис. 1. Структура фінансового ринку [1]

Криптовалюта вже давно перестала бути виключно засобом для онлайн-покупок, адже її застосування поширилося на різні сфери. Це включає оплату послуг, виплату заробітних плат, здійснення благодійних внесків, оплату подорожей, а також фінансову підтримку родини за кордоном. Криптовалюта також використовується як альтернатива звичним фінансовим інструментам для масового прийняття. Цей тренд сприяє більшій інтеграції криптовалют у повсякденне життя, відкриваючи нові можливості для ефективних та зручних фінансових транзакцій [1]. Загальна кількість криптовалют на ринку наразі перевищує 2000 різних видів, і кожна з них має свої унікальні характеристики та призначення. Від великих проектів з масштабними амбіціями до менших альтернативних "алткойнів", що пропонують інновації в певних нішах, варіативність цих цифрових активів забезпечує широкий спектр можливостей для інвестування та використання. Такі проекти, як Ethereum, що сприяє створенню децентралізованих додатків, і Ripple, який вирішує проблеми міжбанківських переказів, демонструють, як різноманітність може сприяти зростанню всієї екосистеми [8].

Сучасний фінансовий сектор також еволюціонує з розвитком криптовалют. Згідно з останніми звітами, 71% споживачів, які використовують фінансові транзакції, вказують на необхідність зменшення їх вартості. Також 70% клієнтів бажають прискорення транзакцій, а 63% зазначають важливість їхньої більшої доступності. Підвищені тарифи, тривалі часові рамки проведення операцій та обмеження у доступі особливо тиснуть на менш забезпечені демографічні групи та малі підприємства, перешкоджаючи їх фінансовому розвитку та мобільності. Криптовалюти пропонують значні переваги порівняно з традиційними платіжними системами, оскільки вони можуть забезпечити виконання платежів у десятки тисяч разів дешевше та швидше. [10].

Основним дискусійним моментом у питанні контролю і регулювання обігу віртуальної валюти у світі є децентралізованість. Перевагою децентралізації є те, що в місцевому вимірі легше впровадити певні стандарти випуску такого типу валюти та її розповсюдження. Ви отримуєте безпечно децентралізоване виробництво, обмін випущеної валюти на реальну, а також

жодних витрат на друк банкнот та їхній паперовий захист. З другого боку, децентралізація надає широкий доступ до контролю персональних даних користувачів криптовалют, контролю їхніх грошових потоків, а відповідно й до технологічної небезпеки та руйнування світової економіки [4].

Отже, криптовалюта має значний вплив на світовий фінансовий ринок, продемонструвавши динамічне зростання та значні коливання ринкової капіталізації протягом останніх років. Її широке прийняття та інтеграція в глобальні фінансові системи вказують на важливість як інвестиційного активу та засобу розрахунків. Волатильність криптовалют відображає їх чутливість до змін у глобальних економічних умовах, технологічних інноваціях, та регуляторних політиках, підкреслюючи їх важливу роль у сучасній фінансовій екосистемі. Криптовалюта значно розширила можливості платіжних систем, пропонуючи швидкі, доступні та надзвичайно економічно вигідні транзакції, що робить її важливим інструментом у глобальних фінансових операціях.

Список літератури:

1. Криптоактиви як об'єкт бухгалтерського обліку. Економічна наука. 2018. №8. С. 76–80.
2. Груша В. 5 варіантів, де українець може розрахуватися криптовалютою. Dev, 2024. URL: <https://dev.ua/blogs/posts/rozrakhuvatys-kryptovaliutoiu-blog>
3. Michael A., McGimpsey P. Cryptocurrency Statistics 2024. Forbes Advisor AU, 2024. URL: <https://www.forbes.com/advisor/au/investing/cryptocurrency/cryptocurrency-statistics/>
4. The State of Crypto: Fairer, Cheaper, Faster Everyday Finance – in partnership with Coinbase. The Block Research, 2023. URL: <https://www.theblock.co/post/276339/the-state-of-crypto-fairer-cheaper-faster-everydayfinance-in-partnership-with-coinbase>
5. Волосович С. В. Віртуальна валюта: глобалізаційні виклики та перспективи розвитку. Економіка України. 2016. № 4 (653). URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/EkUk_2016_4_8

Гуль Д.В.

ФУНДАМЕНТАЛЬНИЙ ТА ТЕХНІЧНИЙ АНАЛІЗ РИНКУ КРИПТОВАЛЮТ

Ринок криптовалют є одним із найшвидше зростаючих сегментів сучасної фінансової системи, що формується на основі інноваційних технологій і нових економічних моделей, а відтак, є об'єктом уваги багатьох міждисциплінарних досліджень. Від моменту виникнення Bitcoin у 2009 році криптовалюти стали символом децентралізації, автономності та фінансової свободи [3]. На

сьогодні ринок охоплює тисячі цифрових активів, серед яких Ethereum, Binance Coin, Cardano, Solana та багато інших, кожен з яких має власну економічну систему та унікальні технологічні особливості. Особливістю ж криптовалют є їхнє функціонування на основі технології блокчейн, яка забезпечує прозорість, безпеку та незмінність транзакцій. Це відкриває нові можливості не лише у фінансовому секторі, але й у сферах логістики, медицини, управління даними та навіть мистецтва завдяки NFT-токенам [4].

Цей ринок привертає увагу як інституційних, так і роздрібних інвесторів завдяки високій доходності, хоча він залишається високоволатильним і ризикованим. Постійні коливання курсів криптовалют та регуляторна невизначеність у багатьох країнах створюють виклики для учасників ринку[7]. Разом із цим, зростання інтересу з боку держав, корпорацій та фінансових інститутів сприяє поступовій стабілізації і розвитку регуляторних рамок, що, у свою чергу, позитивно впливає на ринкову динаміку[1].

Графік 1 – історичні дані про ціну BTC/USDT у 2018-2024 роках.
Джерело: побудовано автором за допомогою Tradingview [2].

Це підтверджує і нещодавнє зростання ціни біткоїна до нового історичного максимуму (ATH) — \$93,477.00, досягнутого 13 листопада 2024 року[5].

Використання фундаментального та технічного аналізу

Сьогодні ринок криптовалют не лише фінансовий інструмент, але й соціальне явище, що змінює підходи до економічних взаємодій. Він стимулює інновації, створює нові форми взаємодії та відкриває безпрецедентні можливості для розвитку глобальної економіки. У цьому контексті фундаментальний і технічний аналіз стають ключовими інструментами для розуміння його динаміки та прийняття обґрунтованих інвестиційних рішень [4]. Фундаментальний аналіз зосереджується на вивченні внутрішньої вартості активу[6]. У цьому контексті аналізуються технологічна основа криптовалюти, ефективність її блокчейн-інфраструктури, алгоритми

консенсусу, а також потенціал масштабованості. Технічний аналіз зосереджений на дослідженні історичних цін, обсягів торгів та інших ринкових даних для прогнозування майбутніх тенденцій [5]. Використання графічних моделей, індикаторів, таких як середні ковзні або індекс відносної сили (RSI), дозволяє визначати ключові рівні підтримки і опору, а також виявляти можливості для входу та виходу з ринку[7]. Поєднання фундаментальної та технічного аналізу дає змогу створити більш цілісну картину ринку криптовалют[6].

Перспективи розвитку ринку криптовалют

Ринок криптовалют продовжує динамічно розвиватися, демонструючи значний потенціал для майбутнього зростання та інновацій [4]. Одним із ключових факторів, що впливають на перспективи розвитку криптовалют, є їхнє поступове впровадження в традиційні фінансові системи та зростання інтересу з боку інституційних інвесторів. Це сприяє підвищенню довіри до цифрових активів та розширенню їхнього використання у різних галузях економіки.

Регуляторні ініціативи також відіграють значну роль у формуванні майбутнього криптовалют. Багато країн працюють над створенням правових рамок для регулювання ринку цифрових активів, що може сприяти його стабілізації та зростанню [1]. Зокрема, Сальвадор став першою країною, яка офіційно визнала біткоїн як платіжний засіб, що дозволило залучити іноземні інвестиції та спростити грошові перекази.

Отже, перспективи розвитку криптовалют виглядають обнадійливо, з огляду на технологічний прогрес, зростання інтересу з боку інвесторів та поступове формування регуляторних рамок, що сприяють інтеграції у сучасний формат розвитку економіки.

Список літератури:

1. **European Central Bank** – Регулювання криптовалют у рамках MiCA. [ecb.europa.eu](https://www.ecb.europa.eu)
2. **TradingView** – Платформа для технічного аналізу криптовалют. [tradingview.com](https://www.tradingview.com)
3. **Bitcoin.org** – Офіційний ресурс про біткоїн та його принципи функціонування. [bitcoin.org](https://www.bitcoin.org)
4. **CoinDesk** – Новини та аналітика ринку криптовалют. [coindesk.com](https://www.coindesk.com)
5. **Statista** – Дані про обсяги торгів та інтерес інвесторів. [statista.com](https://www.statista.com)
6. **Сохацька, О.М., Панасюк, В.М., Роговська-Іщук, І.В., Вінницький, С.І.** Фундаментальний аналіз: теорія та практика. – С. 55–73. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:- <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/608>.
7. **Кравченко А.С.** Сутність поняття «технічний аналіз» та його методи // Науковий вісник "Горизонти науки". – №11 (72), 2018. – С. 28–31. [Електронний ресурс]. — Режим доступу:- <https://sciencehorizon.com.ua/uk/journals/11-72-2018/sutnist-ponyattya-tyekhnichniy-analiz-ta-yogo-myetodi>.

ОСОБЛИВОСТІ ІНСТИТУТУ БАНКРУТСТВА ТНК

Великомасштабна і диверсифікована бізнес-діяльність транснаціональних корпорацій у сучасній світовій економіці перетворює їх у головних акторів світогосподарських процесів. Більше того, в силу специфіки сучасного виробничого комплексу ТНК з тісними горизонтальними і вертикальними міжфірмовими зв'язками, високою технологічною залежністю підрозділів, жорсткою координацією ринкових цін і обсягів виробництва, реалізацією централізованої політики капіталовкладень, наукових досліджень й інноваційних розробок, а також єдиним обліком ресурсної бази і контролем відносин з постачальниками, транснаціональна діяльність стала на сьогодні складно-структурним багатомірним об'єктом фінансово-економічного аналізу.

Це суттєво ускладнює реалізацію транснаціональними корпораціями централізованої фінансової політики з використанням єдиного організаційноінформаційного механізму розробки стратегічних рішень і координації діяльності підрозділів щодо забезпечення безперервних матеріальнотоварних, інвестиційно-фінансових, інформаційних, логістичних й інших потоків. Як справедливо відзначають дослідники, низка корпоративних банкрутств найбільших ТНК світу не могла не позначитися на стабільності функціонування світової фінансової системи в цілому. Фінансові махінації та банкрутства корпорацій США та Європи вплинули на економічну стабільність як у материнських країнах, так і у країнах-реципієнтах цих 84 84 компаній, а також позначилися на коливанні валютних курсів долара й євро [1].

Зрозуміло, що банкрутство будь-якої транснаціональної корпорації характеризується не тільки своєю масштабністю та впливом на економіки держав базування і приймаючих країн, але й особливим механізмом зародження і розвитку, а отже – упередження й подолання. Дане питання ще більшою мірою ускладнюється в силу наявних міжкраїнових відмінностей у законодавчих, фінансово-економічних і юридичних процедурах банкрутства, а також відсутності єдиної, загальновизнаної дефініції даного ринкового інституту. Загалом інститут банкрутства – один з ключових елементів сучасної ринкової економіки, а також розвинутої системи господарських та цивільних правовідносин. Це – механізм, який дає можливість у найкращий з можливих способів уникнути настання катастрофічних ризиків неплатоспроможності суб'єкту господарювання, раціонально розпорядитися наявними засобами. Ситуація банкрутства підприємств є типовою для економіки будь-якої з розвинутих країн. Так, у країнах Євросоюзу щороку банкрутує значна кількість підприємств і підприємців – з кожних ста новостворених підприємств на ринку лишаються двадцять-тридцять. Однак, випадки банкрутства на економіку цих країн в цілому це не впливає катастрофічно, що

пояснюється тим, що процедури банкрутства спрямовані у них в першу чергу для оздоровлення економіки.

У будь-якій країні інститут банкрутства має два нерозривних аспекти: економічний та юридичний. З економічної точки зору в основі банкрутства – фінансова неспроможність підприємства. Неплатоспроможність – неспроможність боржника виконати після настання встановленого строку грошові зобов'язання перед кредиторами не інакше, як через відновлення його платоспроможності [2]. Іншими словами, суб'єкт підприємництва внаслідок економічної нерентабельності, безприбутковості підприємницької діяльності та інших причин має стільки боргів перед кредиторами і 86 86 зобов'язань перед бюджетом, що коли їх вимоги будуть пред'явлені у визначені для цього строки, то майна суб'єкта (активів у ліквідній формі) не вистачить для їх задоволення. Серед основних причин банкрутства: істотне порушення фінансової усталеності підприємства у випадку перевищення зобов'язань над активами; значна незбалансованість грошових потоків; тривала неплатоспроможність підприємства, що викликана низькою ліквідністю його активів та інші.

Список літератури:

1. Карпенко Г.В. Фінансові механізми транснаціональних корпорацій у системі сучасної світової економіки / Г.В. Карпенко // Наукові праці НДФІ. – 2019. – № 1(46). – С. 42-50
2. Комащенко Т.А. Державна політика розвитку інфраструктури ринку інвестицій в інновації: досвід країн ЄС та США / Т.А. Комащенко // Інвестиції: практика та досвід. – 2021. – № 11. – С. 7-13.

РОЛЬ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ПРИВАБЛИВОСТІ ПІДПРИЄМСТВА У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ НА ШЛЯХУ ДО ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Одним із стратегічних завдань економічного зростання України є підвищення інвестиційної привабливості українських підприємств, яке сприяє залученню як внутрішніх, так і зовнішніх інвесторів. Інвестиції виступають основою для модернізації виробництва, збільшення обсягів випуску продукції, створення нових робочих місць і, відповідно, для загального економічного зростання країни.

Євроінтеграційні процеси вимагають від економіки країни адаптації підприємств до стандартів ЄС, що передбачає перш за все покращення якості продукції, інноваційний розвиток, підвищення екологічних стандартів та дотримання міжнародних норм. З іншого боку підвищення інвестиційної привабливості також спонукає підприємства підвищувати свій рівень конкурентоспроможності, що таким чином сприяє швидшій інтеграції у європейський ринок, відкриваючи нові можливості для підприємств України.

Дослідження інвестиційної привабливості потенційного для інвестування об'єкта є початковим етапом процесу капіталовкладення. Наукові джерела по-різному трактують визначення «інвестиційної привабливості» підприємства, проте загалом пропонують розглядати як інтегральний показник, що в динаміці позитивно охарактеризує сукупність індикаторів фінансової звітності підприємства, його конкурентної та кредитної спроможності, маючи за мету максимізацію прибутковості капіталовкладень інвестора та зменшення до мінімуму ризиків у майбутньому.

В умовах незалежної України поняття інвестиційна привабливість підприємства вперше було сформульоване та законодавчо закріплено наказом №22 Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій від 23.02.1998 року, згідно якого «інвестиційна привабливість підприємства – це рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів інвестора щодо конкретного підприємства, яке може визначатися чи оцінюватися значеннями відповідних показників, у тому числі інтегральної оцінки» [1].

На інвестиційну привабливість мають вплив низька факторів, які поділяються на зовнішні та внутрішні. До першої категорії належать фактори, що впливають опосередковано та не залежать від діяльності компанії. Це, наприклад, географічне розташування; галузь діяльності; економічна, соціальна та політична стабільність в країні; темпи інфляції; розвиток інфраструктури та експортних зв'язків; нормативно-правова база; рівень контролю процесів інвестування з боку державних органів. До другої групи відносяться фактори, на які підприємство має безпосередній вплив та може змінювати їх показники. До них відносять витрати підприємства, структуру капіталу, стан фінансових ресурсів, методи контролінгу, маркетингова

діяльність, рівень конкурентоспроможності та сформовані на майбутнє стратегії розвитку [2].

Інвестиційну привабливість підприємства формують не лише внутрішні, але й зовнішні чинники. Ключовими зовнішніми чинниками є економічна стабільність, прозорість законодавства, захист прав інвесторів, політична стабільність, розвинена інфраструктура та податкова політика. Тому позитивні зміни в цих сферах підвищують рівень довіри інвесторів, що є критичним для досягнення довготривалих інвестицій, а також наблизить українську економіку до вимог євроінтеграції.

Варто визначити, що на сьогодні основними перешкодами що стримують інвестиційний потенціал підприємств, та як наслідок євроінтеграцію країни, є корупція, складність судової системи, нестабільність податкового законодавства, а також низька ефективність управління на багатьох підприємствах. Подолання цих перешкод має бути в пріоритеті державної та внутрішньої політики підприємств.

У висновку варто зазначити, що для досягнення високої інвестиційної привабливості українських підприємств потрібна стратегічна підтримка з боку держави, що включає спрощення регуляторних процедур, забезпечення правової захищеності інвесторів та створення стимулів для інноваційного розвитку. Також важливим є створення прозорої та стабільної податкової системи, що дозволить підвищити рівень довіри інвесторів та забезпечити економічне зростання на шляху до євроінтеграції.

Список літератури:

1. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємства та організації. Наказ Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій No 22 від 23.02.1998. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0214-98#Tex>
2. Investment Attractiveness of the Company: Definition Approaches and Assessment. I.I. Glotova E.P. Tomilina, B.A. Doronin. URL: https://www.researchgate.net/publication/334968144_Investment_Attractiveness_of_the_Company_Definition_Approaches_and_Assessment_Methods

Степаненко М.Т.

РОЗВИТОК СОЦІАЛЬНО-МЕДІЙНИХ ПЛАТФОРМ У МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Одним з ключових структурних сегментів сучасного глобального інформаційного суспільства є медіа-індустрія як матеріальне ядро і головна рушійна сила розбудови світового комунікаційного простору.

В останні десятиліття завдяки безперервному нарощуванню масштабів баз даних, активному використанню персональних комп'ютерів, залучених у сферу комунікаційної діяльності і технологій масової комунікації, вона не тільки отримала потужний імпульс розвитку на основі колосального нагромадження капіталу, але й поклала початок формуванню епохи безмежної суспільної влади засобів масової інформації – так званої медіакратії. Медіа-

індустрія репрезентує нині доволі вагомий сегмент глобальної сервісної індустрії, об'єднуючи на своїй інституційній платформі власне засоби масової інформації і розгалужені комунікаційні системи їх функціонування [4]. Всі ми є свідками її перетворення в останні десятиліття на доволі прибуткову сферу бізнес-діяльності, у яку з міркувань вигідного інвестування грошових коштів у всезростаючих обсягах спрямовується великомасштабний приватний капітал.

Розвиток соціально-медійних платформ у міжнародному бізнесі є ключовим фактором для сучасної економіки, оскільки вони впливають на комунікацію, маркетинг, продажі та стратегії управління компаніями на глобальному рівні.

Соціальні медіа стали невід'ємною частиною маркетингових стратегій. Платформи, як-от Facebook, Instagram, LinkedIn, TikTok, можуть рекламувати компаніям товари й послуги на глобальному ринку, залучати аудиторію через таргетовану рекламу та використовувати інструменти аналітики для аналізу поведінки клієнтів [1].

Нині міжнародні компанії здійснюють вибір соціальних мереж для створення унікального іміджу бренду, управління репутацією, швидкого реагування на кризові ситуації та спілкування з клієнтами в реальному часі.

Соціальні платформи сприяють ефективному спілкуванню між міжнародними партнерами та співробітниками. Інструменти, як-от Slack або Microsoft Teams, підтримують роботу міжнародної команди. Завдяки розвитку соціальної комерції (social commerce) компанії надають товари та послуги прямо через платформи (наприклад, Instagram Shop, Facebook Marketplace) та відстежують тренди та формують нові пропозиції для клієнтів [3].

У міжнародному бізнесі популярними є колаборації з інфлюенсерами, які сприяють просуванню брендів у різних регіонах та залученню нових аудиторій через персоналізовану рекламу. Міжнародні бізнеси адаптують свої стратегії залежно від особливостей аудиторії різних країн, враховують мовні, культурні та демографічні аспекти. Вони також випробовують нові технології, наприклад, чат-боти та штучний інтелект для взаємодії з клієнтами.

Соціально-медійні платформи відіграють ключову роль у сучасній економіці та міжнародному бізнесі. Вони залишаються незамінним інструментом для компаній, які прагнуть розширити свій вплив і ефективно працювати на глобальному ринку.

Однак, хоча соціальні медіа відкривають багато можливостей, міжнародний бізнес стикається з багатьма викликами. Проблеми конфіденційності та захисту даних (GDPR, локальні закони), культурні розбіжності у сприйнятті контенту а також проблеми з управлінням великою кількістю платформ [2].

Не дивлячись на це, соціальні медіа продовжують змінювати спосіб, у який ведеться міжнародний бізнес. Перспективи соціально-медійних платформ у міжнародному бізнесі відкривають широкі можливості для інновацій, створення нових моделей взаємодії з клієнтами та зміцнення

брендів. Успіх компаній залежить від їхньої здатності інтегрувати новітні технології, реагувати на глобальні виклики та адаптуватися до змін у споживацьких тенденціях. Вони сприяють інноваціям, розширенню та налагодженню контактів. Компанії, які активно інтегрують ці інструменти у свої стратегії, мають конкурентну перевагу на глобальному ринку. Ці тенденції демонструють, що соціальні медіа продовжують трансформувати міжнародний бізнес, створюючи його більш інтерактивним, персоналізованим і клієнтоорієнтованим. Успішна інтеграція цих інструментів дозволяє компанії посилювати свою позицію на світовому ринку.

Список літератури:

1. 10 Facts about International Social Media Marketing. URL: <https://www.kwintessential.co.uk/blog/localisationtranslation/10-facts-international-social-media-marketing>
2. Campbell J. L. Institutional Change and Globalization. Princeton and Oxford: Princeton University Press, 2023.
3. Information Economy Report 2017: Digitalization, Trade and Development. – UNCTAD, 23 October 2023.
4. Josselyn S. The new trend of M&A in the media industry / S. Josselyn. Deal Law Wire, April 22, 2024. URL: <https://www.deallawwire.com/2016/11/22/the-new-trend-of-ma-in-the-media-industry/>

Степаненко Д.Т.

КЛЮЧОВІ МЕГАТРЕНДИ ТРАНСФОРМАЦІЇ СВІТОВОГО КОНСАЛТИНГОВОГО РИНКУ

За останні сорок років глобальні тенденції світового господарства сприяли стрімкому розвитку консалтингового бізнесу. Він трансформувався із надання рекомендацій щодо бізнесових, організаційно-економічних та управлінських рішень у виробництво висококваліфікованих послуг та інтелектуальних продуктів. Ці зміни спрямовані на відкриття нових ресурсних можливостей і зміцнення конкурентних позицій бізнесу на глобальному ринку.

Дослідження Plunkett Research свідчать, що дохід глобальної консалтингової індустрії зріс із 1 млрд доларів у 1957 році до 506 млрд доларів у 2019 році. Зокрема, у 2020 році обсяг ринку консалтингових послуг становив 139,4 млрд доларів, а за прогнозами, до 2025 року досягне 198,3 млрд із середньорічним зростанням 4,5%. Це вказує на стійке зростання та зрілість галузі, яка вже сьогодні має насичений ринок збуту [1].

Сучасна структура ринку управлінського консалтингу включає близько 1,8 тис. компаній, з яких 50 належать до великого бізнесу, 200 – до середнього, а решта – до малого. При цьому великі компанії забезпечують 66% ринкового

обороту, середні – 25%, а малі – лише 9% [2]. Така ситуація свідчить про олігополістичний характер конкуренції, де великі компанії отримують значну частину прибутків завдяки масштабній і диверсифікованій діяльності.

Лідерами глобального ринку консалтингових послуг є країни з розвиненими економіками, такі як США, Канада, Західна Європа, Японія, Австралія, Нова Зеландія і Сінгапур. На них припадає понад 80% світового ринкового обороту. У 2016 році регіональні показники розподілилися наступним чином: 40% – Північна Америка, 41% – Європа, Середній Схід і Африка, 16% – Азійсько-Тихоокеанський регіон, 3% – інші країни [3].

Новим трендом стало залучення до ринку консалтингових послуг держав із новими ринками, які пропонують дешеву робочу силу та активний бізнес-сектор. Це зумовлено зростанням попиту на професійні послуги та бажанням консалтингових фірм розширити доходи й скоротити витрати в умовах посилення конкуренції й економічної нестабільності.

Не можна ігнорувати зростаючу роль офшоризації економічних операцій консалтингових компаній, яка здійснюється через внутрішньо-корпоративний аутсорсинг бізнес-процесів, залучення місцевих консалтингових фірм для обслуговування багатонаціональних компаній у різних регіонах світу, а також створення глобальних професійних мереж. Такі мережі стають платформою для мобільного використання експертизи консультантів у будь-якому куточку світу, дозволяючи ефективно вирішувати актуальні завдання бізнесу.

Ці процеси сприяють фрагментації традиційних вертикально інтегрованих бізнес-процесів у консалтинговій сфері, коли окремі їх елементи передаються в аутсорсинг. Як наслідок, активно формуються нові центри глобальної консалтингової індустрії, зокрема в таких країнах, як Китай, Сінгапур, Малайзія, Бразилія, Індія та інші держави Латинської Америки. Ці регіони стають все привабливішими для розвитку консалтингових послуг.

Серед основних тенденцій розвитку глобального консалтингового ринку можна виокремити такі: суттєві системні зміни у технологіях придбання консалтингових послуг і задоволення глобального попиту на них, зростання ринкового тиску на цінову політику та механізми ціноутворення, виокремлення управління знаннями в окрему форму міжнародної кооперації, активну сегментацію ринку за продуктами і розширення спектру послуг для споживачів. Також відзначається посилення конкуренції між консалтинговими компаніями за клієнтів, інтелектуальні й кадрові ресурси, уніфікація національних стандартів, методів і підходів у консалтинговій діяльності, стандартизація якості послуг і професійних вимог до консультантів, а також підвищення рівня їхніх кваліфікаційних компетенцій.

Список літератури:

1. Consulting Overview. Business Analysis, Market Size and Industry Video. – Plunkett Research. URL: <https://www.plunkettresearch.com/industries/consulting-market-research/>

2. Global Management Consulting Services Market Size, Status and Forecast 2025. 29 June 2018. URL: <https://www.wiseguyreports.com/reports/2846670-global-management-consulting-services-market-size-status-and-forecast-2025>

3. Consulting Industry Statistics and Market Size Overview, Business and Industry Statistics. Plunkett Research. URL: <https://www.plunkettresearch.com/statistics/Industry-Statistics-Consulting-Industry-Statistics-and-Market-Size-Overview/>

Стеценко Б.С.

РОЛЬ МІЖНАРОДНИХ ФІНАНСОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ У ПІДТРИМЦІ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

З початком повномасштабного вторгнення в Україну міжнародна підтримка, зокрема фінансове кредитування, стала критично важливою для забезпечення економічної стабільності. В умовах руйнування інфраструктури, втрат виробничих потужностей і збільшення державних витрат, міжнародні фінансові організації (МФО) надають необхідні ресурси для відновлення та розвитку ключових секторів економіки. Євроінтеграційний вектор набуває ще більшої ваги, оскільки прагнення України до членства в ЄС передбачає впровадження стандартів та реформ, що спрямовані на відбудову та модернізацію країни. Кредитування, надане міжнародними фінансовими організаціями, не лише сприяє стабілізації економіки, але й забезпечує ресурси для трансформації ключових секторів.

Євроінтеграційний вектор України та підтримка МФО, сучасні переваги та виклики.

Євроінтеграційний процес передбачає не лише економічні реформи, але й гармонізацію законодавства, покращення ділового клімату та інфраструктури. МФО, зокрема Міжнародний валютний фонд (МВФ), Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР) та Світовий банк, допомагають Україні отримати доступ до фінансування на вигідних умовах для реалізації цих реформ.

На основі інформації Світового банку, з початку конфлікту в лютому 2022 року банк мобілізував 38 мільярдів доларів США у вигляді фінансових зобов'язань та обіцянок для України, з яких понад 29 мільярдів доларів вже були виплачені станом на листопад 2023 року. Ця фінансова підтримка є частиною масштабніших зусиль, спрямованих на допомогу Україні в збереженні функцій уряду та підготовці до відновлення після закінчення війни.

За даними Міністерства фінансів України, на середину 2023 року загальний обсяг фінансування, залученого від іноземних партнерів на двосторонній та багатосторонній основі, перевищив 50 мільярдів доларів США. Протягом 2022–2023 років спостерігається тенденція до поступового зростання залучення допомоги. У структурі джерел гранти складають понад

55% від загального обсягу, тоді як частка пільгових кредитів і гарантій становить приблизно 40% і 5% відповідно.

Також варто зазначити, чому це вигідно для України: кредити міжнародних фінансових організацій (МФО) зазвичай мають низькі процентні ставки, які становлять 1-2%, у той час, як комерційні кредити можуть сягати 10-15%. Наприклад, Світовий банк у 2023 році надав кредит \$200 млн під плаваючу проценту ставку, тоді як українські банки пропонували 12-14%. Це дозволяє знизити витрати на обслуговування боргу, що є важливим для фінансової стабільності країни.

МФО також пропонують відстрочку платежів, що дозволяє Україні адаптуватися до нових економічних умов і уникнути фінансових труднощів у період кризи.

Пріоритети та перспективи кредитування під час війни: чому це необхідно зараз.

Основна проблема для України під час війни — це дефіцит фінансування. В умовах зростання державного боргу та економічного спаду, кредити від МФО стають основним інструментом для стабілізації та підтримки економіки.

Чому це важливо зараз? По перше, для відновлення інфраструктури. МФО надають довгострокові кредити на відбудову мостів, доріг, лікарень та шкіл. По друге для стабілізації фінансової системи. Державний бюджет України має великий дефіцит через військові витрати. Кредити від МВФ дозволяють покрити цей дефіцит без ризику економічного колапсу.

Проблематика, ризики та виклики кредитування під час війни.

Одним з основних викликів є збільшення зовнішнього боргу, який необхідно буде погашати у майбутньому. У період кризи також особливо важливо забезпечити прозорість використання фінансових ресурсів. Існують випадки неефективного використання кредитів, що підриває довіру до міжнародних партнерів. А також військові ризики, а саме руйнівні наслідки війни можуть перешкодити реалізації багатьох проєктів, зокрема інфраструктурних. Частина інвестицій може бути втрачена через руйнування або окупацію.

Як висновок можна сказати, що Україна поки що не може самостійно впоратися з економічними викликами, які виникли внаслідок війни. Тому співпраця з міжнародними фінансовими установами є необхідною для забезпечення стабільного економічного зростання. Кредити від МФО підтримують не лише короткострокову стабільність, але й сприяють довгостроковому відновленню та інтеграції України до Європейського Союзу. У майбутньому пріоритетними напрямками співпраці будуть реформи у сфері зеленої енергетики, цифрової економіки та інфраструктурного відновлення.

Ключові пріоритети мають бути зосереджені на модернізації виробничого та інфраструктурного потенціалу, стимулюванні інновацій та експорту, впровадженні «зелених» технологій, розвитку людського капіталу. Для цього слід активно використовувати інструменти пільгового кредитування,

гарантової допомоги, випуску цільових облігацій, приватно-державного партнерства.

Список літератури:

1. Звіти Європейського банку реконструкції та розвитку (ЄБРР): <https://www.ebrd.com/find?keywords=Ukraine&content-all=true&dates-all=true&search-type=search-all&page=1&order-by-date=false>
2. Міністерство фінансів України: <https://mof.gov.ua/uk>
3. Національний банк України (НБУ): <https://bank.gov.ua/>
4. (Updated Ukraine Recovery and Reconstruction Needs Assessment Released) <https://documents1.worldbank.org/curated/en/099445209072239810/pdf/P17884304837910630b9c6040ac12428d84.pdf/>

Тарасенко А. А.

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ РИНКУ НЕРУХОМОСТІ УКРАЇНИ

Ринок нерухомості в Україні після початку війни у 2022 році зазнав значного впливу: падіння інвестицій, зниження попиту на житло в зонах бойових дій та скорочення будівництва у великих містах. У 2022 році обсяг будівництва зменшився на понад 30%, а кількість нових житлових комплексів у Києві – на 15% порівняно з 2021 роком[1].

У західних регіонах, як-от Львів і Тернопіль, ринок нерухомості стабілізується завдяки внутрішній міграції. У 2023 році відновлено 75% будівництва, а в Тернополі на продаж залишалось 97% новобудов, що свідчить про відновлення попиту [2]. У 2020 році ринок нерухомості скоротився через пандемію COVID-19, але у 2021 році почалося поступове відновлення. Війна 2022 року спричинила різке падіння показників, а у 2023 році зафіксовано невеликий приріст, переважно в західних регіонах. До війни будівництво стабільно зростало, забезпечуючи приріст 10-15% щороку[3].

Відновлення ринку нерухомості в Україні після війни залежить від залучення інвестицій, відбудови інфраструктури, доступного житла, розвитку екологічного будівництва та прозорості ринкових операцій.

Для стимулювання інвестицій важливо створити сприятливі умови для інвесторів. Попри спад інвестицій у 2022 році через війну, у 2023-2024 роках помітна тенденція до їх відновлення[2]. Сприятливі умови можна забезпечити через податкові пільги для компаній, які інвестують у відновлення житлових і комерційних об'єктів, а також спрощення дозвільної системи. Активізація міжнародного партнерства та залучення іноземних інвестицій і грантів сприятимуть швидшій відбудові та розвитку ринку.

Відновлення інфраструктури у постраждалих регіонах із застосуванням енергоефективних технологій підвищить конкурентоспроможність ринку та зменшить витрати користувачів. Наприклад, КН РІЕЛ у 2022 році збудувала 172 000 м², у 2023 році – 520 000 м², а у 2024 році прогнозується 650 000 м² [4].

Доступність житла можна підвищити через державні програми, такі як пільгові іпотечні кредити, особливо для ВПО, що стимулюватиме будівельну діяльність і відновлення економіки. Розвиток екологічного та енергоефективного будівництва, зокрема за стандартом nZEB, використання відновлюваних джерел енергії та енергоаудит, сприятиме сталому розвитку ринку та зменшенню витрат на енергоресурси. [5].

Для розвитку ринку нерухомості варто впровадити державні програми реконструкції зруйнованих об'єктів та підтримки відновлювальних компаній. Створення стабілізаційного фонду допоможе фінансувати проекти у стратегічно важливих регіонах і забезпечить фінансовий резерв для будівельної галузі.

З 24 лютого 2022 року по лютий 2024 року[6] в Україні зруйновано понад 213 000 об'єктів, переважно в Донецькій, Харківській, Луганській, Запорізькій, Херсонській та Київській областях. Пошкоджено понад 143 000 приватних і 24 000 багатоквартирних будинків. Для відновлення виділено понад 16 млрд гривень, а Світовий банк оцінює загальні потреби у 486 млрд доларів.

Спрощення дозвільної системи, розвиток міжнародного партнерства, вдосконалення правової бази та створення механізмів моніторингу сприятимуть прискоренню будівництва, підвищенню прозорості та довіри до ринку. Незважаючи на виклики, ринок нерухомості має значний потенціал для відновлення завдяки інвестиціям, модернізації інфраструктури та прозорим операціям, що підвищить його конкурентоспроможність і сприятиме розвитку.

Список літератури:

1. Економіст. Результати 2023 року на ринку нерухомості / Економіст // Економіст України. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economist.com.ua/results-of-2023-in-the-real-estate-market/>
2. Дом.рія. Яким був 2023 рік для ринку нерухомості України: підсумки, динаміка цін / Дом.рія // Дом.рія. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dom.ria.com/uk/news/yakim-buv-2023-dlya-rinku-nerukhomosti-ukraini-pidsumki-dinamika-czi-258328.html>
3. Економіст. Результати 2023 року на ринку нерухомості / Економіст // Економіст України. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://economist.com.ua/results-of-2023-in-the-real-estate-market/>
4. СтройОбзор. Riel увійшла до ТОП-10 забудовників України: 520 тисяч кв. м житла введено в експлуатацію / СтройОбзор // СтройОбзор. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://stroyobzor.ua/ru/kyev/news-builders/riel-uvyishla-do-top-10-zabudovnikiv-ukraini-520-tisyach-kv-m-zhitla-vvedeno-v>
5. eEnergy. Енергоефективність будівель в Україні / eEnergy // eEnergy. – 2023. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://eenergy.com.ua/energoefektyvnist/energoefektyvnist-budivel-v-ukrayini/>

6. Кабінет Міністрів України. Відбудова зруйнованого внаслідок агресії РФ / Кабінет Міністрів України // Кабінет Міністрів України. – 2024. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/priorytety-uriadu/vidbudova-zruinovanoho>

Зоря Г.І.

ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ІНТЕГРАЦІЇ В ЄС

На сьогодні процес діджиталізації в Україні активно розвивається, охоплюючи більшість секторів економіки. Основною причиною цього є вимоги ЄС. По-перше, у банківській сфері спостерігається цифрова трансформація, що включає автоматизацію операцій, зменшуючи потребу в людських ресурсах. По-друге, діджиталізація фінансових ринків сприяє адаптації споживачів до цифровізації суспільства, дозволяючи перенести капітал у соціальні мережі та на веб-сайти.

Сьогодні також існує значна потреба у висококваліфікованих ІТ-спеціалістах, які можуть оптимізувати бізнес-процеси, зокрема фінансові та бухгалтерські розрахунки, що сприятиме підвищенню ефективності господарських операцій і додатковому прибутку. По-третє, діджиталізація окремих ринків може збільшити використання професійних послуг майже на 20% до 2025 року [1].

Окрім того, діджиталізація економіки сприяє популяризації «цифрових підприємств», надаючи можливості для просування продукції та зменшення зусиль для входження на нові ринки. По-п'яте, діджиталізація виробництва дозволяє швидко реагувати на зміни в ринкових вимогах, впроваджуючи автоматизовані машини та сучасні інформаційно-комунікаційні технології.

Основною метою діджиталізації для кандидатів у ЄС залишається детінізація бізнесу, що виражається у покращенні взаємодії між державним сектором і бізнесом через використання цифрових платіжних інструментів [2]. Цифрова трансформація сприяє переходу тіньового бізнесу до формальної економіки, встановлюючи цифрову ідентичність для підвищення прозорості та ефективності операцій.

До основних інструментів детінізації з використанням діджитал-технологій належать блокчейн, електронні процедури декларування доходів, онлайн-реєстрація бізнесу та електронне податкове адміністрування.

Тіньова економіка залишається серйозною проблемою для України, з рівнем близько 32% у 2021 році. Уряди багатьох країн, включаючи Україну, активно працюють над вдосконаленням політики детінізації, і ЄС готовий допомогти в цьому процесі [3]. Наприклад, в ЄС члени впроваджують сертифіковані касові апарати для готівкових операцій, обов'язкові реєстри найманих працівників, скорочення регуляторних бар'єрів і спрощення процедури реєстрації.

Діджиталізація може стати ефективним інструментом підвищення конкурентоспроможності, дозволяючи компаніям створювати стратегії для впровадження інновацій та полегшення обробки та аналізу даних.

Плани України щодо розвитку діджиталізації виглядають дуже перспективно. Незважаючи на війну, держава створила карту цифровізації економіки на військовий та повоєнний час. У рамках програми відновлення United 24 до 2025 року уряд планує залучити понад 69,2 млрд грн на цифровізацію. Карта складається з 15 основних національних програм, обраних членами Нацради відновлення [4]. Робоча група «Діджиталізація», до якої входили понад 30 фахівців, підготувала план з проектами, цілями та обсягами фінансування, розділеними на дев'ять напрямків і три часові етапи: завдання воєнного часу на 2022 рік; відновлення у 2023–2025 роках; модернізація у 2026–2032 роках.

Серед найвагоміших програм:

1. Розвиток цифрової економіки. Виділено 34,7 млрд грн, що становить половину всіх виділених коштів на діджиталізацію. Мета – збільшити частку ІТ-послуг у ВВП з 2,7% у 2021 році до 10% у 2025 році через інвестиції в стартапи та залучення іноземних фахівців.

2. Розвиток мережі ЦНАП. Планується виділити понад 8,3 млрд грн для відновлення центрів надання адміністративних послуг, що зменшить бюрократію та тіньовий бізнес.

3. Державні інформаційні ресурси у хмарних технологіях. Виділено 5,49 млрд грн для розробки стратегії розвитку хмарної інфраструктури та перенесення 30% державних ресурсів у хмару до 2025 року, з акцентом на кібербезпеку.

4. Розвиток публічних електронних реєстрів. Заплановано 2,33 млрд грн для впорядкування даних у державних реєстрах.

Отже, діджиталізація економіки є важливим елементом євроінтеграції України. Цей процес, що переводить економічну діяльність у новий формат, є однією з основних вимог ЄС. Проте діджиталізація також має свої виклики, які діляться на проблеми державних органів та бізнесу. Для їх вирішення державі слід активніше залучати бізнес до інновацій через тренінги та консультації. На даний момент нові можливості вже представлені в додатку ДІЯ, і хоча сервіс потребує вдосконалення, перші кроки держави є очевидними. Сподіваємося на перемогу у війні та подальший розвиток на шляху до ЄС.

Список літератури:

1. Пешко, М., & Завербний, А. (2023). ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ. *Економіка та суспільство*, (47). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-47-56>

2. Шлайфер, М., & Тодошук, А. (2022). ДІДЖИТАЛІЗАЦІЯ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ. *Економіка та суспільство*, (45). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-45-10>

3. Лапін А. В., Грінчук І. О., Оленюк Д.О. Діджиталізація економіки в Україні: сучасний стан та перспективи. *Електронний журнал «Ефективна економіка»*. 2022, (7). DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105.2022.7.22>

4. Дергачова В. В., Голюк В. Я. Цифрова термінологія у стратегіях. Сутність, місце та роль діджитал менеджменту. *Економічний вісник НТУУ «Київський політехнічний інституту»*. 2022, (22). С. 114–117. DOI: <https://doi.org/10.20535/2307-5651.22.2022.260165>

Погрібна В.С.

СТЕЙБЛКОІН – ІННОВАЦІЙНА СТАБІЛЬНІСТЬ У КРИПТОВАЛЮТІ

Актуальність. У світі фінансів надзвичайно важливою є постійна інновація та впровадження нових інструментів, що відповідають вимогам сучасного глобального ринку. Одним з найбільш обговорюваних фінансових інструментів останніх років є стейблкоїни – цифрові активи, що мають стабільний курс за рахунок прив'язки до реальних активів або фіатних валют.

Постановка завдання. Проведення аналізу сучасного стану розвитку та перспектив застосування стейблкоїнів у фінансових операціях. Дослідження охоплює такі аспекти, як види стейблкоїнів, їх застосування в реальному світі, законодавче регулювання в Україні, приклади та майбутнє розвитку цього фінансового інструменту.

Виклад результатів дослідження. Stablecoin (англ.«стабільна монета») або стейблкоїн — це криптовалюта, ціна якої залежить від вартості будь-якого традиційного фінансового активу. Як правило, вони прив'язані до курсу долара або євро (зазвичай в співвідношенні 1:1), золота або інших активів, в тому числі й іншої криптовалюти.

Стейблкоїни не є однорідними. Вони розрізняються за різними ознаками, згідно з якими їх можна класифікувати. Одним з головних критеріїв класифікації стейблкоїнів є механізм забезпечення стабільності їх курсу. Види стейблкоїнів за механізмом реалізації представлені на рис.1.

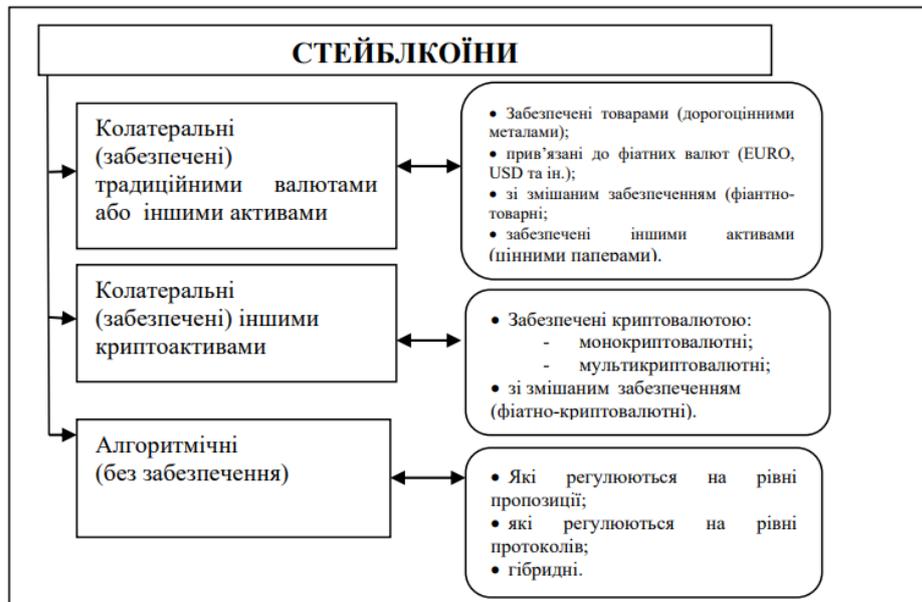

Рис. 1. Види стейблкоїнів за механізмом реалізації

Джерело: [3].

Стейблкоїни володіють перевагами криптовалюти (прозорість, надійність, незмінність, цифрові гаманці, швидкі транзакції, низькі комісії та приватність), а також стабільні й викликають довіру, як традиційні валюти (долар США або євро).

Спочатку власники криптовалюти використовували стейблкоїни, щоб зберегти кошти в разі обвалу ринку. Якщо біткоїни дешевшали, їх можна було конвертувати буквально за кілька хвилин і уникнути збитків. Без стейблкоїнів довелося б переводити біткоїни в традиційні валюти. Такі операції можливі не на кожній платформі, і за них стягується суттєва комісія.

Крім цього, стейблкоїни корисні у випадках, коли потрібно здійснювати швидкі та безпечні міжнародні платежі: як для трудового мігранта, який переказує гроші сім'ї, так і для великого бізнесу, якому потрібен дешевий і ефективний спосіб розрахунку з закордонними постачальниками.

Децентралізована, надійна і стабільна система стейблкоїнів матиме безліч застосувань: від транскордонного кредитування до фінансового планування. Основні переваги і недоліки стейблкоїнів у сучасних умовах представлені на рис.2.

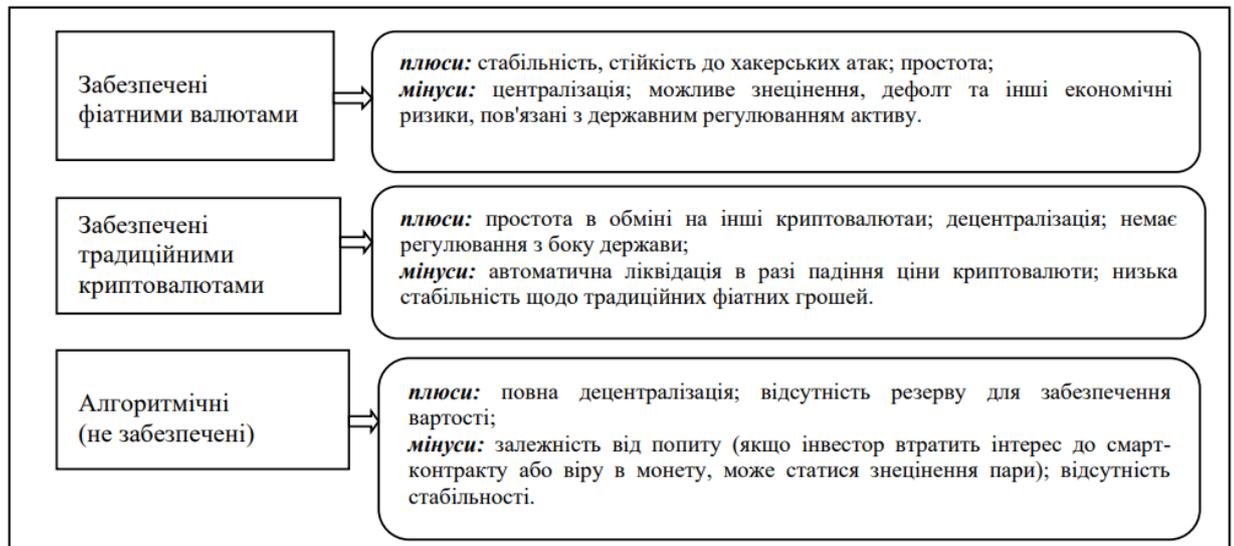

Рис. 2. Основні переваги і недоліки стейблкоїнів у сучасних умовах
Джерело: [3].

Також звернемо увагу на основні економічно-функціональні характеристики стейблкоїнів, що забезпечені саме фіатними валютами, які відображені у табл.1

Таблиця 1
ОСНОВНІ ЕКОНОМІЧНО-ФУНКЦІОНАЛЬНІ ХАРАКТЕРИСТИКИ СТЕЙБЛКОЇНІВ, ЗАБЕЗПЕЧЕНИХ ФІАТНИМИ ВАЛЮТАМИ

Характеристики / Characteristics	Електронні гроші / Electronic money	Стейблкоїни / Stablecoins	Криптовалюти / Cryptocurrencies
Внутрішня вартість	Ні	Ні	Ні
Вимога на емітента	Так	Так	Так
Засіб обміну	Так	Так (обмежений)	Обмежений
Засіб платежу	Так	Обмежений	Обмежений
Розрахункова одиниця (на державному рівні)	Так	Ні	Ні
Засіб збереження вартості	Так, але з інфляційним ризиком і ризиком ліквідності	Так, але з кредитним ризиком емітента та інфляційним ризиком базового активу	Так, але з великою волатильністю
Нарахування процентного доходу	Ні	Ні, але є можливість отримати незначний спекулятивний дохід	Ні, але є можливість отримати значний спекулятивний дохід

Джерело: [3].

Фіатні валюти - це традиційні валюти, які визнаються законодавством країни та є офіційними засобами обміну в цій країні. На сьогодні, вони не

підтримуються ніякими фізичними благами, такими як золото чи срібло, але зберігають свою вартість через довіру до урядового законодавства і економічних систем. Фіатні валюти включають такі популярні валюти, як долар США, євро, фунт стерлінгів, ієна, індійська рупія та інші. Ключовим етапом у розвитку сучасних фіатних валют є прийняття Ямайської валютної системи в 1976 році, коли долар США відмовився від прив'язки до золота.

Основними сферами застосування стейблкоїну в реальному світі є:

- Повсякденні фінансові операції;
- Оптимізовані регулярні платежі та транзакції з карти на карту;
- Швидкі й доступні перекази для робочих мігрантів;
- Захист від гіперінфляції та волатильності ринку;
- Покращений обмін криптовалют і зниження впливу біткоїнів на ринок.

[1]

Приклади стейблкоїну:

- **Tether (USDT)**
 - Tether є одним з найбільш відомих стейблкоїнів, який пов'язаний з долларом США. Він був створений компанією Tether Limited і має найбільший обсяг на ринку стейблкоїнів.
- **USD Coin (USDC)**
 - Розроблений в рамках спільного проекту між Circle і Coinbase, USDC також пов'язаний з долларом США. Цей стейблкоїн розроблено відповідно до стандартів централізованого аудиту та регулювання.
- **TrueUSD (TUSD)**
 - Це інший стейблкоїн, який пов'язаний з долларом США. TrueUSD створено командою TrustToken і має за мету забезпечити стабільну вартість, засновану на резервному фонді в доларах.
- **DAI**
 - DAI є стейблкоїном, розробленим на основі механізму взаємодії протоколів на Ethereum. Він забезпечується колективними засобами, які забезпечують його стабільність, такими як криптовалютні застави.
- **Paxos Standard (PAX)**
 - Розроблений компанією Paxos, PAX також пов'язаний з долларом США. Він пройшов сертифікацію та аудит, що сприяє довірі користувачів до його стабільності.
- **Paxos Gold (PAXG)**
 - PAXG забезпечений фізичним золотом, кожен токен представляє право власності на 1 тройську унцію (31,1 грама) золота, яке

зберігається у надійних сховищах у Лондоні, що відповідають стандартам Лондонської асоціації ринку дорогоцінних металів (LBMA).

Статистику цін на стейблкоїни надано в рис. 3 – 7.

Рис. 3. Статистика цін на стейблкоїн Tether (USDT)

Джерело: [6.1].

Рис. 4. Статистика цін на стейблкоїн Paxos Standard (PAX)

Джерело: [6.2].

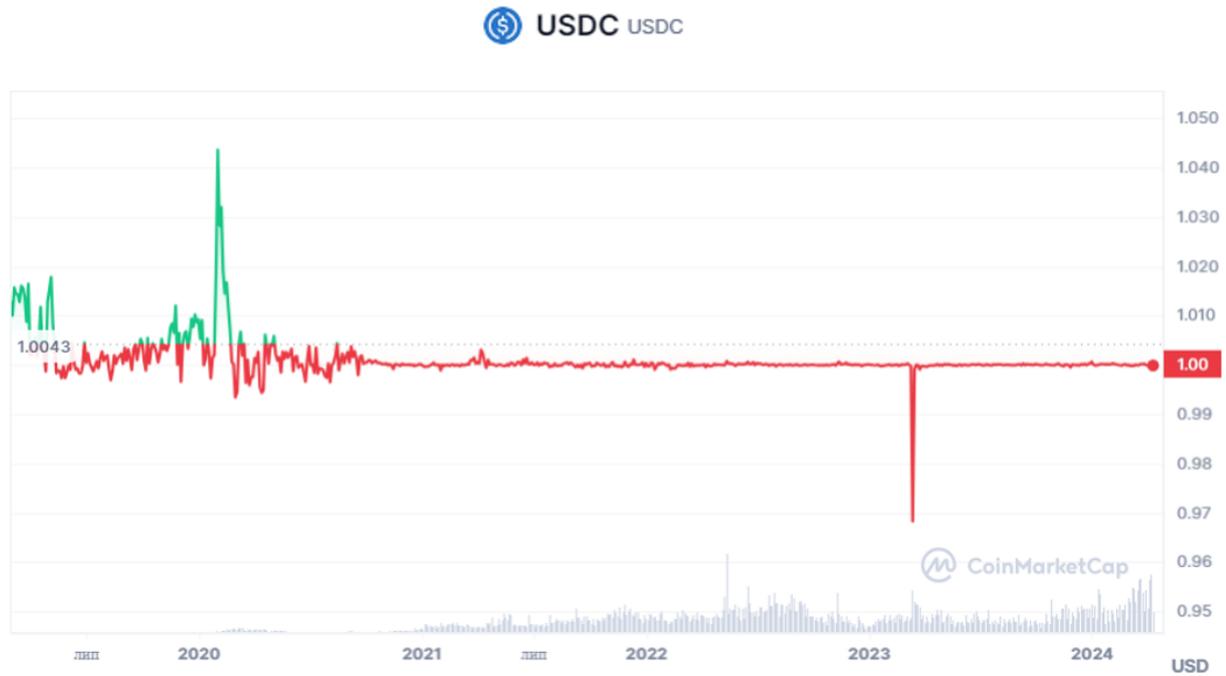

Рис. 5. Статистика цін на стейблкоїн USD Coin (USDC)
 Джерело: [6.3].

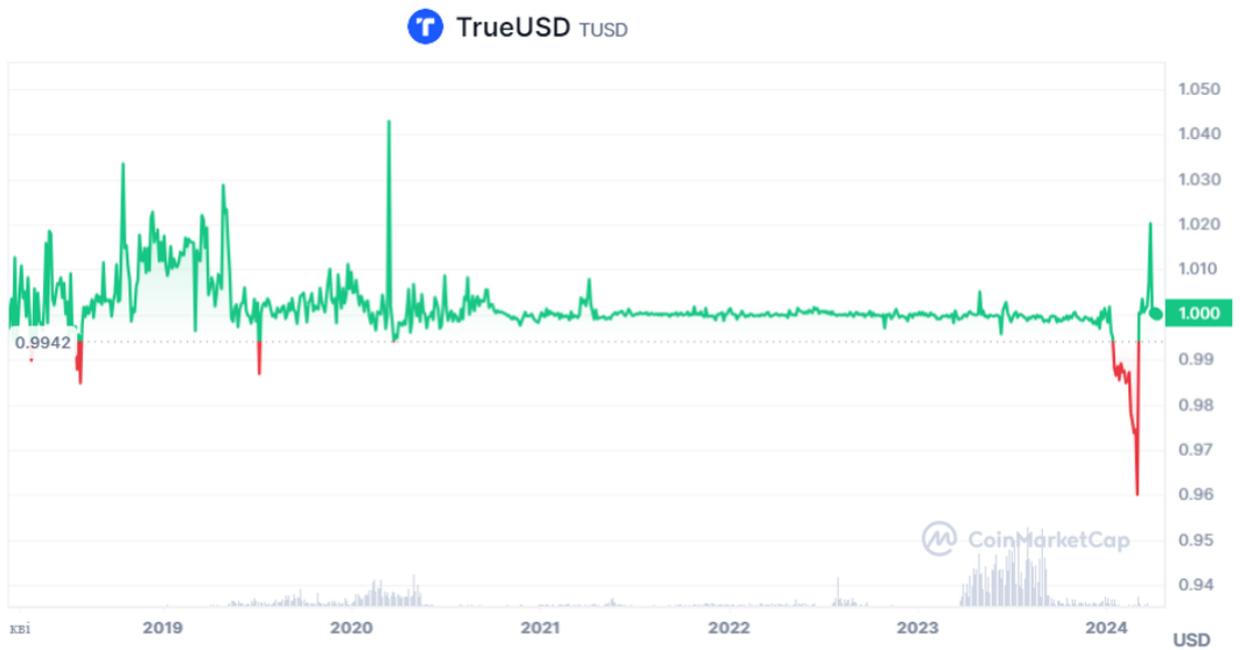

Рис. 6. Статистика цін на стейблкоїн TrueUSD (TUSD)
 Джерело: [6.4].

Рис. 7. Статистика цін на стейблкоїн DAI

Джерело: [6.5].

Рис. 8. Статистика цін на стейблкоїн Paxos Gold (PAXG)

Джерело: [6.6].

В Україні підписано Проєкт Закону №3637 “Про віртуальні активи”. Прийнятим законопроєктом передбачається комплексне врегулювання правовідносин, що виникатимуть у зв’язку з обігом віртуальних активів в Україні, визначатимуться права та обов’язки учасників ринку віртуальних

активів, засади державної політики у сфері обігу віртуальних активів і передбачається легалізувати оборот криптовалюти в Україні. [2]

Законопроектом також передбачено, що його дія застосовуватиметься до правовідносин, які виникають:

- ▶ при постачанні послуг, пов'язаних з обігом віртуальних активів, коли постачальник таких послуг має зареєстроване місцезнаходження або постійне представництво на території України;
- ▶ у зв'язку зі здійсненням правочину відносно віртуальних активів, якщо особа, що здійснює цей правочин, визначає, що до такого правочину застосовується право України, якщо це не суперечить положенням чинних міжнародних договорів України. [2]

Національний банк продовжує працювати над регулюванням ринку віртуальних активів в Україні з урахуванням ризиків, пов'язаних з їх використанням у тіньовому секторі. При цьому гривня залишається єдиним законним платіжним засобом, а питання використання криптовалют потребує чіткого законодавчого врегулювання.[7]

Майбутнє стейблкоїнів залежить від розвитку блокчейн-технологій. Це стосується не тільки монет, забезпечених традиційними цифровими активами, а й криптоіндустрії в цілому. Поки найуспішніше розвиваються криптовалюти, прив'язані фідучіарними грошима і в майбутньому вони можуть повністю домінувати в побутових взаєморозрахунках. [5]

Випущені монети, забезпечені золотом, сріблом та іншими дорогоцінними металами. Проект національної криптовалюти, El Petro, вже запустив уряд Венесуели, в цьому ж напрямку працює Центробанк КНР. [5]

Висновки. Стейблкоїни представляють собою новий, гібридний різновид цифрових активів, в якому поєднуються інноваційні механізми прямого вартісного обміну та управління фінансовими транзакціями без участі посередників з централізованими емісійними механізмами і використанням різних методів забезпечення цінової стабільності фінансових активів. Як спосіб захисту свого капіталу від ринкової волатильності, стейблкоїни стають фігуруючим елементом в інтеграції криптовалют на фінансовому ринку. На додаток до їх корисності для фінансових операцій, трейдери та інвестори можуть використовувати стейблкоїни для хеджування своїх портфелів. Розподіл певного відсотка свого портфеля в стейблкоїнах є ефективним способом зниження загального ризику. В якості коштів заощадження, які можна використовувати для покупки інших криптовалют, в періоди їх падіння, можуть бути однією зі стратегій для біржової торгівлі.

Проте, незважаючи на їх здатність підтримати масову крипто-адаптацію, стейблкоїни мають певні недоліки. Так, прив'язані до фіатних валют

стейблкоїни централізовані, тому для підтримки їх довіри та збереження репутації потрібно регулярно проводити аудити. Водночас прив'язані до фіатних валют стейблкоїни уразливі перед обвалом курсу. Крім того, забезпечені іншою криптовалютою стейблкоїни - найскладніший, а, значить, ризикований актив.

Варто зазначити, що хоча усвідомленість про переваги використання стейблкоїну може зрости, проте існують значні перешкоди для широкомасштабного його застосування. Основними з них є: невизначеність у галузі права, колективні зусилля щодо стандартизації основних вимог до впровадження стейблкоїну, відносна дороговизна розробки та відсутність у достатній кількості висококваліфікованих спеціалістів, які могли б забезпечити їх впровадження. Також існують труднощі в забезпеченні довіри до такого виду криптовалют, що зумовлено тим, що вони лише прирівняні до валют, або вважаються їх аналогами у більшості держав світу.

Список літератури:

1. Мусієнко О. Що таке стейблкоїни та де їх використовують? Blog.imena.ua.: веб-сайт. URL: <https://www.imena.ua/blog/what-are-stablecoins/> (дата звернення: 10.10.2024).
2. Проект Закону №3637 “Про віртуальні активи”. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=69110 (дата звернення: 08.04.2024).
3. Борисюк О., Шматковська Т., Дацюк-Томчук М. 2021. Переваги та недоліки використання стабільних монет як інструменту зниження волатильності криптовалют на фінансовому ринку. *Економічний часопис Волинського національного університету імені Лесі Українки*. 2021. №1, 25. С. 69–78. URL: <https://doi.org/10.29038/2786-4618-2021-01-69-78> (дата звернення: 25.10.2024).
4. Савченко М., Завидовська А., Краєвська В. Кореляційний аналіз волатильності криптовалют світу. *Галицький економічний вісник*. 2022. №2(75). С. 122–133. URL: <https://galicianvisnyk.tntu.edu.ua/pdf/75/1071.pdf> (дата звернення: 30.10.2024).
5. Стейблкоїни в криптовалютах і їх застосування. CryptoExplorer: веб-сайт. URL: <http://www.cryptoexplorer.net/794-stejblkojny-vkryptovalyutakh-i-yikh-zastosuvannya.html>. (дата звернення: 30.10.2024).
6. Інформація про ціни на стейблкоїни (дата звернення: 18.10.2024):
 1. **Tether USDt**: <https://coinmarketcap.com/uk/currencies/tether/>
 2. **USDC**: <https://coinmarketcap.com/uk/currencies/usd-coin/>
 3. **TrueUSD**: <https://coinmarketcap.com/uk/currencies/trueusd/>

4. **Dai:** <https://coinmarketcap.com/uk/currencies/multi-collateral-dai/>
5. **Pax Dollar:** <https://coinmarketcap.com/uk/currencies/paxos-standard/>
6. **Paxos Gold:** <https://coinmarketcap.com/uk/currencies/pax-gold/>
7. The National Bank of Ukraine does not consider cryptocurrency as a legal means of payment, HackYourMom: веб-сайт. URL: <https://hackyourmom.com/en/novyny/naczbank-ukrayiny-ne-rozglyadaye-kryptovalyutu-yak-zakonnyj-zasib-platezhu/> (дата звернення: 04.11.2024)

Шличкова О.С.

PEST АНАЛІЗ ФІАТНИХ ВАЛЮТ

В епоху стрімкої діджиталізації усіх сфер життя від економіки та політики до культури та соціальних відносин, звичайно фінансова система не лишається осторонь. Одним із найвизначніших трендів стає бурхливий розвиток криптовалют. За останні роки спостерігається стрімке зростання популярності та використання цифрових валют. Таким чином, дослідження цифрових та фіатних валют в світовій фінансовій системі є надзвичайно актуальним та має значну наукову та практичну цінність. Розуміння та порівняння цих двох типів грошей може допомогти нам краще підготуватися до майбутнього фінансів в частині: розробки нових регуляторних підходів, забезпечення фінансової стабільності, інновацій у фінансових послугах, підвищення фінансової інклюзивності. Іншими словами, необхідно врахувати характеристики цифрових валют, створити ефективну та прозору нормативну базу, вивчити механізми зниження волатильності та ризиків цифрових валют, а також використовувати можливості цифрових валют для створення нових валют.

Загалом для аналізу фіатних та цифрових валют можна обрати різні види аналізів: фундаментальний аналіз, технічний аналіз, PEST-аналіз, SWOT-аналіз, аналіз чутливості, аналіз сценаріїв, правовий аналіз або аналіз гравців тощо. Я обираю PEST аналізи через можливість враховувати всі макроекономічні фактори, що впливають на ринок грошей, можливість розуміння впливу політики, економіки, соціальної сфери та технологій на фіатні та цифрові валюти, можливість чіткого уявлення про ринкове становище, що сприяє прийняттю більш обґрунтованих і стратегічних рішень щодо інвестування та управління валютами. Почнемо з PEST аналізу фіатних валют (Табл.1)

Таблиця 1
PEST аналіз фіатних валют

Політичні фактори

- Політика уряду: стабільність і політика уряду значно впливають на вартість і довіру до фіатних валют.

Економічні фактори

- Темпи інфляції: Висока інфляція може знизити купівельну спроможність фіатних валют, що призведе до втрати вартості.

Політичні фактори

- Регулювання: центральні банки та органи фінансового регулювання відіграють вирішальну роль в управлінні фіатними валютами.
- Міжнародні відносини: торговельні угоди, санкції та дипломатичні відносини можуть вплинути на курси валют.

Соціальні фактори

- Громадська довіра: Вартість паперових грошей значною мірою ґрунтується на довірі суспільства до уряду, який їх видав.
- Поведінка споживачів: Звички населення до витрат і заощаджень впливають на попит і пропозицію грошей.
- Демографія: Віковий розподіл, зростання населення та міграційні моделі можуть впливати на економічну активність і, як наслідок, на вартість валюти.

Джерело: складено автором на основі [1-2]

Я вважаю, що аналіз PEST підкреслює багатогранний вплив на фіатні валюти. Політична стабільність, економічні показники, громадська довіра та технологічний прогрес відіграють вирішальну роль у визначенні вартості та стабільності паперових грошей. Розуміння цих факторів може дати цінну інформацію про динаміку глобальних фінансових систем.

Тепер розглянемо PEST аналіз цифрових валют (Табл. 2) та порівняємо.

Політичні фактори

- Регулювання та законодавство. Уряди в усьому світі все більше зосереджуються на регулюванні цифрових валют, щоб запобігти незаконній діяльності, такій як відмивання грошей і шахрайство.

Економічні фактори

- Економічне зростання: Високі економічні показники зазвичай зміцнюють валюту.
- Рівень боргу: Рівень державного боргу може впливати на довіру інвесторів.
- Валютні резерви: Країни зі значними валютними резервами можуть краще керувати вартістю своєї валюти проти зовнішніх шоків.

Технологічні фактори

- Фінансові технології (FinTech): прогрес у фінансових технологіях, таких як цифровий банкінг і мобільні платежі, підвищує ефективність і доступність фіатних валют.
- Кібербезпека: Кібератаки можуть підірвати довіру до фіатних валют.
- Блокчейн і криптовалюти: розвиток технології блокчейн і криптовалют створює як проблеми, так і можливості для фіатних валют.

Таблиця 2

PEST аналіз цифрових валют

Економічні фактори

- Волатильність ринку: Цифрові валюти відомі своєю високою волатильністю, на яку можуть впливати настрої ринку, економічні новини та інституційні інвестиції.

- Ставлення уряду: Деякі країни прийняли криптовалюти, зробивши біткойн законним платіжним засобом.

Соціальні фактори

- Громадське сприйняття: У той час як деякі вважають їх революційною фінансовою технологією, інші ставляться до них скептично.
- Фінансова доступність: Цифрові валюти можуть надавати фінансові послуги населенню, яке не має банківських послуг, особливо в країнах, що розвиваються, підвищуючи соціальну рівність.

Джерело: складено автором на основі [3-5]

На мою думку, універсальність цифрових валют обумовлена зовнішніми факторами, проаналізованими за допомогою PEST аналізу. Політичні рішення та нормативні акти визначають їх правовий статус, тоді як економічні показники впливають на цінність та популярність. Соціальні фактори, такі як довіра та визнання, впливають на повсякденне використання, а технологічні інновації, такі як розробка блокчейну, сприяють вдосконаленню цифрових валют.

Таким чином, аналіз цифрових валют через призму PEST показує, що політичне регулювання відіграє ключову роль у їх розвитку, економічні показники впливають на їх вартість, соціальні чинники визначають суспільне визнання, а технологічні інновації сприяють його подальшому розвитку.

Список літератури:

1. The Evolution and Impact of Fiat Money on Economies. URL: <https://accountinginsights.org/the-evolution-and-impact-of-fiat-money-on-economies/> (accessed: 13.11.2024).
2. True Tamplin. Fiat Money URL: <https://www.financestrategists.com/financial-advisor/fiat-money/> (accessed: 13.11.2024).
3. PESTLE Analysis of The Cryptocurrency Industry. URL: <https://pestleanalysis.com/pestle-analysis-of-the-cryptocurrency-industry/> (accessed: 13.11.2024).
4. Understanding the Impact of Global Cryptocurrency Platforms on International Trade Dynamics. URL: <https://pestleanalysis.com/understanding-the-impact-of-global-cryptocurrency-platforms-on-international-trade-dynamics/> (accessed: 13.11.2024).
5. Will Cong. The Coming Battle of Digital Currencies. URL: https://www.ecb.europa.eu/press/conferences/shared/pdf/20221103_money_market_s/Mayer_presentation.ce.pdf (accessed: 13.11.2024).

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ ЗОВНІШНЬОТОРГОВЕЛЬНИХ ВІДНОСИН США ТА ЄС У КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Економічні стосунки між Сполученими Штатами та Європейським Союзом, двома найбільшими економіками світу, є складними та динамічними, характеризуються глибокою взаємозалежністю та періодами як співпраці, так і суперечок. Хоча вільна торгівля та відкриті ринки історично сприяли процвітанню обох регіонів, останніми роками спостерігається зростання напруженості в торгівлі та перехід до протекціоністської політики, що впливає на різні сектори та створює невизначеність у трансатлантичних відносинах. В контексті глобалізації, взаємозалежність країн зростає, а торгівля стає рушійною силою економічного зростання.

Це дослідження має на меті вивчити особливості розвитку зовнішньоторговельних відносин США та ЄС, зокрема: визначити основні тенденції та фактори, що впливають на розвиток торговельних відносин між США та ЄС. Проаналізувати вплив глобальних викликів, таких як війна в Україні, зміна клімату та зростання впливу Китаю, на взаємодію США та ЄС. Оцінити потенційний вплив торговельної політики США та ЄС на Україну, зокрема на перспективи взаємної торгової інтеграції.

Геополітичний вплив теж має вагомий вплив на торгівлю, війна в Україні суттєво вплинула на торговельні відносини США та ЄС, сприяючи відродженню протекціоністських настроїв. Це підкреслює важливість геополітичної стабільності для підтримки відкритих торговельних потоків і підкреслює вплив конфлікту як на регіональні, так і на глобальні економічні системи.[1]

Торговельна політика Європейського Союзу певною мірою нагадує країну, а в іншому більше схожа на міжнародну організацію. У питанні торгівлі ЄС виступає як країна. Європейський Союз веде переговори з торговими партнерами як колективна група націй з єдиним голосом. Це означає, що країни поза ЄС, які прагнуть торгувати з ЄС, більше не ведуть переговори з Польщею, Румунією та Португалією окремо, а з усією групою з 27 країн. Це частково через європейський єдиний ринок товарів, послуг, робочої сили (людей) і грошей. Оскільки немає внутрішніх кордонів і тарифів, коли товари переміщуються між країнами ЄС, потрібні спільні домовленості щодо кількості та ціни товарів, що надходять до ЄС. Європейський Союз має дипломатичне крило, до якого входить Комісар з торгівлі, який веде переговори від імені всіх держав-членів зі Сполученими Штатами, Японією чи будь-якою іншою країною, що не входить до ЄС. Це збільшує переговорну силу Європейського Союзу на переговорах, оскільки він може використовувати економічну силу всіх країн.[2]

Торгівля товарами та послугами США з Європейським Союзом у 2022 році склала приблизно 1,3 трильйона доларів США. Експорт становив 592,0

мільярда доларів США; імпорт становив 723,3 млрд дол. Дефіцит торгівлі товарами та послугами США з Європейським Союзом у 2022 році становив 131,3 мільярда доларів. Дефіцит торгівлі в розмірі 131,3 мільярда доларів США означає, що США імпортують з ЄС більше товарів і послуг, ніж експортують. Це може свідчити про те, що американські компанії менш конкурентоспроможні на європейському ринку, або про те, що європейські споживачі надають перевагу європейським товарам і послугам. Щодо можливих наслідків то дефіцит торгівлі може викликати занепокоєння щодо конкурентоспроможності американської економіки, а також потенційно призвести до політичних розбіжностей, наприклад, щодо захисту національних ринків. Щодо основного експорту США то його склали такі товари: літаки, автомобілі, комп'ютери, медичне обладнання, хімікати. На рахунок імпорту США то в основному це були: автомобілі, ліки, одяг, ювелірні вироби, вино Тенденції у торгівлі товарами та послугами: 2010-2022 роки: Спостерігається постійне зростання обсягу торгівлі, хоча в останні роки ріст уповільнився. Варто додати що Закон США про зниження інфляції (IRA) може призвести до дискримінації європейських компаній у США та обмежити їхні можливості для інвестицій в американську економіку. [3]

. США та ЄС опинилися на роздоріжжі у своїх торговельних і промислових відносинах, стикаючись із складним ландшафтом, де співпраця має вирішальне значення, але відмінності в підходах загрожують зірвати прогрес. Три основні чинники підкреслюють необхідність міцного трансатлантичного партнерства: зростаюча загроза з боку Китаю, нагальна потреба впоратися зі зміною клімату та бажання забезпечити робочі місця у промисловості в обох регіонах.

Зростання Китаю як економічної та технологічної держави є серйозним викликом як для США, так і для ЄС. Її агресивна промислова політика, домінування в критично важливих сировинних ресурсах і готовність використовувати торгові залежності становлять більшу загрозу для інтересів Заходу, ніж одна для одної. Ця спільна стурбованість вимагає єдиного фронту для протидії впливу Китаю та захисту західних економічних інтересів. Торгова або субсидійна війна між США та ЄС піде лише на користь Китаю, фрагментуючи західні ринки та перешкоджаючи зусиллям протистояти перевагам Китаю.

Кліматична криза додає ще один рівень невідкладності, що вимагає швидких дій від найбільших економік світу. Промислова політика та кліматична політика зараз нерозривно пов'язані, і фрагментований підхід між США та ЄС перешкоджатиме просуванню до зеленого переходу. І навпаки, скоординовані зусилля з підтримки зелених технологій і скорочення викидів вуглецю можуть стати каталізатором глобальних дій. До цього складного рівняння додається зростаюча тенденція до більш наполегливої промислової політики як у США, так і в ЄС, що підживлюється бажанням зберегти робочі місця у промисловості. Ця тенденція призвела до збільшення субсидій і торгових протекціоністських заходів, що спричинило напруженість між двома

партнерами. Закон США про зниження інфляції (IRA), зосереджений на внутрішньому виробництві та зелених технологіях, викликав особливе занепокоєння в Європі, яка сприймає його як дискримінаційний і потенційно шкідливий для європейських компаній.

Вибори президента США у 2024 році та майбутні вибори до Європейського парламенту та Європейської комісії представляють значну невизначеність. Перехід до ізоляціоністської політики в США або зростання популістських настроїв у Європі може ще більше підірвати трансатлантичне співробітництво. Пошук рішень зараз має вирішальне значення, оскільки більш фрагментований світ принесе лише користь Китаю та посилить проблеми, пов'язані зі зміною клімату у торговельних відносинах.[4]

Щодо нагального вирішення проблем США та ЄС повинні зосередитись на розробці спільної стратегії для протидії економічному та геополітичному впливу Китаю. Це включає координацію інвестицій у критично важливі технології, диверсифікацію ланцюгів постачання та спільну роботу над встановленням міжнародних стандартів. Замість конкуренції у субсидуванні власних "зелених" індустрій, США та ЄС повинні інвестувати у спільні дослідження та розробки, створювати спільні ринки для зелених технологій та координувати зусилля з декарбонізації економіки. Це не лише прискорить зелений перехід, але й зміцнить конкурентоспроможність обох регіонів.

Для зміцнення економічних зв'язків необхідно вирішити існуючі торговельні суперечки (наприклад, тарифи на сталь та алюміній) та уникнути нових протекціоністських заходів. Створення трансатлантичної зони вільної торгівлі з високими стандартами може стати потужним сигналом єдності та стимулом для економічного зростання. Поглиблення трансатлантичної співпраці матиме позитивний вплив на Україну, створюючи сприятливі умови для її економічного розвитку та євроінтеграції. Стабільне та передбачуване торговельне середовище між США та ЄС сприятиме зростанню українського експорту та залученню інвестицій. Співпраця у сфері зелених технологій відкриє нові можливості для українських компаній та сприятиме модернізації економіки в цілому.

Список літератури:

[1] Відносини США – Європейський Союз: тенденції та варіанти у середньостроковій перспективі А. І. Веселовський, URL: <https://ucep.org.ua/doslidzhennya/na-shlyahu-do-yedynogo-czyfrovogo-rynku-yes-elektronna-komercziya-telekomunikacziyi-dovirchi-poslugy.html>

[2] Jean Monnet Center of Excellence URL: <https://europe.unc.edu/toolkits/eu-us-relations/>

[3] Office of the United States trade representative. URL: <https://ustr.gov/countries-regions/europe-middle-east/europe/european-union>

[4] Атлантична рада (Atlantic Council of United States) URL: <https://www.atlanticcouncil.org/in-depth-research-reports/issue-brief/designing-a-us-eu-industrial-and-trade-policy/>

НЕОБХІДНІСТЬ ТА НАПРЯМИ РЕГІОНАЛЬНОЇ ДИВЕРСИФІКАЦІЇ УКРАЇНСЬКОГО ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ

Україна, яка є однією з провідних аграрних держав світу, має багаті природні ресурси і земельні площі та відіграє важливу роль у світовому агропромисловому комплексі. Зокрема, зерновий сектор становить ключовий елемент української економіки, а експорт зернових є важливим джерелом валютних надходжень. Однак існує необхідність та доцільність розвивати регіональну диверсифікацію українського експорту зернових як стратегічний напрям для забезпечення стійкості, конкурентоспроможності та ефективності національного зернового сектору. [1; 2]

Світовий ринок зерна є динамічним та залежним від численних факторів, таких як клімат і погода, економічна кон'юнктура, технологічний прогрес в галузі, політичні та правові зміни на всіх рівнях світової економіки. Однобічна залежність від обмеженої кількості країнових ринків може створити ризики для експортерів у разі несприятливих кон'юнктурних умов, форс-мажорних обставин тощо. Натомість, регіональна диверсифікація експорту зернових дозволить Україні не тільки зменшити ризики, а й опанувати нові регіональні ринки для збільшення обсягів експорту. [3; 4]

Ключовими перевагами регіональної диверсифікації зазвичай є:

— зменшення ризиків – досвід показує, що найбільш ефективні економіки вдаються до різноманіття в експорті, оскільки регіональна диверсифікація дозволяє розподіляти ризики, пов'язані з коливаннями цін, погодними умовами та іншими непередбачуваними факторами;

— підвищення конкурентоспроможності – різноманіття в експорті дозволяє створювати привабливіші умови для співпраці з різними регіональними ринками, що сприяє підвищенню конкурентоспроможності зернових;

— створення нових ринків – розширення географії експорту відкриває нові можливості і сприяє більш широкому розповсюдженню української продукції зерновиробництва на глобальному ринку.

Пріоритетними напрямками регіональної диверсифікації українського експорту зернових мають стати:

— Східна Європа – збільшення експорту до таких країн, як Польща, Румунія та Білорусь, може стати першим кроком у створенні стійких та довгострокових економічних зв'язків з цим регіоном;

— Азія – зернові культури є важливим елементом харчової безпеки для численних азійських країн, тому розширення експорту до Китаю, Індії, Японії та Індонезії може стати пріоритетним напрямком для розвитку нових ринків для українських зернотрейдерів;

— Африка – збільшення обсягів експорту в африканські країни, особливо ті, де швидко розвивається економіка, може відкрити нові привабливі перспективи для українських виробників;

— Північна Америка – диверсифікація в напрямку Північної Америки, зокрема в Сполучені Штати та Канаду, може розширити географію експорту та створити нові можливості для співпраці, підняти імідж національного зернового сектору на глобальному ринку. [5; 6; 7]

Виклики та шляхи їх розв'язання:

— технічні аспекти – для ефективної експортної експансії необхідно вдосконалювати технології виробництва, забезпечуючи високу якість і конкурентоспроможність всіх видів зернових;

— логістика і транспорт – забезпечення ефективного логістичного та транспортного обслуговування є ключовим фактором для успішної реалізації стратегії регіональної диверсифікації і потребуватиме значних інвестицій у експортну інфраструктуру;

— сприяння держави – для підтримки експортерів необхідне вдосконалення законодавства, надання фінансової підтримки та інтенсифікація дипломатичних відносин з урядами та представниками бізнесу на потенційних ринках;

— співпраця з науково-дослідними установами – поглиблене вивчення ринків, оперативний аналіз кон'юнктури і адекватне впровадження новітніх наукових розробок як техніко-технологічного, так і маркетингово-управлінського форматів, може покращити ефективність експорту зернових.

Таким чином, регіональна диверсифікація українського експорту зернових є необхідним етапом для створення стійкої і конкурентоспроможної економіки. Перехід від однобічної залежності до різноманітності ринків відкриє нові можливості для розвитку і допоможе зменшити ризики, пов'язані з несприятливими умовами ведення бізнесу на окремих цільових закордонних ринках. Реалізація цієї стратегії вимагає комплексного підходу, який об'єднає зусилля держави, бізнесу та науково-дослідницьких установ.

Список літератури:

1. Globalization 4.0 – what it means and how it could benefit us all. World Economic Forum: website. URL: <https://www.weforum.org/agenda/2018/11/globalization-4-what-does-it-mean-how-it-will-benefit-everyone/>

2. Лук'яненко Д., Поручник А., Столярчук Я. Міжнародна економіка: навч. Посіб. - Київ: КНЕУ, 2014. - 762 с.

3. Дорош К., Файчук О. Оцінка ступеня регіональної диверсифікації експорту зерна. // Економічні науки. – 2019 - №7 (71) - с. 337-342.

4. Yatsenko O., Tsygankova, T., Zavadzka, Y., Horbachova, I., & Khoroshun, O. Global agri-food market: consumer trends and trade problems. // Financial and credit activity: problems of theory and practice. – 2020. - 4(35). – с. 440–448. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v4i35.222518>

5. The future of food and agriculture - trends and challenges. Стаття. 2017. URL: <https://www.fao.org/3/i6583e/i6583e.pdf>

6. Як Україні відновити агросектор після війни. Мінфін України: вебсайт. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2022/06/21/87463227/>

7. Городніченко Ю., Сологуб І., Ведер ді Мауро Б. Відбудова України: принципи та політика. 2022. URL: <https://voxukraine.org/vidbudova-ukrayiny-pryntsypu-ta-polityku>

Корнійчук А.С.

НАЦІОНАЛЬНА МОДЕЛЬ ЦИФРОВІЗАЦІЇ КИТАЙСЬКОЇ НАРОДНОЇ РЕСПУБЛІКИ

Цифрова економіка, яку іноді називають новою економікою або Інтернет-економікою, є загальним терміном, який описує економіку, в якій інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) використовуються для трансформації традиційної економічної діяльності (виробництво, розподіл, торгівля та ін.), продукти та послуги в цифрову форму. Будучи відносно широким поняттям, будь-яку економічну форму, яка прямо чи опосередковано використовує дані та інформаційні технології для розподілу ресурсів і підвищення продуктивності, можна класифікувати як частину цифрової економіки. Це виходить за рамки самого сектора ІКТ. Технології, які підтримують розвиток цифрової економіки, в основному включають великі дані, хмарні обчислення, Інтернет речей, блокчейн, штучний інтелект, зв'язок 5G тощо [1].

Цифрова економіка Китайської Народної Республіки (далі – КНР) стала однією з провідних економічних сил після років стрімкого зростання і наразі є однією з найбільших у світі, охоплюючи широке коло секторів та інновацій. Вона забезпечує значний внесок у ВВП країни завдяки активному впровадженню цифрових рішень у різні галузі, включаючи фінанси, виробництво, логістику, охорону здоров'я, освіту та роздрібну торгівлю.

У 2021 році цифрова економіка досягла 7,1 трильйона доларів США (47,94 трильйона юанів), посівши друге місце після Сполучених Штатів, згідно з білою книгою, виданою Китайською академією інформаційно-комунікаційних технологій (CAICT). Статистика також показує, що частка цифрової економіки в національному ВВП, виміряна сумарною вартістю технологічних продуктів і інтегрованих цифрових ресурсів, досягла 39,8 відсотка в 2021 році проти 20,9 відсотка в 2012 році. Такий розвиток став можливим завдяки послідовній підтримці держави, спрямованій на технологічну модернізацію та заохочення інновацій [2].

Влада Китаю відіграє важливу роль у цифровізації, задаючи загальний напрямок розвитку та координуючи ресурси. Це дозволяє ефективніше реалізовувати масштабні проекти, що сприяє швидкому впровадженню технологій і підвищенню рівня цифровізації всіх галузей економіки.

Державна модель управління дозволяє оперативно приймати рішення та реалізовувати національні програми цифровізації. Центральний уряд здійснює контроль за пріоритетними напрямками та виділяє фінансування на реалізацію проєктів.

Підхід КНР до цифровізації укладено в комплексну національну стратегію, яка об'єднує економічні, соціальні та технологічні виміри. Ця модель характеризується амбітними цілями, широкими рамками політики та значними інвестиціями в цифрову інфраструктуру, прикладами таких національних програм є «Made in China 2025», «Digital China Initiative» та «China's National Strategy for AI» [3; 4; 5].

З метою виконання довгострокових планів, таких як «Made in China 2025» та «Digital China Initiative», спрямованих на цифрову трансформацію економіки, відбувається активний розвиток інфраструктури. Китай інвестує в мережі 5G, забезпечуючи високу швидкість передачі даних для таких технологій, як автономні транспортні засоби, інтернет речей (IoT) та розумні міста. Станом на початок березня 2022 року кількість базових станцій 5G у Китаї становила 1,43 мільйона з понад 500 мільйонами користувачів 5G. Китай володіє одними з найбільших і найсучасніших мережевих об'єктів у світі [6].

Інвестиції також спрямовуються в потужні дата-центри, які дозволяють створювати безпечну і масштабовану платформу для зберігання та обробки даних. Крім того, країна також прискорила інтеграцію великих даних, хмарних обчислень і штучного інтелекту (ШІ). Китай прагне стати світовим лідером у сфері ШІ до 2030 року. Національна програма «China's National Strategy for AI» передбачає розвиток досліджень і впровадження ШІ в різні галузі – від медицини та фінансів до оборони та кібербезпеки.

Не менш важливим є підтримка урядом науково-дослідної діяльності, яка вважається основою технологічного розвитку країни. КНР активно фінансує дослідження та заохочує створення інновацій. Уряд країни оголосив про збільшення фінансування наукових досліджень на 10% у 2024 році, що свідчить про постійне зростання інвестицій у цю сферу. Витрати на науково-технічні дослідження в Китаї з 2000 року зросли в 16 разів, і країна займає друге місце у світі за обсягом фінансування НДДКР, поступаючись лише США [7].

Уряд КНР також активно підтримує розвиток національних корпорацій, зменшуючи залежність від іноземних компаній і стимулюючи технологічну самодостатність. Китайські корпорації, такі як Huawei, Tencent, Alibaba, Baidu, отримують державну підтримку, що дозволяє їм зростати і розвивати власні інноваційні рішення. Держава активно підтримує їх вихід на міжнародні ринки, що сприяє зміцненню позицій Китаю на глобальній арені. Також спрямовуються зусилля на покращення захисту інтелектуальної власності, заохочуючи наукові дослідження та розробку національних технологій, що знижує ризики копіювання і стимулює інновації.

Особлива увага приділяється кібербезпеці. Китай має одну з найскладніших систем контролю над інформаційним простором, що дозволяє

захищати національну безпеку та уникати зовнішнього впливу. Комплекс заходів із захисту національної безпеки охоплює обмеження доступу до іноземних ресурсів, впровадження суворих стандартів кібербезпеки для внутрішніх компаній, а також розробку власних технологій захисту інформації. Одночасно з цим, державні органи здійснюють контроль над інтернет-контентом, створюючи бар'єри для доступу до певних сайтів та регулюючи інформацію, що циркулює всередині країни.

Отже, національна модель цифровізації Китаю являє собою комплексний підхід, який поєднує централізоване управління, масштабні інвестиції в цифрову інфраструктуру, активну підтримку наукових досліджень і жорстке регулювання інформаційного простору. КНР послідовно вибудовує цифрову економіку, яка не лише забезпечує внутрішню стабільність та економічне зростання, а й сприяє досягненню лідерських позицій на глобальному рівні.

Основними перевагами цієї моделі є швидке впровадження новітніх технологій, розвиток потужних національних корпорацій і створення умов для інноваційної самодостатності. Водночас, централізація та жорсткий контроль дозволяють мінімізувати зовнішні ризики, однак обмежують вільний обіг інформації. Ця модель підвищує конкурентоспроможність Китаю, водночас формуючи нові виклики в області кібербезпеки, конфіденційності даних і регулятивної політики, що вимагає подальшого вдосконалення цифрової стратегії країни.

Список літератури:

1. Understanding China's Digital Economy: Policies, Opportunities, and Challenges. URL: <https://www.china-briefing.com/news/understanding-chinas-digital-economy-policies-opportunities-and-challenges/> (Дата звернення: 28.10.2024)
2. China's digital economy hits \$7.1t: white paper. URL: <https://www.chinadaily.com.cn/a/202207/30/WS62e4ef9ca310fd2b29e6f520.html#:~:text=Digital%20economy%20is%20a%20key,20.9%20percent%20to%2039.8%20percent> (Дата звернення: 02.11.2024)
3. Institute for Security & Development Policy. Made in China 2025. URL: <https://www.isdp.eu/wp-content/uploads/2018/06/Made-in-China-Backgrounder.pdf> (Дата звернення: 28.10.2024)
4. Harvard University. Digital China Initiative. URL: <https://sites.harvard.edu/digitalchina/about-dci/> (Дата звернення: 28.10.2024)
5. China's National Strategy for AI. URL: <https://www.jstor.org/stable/resrep22599.7?seq=3> (Дата звернення: 28.10.2024)
6. China forges ahead for brighter future in digital economy. URL: http://english.scio.gov.cn/m/in-depth/2022-04/25/content_78185650.htm (Дата звернення: 28.10.2024)

7. The Economist. China has become a scientific superpower. URL: https://www.economist.com/science-and-technology/2024/06/12/china-has-become-a-scientific-superpower?itm_source=parsely-api (Дата звернення: 28.10.2024)

Бабінцова В.Р.

ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ТОВАРІВ У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Євроінтеграція є стратегічним курсом України, який має на меті забезпечити стійкий економічний розвиток та підвищити добробут громадян. Одним із ключових аспектів цього процесу є підвищення конкурентоспроможності українських товарів на європейському ринку.

По-перше, є необхідність структурних реформ, а саме їх можна реалізувати через:

- модернізацію виробництва. Поглиблення процесу індустріалізації, перехід на сучасні технології, автоматизацію виробництва, впровадження систем управління якістю (ISO). Це дозволить підвищити продуктивність, знизити собівартість виробництва і створити більш конкурентоспроможну продукцію;

- підвищення якості продукції. Дотримання європейських стандартів якості та безпеки, сертифікація продукції, впровадження систем контролю якості на всіх етапах виробництва [1, с. 15-28]. Це дасть змогу завоювати довіру споживачів на європейському ринку;

- розвиток інновацій. Створення науково-дослідних центрів, технопарків, інкубаторів, підтримка стартапів. Стимулювання співпраці між науковцями, бізнесом та державою для розробки нових продуктів та технологій.

По-друге, це розвиток людського капіталу:

- якісна освіта. Реформування системи професійно-технічної та вищої освіти, орієнтація на практичні навички, розвиток підприємницького мислення. Співпраця з європейськими університетами та науковими центрами;

- підвищення кваліфікації працівників. Проведення регулярних тренінгів та семінарів, підтримка програм перекваліфікації. Стимулювання безперервного навчання протягом усього життя [1, с. 15-28];

- залучення іноземних інвестицій в людський капітал. Створення спільних навчальних програм, обмін студентами та викладачами, залучення іноземних експертів.

По-третє, через створення сприятливого бізнес-клімату:

- зменшення адміністративного тиску. Спрощення процедур реєстрації бізнесу, лібералізація регуляторних норм, зменшення кількості дозвільних процедур;

- боротьба з корупцією. Прозорість державних закупівель, посилення відповідальності державних службовців, незалежність судової системи [2];

- захист прав інтелектуальної власності. Вдосконалення законодавства, створення ефективної системи захисту патентів, торгових марок та авторських прав.

По-четверте, підтримка малого та середнього бізнесу:

- надання фінансової підтримки. Розширення доступу до кредитних ресурсів, грантових програм, державних гарантій;

- менторство та консультування. Надання консультацій з питань маркетингу, експорту, фінансів;

- створення індустріальних парків. Забезпечення підприємцям доступу до інфраструктури, енергії, комунікацій.

По-п'яте, це розвиток інфраструктури:

- транспортна інфраструктура. Модернізація доріг, залізниць, портів, аеропортів для забезпечення ефективної логістики;

- енергетична інфраструктура. Диверсифікація джерел енергії, підвищення енергоефективності, розвиток відновлюваних джерел енергії;

- цифрова інфраструктура. Розвиток широкопasmового інтернету, електронної комерції, електронного урядування.

По-шосте, підтримка експорту:

- просування українських товарів на світових ринках. Участь у міжнародних виставках, ярмарках, організація торгових місій;

- зниження експортних мит. Укладання угод про вільну торгівлю, спрощення митних процедур:

- підтримка експортерів. Надання консультацій з питань стандартизації, сертифікації, маркетингу, логістики.

Крім того, не менш важливими аспектами є:

- роль державно-приватного партнерства. Спільні інвестиції в інфраструктуру, розвиток нових технологій, створення спільних підприємств;

- вплив геополітичних факторів. Аналіз ризиків та можливостей, адаптація до змін на світовому ринку [3];

- розвиток агропромислового комплексу. Підтримка малих фермерських господарств, розвиток переробної промисловості, просування органічної продукції [3];

- екологічні стандарти. Дотримання європейських екологічних норм, розвиток зелених технологій [3].

Список літератури:

1. Герасименко І. Конкурентоспроможність української продукції на європейському ринку: виклики та можливості // Економічний вісник Національного університету. – 2022. – Т. 5, № 2. – С. 15–28.

2. Міністерство економіки України. Стратегія розвитку експорту України до 2030 року [Електронний ресурс] / Міністерство економіки України. – 2023. – Режим доступу: www.me.gov.ua. – Дата доступу: 01.11.2023.

3. Соловей А. Аналіз ринку: виклики для українських експортерів // Економічна політика України. – 2023. – № 4. – С. 22–34.

US GLOBAL COMPETITIVE LEADERSHIP IN HIGH-TECH SECTORS OF THE WORLD ECONOMY

At the current stage of development of the world economy, the United States of America (USA/U.S.) retains a leading position in high-tech sectors of the economy. Their competitive leadership is due to a significant level of innovative development, investments in research and development (R&D), as well as a developed infrastructure that contributes to the formation of a highly competitive environment. The US position as a world leader is based on a wide range of high-tech industries, including information technology, biotechnology, pharmaceuticals, artificial intelligence, and other areas that are key to economic development and national security [1,3].

In particular, the U.S. IT sector includes leading global companies such as Microsoft, Google, Apple, and Amazon, which not only develop modern technologies but also actively invest in expanding their research and development base, which helps to strengthen their economic influence in the international arena. The biotechnology sector is also critical to the U.S. competitive leadership, providing medical and pharmaceutical developments that support vital healthcare industries and enhance the country's global competitiveness [2]. Studies have shown that the U.S. is the main global source of breakthrough technological innovations that are actively implemented in global industry and services.

This is primarily ensured by effective government policies in the areas of support, private investment, and the development of a highly skilled workforce. Thus, the U.S. invests more in R&D than any other country, accounting for about 20% of global R&D investment. American companies regularly receive a significant number of patents, which indicates a high level of innovation activity. The U.S. exports a large number of high-tech goods, which makes up an important part of total exports [4].

According to the overwhelming majority of both domestic and foreign scientists and researchers, the US leadership in high-tech sectors is ensured by a number of factors, namely: systemic institutional support and effective government policy in the field of innovation: the US government actively promotes innovative development by supporting research, creating an appropriate legislative framework and providing grants for the development of new technologies; large-scale stimulation of the private sector and comprehensive attraction of venture capital: a significant part of innovative development of the US venture capital is the driving force behind many startups that later become market leaders; active development of research infrastructure: the U.S. has numerous research centers, including world-class universities that generate advanced ideas and technologies; development and maintenance of a favorable business environment: the U.S. provides favorable conditions for doing business and protecting it.

Further strengthening of the US position in high-tech sectors is associated with the development of the latest technologies, including quantum computing, 5G,

biotechnology, autonomous vehicles, and other innovative areas. The U.S. government continues to support the development of such technologies, as they not only increase international competitiveness but also ensure national security. At the same time, new technologies open up opportunities for creating additional jobs, improving the welfare of the population, and strengthening the role of the United States as a global leader in innovative development.

Summarizing, it is safe to say that the U.S. will continue to be a leader in high-tech sectors due to a combination of economic, scientific and innovative factors. To further strengthen its global leadership, the U.S. should continue to invest in new disruptive technologies, strengthen cooperation with international partners, and provide a favorable environment for innovation. All of these steps are necessary to maintain and enhance the U.S. competitive advantage in high-tech sectors of the global economy.

References:

1. Величко, К. (2023). Економічне лідерство США в системі сучасних міжнародних економічних відносин. Економіка та суспільство, (56). <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-56-41>
2. Мельничук Н. Лідерство США в умовах глобальних трансформацій / Н. Мельничук // Політичний менеджмент. – 2013. - № 1-2. – С. 205.
3. Чугаєв О. А. Глобальні виміри економічної сили країни: монографія / О. А. Чугаєв. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2017. – с. 42.
4. Шлапак А. В. Конкурентне лідерство США: глобальна парадигма і стратегічні пріоритети: монографія / Алла Василівна Шлапак. – К.: КНЕУ, 2019.
5. Шлапак А. В. Парадигмальні засади глобального конкурентного лідерства / А. В. Шлапак // Бізнес Інформ. - 2019. - № 2. - С. 30-36

Блащук А.В.

СТРАТЕГІЧНІ ІНІЦІАТИВИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КОМПАНІЇ JOHN DEERE В УМОВАХ ПОВОЄННОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ

Розвиток стійких бізнес-моделей сільськогосподарських підприємств в Україні, особливо в умовах воєнного часу з 2022 року, зазнав суттєвих випробувань. Воєнні дії, що супроводжувалися економічною та політичною нестабільністю, значно ускладнили функціонування аграрного сектора, обмежуючи його здатність до впровадження стійких практик. Найгострішими викликами стали загроза безпеці працівників і скорочення виробничих потужностей через бойові дії та вимушене переміщення населення. Це спричинило зменшення обсягів виробництва, перебої в ланцюгах постачання та втрату доступу до ринків збуту, що негативно позначилося на фінансовій стабільності багатьох підприємств галузі.

Для компанії John Deere, Україна залишається стратегічно важливим ринком, враховуючи її статус одного з провідних виробників

сільськогосподарської продукції у світі [1]. Проте військовий стан створює як виклики, так і нові можливості для розвитку компанії. Можливості John Deere на українському ринку в умовах воєнного часу:

1. Підтримка аграрного сектора під час кризи: компанія може розробити адаптовані до умов воєнного часу рішення для українських фермерів, що сприятиме збереженню та відновленню виробництва.

2. Розширення сервісного обслуговування: удосконалення логістики та послуг з технічного обслуговування сприятиме підвищенню довіри з боку клієнтів та розширенню клієнтської бази.

3. Участь у програмах відновлення аграрного сектору: участь у ініціативах із відновлення інфраструктури та модернізації аграрної галузі може зміцнити позиції компанії на ринку.

4. Локалізація виробництва: з метою мінімізації логістичних ризиків і витрат, John Deere може розглянути часткову локалізацію виробництва чи збірки техніки в Україні, що сприятиме покращенню конкурентоспроможності.

5. Сприяння підвищенню експортного потенціалу України: підтримка фермерів, орієнтованих на експорт, дозволить компанії посилити її позиції на світовому ринку, враховуючи зростаючий попит на сільськогосподарську продукцію.

Діяльність John Deere в Україні має потенціал для трансформації в напрямку адаптації до складних умов, сприяючи як власному розвитку, так і відновленню аграрного сектора країни. Разом із перспективами розвитку, компанія John Deere стикається зі значними викликами, зумовленими нестабільністю ринку, безпековими ризиками та логістичними труднощами, що виникають через пошкоджену інфраструктуру. Втім, за умови ефективного управління ризиками, компанія має можливість не лише зміцнити свої позиції на українському ринку, а й зробити вагомий внесок у відновлення та розвиток аграрного сектору країни[2;3].

У довгостроковій перспективі компанія John Deere в Україні може зосередитися на впровадженні енергоефективного обладнання, сучасних систем освітлення та використанні альтернативних джерел енергії, таких як сонячні батареї чи вітряні турбіни. Використання технологій переробки сільськогосподарських відходів для отримання додаткових ресурсів або енергії сприятиме мінімізації втрат і зменшенню негативного впливу на довкілля [3].

Післявоєнне відновлення аграрного сектора передбачає активізацію місцевих ринків через розширення збутових мереж, що дозволить зменшити залежність від зовнішніх ринків і забезпечити стабільний попит. Це включає залучення місцевих споживачів до продукції компанії, розробку маркетингових стратегій для підвищення пізнаваності бренду та розширення асортименту товарів і послуг відповідно до потреб місцевих фермерів і підприємств.

Сприяння соціальному розвитку місцевих громад може стати важливим напрямом діяльності компанії, включаючи розробку та реалізацію програм корпоративної соціальної відповідальності, фінансування місцевих ініціатив, розвиток інфраструктури та надання соціальних послуг. Такі дії сприятимуть зміцненню довіри з боку місцевих спільнот і підвищенню репутації компанії.

Таким чином, військовий стан в Україні, попри виклики, відкриває нові можливості для John Deere, зокрема у сферах підтримки аграрного сектору, розширення сервісного обслуговування, участі у програмах відновлення та локалізації виробництва. Завдяки належному управлінню ризиками, ці можливості можуть стати основою для зміцнення позицій компанії на ринку України та сприяти її успішному розвитку.

Список літератури:

1. Our Company. Sustainability. John Deere IN URL: <https://www.deere.co.in/en/our-company/sustainability/>
2. John Deere URL: https://about.deere.com/en-us/our-company-and-purpose/?adobe_mc=MCMID%3D10725961372905807111589535981334996569%7CMCORCID%3D8CC867C25245ADC30A490D4C%2540AdobeOrg%7CTS%3D1731468006
3. Business Impact Report - 2023 John Deere. URL: <https://www.deere.com/assets/pdfs/common/our-company/sustainability/business-impact-report-2023.pdf>

Вислінська В.В.

ВПЛИВ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ НА МОДЕРНІЗАЦІЮ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ УКРАЇНИ

В умовах євроінтеграційних процесів конкурентоспроможність економічних суб'єктів великою мірою залежить від застосування інноваційних підходів до здійснення розрахунків, в яких суттєву роль відіграють платіжні системи. Фінансова інфраструктура ЄС за останні роки зазнала суттєвих змін, оскільки новітні технології постійно розвиваються, а економіка набуває ознак цифрової, що викликає зміни у здійсненні розрахунків українського бізнесу із партнерами ЄС. Ці та інші важливі аспекти потребують постійного дослідження та модернізації платіжних систем України.

Платіжні системи України з кожним роком все більше розвиваються. В 2014 була підписана Угода про асоціацію між Україною і Європейським Союзом, вона набула чинності у вересні 2017 року. Цей документ є наймасштабнішим правовим документом у міжнародних відносинах за весь період незалежності України. Основними напрямками гармонізації українського законодавства відповідно до Угоди є регулювання і нагляд банківської системи [1].

Процес імплементації законодавства Європейського Союзу в Україні відбувається шляхом співробітництва із міжнародними організаціями, що обумовлено нездатністю тих країн, що розвиваються, самостійно впроваджувати потрібні рішення враховуючи інтереси всіх верств населення [2].

З рис.1 видно суттєву різницю в кількості банкоматів, що ще донедавна були найрозповсюдженішими засобами для здійснення грошових операцій та кількістю пунктів продажу, які приймають платіжні картки, й торговельних POS-терміналів. Такі дані свідчать про швидку модернізацію платіжних систем, оскільки за останній рік кількість торговельних POS-терміналів збільшилась на 25%, а пунктів продажу, які приймають картки – на 45%.

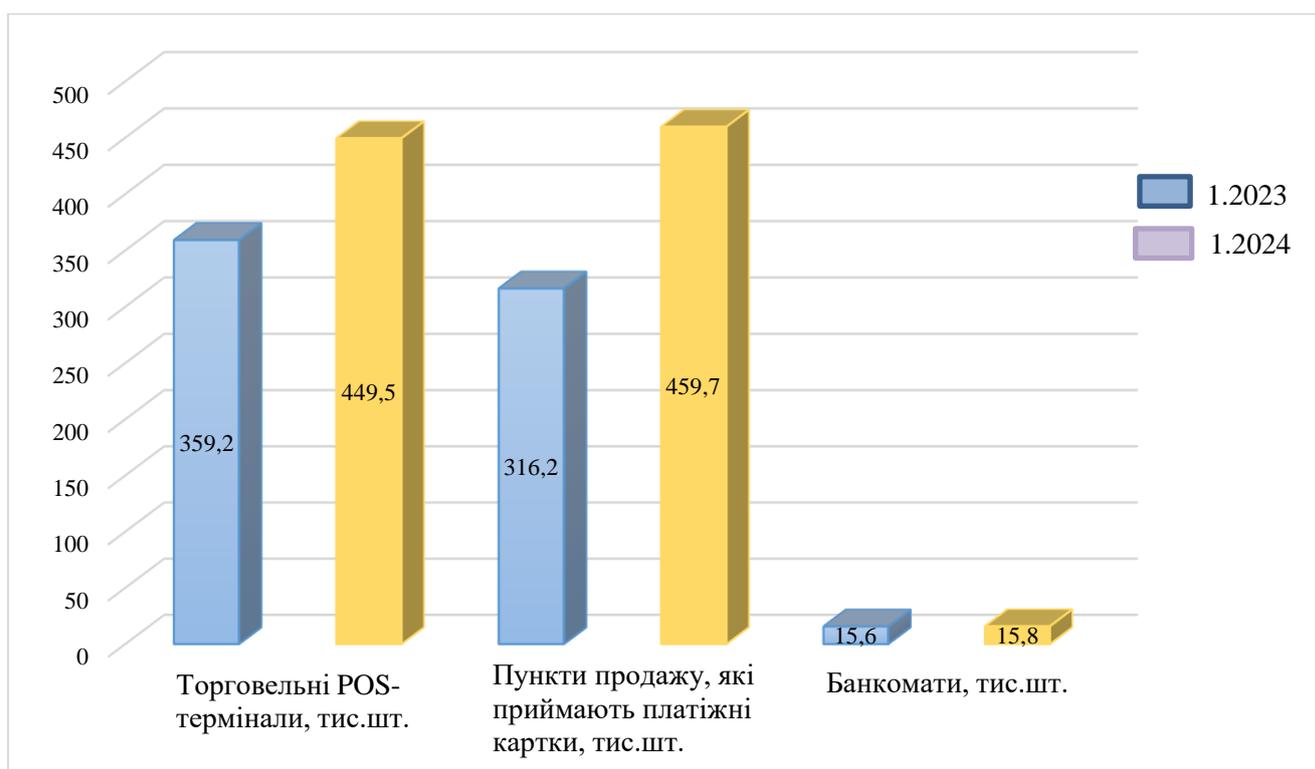

Рис. 1 – Українська платіжна інфраструктура [3]

Враховуючи євроінтеграційні процеси, можна виокремити основні чинники, що сприяють модернізації платіжних систем в Україні, а саме [4]:

- 1) вдосконалення функцій центрального банку та його регуляторного впливу на роботу національних платіжних систем;
- 2) інституційні зміни у банківській сфері, що пов'язані з постійним розвитком фінансових організацій, впровадженням нових банківських послуг і продуктів, глобалізаційними процесами на фінансових ринках;
- 3) розвиток новітніх інформаційних технологій, які суттєво впливають на підвищення ефективності, швидкості й надійності роботи платіжних систем.

Ці та інші чинники суттєво вплинуть на платіжні системи України, що забезпечить безперебійність, швидкість і надійність платежів та розрахунків,

забезпечуючи ефективне функціонування національного економічного механізму.

Отже, процес розвитку електронних платіжних систем триває багато років, проте найбільш активний етап даного процесу розпочався із 2000-х років, особливо гостро це питання постало у період євроінтеграційних процесів України. Із цього моменту платіжні системи зазнали кардинальних змін, виникло багато нових можливостей для поліпшення клієнтського досвіду. Платіжні системи в Україні активно розвиваються навіть в умовах війни, а майбутні напрями їхнього розвитку відповідають загальносвітовим тенденціям.

Список літератури:

1. Затонацька Т., Вольвач О. Сучасний стан українського ринку електронних платіжних систем. *Світ фінансів*. 2021. № 2. С. 118–128. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/handle/316497/43480> (дата звернення: 04.11.2024).

2. Козир Ю. Р. Передумови функціонування електронних платіжних систем. Модернізація економіки: сучасні реалії, прогностичні сценарії та перспективи розвитку : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Херсон – м. Хмельницький, 27–28 квітня 2023 р.). Херсон : Видавництво ФОП Вишемирський В. С., 2023. С. 502–504.

3. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/> (дата звернення: 04.11.2024).

4. Затонацька Т. Г., Сусленко В. В., Лаврентьев М. М. Трансформація електронних платіжних систем в умовах цифрової економіки. Цифрова економіка як фактор економічного зростання держави / за заг. ред. О. Л. Гальцової. Херсон : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 281–297.

Вугман Д. О.

КЛЮЧОВІ НАПРЯМИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ СВІТОВОГО ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ

Цифровізація, як провідний тренд глобального економічного розвитку, активно втягує у свою «орбіту» світовий енергетичний сектор. У відповідь на вимоги суспільства та загальносвітовий тренд щодо декарбонізації економічної діяльності світова енергетика зазнає глибоких трансформаційних змін на базі діджитал-технологій та технологій оброблення великих даних. Зіштовхуючись з необхідністю вирішення складних виробничих завдань (насамперед таких як залучення в розробку важковидобувних та нетрадиційних запасів енергетичної сировини, вихід у нові важкодоступні регіони видобутку, необхідність управління великою кількістю невеликих енергопроектів та ін.), світові енергетичні компанії з року в рік виявляють дедалі більшу увагу до впровадження технологій Індустрія 4.0 у свою бізнес-діяльність. Якщо говорити конкретними цифрами, то капіталізація світового ринку діджитал-технологій енергетичного профілю упродовж 2017-2022 рр. збільшилась з 50 до 55 млрд дол. США, а до 2025 р. зросте до 64 млрд [42].

Глобальні інвестиційні капіталовкладення в електромережі досягнули на сьогодні 310 млрд дол. США; а у цифрову інфраструктуру для електромереж – 55,7 млрд відповідно [2].

В епоху Четвертої промислової революції цифрові технологічні рішення та креативні ідеї стають невід'ємною складовою розвитку енергетичних компаній. З-поміж технологій, здатних справити найбільший вплив на функціонування світового енергетичного сектору, слід відзначити насамперед аналітику великих даних, штучний інтелект, хмарні і квантові обчислення, роботизацію тощо. У своїй сукупності вони торкнуться усіх сегментів і структурних підсистем енергетичного сектору, насамперед електроенергетики, в якій постійно з'являються принципово нові ринкові гравці та нові бізнес-моделі. Наприклад, оброблення великих даних дає можливість енергетичним компаніям досягнути цілу низку вагомих конкурентних переваг, а саме:

- збільшення і підвищення якості даних, коли у ході аналізу можна отримати принципово нову і раніше недоступну інформацію про функціонування енергетичного сектору;
- підвищення швидкості надходження нових даних;
- скорочення часу прийняття управлінських рішень з урахуванням аналізу даних;
- поява принципово нових способів роботи з інформаційними даними.

Наприклад, у нафтогазовій промисловості аналітика великих даних активно використовується на сьогодні як у розвідці та видобутку, так і в переробці та збуті готової продукції. Тотальна автоматизація нафтопереробних заводів генерує нині колосальні потоки інформації, що надходять із сотень тисяч датчиків та приладів. Системи супутникової навігації дають змогу відстежувати кожен елемент транспортної мережі в режимі реального часу. Використання аналітики даних у нафтогазовій промисловості допомагає компаніям досягти відчутних результатів, вирішуючи завдання підвищення ефективності виробництва та оптимізації обладнання, управління якістю продукції, обслуговування обладнання та ін.

Як свідчить сучасна міжнародна практика, електроенергетика демонструє випереджаючі, порівняно з іншими секторами національних паливно-енергетичних комплексів держав, темпи цифрового розвитку. Так, поточний стан цифрового розвитку електроенергетики можна охарактеризувати розвитком концепції розумних мереж (Smart Grid). Розумні мережі представляють собою багатовекторні мережі, котрі дають змогу обмінюватися інформацією між постачальниками та споживачами енергії в режимі реального часу. Їх впровадження забезпечується на сьогодні такими каналами як інтелектуальні лічильники та зберігання енергії, котрі у своїй сукупності гарантують високу ефективність та стабільність постачання екологічної електроенергії. Так, у 2022р. капіталізація глобального ринку розумних мереж оцінювалась на рівні майже 50 млрд дол. США і продовжує постійно зростати [2].

Завдяки діджиталізації енергетичного сектору вже у короткостроковій перспективі енергокомпанії зможуть добитись збільшення розміру своїх доходів на 3-4% у рік. При цьому основний приріст доходів буде досягнуто у генерації і розподілі електричної енергії за рахунок комплексного аналізу усіх доступних інформаційних даних, автоматизації бізнес-процесів та локального впровадження цифрових рішень на об'єктах критичної інфраструктури. У рамках діючих у різних країнах світу корпоративних та державних пріоритетів розвитку національних енергетичних секторів особлива увага приділяється розвитку клієнт-орієнтованих енергетичних систем, у тому числі функціонуючим на основі вибудовування циклу комунікації з клієнтом через «customer journey». Їх головними рисами є не тільки забезпечення широких можливостей вибору споживачами постачальників енергетичної продукції і сервісів, але й впровадження на їх основі інтелектуальних систем енергетичного обліку в електроенергетиці, газо- і теплопостачанні.

Важливу роль у процесах діджиталізації світового енергетичного сектору відіграє також докорінна зміна техніко-технологічних підходів до організації діяльності енергетичних компаній у царині розроблення управлінських рішень та нових продуктів і сервісів. Окрім того, значну популярність у комерційному середовищі здобули в останні роки і нові динамічні підходи до управління проєктами та розроблення програмного забезпечення на кшталт Agile, ощадного виробництва Lean тощо. Доречно відзначити, що цифровізація світового енергетичного сектору та його масштабна екологізація значною мірою відбуваються на основі масштабного транскордонного використання технологій Vehicle-to-Grid. Вони являють собою технології двостороннього використання електромобілів та автогібридів, за яких їх підключення у загальні електромережі для підзарядки відбувається з можливостями видачі електроенергії назад у мережі з метою участі в управлінні попиту на електричну енергію. Тільки упродовж 2020-2022 р. капіталізація світового ринку технологій Vehicle-to-Grid збільшилась з 1,2 до майже 3 млрд дол. США, а до 2027 р. досягне майже 17,5 млрд [3].

У процесах цифровізації світового енергетичного сектору закладені потужні рушійні сили щодо перетворення споживачів енергії в активних учасників енергоринку. Подібний їх статус означає насамперед їх широкі можливості щодо «скидання» у діючі енергомережі надлишків енергії, виробленої ними з відновлювальних джерел. Так, за прогностичними оцінками очікується, що капіталізація глобального ринку Energy-as-a-Service у період 2020-2025 рр. зросте на 19,1 млрд дол. США за темпу зростання ринку на рівні 20,5% у рік [1].

Підбиваючи підсумок, наголосимо на тому, що світовий енергетичний сектор в останнє десятиліття перебуває в епіцентрі фундаментальних процесів цифровізації світового господарства. Етапи розгортання його діджиталізації обумовлені насамперед високою динамікою глобального науково-технологічного й інноваційного розвитку, а також постійною появою нових

видів техніки і технологій, які потребують розроблення ефективних цифрових рішень.

Список літератури:

1. Energy as a Service (EaaS) Market by End-user, Service, and Geography – Forecast and Analysis 2021-2025. Technavio. April 2021. URL: <https://www.technavio.com/report/energy-as-a-service-market-industry-analysis> (дата звернення 21.10.2024 р.).
2. Smart grids worldwide – statistics & facts. Statista. The Statistic Portal. URL: <https://www.statista.com/topics/9349/smart-grids/#topicOverview> (дата звернення 21.10.2024 р.).
3. Vehicle-to-Grid Technology Market (By Component: Smart Meters, Electric Vehicle Supply Equipment (EVSE), Software, and Home Energy Management (HEM); By Application: Battery Electric Vehicles (BEVs), Fuel Cell Vehicles (FCVs), and Plug-in Hybrid Electric Vehicles (PHEVs)) – Global Industry Analysis, Size, Share, Growth, Trends, Regional Outlook, and Forecast 2022 – 2027. URL: <https://www.precedenceresearch.com/vehicle-to-grid-technology-market> (дата звернення 21.10.2024 р.).

Грек Я.В.

КЛЮЧОВІ РИЗИКИ ОФШОРИЗАЦІЇ ВІТЧИЗНЯНОЇ БІЗНЕС- ДІЯЛЬНОСТІ В УМОВАХ ПОСИЛЕННЯ МІНАРОДНИХ РЕГУЛЯТОРНИХ НОРМ

Запровадження нових інструментів контролю з боку держав та міжнародних організацій, посилення регуляторних норм та міжнародного тиску на офшорні юрисдикції, супроводжується ключовими ризиками, з якими можуть стикнутися власники офшорних компаній протягом найближчих років.

За експертними оцінками, до ключових ризиків, з урахуванням змін у законодавстві, що впливають на діяльність офшорних компаній, можна віднести, зокрема:

1. *Посилення регуляторних норм щодо прозорості в офшорних юрисдикціях.*

Протягом останніх років спостерігалось значне посилення міжнародного тиску на офшорні юрисдикції з метою забезпечення більшої прозорості та боротьби з відмиванням коштів. У 2024 році більшість офшорних юрисдикцій вже зобов'язалися дотримуватися міжнародних стандартів, встановлених Міжнародною організацією FATF (Financial Action Task Force), а також рекомендацій ЄС. Це включає вимогу вести бухгалтерський облік і зберігати документацію, а також обов'язкове створення реєстрів бенефіціарних власників компаній, що дозволяє урядам країн швидше ідентифікувати осіб, які стоять за офшорними структурами. Юрисдикції, що впровадили штрафи за порушення правил прозорості, наведені у таблиці 1 [3].

Таблиця 1 - Юрисдикції, що впровадили штрафи за порушення правил прозорості, 2024 р.

Юрисдикція	Розмір штрафу
Британські Віргінські острови	штрафи за невиконання вимог щодо реєстрації бенефіціарних власників можуть сягати \$5000 за кожне порушення, а також можуть бути застосовані додаткові санкції у вигляді призупинення діяльності компанії
Кайманові острови	за порушення вимог щодо звітності компанії можуть бути накладені штрафи до \$6000, а у випадку серйозних порушень - до \$10 000
Багамські острови	за порушення правил ведення бухгалтерської документації може коштувати компанії штраф у розмірі до \$50 000
Панама	за недотримання вимог щодо ведення бухгалтерського обліку та реєстрації бенефіціарів штрафи можуть сягати \$1000 за перше порушення, а також \$500 за кожен наступний місяць невиконання вимог
Сейшельські острови	компанії, які не оновлюють або не надають інформацію про бенефіціарних власників, можуть бути оштрафовані на суму до \$10 000, що є значною санкцією для малого та середнього бізнесу
Кіпр	за несвоєчасне оновлення реєстрів бенефіціарних власників передбачені штрафи до €20 000

2. Зміни у законодавстві щодо контрольованих іноземних компаній (КІК).

В Україні продовжується розвиток законодавства про контрольовані іноземні компанії (КІК), яке зобов'язує податкових резидентів України декларувати доходи від іноземних компаній, у яких вони є кінцевими власниками (контролерами). Невиконання цієї вимоги може спричинити серйозні податкові наслідки та фінансові витрати у вигляді штрафів. Основні ризики пов'язані зі штрафами за недекларування доходів КІК та оподаткуванням прибутку КІК [[1]; [2]].

3. Приєднання України до CRS. Означає перший обмін фінансовою інформацією України з іншими країнами-учасницями в рамках глобальної системи автоматичного обміну інформацією про фінансові рахунки (Common Reporting Standard (CRS)), т.б. фінансові установи по всьому світу зобов'язані передавати інформацію про рахунки українських податкових резидентів (у т.ч рахунки пасивних іноземних компаній) до податкових органів України.

4. Правила тонкої капіталізації. Застосовуються до компаній, які використовують внутрішньогрупові фінансові операції з метою зниження податкових зобов'язань через збільшення витрат на сплату відсотків. Ризики застосування правил тонкої капіталізації пов'язані з донарахуванням податків та втратою пільг за конвенціями (у разі невідповідності умовам BEPS, компанія може втратити право на пільгові ставки конвенцій про уникнення подвійного оподаткування, що призведе до значного збільшення податкового навантаження).

5. *Ризики трансфертного ціноутворення при операціях з низькоподатковими юрисдикціями.* Українські компанії, що працюють із офшорними структурами, стикаються зі значними ризиками щодо обґрунтування ринкової ціни операцій, зокрема: 1) невідповідність принципу "витагнутої руки" (якщо ціна операцій між пов'язаними сторонами відрізняється від ринкової, податкові органи можуть донарахувати податки та застосувати штрафи); 2) документальне підтвердження (недотримання вимог щодо звітності та документального підтвердження може призвести до штрафів у розмірі 3% від суми контрольованих операцій, але не більше 300 розмірів мінімальної зарплати); 3) відсутність економічної мети (якщо податкові органи встановлять, що метою операцій було лише мінімізація податків, такі операції можуть бути визнані недійсними або неринковими, що призведе до донарахування податків та штрафних санкцій).

Таким чином, за оцінками вітчизняних фахівців, протягом найближчих років українським компаніям важливо не лише відповідати новим законодавчим вимогам, але й заздалегідь готуватися до можливих перевірок з боку податкових органів, аби мінімізувати ризики. Ефективне управління офшорними структурами в умовах зростаючого міжнародного контролю потребуватиме стратегічного планування та залучення висококваліфікованих фахівців у галузі міжнародного корпоративного та податкового права.

Список літератури:

1. Офіційний сайт міжнародної організації Tax Justice Network. Режим доступу: <https://taxjustice.net/>
2. Столярчук Я.М. Імперативи трансформації глобального бізнес-офшорингу // Столярчук Я.М., Поручник А.М. / Журнал «Міжнародна економічна політика». - Вип. 1 (34). – 2021. - Електронний ресурс. Режим доступу: http://iejjournal.com/journals/34/2021_34_2_Stoliarchuk_et_al.pdf
3. Черевко О. Ключові офшорні ризики 2024 року. Електронний ресурс. Режим доступу: https://biz.ligazakon.net/analytics/230827_klyuchov-ofshorn-riziki-2024-roku

Григоренко Ю.В.

ЕТАПИ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ

У світовому контексті цифрова економіка визначає новий формат глобальних економічних відносин, заснований на широкомасштабному впровадженні інформаційно-комунікаційних технологій у виробничі процеси, управління та взаємодію між суб'єктами економіки. Стрімкий розвиток цифрової економіки є однією з ключових тенденцій світового економічного розвитку, що зумовлює значну наукову зацікавленість у вивченні її природи та структури.

Розвиток цифрової економіки можна зрозуміти через кілька ключових етапів, кожен з яких характеризується різними технологічними досягненнями та зрушеннями в економічній практиці.

Наведемо основні етапи розвитку цифрової економіки [1, с. 358-360], [2, с. 17-22], [3, с. 4-7], [4, с. 295-324]:

1. до-цифрова економіка (до 1980-х років): обмежене використання комп'ютерів та цифрових технологій; опора на традиційні галузі та ручні процеси;

2. поява цифрових технологій (1980-ті - 1990-і роки): впровадження персональних комп'ютерів та ранніх форм Інтернету; первісне використання цифрових інструментів у бізнесі;

3. цифрова революція (кінець 1990-х - початок 2000-х): швидке зростання Інтернету; розширення цифрової комунікації та електронної комерції;

4. інтеграція цифрових технологій (середина 2000-х - 2010-ті): широке використання широкосмугового Інтернету; поява мобільних технологій та соціальних мереж;

5. розширення цифрових екосистем (2010-і роки – нині): розширена інтеграція цифрових технологій у всіх секторах; прийняття рішень з урахуванням даних стає стандартом;

6. цифрова економіка 4.0 (майбутні тенденції): повна інтеграція цифрових технологій у повсякденне життя; акцент на стійкості та етичних аспектах у цифрових практиках.

Етап розширення цифрових екосистем, що триває з 2010-х років до сьогодні, характеризується всеохоплюючою інтеграцією цифрових технологій у всіх секторах економіки. У цей період прийняття рішень на основі даних стає стандартом для багатьох організацій, оскільки дані перетворюються на важливий стратегічний актив. Використання аналітики великих даних, штучного інтелекту (ШІ), Інтернету речей (ІоТ) та блокчейну відіграє ключову роль у цьому процесі, забезпечуючи нові можливості для розвитку бізнесу та підвищення його ефективності. Ключовими технологіями цього етапу є аналітика великих даних, яка дозволяє компаніям отримувати цінну інформацію з обсягу даних, що постійно зростає; штучний інтелект, що забезпечує автоматизацію процесів і розумні рішення; Інтернет речей, що дозволяє інтегрувати фізичні об'єкти у цифровий простір; та блокчейн, який забезпечує безпеку та прозорість транзакцій. Цей етап розвитку цифрової економіки демонструє, як інтеграція технологій і даних може забезпечити стійкий розвиток та інноваційні рішення в умовах швидко змінюваного економічного середовища.

Етап цифрової економіки 4.0, що визначає майбутні тенденції, характеризується повною інтеграцією цифрових технологій у повсякденне життя, що веде до трансформації всіх аспектів економічної та соціальної діяльності. Ключовими технологіями, які впливають на цей етап, є квантові обчислення, які здатні революціонізувати обробку даних та забезпечити нові

можливості для вирішення складних задач; передовий штучний інтелект, що забезпечує більш точний аналіз та прогнозування; розумні міста, які інтегрують цифрові рішення для покращення якості життя мешканців; а також доповнена та віртуальна реальність (AR/VR), що відкриває нові горизонти у сфері освіти, розваг і взаємодії з оточуючим світом [2, с. 17-22].

Вплив цифрової економіки 4.0 має потенціал призвести до безпрецедентних змін в економічних структурах. Підприємства та уряди все більше концентруватимуться на аналізі впливу цифрових технологій на суспільство, економіку та навколишнє середовище, що вимагатиме нових підходів до управління та регуляції. Етап цифрової економіки 4.0 не лише відображає технологічний прогрес, а й вимагає комплексного підходу до його використання в інтересах сталого розвитку суспільства.

Отже, етапи розвитку цифрової економіки відображають безперервну еволюцію, що зумовлена не лише технологічними досягненнями, але й постійно змінюваними очікуваннями споживачів. Кожен з цих етапів є важливим свідченням того, як інтеграція цифрових технологій трансформує традиційні бізнес-процеси, створюючи нові можливості та виклики для економічної діяльності. З переходом до більш цифрового середовища, цифрова економіка продовжує змінювати наше повсякденне життя і робочі процеси, впливаючи на всі аспекти суспільства – від виробництва та споживання до управління та комунікацій.

Список використаних джерел

1. Van Tulder, R., Verbeke, A., & Piscitello, L. (Eds.), 2019. International business in the information and digital age. Progress in International Business Research, vol. 13. Bingley: Emerald Publishing Ltd and European International Business Academy, pp. 358-360.
2. Nguyen, Oliver (2023): *Digital Economy and Its Components: A Brief Overview and Recommendations*. Published in: *Wilkie Edge Publishers*, Vol. 2, No. 1 (7 January 2023), pp. 17-22.
3. Margherio, L. et al. The Emerging Digital Economy, Department of Commerce, Washington, DC. 1999, pp. 4-7. URL: https://www.commerce.gov/sites/default/files/migrated/reports/emergingdig_0.pdf
4. Kling, R. & Lamb, R. IT and organizational change in digital economies, in *Understanding the Digital Economy*, E. Brynjolfsson & B. Kahin (eds), MIT Press, Cambridge, MA. 2000, pp. 295–324.

Данькевич Б.О.

ОЦІНКА ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ ЯК АУТСОРСИНГОВОГО ХАБУ ДЛЯ БАГАТОНАЦІОНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У сучасних умовах глобальної конкуренції та цифрової трансформації бізнесу, варто детальніше дослідити який потенціал має Україна як хаб для аутсорсингових послуг багатонаціональних підприємств. Поєднання висококваліфікованих кадрів, конкурентної вартості послуг та географічної близькості до європейських ринків створює унікальні можливості для

розвитку аутсорсингового сектору в нашій країні. Відповідно, особливої актуальності набуває дослідження потенціалу України в контексті глобальних трендів діджиталізації та зростаючого попиту на високотехнологічні послуги.

За визначенням, аутсорсинг – це ділова угода, що спрямована на отримання конкурентних переваг шляхом передачі наявних внутрішніх та/або зовнішніх функцій чи компетенцій зовнішньому постачальнику з метою ефективного та результативного виробництва продукції чи послуг для самої компанії [1]. У цьому контексті, варто проаналізувати статистичні дані щодо українського експорту ІТ-послуг, більша частина з яких належать до переліку основних аутсорсингових послуг.

Загалом, експорт ІТ-послуг України за період 2011-2024 рр. демонструє вражаючу динаміку зростання: від 658 млн дол. США у 2011 році до 7,35 млрд дол. США у 2022 році, що відображає більш ніж одинадцятикратне збільшення за цей період. Особливо важливим є те, що частка ІТ-послуг у загальному експорті послуг України зросла з 3% у 2011 році до 44% у 2022 році, що свідчить про трансформацію ІТ-сектору в один з ключових драйверів експортного потенціалу країни (рис. 1). Варто відзначити, що навіть у кризові роки (2014-2015 та у 2022 рр.) сектор продовжував демонструвати зростання, тоді як загальний експорт послуг України значно скоротився.

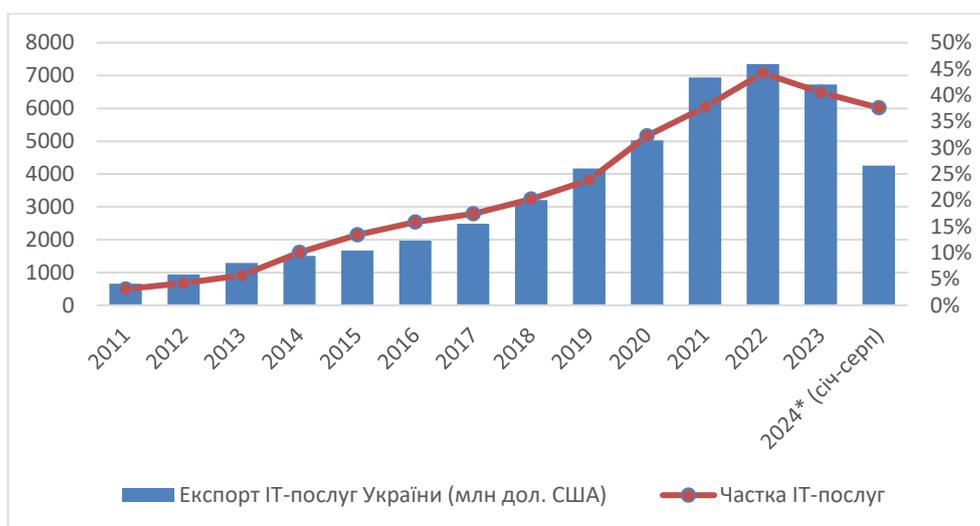

Рисунок 1 – Обсяг українського експорту ІТ послуг та їх відносна частка у загальній структурі експорту послуг, 2011-2024 рр., млн дол. США та % [3].

Важливим фактом, який відображає поточну позицію України на глобальному ринку аутсорсингу є те, що 16 українських компаній увійшли до рейтингу Global Outsourcing 100 у 2024 році – рейтингу найкращих аутсорсингових компаній світу [4]. Цікаво, що усі 16 досліджуваних компаній мають українське походження, однак їхні штаб-квартири розташовані в різних країнах (переважно у США, Естонії та Мальті). У свою чергу, це може призводити до суттєвих втрат податкових надходжень, адже значна частина прибутків компаній оподатковується за місцем реєстрації головних офісів, а не в Україні, де фактично створюється додана вартість. Загалом, сукупна

кількість працівників цих компаній в Україні перевищує 16000 осіб, при цьому найбільшими роботодавцями є Intellias (3000+ співробітників), NIX (3000+ співробітників) та N-iX (2000+ співробітників), що ще раз підтверджує значний внесок галузі у створення висококваліфікованих робочих місць в Україні.

Портфоліо послуг досліджуваних компаній охоплює доволі широкий спектр технологічних напрямків, включаючи розробку програмного забезпечення, цифрову трансформацію, IT-консалтинг, штучний інтелект, блокчейн та аналіз великих даних. Однак, як було виявлено, частина з цих компаній приховують своє українське походження, або прямо не афішують, що більшість розробників фізично працюють з України (принаймні до 2022 року). Пояснити цей факт можна тим, що після початку повномасштабного вторгнення у 2022 році, деякі міжнародні клієнти почали сприймати Україну не тільки як доступний аутсорсинговий хаб, а й як зону підвищеного ризику для ведення бізнесу, побоюючись потенційних збоїв у наданні послуг через безпекові загрози [5]. Відповідно, позиціонуючи себе як американську, британську чи європейську компанію, такі організації намагаються нівелювати можливі упередження та зосередити увагу потенційних клієнтів на якості послуг та експертизі, а не на географічному розташуванні своїх розробників.

Більше того, однозначно вплине на розвиток вітчизняного IT-аутсорсингу й так званий відтік мізків, або виїзд вітчизняних фахівців за кордон. Згідно з дослідженням профільного ресурсу DoU, загальна кількість фахівців у 50 найбільших IT-компаніях України становить близько 80 тис. осіб, станом на липень 2024 року [5]. При цьому, у січні 2022 року, за місяць до повномасштабного вторгнення, таких працівників налічувалось майже 100 тис. осіб. Відповідно, з 2022 року з нашої країни виїхало, фактично, 20% працівників 50 найбільших IT-компаній України.

Однак, на нашу думку, Україна все-таки має значний потенціал для розвитку як провідний аутсорсинговий хаб для багатонаціональних підприємств, що підтверджується низкою конкурентних переваг. Ключовими факторами привабливості виступають висококваліфікована робоча сила з сильною технічною освітою, конкурентний рівень витрат на оплату праці, географічна та культурна близькість до європейських ринків, а також розвинена IT-інфраструктура та значний рівень стійкості, оскільки значна частина досліджених компаній не лише продовжили роботу в надважкий військовий час, а й зуміли розширити свій бізнес.

Окрім того, в умовах глобальної тенденції до ніршорингу (nearshoring), коли компанії прагнуть диверсифікувати свої ланцюги постачання та зменшити залежність від традиційних аутсорсингових локацій, український ринок демонструє особливу перспективність для країн Європи. Тому, українські аутсорсингові компанії можуть запропонувати оптимальний баланс між якістю послуг, вартістю та ризиками. До того ж, більшість українських за походженням компаній мають штаб-квартири та представництва у Європі, що

тільки спрощує комунікацію з великими багатонаціональними компаніями-клієнтами. Врешті-решт, український ІТ-сектор може запропонувати міжнародним гравцям унікальну перевагу – відданих та працюючих спеціалістів ІТ-галузі.

Список літератури:

1. Outsourcing and offshoring decision making / A. Ishizaka et al. International Journal of Production Research. 2019. Vol. 57, no. 13. P. 4187–4193. URL: <https://doi.org/10.1080/00207543.2019.1603698> (дата звернення: 26.10.2024).
2. Radlo M.-J. Offshoring, Outsourcing and Production Fragmentation. London : Palgrave Macmillan UK, 2016. URL: <https://doi.org/10.1057/9781137571250> (дата звернення: 26.10.2024).
3. Зовнішня торгівля України. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua/ua/statistic/sector-external> (дата звернення: 26.10.2024).
4. 16 українських компаній увійшли до 2024 Global Outsourcing 100 рейтингу найкращих аутсорсерів світу. Dev.ua. URL: <https://dev.ua/news/15-ukrainskykh-kompanii-uviihly-do-2024-global-outsourcing-100-reitynhu-naikrashchykh-autsorseriv-svitu-1708587340> (дата звернення: 26.10.2024).
5. Top 50 IT Companies in Ukraine – Summer 2024. DOU. URL: <https://dou.ua/lenta/articles/top-50-summer-2024/> (дата звернення: 26.10.2024).

Дендеберя Д.О.

ЦИРКУЛЯРНА ЕКОНОМІКА В КОНТЕКСТІ ТОРГОВЕЛЬНОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ З ЄС

В умовах посилення процесів глобалізації спостерігаються трансформаційні зміни у взаємодіях і співробітництві країн, зокрема, інтеграційні процеси виходять на суттєво новий рівень розвитку та відображаються в процесах регіоналізації. При цьому процеси глобалізації та регіоналізації посилюють і доповнюють один одного, але водночас мають різну діалектичну спрямованість [1]. Глобалізація спрямована на об'єднання зусиль в світовій співпраці, а регіоналізація націлена на посилення зв'язків в межах певних регіонів, що може бути перепорою для інших країн.

Однією з характерних особливостей сучасної системи торгівлі є стрімке зростання кількості регіональних торгових угод [2]. Крім того, уряди прагнуть збільшити кількість партнерів з метою покращення умов торгівлі, що сприяє інтенсифікації міжнародної торгівлі в окремих регіонах і, як наслідок, підвищенню не лише інтенсивності світової торгівлі, а й національного добробуту. Характерною рисою глобальної системи міжнародної торгівлі є інтеграційний вектор її розвитку [3]. Виходячи з цього, сьогодні особливого значення набуває вивчення інтеграційного вектору глобальної системи міжнародної торгівлі, який визначає характер, особливості та стратегічні напрямки розвитку міжнародних торговельних відносин у рамках світових інтеграційних угруповань як невід'ємних складових глобальної системи міжнародної торгівлі. Особливий інтерес становить поглиблення теоретичних

засад дослідження окремих аспектів розвитку, пов'язаних із регіональними торговельними угодами та реальними інструментами [1]. Торговельна інтеграція є загальним інструментом для оптимізації міждержавних відносин для реалізації національних економічних інтересів [4].

Регіональна економічна інтеграція ринків у рамках зони вільної торгівлі залишається найефективнішим інструментом стратегічного зростання різних країн. Європейський Союз, укладаючи Угоди про асоціацію, надає своїм торговельно-економічним партнерам найповнішу та найглибшу співпрацю, доступну для третіх країн. Важливим компонентом Угоди є Поглиблена та всеохоплююча зона вільної торгівлі, створення якої сприяє економічній інтеграції України у внутрішній ринок ЄС [4].

Європейський Союз є головним торговельним партнером України вже багато років після переорієнтації на нові ринки у 2014 році. Україна зацікавлена у торговельно-економічній співпраці з ЄС та в майбутньому вступі до ЄС, а також у модернізації певних положень, оскільки стандарти та вимоги змінилися як в Європейському Союзі, так і в Україні, зокрема в сфері торгівлі [4].

Особливу увагу потрібно звернути на те, що Європейський Союз зосереджується на інших інноваційних і глобальних питаннях, зокрема на широкомасштабній ініціативі Європейської зеленої угоди (European Green Deal), яка має зробити Європу першим у світі вуглецево-нейтральним континентом до 2050 року. Майбутнє Європи залежить від здорової планети. Країни ЄС зобов'язуються досягти кліматичної нейтральності, виконуючи зобов'язання за Паризькою угодою. Європейська зелена угода – це стратегія ЄС щодо досягнення мети до 2050 р. [5]. ЄС активно співпрацює з Глобальним альянсом з циркулярної економіки (GAERCE), метою якого є міжнародна координація щодо питань: переходу до циркулярної та ресурсоефективної економіки; здійснення систематизації національних політик та системи нормативного забезпечення сталого управління природними ресурсами, переходу до циркулярної економіки [5]. Циркулярну економіку розглядають також з позицій впливу на сталий розвиток та як засіб побудови нового екологічно стійкого суспільства у контексті глобалізаційних змін і обґрунтовують її як невід'ємний шлях українського майбутнього в аспекті глобалізації та імплементації сталого розвитку як ключового принципу галузевого співробітництва Україна та ЄС [7].

Єдиним і найважливішим на порядку денному України щодо розвитку циркулярної економіки є його узгодження із порядком денним в ЄС, а початком має стати План дій ЄС у сфері циркулярної економіки. Численні програми, як-от Таксономія ЄС, механізм коригування вуглецевих кордонів ЄС та подібні схеми, охоплюють широкий спектр торговельних угод, стандартів продукції, класифікації матеріалів, корпоративної відповідності, кредитоспроможності, споживчих стандартів, екологічних цілей та інших питань, які має впровадити Україна в своє законодавство. В умовах України це включає в себе створення ширшої «екосистеми із циркулярної економіки»

за участі зацікавлених сторін та інших учасників для здійснення спільних інновацій та спільного виробництва; розбудову потенціалу для глибшої «системи цінностей у циркулярній економіці», яка інтегрує технології та ринки із соціальними, культурними цінностями та дослідження подальшої «трансформації циркулярної економіки» [6]. У нинішній ситуації перед Україною постають величезні виклики та паралельно відкриваються значні перспективи, саме тому це питання варто враховувати в контексті євроінтеграційних перспектив.

Циркулярна економіка – важлива тенденція сьогодення, яка зосереджується на повторному використанні ресурсів для мінімальних відходів, викидів, шкоди навколишньому середовищу шляхом замикання матеріальних циклів [8, с. 765]. Уряди та організації відіграють основну роль в «зеленому» переході від лінійної до циркулярної економіки, вони мають стати прикладом для наслідування суспільства [9]. Проте досягнення Цілей сталого розвитку не повинно залишатись виключною метою урядів, сталий розвиток компаній також є важливим і має представити нову філософію менеджменту, яка передбачає переосмислення ролі організацій в соціально-економічному розвитку. Програми стимулювання, започатковані на державному рівні мають супроводжуватися діяльністю компаній, спрямованою на дотримання принципів сталого розвитку [10, с. 498].

Циркулярна економіка є незворотнім глобальним драйвером сталого розвитку. Здійснення циркулярного переходу не забезпечуватиметься виключно регуляторними важелями, а вимагатиме ціннісного перебалансування свідомості та форматування наукового світогляду, що змінюватиме сприйняття. Для розвитку сучасної міжнародної торгівлі необхідно створити сталі та інноваційні рішення для ефективної інтеграції стійких систем. Для української економіки важливим елементом є побудова більш різноманітної та стійкої зовнішньої торгівлі. Імплементация засад циркулярної економіки в Україні вимагатиме системної перебудови, ґрунтуючись на законодавчій базі, впровадженні інноваційних технологій, діджиталізації виробничих та торговельних процесів, фінансуванні екологічних ініціатив, розбудові ощадних бізнес-моделей, формування і розвитку високого рівня екологічної свідомості та екологічних цінностей суспільства, зміни у збільшенні споживання сталих продуктів та створення нових способів взаємодії споживачів і виробників.

Список літератури:

1. Bazaluk, O., Yatsenko, O., Reznikova, N., Bibla, I., Karasova, N., & Nitsenko, V. (2022). International integration processes influence on welfare of country. *Journal of Business Economics and Management*, 23(2), 382–398. URL: <https://doi.org/10.3846/jbem.2022.16228> (accessed: 28.10.2024).
2. Tsygankova T.M., Yatsenko O.M., Tananaiko T.S., Solodkovska G.V., Olefirenko V.V., Ishchenko A.V. (2022). Free trade agreements in the world trade system: benefits and models. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and*

- Practice, 6 (47). 172–181. URL: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.6.47.2022.3925> (accessed: 28.10.2024).
3. Tsygankova, T., Obolenska, T. Y., Yatsenko O., Lyskova, L. M., & Sovenko, O. I. (2020). Priority formats of trade integration of countries. *Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice*, 3(34), 460–469. URL: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v3i34.215601> (accessed: 28.10.2024).
 4. Yatsenko, O., Reznikova, N., Karasova, N., Musiiets, T., Lavrinenko, O., and Nitsenko, V. (2020). Modernization of the Format of Ukraine's Trade Integration With the EU in the Conditions of Implementation of the DCFTA. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/56ed8055-8865-44f9-a117-efa03320156f/content> (accessed: 28.10.2024).
 5. Яценко О. М., Швиданенко О. А., Швиданенко Г. О. Циркулярна економіка як основа забезпечення сталого розвитку країни в контексті євроінтеграції. *Науковий журнал «Економіка і регіон»*. 2022. № 4 (87). С. 150-167. URL: <http://journals.nupp.edu.ua/eir/article/view/2794/2202> (дата звернення: 28.10.2024).
 6. ЮНІДО. Оглядовий стратегічний форсайт циркулярної економіки в Україні: Фінальний звіт. 2024. URL: <http://www.recpc.org/circular-economy/> (дата звернення: 28.10.2024).
 7. Яценко О. М. Циркулярна економіка як незворотній глобальний мегатренд та драйвер сталого розвитку України. *Вісник Одеського національного університету. Серія «Економіка»*. 2022. № 11-12. С. 131-143. URL: <http://n-visnik.oneu.edu.ua/collections/2022/300-301/pdf/131-143.pdf> (дата звернення: 28.10.2024).
 8. Geissdoerfer M., Savaget P., Bocken N., Hultink E. The Circular Economy – A new sustainability paradigm? *Journal of Cleaner Production*. 2017. Vol. 143. P. 757–768. (accessed: 10.11.2024).
 9. Vicentini F. The implementation of circular economy in an NGO business model: 2hands Organization's case study. 2020. URL: <https://tesi.luiss.it/31584/> (accessed: 10.11.2024).
 10. Osaulenko O., Yatsenko O., Reznikova N., Rusak D. The Productive Capacity of Countries Through the Prism of Sustainable Development Goals: challenges to international economic security and to competitiveness. *Financial and credit activity: problems of theory and practice*. 2020. Vol. 2(33). P. 492-499 (accessed: 10.11.2024).

Dmytriienko F.O.

STRATEGIC DIRECTIONS FOR IMPROVING UKRAINE'S INTERNATIONAL COMPETITIVENESS

In the context of globalization of economic processes and increasing competitive pressure in global markets, the issue of increasing the international competitiveness of Ukraine's economy is extremely relevant. The current challenges facing Ukraine require systematic and strategic approaches to reforming and

developing the economy, which must be able to compete on an equal footing with other countries. Increasing competitiveness will help attract foreign investment, boost exports, introduce innovations and create jobs, which will ultimately contribute to the country's sustainable development.

Ukraine ranks relatively low in global competitiveness rankings due to a number of structural, institutional and economic challenges. According to the Global Competitiveness Index (GCI) developed by the World Economic Forum, Ukraine demonstrates unstable performance in such important areas as innovation, efficiency of state institutions, infrastructure development and financial system stability.

According to a study by O. Grytsenko and I. Burakovsky, the main barriers to ensuring a high level of international competitiveness are problems in the field of regulatory policy, corruption, poor quality of public administration, and underdeveloped innovation infrastructure [1,3].

According to the vast majority of domestic scholars and practitioners, the main problems of Ukraine's competitiveness can be divided into several key categories: institutional problems. Corruption, lack of transparency in public administration and a weak judicial system are among the biggest challenges affecting the investment climate in Ukraine. According to Ukrainian researcher O. Shvydanenko, these factors reduce the confidence of foreign investors and reduce opportunities for entrepreneurial activity; the level of innovation development is weak [6]. Although Ukraine has high scientific potential, the use of this resource is limited due to insufficient funding for research and limited access to modern technologies. As noted by American scientist M. Porter in his theory of competitive advantage, innovation is the basis for long-term economic growth, but in Ukraine this potential is not being realized effectively enough; insufficient infrastructure. Developed infrastructure is an important condition for economic growth, especially in terms of logistics and communications. However, in Ukraine, this area remains weak, which limits opportunities for developing export potential and affects the competitiveness of domestic producers. Domestic scholars, in particular I. Nazarenko, emphasizes the importance of infrastructure investment, as it directly contributes to reducing transport costs and improving access to international markets; investment climate and access to finance. Insufficient availability of financing and high interest rates limit business development opportunities. According to research by Ukrainian scientist L. Koval, Ukraine's banking system demonstrates low resilience, which causes instability in financial markets and limits the availability of credit resources for businesses [4]; the level of human capital development. Despite the high level of education of the population, Ukraine is experiencing an outflow of highly skilled personnel abroad. This poses a problem for the economy, as it reduces the potential for innovation and labor productivity.

At the same time, the analysis allows us to identify several key strategic directions for increasing Ukraine's international competitiveness. Among them are the following:

- Development of innovation potential. Innovation is the basis for long-term growth. The development and implementation of an innovation strategy,

including the creation of conditions for research and development, is a priority for government policy.

- Attracting foreign investment. To do this, it is necessary to improve the institutional environment, ensure transparency of tax policy and create favorable conditions for foreign companies to enter the Ukrainian market. D. Lukyanenko, a well-known Ukrainian economist, emphasizes that investments stimulate the development of not only economic but also social infrastructure, which generally improves the quality of life of the population [5].
- Developing export potential. Export orientation is a key driver for economic growth. The development of high-tech and knowledge-intensive industries should be a priority, allowing Ukraine to increase the added value of its products.
- Strengthening institutions and the rule of law. This is necessary to create a favorable business climate. According to Ukrainian scholars, such as O. Hrytsenko, only through the creation of effective institutions can stability and predictability of economic development be achieved [3].
- Support for the development of small and medium-sized businesses (SMEs). SMEs are an important component of economic growth. Ensuring access to credit, simplifying business registration procedures and reducing the tax burden on SMEs are essential for their development.

Thus, it can be stated that the development of the international competitiveness of Ukraine's economy requires a comprehensive approach and a strategic vision for the long term. To achieve stable economic growth and integration into global markets, it is necessary to focus on implementing innovative solutions, improving the efficiency of institutions and creating a competitive environment. The main conditions for this are the end of the war, continuation of structural reforms aimed at strengthening the legal framework, supporting innovation and stimulating entrepreneurial activity. Only with a consistent government policy and broad public support can Ukraine secure its rightful place in the global economic system.

References:

1. Бураковський, І., 2021. Інновації як виклик для державної політики. Осмислення нових реалій. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9d2e1f0e-02b9-486c-be4b-3e715f59c5d3/content](https://ekmair.ukma.edu.ua/server/api/core/bitstreams/9d2e1f0e-02b9-486c-be4b-3e715f59c5d3/content)
2. Гриценко, С.І. and Таранич, А.В., 2010. Стратегія міжнародної економічної діяльності кластерних утворень в інформаційній економіці. [chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1629/1/%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d0%b8%d1%8f%20%d0%a2%d0%b0%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%87.pdf](https://r.donnu.edu.ua/bitstream/123456789/1629/1/%d0%bc%d0%be%d0%bd%d0%be%d0%b3%d1%80%d0%b0%d1%84%d0%b8%d1%8f%20%d0%a2%d0%b0%d1%80%d0%b0%d0%bd%d0%b8%d1%87.pdf)
3. Гриценко О. А. Реконструктивний тип управління потенціалом економічного розвитку України / А. А. Гриценко, О. А. Гриценко //

Social and Economic changes of Contemporary Society : monograph. – Opole, 2017. – 1.2. – P. 19–24.

4. Банківська система України: становлення і розвиток в умовах глобалізації економічних процесів: Монографія / За ред. д.е.н., проф. О.В. Дзюблюка. – Тернопіль: «Вектор», 2012. – 462 с.
5. Лук'яненко, Д., Лук'яненко, О. and Дорошенко, О., 2013. Імплементація парадигми економіки знань у стратегії національного економічного розвитку. Міжнародна економічна політика, (2), pp.5-26.
6. Швиданенко, О.А., 2007. Передумови забезпечення конкурентоспроможності країни в контексті прогресивних глобалізаційних тенденцій. Формування ринкових відносин в Україні, (3), p.70.

Закревська С.В.

СВІТОВИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЮ ВЛАСНІСТЮ: ВИКЛИКИ АДАПТАЦІЇ В ЕКОНОМІЦІ УКРАЇНИ

Інтелектуальна власність є однією з основних складових інноваційної економіки, оскільки вона сприяє розвитку технологій, наукових досягнень та креативних індустрій. Країни світу активно інтегрують питання захисту інтелектуальної власності в стратегії економічного розвитку, що дозволяє підвищити конкурентоспроможність, залучити інвестиції та стимулювати інноваційний процес. Водночас для України це питання є актуальним викликом, оскільки від ефективності цього управління залежить рівень розвитку національної економіки та інтеграція країни в глобальний ринок.

Світовий досвід управління інтелектуальною власністю надає Україні можливість аналізувати різні моделі та практики, що застосовуються в економічно розвинених країнах. Адаптація таких підходів до українських реалій може стати важливим кроком у створенні сприятливого правового та економічного середовища для розвитку інновацій, стартапів і технологій в Україні. Проте, процес впровадження міжнародних стандартів інтелектуальної власності в українську практику стикається з певними труднощами, пов'язаними з національними економічними, правовими та соціальними умовами.

Саме тому актуальним завдання є вивчення світового досвіду управління інтелектуальною власністю, а також визначення можливих шляхів його адаптації в Україні для підвищення ефективності управління цією сферою в умовах національної економіки.

У країнах Європейського Союзу, зокрема в Естонії та Латвії, були реалізовані реформи у сфері інтелектуальної власності, що включали вдосконалення патентного законодавства та полегшення доступу до судових процедур для захисту прав. Завдяки цим реформам ці країни покращили свої позиції в міжнародних рейтингах інтелектуальної власності. Наприклад, реформа, яка була реалізована в Естонії в 2010 році, дозволила їй зайняти

високе місце у рейтингу за інтелектуальною власністю у 2023 році [1]. Україна може скористатися цими досвідом для вдосконалення власної інфраструктури інтелектуальної власності.

В США також були проведені важливі реформи у сфері інтелектуальної власності. Федеральна служба інтелектуальної власності активно підтримує інновації, спрощує реєстрацію патентів та покращує механізми правового захисту. Це дозволило США посісти одну з перших позицій у світі за рівнем захисту інтелектуальної власності. Україна може адаптувати ці підходи, щоб покращити національний механізм захисту інтелектуальних прав та створити сприятливий клімат для інвесторів.

Крім того, країни, що розвиваються, такі як Індія та Китай, продемонстрували приклади адаптації міжнародних стандартів в сфері інтелектуальної власності до своїх економічних умов. Китай, наприклад, почав серйозні реформи в патентному та авторському праві ще в 2000-х роках, що дозволило йому стати одним з лідерів за кількістю зареєстрованих патентів. Україні варто запозичити цей досвід, адаптувавши його до національних потреб і економічного контексту для підвищення конкурентоспроможності.

Окрім того, реформи в інтелектуальній власності сприяють економічному зростанню, залучаючи інвестиції в інноваційні галузі та розвиток стартапів. Яскравим прикладом є Південна Корея, де вдосконалення патентного законодавства дозволило країні стати одним з лідерів у технологічному секторі. Україні слід розробити стратегію інтеграції міжнародного досвіду, адаптуючи його до своїх економічних умов, що дозволить їй збільшити інвестиційну привабливість та посилити конкурентоспроможність на світовій арені [2].

Світовий досвід управління інтелектуальною власністю демонструє, що успішна система захисту прав інтелектуальної власності є важливим фактором для розвитку інновацій, технологій та забезпечення конкурентоспроможності на міжнародному ринку. Країни, які запровадили ефективні реформи в цій сфері, такі як Естонія, Латвія, США та Китай, змогли значно покращити свої позиції в міжнародних рейтингах інтелектуальної власності та сприяти економічному розвитку.

У цьому контексті для України надзвичайно важливо взяти на озброєння міжнародний досвід та адаптувати його до національних економічних і соціальних умов. Адаптація міжнародних практик дозволить Україні значно поліпшити правову систему у сфері інтелектуальної власності, забезпечити ефективний захист прав та створити сприятливі умови для розвитку інновацій.

Особливо важливим є запровадження змін у законодавстві, покращення механізмів захисту прав інтелектуальної власності та створення умов для розвитку технологічних стартапів і інновацій. Врахування успішних прикладів таких країн, як Китай і США, дозволить Україні розвивати ефективну систему управління інтелектуальною власністю, яка сприятиме зростанню економіки та підвищенню міжнародної конкурентоспроможності [3].

Загалом, правильне впровадження світових стандартів у сфері інтелектуальної власності в Україні відкриває можливості для розвитку інноваційних секторів, залучення інвестицій та створення сприятливого бізнес-клімату. Водночас, цей процес потребує комплексного підходу, включаючи зміни в правовій та економічній сферах, а також культурних змін у ставленні до інтелектуальної власності як основного ресурсу для розвитку країни.

Список літератури:

1. Борисенко, І. В. (2020). *Інтелектуальна власність в умовах глобалізації: проблеми та перспективи розвитку*. Київ: Ніка-Центр.
2. Іванов, А. В. (2018). *Міжнародна система управління інтелектуальною власністю: порівняльний аналіз*. Харків: Право.
3. World Intellectual Property Organization (WIPO). (2023). *Global Innovation Index 2023: The Leap of Innovation*. Geneva: WIPO. URL: <https://www.wipo.int/edocs/pubdocs/en/wipo-pub-2000-2023-en-main-report-global-innovation-index-2023-16th-edition.pdf>

Кісеолар О. В.

ВПЛИВ ОФШОРНИХ МЕХАНІЗМІВ НА СТАБІЛЬНІСТЬ ЕКОНОМІКИ ТА ФІНАНСОВУ БЕЗПЕКУ УКРАЇНИ

Сьогодні однією із найважливіших проблем сталого економічного розвитку багатьох країн є високий рівень їх офшоризації, виведення капіталу за межі держави з метою оптимізації оподаткування, отримання та збереження «надприбутків» та підтримання статусу інкогніто одночасно.

Для організацій будь якої країни вихід в офшори дозволяє знизити податкове навантаження, що позитивно впливає на бізнес – менші податки, більше коштів залишається доступними менеджменту для подальших реінвестицій, більш прибуткова діяльність, кращі фінансові показники, кращі перспективи для подальшого розвитку. В той самий час для країни, де компанія проводить операційну діяльність, вихід юридичних та фізичних осіб в офшори несе негативні наслідки, адже бюджет недоотримує певну частину коштів у вигляді податків.

З самого початку офшорні юрисдикції використовувались компаніями для більш ефективного податкового планування, та спрощення процесу переходу товарів та послуг між кордонами країн (експортно-імпортні операції). Компанії влаштовували виробництва та центри їх управління в офшорних зонах для покращення ефективності ведення бізнесу та результатів. Але останнім часом, офшори стали головним механізмом виводу коштів (часто від нелегальної діяльності) та приховування справжнього прибутку. Офшорні зони загрожують економікам інших країн, адже їх дуже часто використовують для «відмивання» грошей. Внаслідок чого постає загроза фінансовій безпеці багатьох країн, в тому рахунку і України.

За дослідженням Світового Банку, українські компанії змушені платити понад 125 видів податків, що призвело до ситуації, коли податкове навантаження компанії може досягати до 45% від прибутку. Якщо порівнювати з країнами Європи, то там середнє значення податкового навантаження коливається в межах 30%, що все одно набагато вище, ніж в офшорних країнах. Саме тому український бізнес тяжіє до ідеї виводити прибутки в офшори задля зменшення податкового навантаження.

В передвоєнні роки в Україні спостерігався значний витік капіталу за межі національного кордону, передусім в офшорні зони. Хоча ці кошти могли б стати джерелом фінансування проектів задля розвитку національної економіки, чи спрямувати на погашення державного боргу. З початком війни в Україні, уряд запровадив валютний контроль, в наслідок чого значно обмежив валютні операції з гривнею, а саме продаж гривні для купівлі іноземних валют. Також були обмежені будь які спроби виводу валюти за межі української економіки. Це призвело до часткового зменшення виводу капіталу з та зменшенню прямих іноземних інвестицій з України.

Отже, офшорні зони створюють структурні дисбаланси в бюджеті, посилюючи залежність економіки країни від іноземних кредитів. Це, своєю чергою, негативно позначається на конкурентоспроможності та економічній безпеці держави.

Вплив офшорів на економіку країни є очевидним, однак, щоб більш наочно показати їхній вплив на показники фінансової стабільності, пропоную розглянути таблицю 1. Звісно, офшорні зони — не єдина загроза фінансовій безпеці України: висока інфляція також погіршує загальну ситуацію. Додаткові ризики для економічної стабільності можуть виникнути через прогнозовані події, які, маючи значний вплив, здатні дестабілізувати державну економічну та соціальну політику, що ускладнить забезпечення безпеки країни.

Таблиця 1

Індикатори фінансової безпеки України за 2019-2023 роки

Показник	2019	2020	2021	2022	2023
Дефіцит (профіцит) держ. бюджету, млрд. грн.	-78,05	-217,1	-198	-914,7	-1 333,1
ВВП, млрд.грн. (номінальний)	3 974,6	4 194,1	5 459,6	5 191	6 537,8
Відношення дефіциту бюджету до ВВП, %	-2,0	-5,18	-3,63	-17,62	-20,39
Державний та гарантований державою борг, млрд. грн.	1 998,3	2 551,9	2 671,8	4 071,7	5 519,5
Відношення державного боргу до ВВП, %	50,3	60,8	48,9	78,4	84,4

Валовий зовнішній борг (ВЗБ), млрд. грн.	121,7	125,7	129,7	132	161,5
Рівень інфляції (до грудня попереднього року), %	104,1	105,0	110	126,6	105,1
Міжнародні резерви, млрд. Дол**	25,3	29,1	30,9	28,5	40,5
Міжнародні резерви, млрд. грн*	589,2	822,4	840,5	1 042,5	1 538,2
Відношення міжнар. рез. До ВЗБ, %	20,7	15,3	15,4	12,7	10,5

Джерело: розраховано автором.

**Переведено в грн за архівним курсом на 31 грудня відповідного року за даними Мінфіну.*

** Офіційні міжнародні резерви України взяті із публікацій Мінфіну та зазначені в дол. США.*

З цих даних видно, що фінансова безпека України суттєво погіршилася за останні роки, особливо в світлі війни в Україні, яка почалася у 2022 році. Бюджетний дефіцит і державний борг різко зросли, що вплинуло на економічну стабільність.

Наприклад, дефіцит держбюджету у 2022 році становив 914,7 млрд гривень, який у 2023 році зріс до 1333,1 млрд гривень, що становить 20,39% ВВП. Це вказує на великий розрив між державними доходами та витратами, частково зумовлений витратами на оборону. Також стрімко зріс державний борг, який у 2023 році досяг 5 519,5 млрд гривень, що становить 84,4% ВВП. Такий високий борг становить потенційну загрозу економічній стабільності, оскільки вимагає значних ресурсів для погашення та може обмежити здатність країни фінансувати важливі проекти.

Що стосується зовнішнього боргу, то показник загального зовнішнього боргу стабільно зростає – з 121,7 млрд гривень у 2019 році до 161,5 млрд гривень у 2023 році. Це посилює фінансовий тиск на національну економіку, які залежать від зовнішніх фінансових ресурсів. Крім того, відношення міжнародних резервів до зовнішнього боргу впало з 20,7% у 2019 році до 10,5% у 2023 році. Це сигналізує про зменшення буфера безпеки, який допомагає країні підтримувати стабільність валюти та уникати криз на валютних ринках.

Список літератури:

1. Баймуратов М. О., Зоріна О. І. Офшорні зони у сучасному всесвіті: питання теорії та практики. Одеса: Фенікс, 2017. 174 с.
2. Гобела В. В. Офшоризація економіки в конструкті економічної безпеки держави. Scientific Horizons. 2020. Випуск 23, № 20. С. 109–120.
3. Череп А. В. Особливості розвитку офшорного бізнесу в Україні / Економіка та держава. 2017. № 6. С. 21-30.

4. Схеми та перспективи виводу капіталів до офшорних зон. Інформаційно-аналітичний портал Українського агентства фінансового розвитку:

веб-сайт: <http://www.ufin.com.ua/>

5. Міністерство Фінансів України : веб-сайт: www.minfin.gov.ua/

6. Наказ Міністерства економіки України від 29 жовтня 2013 р. № 1277«Про затвердження Методики розрахунку рівня економічної безпеки України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ME07222.html

7. Garcia-Bernardo, J., Fichtner, J., Takes, F. W., Heemskerk, E. M.. Uncovering Offshore Financial Centers: Conduits and Sinks in the Global Corporate Ownership Network. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.nature.com/articles/s41598-017-06322-9>

8. Neshko R. The concept of national financial security and methods of its evaluation / R. Neshko, V. Matviychuk // Economic and Law Paradigm of Modern Society. – 2016. – P. 84-93.

9. Шереметинська О.В. Вплив офшорних зон на економіку України / О.В. Шереметинська // Економічний простір. – 2016. – № 105. – С. 58-66.

10. Податкова безпека держави як запорука стабільної фінансової безпеки України// Вісник студентського наукового товариства ДонНУ імені Василя Стуса // Нешко Р. М., МатвійчукВ. І.-Том 2.-№8.- 2016.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://jvestniksss.donnu.edu.ua/article/view/3914>

Kaliuzhna Sofia

ADAPTING INTERNATIONAL MARKETING PRACTICES FOR UKRAINIAN COMPANIES ENTERING THE EUROPEAN MARKET

In modern conditions, when Ukraine integrates into the European market, efficient marketing management plays a crucial role, allowing Ukrainian companies to enter new markets and compete with leading international brands [1, p. 56-57]. The European market requires high-quality standards, innovative approaches to product promotion, and a clear understanding of consumers. Adaptation of international meta-marketing becomes an important tool for Ukrainian companies seeking to achieve success in the context of European integration [2]. Analyzing national marketing strategies, which have proved their effectiveness in different countries, Ukrainian companies can find the most acceptable product to increase their competitiveness in the European market and build strong brands [3].

The main purpose is to learn how Ukrainian companies can successfully change and adapt international marketing methods to enter the European market. The task is to identify which aspects of the international strategy are most effective in the Ukrainian context and how they can be localized to meet the needs of European consumers.

The study uses a comparative analysis of international marketing practices to identify effective strategies international companies use in the European market,

particularly adapting their marketing strategies to local conditions [5, p. 45]. This approach is the most effective way to localize Ukrainian companies trying to succeed in the face of European competition.

Companies seeking to succeed in international markets use a wide range of marketing strategies. Communication with consumers and using digital channels are among the main approaches [6, p. 32-33]. Products, services, and marketing messages are adapted to the cultural, linguistic, and consumer characteristics of each market. Companies can create relevant offers that better meet the needs of local audiences and drive deeper into consumer engagement. The way consumers perceive a company is determined by its branding. A strong brand can create loyalty among customers. Creating an image that is associated with certain values, such as quality or innovation, helps companies strengthen their position and differentiate themselves from their competitors in different markets [7, p. 112]. Communication with consumers depends on how a company interacts with its audience. Communication that works well considers consumers' cultural characteristics and expectations. This approach helps companies build consumer trust. Digital channels have become part of marketing strategies [8]. Social media, content marketing, and other online tools allow companies to promote their product and ensure constant communication with customers, which helps to increase brand awareness and strengthen loyalty. Taking into account cultural, economic, and social peculiarities, we can conclude that successful international companies effectively adapt their marketing approaches to the specifics of each market. This approach allows them to achieve high competitiveness and sustainable development in the global environment [9, p. 27-28].

There are challenges related to the country's cultural, economic, and consumer characteristics. Adaptation of marketing strategies takes into account cultural differences. The perception of advertising messages in Ukrainian culture is influenced by traditions, values, and social norms [7, p. 45-46]. A brand can be misunderstood or even rejected by the audience if it ignores cultural sensitivities. Strategies that may be effective in markets with high purchasing power need to be adjusted to suit the realities of consumers. Consumer differences are equally important. Ukrainians attach great importance to product quality and reliability but are also sensitive to price. There are additional challenges related to certain regulatory and legal restrictions. Advertising, consumer protection, and competition in Ukraine are regulated by law. To avoid problems, companies need to adapt their approaches to local regulations. Successfully adapting international marketing strategies to Ukrainian realities requires a deep understanding of cultural, economic, consumer, and legal aspects. Simply copying approaches that work abroad does not take into account the specifics of our market and can lead to ineffective marketing efforts and loss of competitive advantage.

Effective localization includes the use of specific idioms, symbols, and realities that make marketing messages more understandable and attractive to the local audience [1, p. 48]. It is also important to take into account the regional peculiarities and preferences of different European countries to ensure that the brand

remains relevant and understandable to different market segments. Therefore, approaches to sustainable development and social responsibility play a key role in attracting European customers. Brands that actively support environmental initiatives, pay attention to social issues, and adhere to high ethical standards are more popular among European consumers. According to a study by Havas Group, 73% of consumers believe that brands should contribute to the development of society and the preservation of the planet, and 64% of customers prefer companies with a reputation for responsible business [10].

The successful integration of Ukrainian companies into the European market requires a comprehensive implementation of international marketing practices, taking into account local peculiarities and European standards. Ukrainian companies should focus on several key aspects to achieve competitiveness in the European market. Firstly, developing a clear and strong branding that emphasizes the unique benefits of the product and is in line with European values. That will help create a positive image and gain consumer trust. Secondly, digital communication and an active presence on social media will allow companies to interact effectively with their new audience, building loyalty and awareness. Thirdly, a high level of service that takes into account cultural peculiarities will help build long-term relationships with customers. Finally, compliance with European quality standards and adherence to the principles of sustainable development will be an important advantage, as these factors are a priority for many European consumers. Thus, a localized adaptation of international practices is a prerequisite for the successful development of the European market. Implementing such strategies will not only facilitate the integration of Ukrainian companies into the European business environment. Still, it will also help ensure their sustainable competitive position in this highly competitive market.

References

1. Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing Management* (15th ed.). Pearson Education.
2. Levitt, T. (1983). *The Globalization of Markets*. Harvard Business Review, 61(3), 92-102.
3. Johanson, J., & Vahlne, J.-E. (2009). *The Uppsala Internationalization Process Model Revisited: From Liability of Foreignness to Liability of Outsidership*. Journal of International Business Studies, 40(9), 1411–1431.
4. European Commission. (2023). *European Consumer Market Study*. Brussels, Belgium: European Commission.
5. Trompenaars, F., & Hampden-Turner, C. (1997). *Riding the Waves of Culture: Understanding Diversity in Global Business*. McGraw-Hill.
6. Kotabe, M., & Helsen, K. (2019). *Global Marketing Management* (8th ed.). Wiley.
7. Hofstede, G., & Hofstede, G. J. (2005). *Cultures and Organizations: Software of the Mind*. McGraw-Hill.
8. Euromonitor International. (2022). *European Consumer Trends 2022*.

9. Schwartz, S. H. (1999). *A Theory of Cultural Values and Some Implications for Work*. *Applied Psychology*, 48(1), 23-47.
10. Havas Group. (2021). *Meaningful Brands Report 2021*.

Касьян І. Ю.

ІНТЕГРАЦІЯ БЛОКЧЕЙН-ТЕХНОЛОГІЙ У ФІНАНСОВУ СИСТЕМУ УКРАЇНИ: ВИКЛИКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ

Впровадження блокчейн-технологій у фінансову систему України може стати важливим чинником економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародному рівні. Україна, яка активно прагне до євроінтеграції, повинна відповідати високим стандартам Європейського Союзу щодо використання інноваційних фінансових технологій. Відповідність цим стандартам не лише сприятиме інтеграції з європейським ринком, але й покращить довіру інвесторів та споживачів до українських фінансових установ.

Значний потенціал України у впровадженні блокчейн-технологій визначається не лише наявністю кваліфікованих кадрів та розвинутою ІТ-інфраструктурою, але й підтримкою уряду та приватного сектору інноваційними ініціативами. Наприклад, Державний фонд інновацій активно фінансує проекти, спрямовані на розвиток фінтех-стартапів, що використовують блокчейн. Проте, незважаючи на ці позитивні зрушення, інтеграція блокчейн-технологій стикається з рядом перешкод, серед яких технічні, регуляторні та соціальні бар'єри. [1]

Європейський Союз активно розробляє регуляторні рамки для блокчейн та криптовалют, такі як GDPR та директива MiCA, які встановлюють високі стандарти захисту даних та регулювання ринку криптовалют. Гармонізація українського законодавства з європейськими стандартами є необхідним кроком для забезпечення сумісності та інтеграції блокчейн-технологій у фінансову систему України. [2] Це дозволить Україні не лише відповідати вимогам ЄС, але й використовувати досвід та найкращі практики інших країн для ефективного впровадження інноваційних технологій.

Актуальність теми інтеграції блокчейн-технологій у фінансову систему України є безсумнівною. Вона поєднує в собі необхідність цифровізації фінансового сектору з прагненням до євроінтеграції, створюючи підґрунтя для економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни на міжнародній арені. Це дослідження спрямоване на аналіз можливостей та викликів інтеграції блокчейну у фінансову систему України з урахуванням європейських стандартів, що дозволить розробити ефективні стратегії для подолання перешкод та використання потенціалу блокчейн-технологій для сталого розвитку економіки України.

Впровадження блокчейн-технологій у фінансовий сектор України має потенціал значно підвищити прозорість та безпеку фінансових операцій, зменшити транзакційні витрати та час обробки транзакцій. Наприклад, використання смарт-контрактів може автоматизувати багато процесів, знижуючи ризики людських помилок та шахрайства. Міжнародний досвід, зокрема впровадження Ripple у міжнародних переказах та Quorum від JPMorgan, демонструє успішність блокчейн-рішень у покращенні ефективності фінансових операцій. [3]

Для успішної інтеграції блокчейн-технологій у фінансовий сектор України рекомендується:

- Розробка та вдосконалення нормативно-правової бази: створення чітких регуляторних рамок та гармонізація українського законодавства з європейськими стандартами.
- Підтримка інновацій та фінансування: стимулювання інвестицій у блокчейн-проекти через гранти та субсидії для фінтех-стартапів.
- Підвищення обізнаності та освітніх програм: організація тренінгів та семінарів для фінансових спеціалістів, а також включення блокчейн-технологій у навчальні програми університетів.
- Створення партнерств між урядом та приватним сектором: співпраця з фінтех-компаніями для розробки спільних рішень та встановлення діалогу між регуляторами та інноваторами.
- Забезпечення кібербезпеки та захисту даних: впровадження найкращих практик кібербезпеки для блокчейн-мереж та захист персональних даних відповідно до GDPR. [4]

Інтеграція блокчейн-технологій у фінансову систему України є складним, але перспективним процесом, що може суттєво підвищити ефективність, прозорість та конкурентоспроможність фінансового сектору. Для досягнення успішної інтеграції необхідно подолати технічні, регуляторні та соціальні виклики, використовуючи найкращі практики ЄС та сприяючи розвитку інноваційних рішень. Результати цього дослідження можуть стати основою для формування стратегічних рекомендацій уряду та бізнесу щодо впровадження блокчейн-технологій, сприяючи сталому економічному розвитку та інтеграції України у європейський економічний простір.

Список літератури:

1. Державний фонд інновацій. Грантова підтримка фінтех стартапів. URL: <https://usf.com.ua/programs/grants-program/>
2. Європейська Комісія. Markets in Crypto-Assets Regulation (MiCA). URL: <https://www.esma.europa.eu/esmas-activities/digital-finance-and-innovation/markets-crypto-assets-regulation-mica>
3. За горизонтом: Блокчейн та майбутнє фінансової інфраструктури. Deloitte. Blockchain in Financial Services: Opportunities and Challenges. 2023. Pp. 12

Клещенко К.О.

ДОСВІД ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ У ФОРМУВАННІ КРИПТОВАЛЮТНОГО СЕГМЕНТУ ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ

З розвитком цифрових технологій фінансові ринки зазнають значних змін, особливо у контексті поширення криптовалют. Європейський Союз (ЄС) уже кілька років активно формує законодавчу базу для інтеграції криптовалют та цифрових активів у фінансові системи своїх держав-членів. Для України, яка прагне гармонізувати своє законодавство з європейськими стандартами, досвід ЄС у формуванні криптовалютного сегменту є вкрай важливим.

Європейський контекст регулювання криптовалют активно обговорюється вже декілька років. Головним документом, який має вплив на цю сферу, є Регламент ринків криптоактивів (MiCA) [1]. MiCA – це документ, який передбачає регулювання віртуальних активів у ЄС, захищаючи користувачів та інвесторів в цій галузі. Цей законопроект, ухвалений Європейським парламентом у квітні 2023 року, встановлює єдині правила для компаній, які займаються криптовалютами в країнах-членах ЄС. MiCA регулює основні аспекти криптовалютних операцій, зокрема емісію стейблкоїнів, діяльність провайдерів гаранцій та обмінних платформ, і вводить стандарти для захисту прав споживачів.

ЄС активно підтримує впровадження технології блокчейну через різні ініціативи, зокрема Європейську блокчейн-партнерську мережу (EBP) [2]. Ця мережа включає країни-члени ЄС та деякі країни-партнери, які спільно працюють над розробкою інноваційних блокчейн-рішень. Одним із ключових проєктів є Європейська блокчейн-сервісна інфраструктура (EBSI), яка спрямована на створення загальноєвропейської платформи для надання публічних та приватних блокчейн-послуг. Це важливо для інтеграції криптоактивів у різні сектори економіки та для забезпечення їх належного регулювання.

Україна за останні роки зробила значні кроки до інтеграції криптовалют у свою фінансову систему. Прийняття закону “Про віртуальні активи” в Україні у 2021 році стало важливим етапом на шляху легалізації криптовалютних операцій [3]. Закон визначає правовий статус віртуальних активів і встановлює вимоги до їхніх емітентів та операторів, однак, цей закон лише заклав основи правового регулювання, тоді як його повна імплементація та розробка підзаконних актів ще потребують доопрацювання.

Європейський досвід, зокрема ухвалення MiCA, може стати для України прикладом у кількох аспектах: по-перше, Україна має на меті стати частиною

європейського економічного простору, тому адаптація національних норм до європейських вимог є логічним кроком. Регламент МіСА може слугувати орієнтиром для удосконалення законодавства, яке регулює обіг криптоактивів в Україні. По-друге, важливим аспектом європейської моделі є захист прав інвесторів та користувачів криптовалют [4]. В Україні все ще існують ризики шахрайства та недостатня прозорість ринку. Впровадження стандартів, подібних до МіСА, допоможе підвищити довіру до ринку криптовалют та залучити більше інвестицій. По-третє, Україна вже вивчає можливість випуску власної цифрової валюти (CBDC) — електронної гривні [5]. Європейський досвід із регулювання стейблкоїнів може бути корисним при розробці національної стратегії випуску цифрових активів, які будуть забезпечені реальними активами та регулюватимуться державою. І нарешті, однією з важливих переваг європейського підходу є посиленна боротьба з відмиванням грошей за допомогою криптовалют. ЄС запровадив чіткі вимоги щодо верифікації користувачів та моніторингу транзакцій, що допомагає зменшити ризики незаконного використання криптоактивів [6]. Україна також має приділяти увагу питанням фінансової безпеки, інтегруючи найкращі європейські практики у свою систему.

Незважаючи на позитивний досвід ЄС, існують також виклики, які Україна має врахувати. Одним із них є технологічна готовність ринку. У ЄС діють ефективні цифрові інфраструктури, які полегшують інтеграцію криптовалютних рішень у фінансовий сектор. В Україні ці інфраструктури ще розвиваються, що може уповільнити імплементацію європейських стандартів. Крім того, регулювання криптовалют вимагає підвищеної обізнаності населення та бізнесу щодо ризиків та можливостей роботи з криптовалютами. Освітні ініціативи, які ЄС активно впроваджує серед громадян і підприємців, можуть стати важливим компонентом для успішної реалізації криптовалютних проектів і в Україні, адже український ринок криптовалют все ще страждає від нестачі фахівців у галузі блокчейну та фінансових технологій [7].

Таким чином, досвід Європейського Союзу у регулюванні криптовалютного ринку є цінним джерелом натхнення для України, яка прагне стати частиною світової фінансової спільноти. Адаптація українського законодавства до європейських норм, підвищення рівня захисту інвесторів та інтеграція технологічних рішень можуть допомогти Україні створити прозорий та конкурентоспроможний криптовалютний ринок. Однак, для цього необхідно не лише переймати передовий досвід, але й враховувати національні особливості та готовність ринку до таких змін.

Список літератури:

1. European Parliament. “Regulation on Markets in Crypto-assets (MiCA)”. Official Journal of the European Union, 2023. URL: [Regulation - 2023/1114 - EN - EUR-Lex \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj)
2. European Commission. “European countries join Blockchain Partnership”. 2018 Declaration on European Partnership on Blockchain. URL:

[European countries join Blockchain Partnership | Shaping Europe's digital future \(europa.eu\)](#)

3. Верховна Рада України. “Закон України про віртуальні активи.” Офіційний веб-портал Верховної Ради України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws>

4. European Banking Authority (EBA). “Guidelines on Anti-Money Laundering and Counter-Terrorist Financing.” EBA Report. URL: <https://www.eba.europa.eu/legacy/regulation-and-policy/regulatory-activities/anti-money-laundering-and-counter-terrorist-financing-1>

5. Міністерство фінансів України. “Чому центральні банки світу запроваджують цифрові валюти та навіщо це Україні”. URL: <https://minfin.com.ua/ua/2023/08/16/110856880/>

6. European Central Bank. “The revised Payment Services Directive (PSD2) and the transition to stronger payments security”. URL: [The revised Payment Services Directive \(PSD2\) and the transition to stronger payments security \(europa.eu\)](#)

7. Українська асоціація фінансових технологій. “Фінтех тренди 2024”. URL: <https://fintechua.org/fintech-trends-2024>

Колядюк І.Р.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ РЕСУРС ГЛОБАЛЬНОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Інтелектуальний ресурс є одним з найважливіших факторів глобального економічного розвитку в умовах сучасних трансформаційних процесів. В епоху, коли знання, інновації та технологічні досягнення стають основними рушіями економічного зростання, інтелектуальний капітал набуває все більшого значення.

Інтелектуальний капітал представляє собою комплексну систему соціально-економічних відносин, що тісно переплітаються процесами створення, використання та відтворення знань. Це не просто сукупність інформації чи знань, а цінний ресурс, що охоплює повний спектр знань, умінь, інтелектуальних розробок і професійних взаємодій між співробітниками організації. Кожен елемент цього капіталу сприяє створенню унікальної конкурентної переваги, яка стає рушієм інновацій, здатних реагувати на зміни у зовнішньому середовищі та відкривати також нові ринки.

Важливість людського капіталу, що складається з освітніх здобутків, професійної кваліфікації та потенціалу до інновацій, стала предметом активного вивчення з початку 1980-х років у рамках нової теорії економічного зростання. Технологічний прогрес більше не розглядається як зовнішній вплив; натомість, він є результатом цілеспрямованих інвестицій в освіту, наукові дослідження та розробки, що стимулюють інноваційний потенціал і продуктивність

О. Хілуха, О. Кузьмін, та Л. Ліпич вважають, що ІК – це вартість нагромадженого запасу інтелекту та його продуктів, які можуть бути використані та / або використовуються в процесі виробництва з метою отримання додаткових економічних вигод та / або задоволення потреб організації [2].

А. М. Колот пропонує інший підхід, який в структурі інтелектуального капіталу виділяє людський капітал, капітал організації та капітал взаємодії з ринковими інститутами. Формально капітал організації схожий зі структурним капіталом, однак він також включає ліцензії, патенти та технології. Автор також відносить до нього торгові марки, корпоративну культуру, системи комунікацій і бази даних підприємства, разом з організаційною структурою[3].

Система класифікації інтелектуального капіталу, запропонована Стюартом, визначає три ключові компоненти: людський капітал, структурний капітал і капітал відносин. Однак важливість кожного з цих компонентів для загальної вартості інтелектуального капіталу потребує подальшого вивчення. Коли система Стюарта була застосована для оцінювання країн, з'ясувалося, що капітал відносин надається надмірне значення, оскільки цей компонент не є настільки важливим для держави, як для компанії. Пізніше була запропонована нова структурна модель національного інтелектуального капіталу – модель Кяпюля, створена спеціально для дослідження макрорівня. Ця модель розширює модель трьох компонентів Стюарта, додаючи один новий компонент – соціальний капітал [4].

Рисунок 1 – Структурування інтелектуального капіталу в моделі Кяпюля

Джерело: створено автором на основі [4]

Сьогодні в дослідженнях зростає інтерес не тільки до внутрішнього інтелектуального капіталу компаній, але й до того, як він використовується для управління знаннями, створеними на державному та національному рівнях. Інтелектуальний капітал тепер розглядається як стратегічний ресурс не

лише окремих підприємств, а й громади, що формується по зв'язках та територіальній близькості. Так виникла концепція національного інтелектуального капіталу, що об'єднує сукупність нематеріальних ресурсів, доступних країні чи регіону для забезпечення відносних переваг і створення майбутніх видів.

Національний інтелектуальний капітал як основа для створення багатства, ключ до конкурентної переваги та показник майбутнього потенціалу зростання. Він також є ресурсом для економічного, соціального та екологічного розвитку. Хоча важливість національного інтелектуального капіталу визнана, його важко точно застосувати, і часто він характеризується через свою структуру.

Країни та компанії активно конкурують на світовому ринку праці талановитих спеціалістів — науковців, інженерів та інших висококваліфікованих кадрів. Успішне залучення і утримання таких працівників є ключем до конкурентоспроможності. Завдяки глобалізації та технологічному прогресу ідеї й технології розширення стають швидше й масштабніше, а міжнародний обмін знаннями стає чинником для інновацій та розвитку. Вчені, дослідники та інноватори активно взаємодіють у глобальних мережах, вирішуючи складні завдання та розробляючи нові технології, що збагачують інтелектуальний капітал. Глобальні інноваційні центри зосереджені на створенні сприятливих умов для розвитку інтелектуального капіталу, залучаючи талановитих фахівців, забезпечуючи доступ до ресурсів та сприяючи розробці інноваційних рішень.

Список літератури:

1. Stewart T.A. Brain Power: How Intellectual Capital Is Becoming America's Most Valuable Asset / T. A. Stewart // *Fortune*. – 1991. – June 3. – pp. 44-60.
2. Хілуха О. Управління інтелектуальним капіталом машинобудівних підприємств: теоретичні та прикладні положення : монографія / О. А. Хілуха, О. Є. Кузьмін, Л. Г. Липич. – Луцьк : Вежа-Друк, 2014. – 200 с.
3. Колот А. М., Герасименко О. О. Демографічні, технологічні та соціально-трудова імперативи економічного розвитку: нові можливості і виклики постіндустріальної доби. Розвиток соціально-трудова відносин: проблеми науки та практики: монографія / С. І. Бандур, Т. А. Костишина, О. О. Нестуля та ін.; за ред. Т. А. Костишиної. Полтава, 2020. С. 7-41. URL: <http://surl.li/ibqoi>
4. Mačerinskienė I., Aleknavičiūtė R. Comparative evaluation of national intellectual capital measurement models. *Business: Theory and Practice*. 2015. Vol. 16, no. 1. P. 1–14. URL: <https://doi.org/10.3846/btp.2015.548>
5. Манухіна М.Ю. Інтелектуальний капітал і його роль у формуванні інноваційної економічної системи. *Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля*, 2016. №6 (230). С. 82-86.

6. Черепанова В.О. Міжнародні стратегії управління стратегічними змінами / В.О.Черепанова, Т.О.Кобелева, П.Г.Перерва // Мережевий бізнес: становлення, проблеми, інновації : матеріали 13-ї Міжнар. наук.-практ. інтернетконф., 27-28 квітня 2023 р. Полтава: ПУЕТ, 2023. С. 64-68. URL:

<https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/68320>

7. Верес Шомоші М. Комплаєнс-ризик в сфері інноваційної діяльності промислового підприємства / М.Верес Шомоші, Т.О.Кобелева, П.Г.Перерва //

Управління проектами. 23-24 березня 2023 р. Дніпро : Юрсервіс, 2023. С. 270-

274. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/handle/KhPI-Press/65513>

8. OECD Digital Economy Papers. URL:

https://www.oecd-ilibrary.org/science-and-technology/oecddigital-economy-papers_20716826

9. Metelenko N. G., Kovalenko O. V., Makedon V. V., Merzhynskiy Y. K., Rudych A. I. Infrastructure security of formation and development of sectoral corporate clusters. Journal of Security and Sustainability Issues. 2019. 9(1). pp. 77–89. [http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1\(7\)](http://doi.org/10.9770/jssi.2019.9.1(7))

Корнієнко А.А.

КОНКУРЕНТНА ВЗАЄМОДІЯ ЕКОНОМІК США ТА ЄС: ДОСВІД ДЛЯ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ

Економічна взаємодія США та ЄС демонструє, як поєднання конкуренції та співпраці може стимулювати розвиток обох сторін. Наприклад, інтенсивна конкуренція у сфері технологій призводить до інновацій, водночас угоди про торгівлю, як-от Трансатлантичне партнерство, сприяють збільшенню товарообігу та відкриттю нових ринків. США активно підтримують стартапи через венчурне фінансування, тоді як ЄС інвестує у сталий розвиток і зелені технології, що створює баланс між економічними цілями й екологічними викликами (табл. 1). Аналіз українських торговельних угод з ЄС та іншими партнерами вже показує позитивні результати, зокрема зростання експорту ІТ-послуг на 25% і аудіовізуальної продукції на 12% [1].

Таблиця 1 – Важливі угоди між Україною та країнами- партнерами

Угода	Ключові цифри та результати	Як працює угода	Бар'єри та можливості
Угода про асоціацію між Україною та ЄС	- Збільшення експорту ІТ-послуг до ЄС на 25%. - Підвищення експорту промислових товарів, зокрема машинобудування,	- Гармонізація стандартів продукції з європейськими нормами.	- Високі регуляторні вимоги до продукції. - Конкуренція з європейськими виробниками.

Угода	Ключові цифри та результати	Як працює угода	Бар'єри та можливості
	на 15%.		
Угода про спільний креативний простір із Великою Британією	- Підвищення експорту аудіовізуальної продукції на 12%. - Зростання попиту на український дизайн та моду в Європі на 10%.	- Створення спільних платформ для просування культурного контенту.	- Проблеми з авторським правом і піратством. - Низька впізнаваність українських брендів.
Плани США щодо надання Україні статусу великого союзника поза НАТО	Збільшення експорту соняшникової олії до США на 20%	Преференційний режим для української олії, спрощення доступу на американський ринок	Мита на деякі види агропродукції, конкуренція з боку південноамериканських виробників

Джерело: складено автором на основі [1]

Так, Угода про асоціацію між Україною та ЄС дозволила збільшити експорт ІТ-послуг до ЄС на 25%, що підкреслює конкурентоспроможність українського технологічного сектора. Водночас високі регуляторні вимоги та конкуренція з європейськими виробниками залишаються значними викликами для України, які вимагають подальшого вдосконалення виробничих стандартів та логістичної інфраструктури. Угода про спільний креативний простір із Великою Британією сприяла підвищенню експорту аудіовізуальної продукції на 12% та зростанню попиту на український дизайн і моду в Європі на 10%. Такі результати свідчать про потенціал креативних індустрій у позиціонуванні України як важливого гравця на міжнародній культурній арені.

Україна має унікальну можливість скористатися досвідом провідних економік світу. Співпраця з США та ЄС може пришвидшити технологічну модернізацію української промисловості, особливо в таких сферах як ІТ, машинобудування та фармацевтика. Залучення інвестицій та передача новітніх технологій від міжнародних корпорацій дозволить українським підприємствам підвищити конкурентоспроможність на світовому ринку (табл. 2).

Таблиця 2 – Можливості перейняття Україною кращих практик США та ЄС

Пропозиція проекту	Країна-зразок	Результати схожого проекту країн США/Європи	Основні кроки впровадження для України	Приклади продуктів/послуг для експорту
"Україна – ТехноХаб"	США	Інвестиції: Понад \$160 млрд венчурного	- Створення сприятливого	- Програмне забезпечення

Європи: Інновації та стартапи нового покоління"		фінансування у 2023 році. Стартапи: Понад 1,5 млн нових компаній засновано щороку.	податкового середовища для стартапів та інвесторів. - Розвиток венчурної індустрії та залучення міжнародних венчурних фондів.	(особливо в галузях фінтеху, кібербезпеки). - Мобільні додатки. - ІТ-аутсорсинг. - Електроніка для "розумного дому".
"Україна – Аграрна Силіконова Долина": Інновації в сільському господарстві	Нідерланди	Інвестиції: Близько 2% ВВП інвестується в аграрні дослідження. Технології: Більше 90% фермерських господарств використовують точне землеробство.	- Розвиток кооперативів та об'єднань фермерів для спільного використання ресурсів та технологій.	- Органічні продукти (овочі, фрукти). - Молочні та м'ясні продукти високої якості.

Джерело: складено автором на основі [3]

Наприклад, співпраця з американськими ІТ-гігантами може стимулювати розвиток українських стартапів, а партнерство з європейськими фармацевтичними компаніями – сприяти створенню нових ліків. Однак, посилення конкуренції з боку міжнародних компаній може створити виклики для українських підприємств, особливо малих та середніх. Тому важливо створити сприятливі умови для розвитку вітчизняного бізнесу, зокрема, через спрощення регуляторних процедур, підтримку інновацій та розвиток людського капіталу.

Хоча потенційні вигоди від зміцнення зв'язків із США та ЄС є значними, занепокоєнням щодо конкурентної взаємодії з економіками США та ЄС є потенційна економічна диспропорція в Україні. Посилення конкуренції з боку іноземних інвестицій ймовірно створить не вигідне становище для менших українських підприємств, яким часто бракує ресурсів та інфраструктури для ефективної конкуренції (рис. 1).

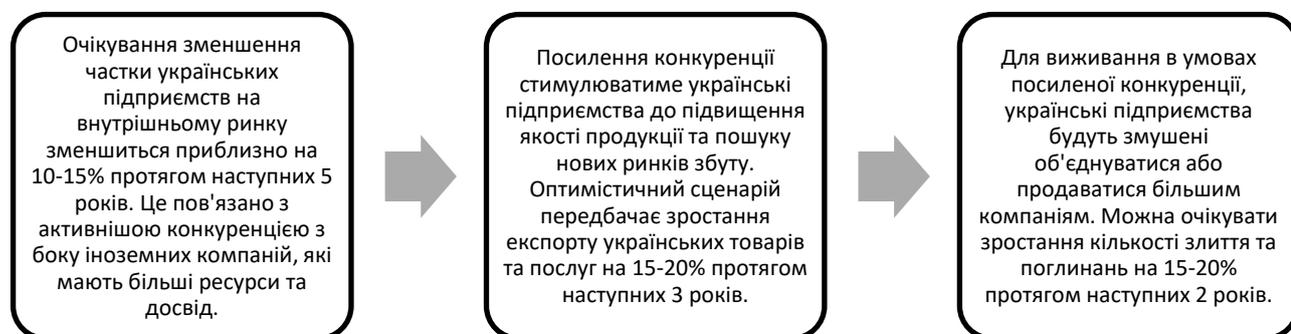

Рисунок 1. Прогноз впливу посилення конкуренції з боку США та ЄС на український бізнес

Джерело: складено автором на основі [4]

У міру процвітання більших компаній регіональна нерівність збільшуватиметься, при цьому міські центри отримують більшість переваг від іноземних інвестицій, тоді як сільські райони залишаються позаду. Цей нерівномірний розподіл можливостей ймовірно загострить соціальну напругу та перешкодити національній згуртованості, оскільки громади відчують напругу економічної нерівності.

Підсумовуючи, конкурентна взаємодія економік США і ЄС представляє для України складний ландшафт, наповнений як можливостями, так і викликами. Хоча потенціал для посилення торгівлі, технологічного прогресу та політичного суверенітету є значним, важливо залишатися пильним щодо ризиків залежності, внутрішньої диспропорції та невідповідності національним інтересам.

Список літератури:

1. EU – US cooperation. *Business, Economy, Euro*. URL: https://single-market-economy.ec.europa.eu/industry/international-activities/cooperation-governments/eu-us-cooperation_en
2. Брич Л.О. "Застосування провідних практик інвестування у розвиток людського капіталу: нові можливості для України." *Наукові інновації та передові технології* №5, с. 33-40, 2024 р.
3. The US-EU relation. *Competition or cooperation* URL: https://seaopenresearch.eu/Journals/articles/SPAS_5_37.pdf
4. Міняйленко, І. В., Житник О. М., Архіпова А. І. Шляхи відновлення економіки України у співпраці з Європейським Союзом та США. *Національний університет "Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка"*. № 4, с. 34-42, 2022 р.
5. Mullaney L. Daniel, Stokes Bruce. The case for a comprehensive US-EU economic agreement. URL: <https://www.atlanticcouncil.org/blogs/new-atlanticist/case-for-a-comprehensive-us-eu-economic-agreement/>

Лазян Е.А.

КЛІМАТИЧНА МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВИКЛИКИ ЗА УМОВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Кліматичні зміни все більше впливають на глобальні процеси, зокрема на міграцію. Відповідно до досліджень, близько 200 мільйонів людей можуть стати кліматичними мігрантами до 2050 року. Це явище потребує термінового уваги з боку міжнародної спільноти, оскільки воно не лише загрожує стабільності країн, але й може призвести до серйозних соціальних та економічних наслідків.

Згідно з даними Верховного комісара ООН у справах біженців (УВКБ ООН), з 2000 по 2018 рік внаслідок кліматичних і погодних явищ у середньому 22,5 мільйона людей щорічно змушені були залишити свої домівки. Ці цифри продовжують зростати [1].

Основні причини зростання кліматичної міграції:

1. Природні катастрофи: Частота та інтенсивність природних катастроф, таких як повені та урагани, зростають. Це змушує людей залишати свої домівки. У зв'язку з цим важливо враховувати, що не всі люди можуть адаптуватися до змін або відновити своє життя після катастроф.
2. Екологічні зміни: Зміни в кліматі також викликають посухи, що призводить до продовольчої нестачі. Втрата засобів до існування робить людей вразливими та спонукає їх шукати нові можливості в інших регіонах.
3. Підвищення рівня моря: Мільйони людей, які проживають у прибережних зонах, стикаються з загрозою затоплення. Втрата земель, на яких вони живуть, змушує їх шукати нові місця для проживання.

Кліматична міграція має значний вплив на суспільства та економіки країн, які приймають мігрантів. Ці наслідки можуть бути як позитивними, так і негативними, і потребують комплексного підходу для їх управління. Прибуття нових мігрантів може викликати соціальну напругу в приймаючих громадах, що часто призводить до конфліктів через обмежені ресурси, такі як вода, житло та робочі місця. Наприклад, у країнах, що приймають велику кількість біженців, таких як Туреччина чи Ліван, спостерігається зростання соціальної напруги між місцевими жителями та новоприбулими.

Мігранти також можуть стати об'єктами дискримінації або ксенофобії, що ускладнює їх інтеграцію в нові суспільства. Кліматична міграція може вплинути на культурну ідентичність як мігрантів, так і приймаючих спільнот. Змішання культур може призвести до нових форм культурної самобутності, але також і до конфліктів через відмінності в традиціях і звичаях.

Щодо економічних наслідків, прибуття великої кількості мігрантів може створити тиск на ринок праці, що призводить до збільшення конкуренції за робочі місця. Це може викликати зростання безробіття серед місцевого населення. Наприклад, в Індії, де люди переміщуються через посухи, спостерігається надмірна конкуренція за обмежені ресурси та робочі місця [2]. Незважаючи на виклики, мігранти також можуть внести значний вклад в економіку приймаючих країн, заповнюючи вакансії в секторах, де не вистачає робочої сили, таких як сільське господарство, будівництво та охорона здоров'я. Зокрема, у США іммігранти складають значну частину робочої сили в аграрному секторі.

Крім того, зростання населення через міграцію може призвести до збільшення витрат на соціальні послуги, такі як освіта та охорона здоров'я, що може викликати тягар на бюджети місцевих адміністрацій і призвести до зменшення фінансування інших важливих програм. Прибуття нових мешканців також може створити навантаження на інфраструктуру, таку як дороги, житло, водопостачання та електропостачання, що в містах, які вже страждають від переповненості, може погіршити якість життя для всіх мешканців [2].

Таким чином, соціальні та економічні наслідки кліматичної міграції є складними і багатогранними. Важливо враховувати ці аспекти при розробці

політики, яка стосується управління міграцією та адаптації до кліматичних змін. Комплексний підхід допоможе зменшити негативні наслідки та максимально використати потенційні переваги, пов'язані з міграцією.

Управління кліматичною міграцією вимагає комплексних і злагоджених дій з боку урядів, міжнародних організацій та громадянського суспільства. Першочерговим завданням є визнання та захист прав кліматичних мігрантів. Необхідно розробити національні та міжнародні нормативно-правові акти, які б захищали їхні інтереси. Це може включати створення спеціальних статусів для людей, які змушені залишати свої домівки через кліматичні зміни. Наприклад, в Норвегії вже розглядають законопроекти, які б надавали правовий статус кліматичним біженцям. Кліматична міграція є глобальним викликом і міжнародна співпраця є ключовою для ефективного управління та для розробки політики адаптації до змін клімату, які б зменшили тиск на населення. В ООН ведуться переговори про укладення угод, які б регулювали права та обов'язки країн щодо кліматичних мігрантів.

Інвестиції в проекти, спрямовані на підвищення стійкості до кліматичних змін, можуть зменшити ризики для населення. Це може включати будівництво захисних споруд від повеней, поліпшення системи водопостачання та розробку стійких сільськогосподарських практик. Наприклад, в Бангладеш реалізують проекти з будівництва висотних домів, які б витримували повені, та впровадження нових сільськогосподарських технологій, що допомагають фермерам адаптуватися до змін клімату.

Освіта має вирішальне значення для розуміння причин та наслідків кліматичної міграції. В Уругваї було впроваджено освітні кампанії, які навчають населення про зміни клімату та їхній вплив на міграцію, що сприяє соціальній згуртованості [3].

Розробка програм для інтеграції кліматичних мігрантів в нові громади може допомогти зменшити соціальну напругу. Це може включати мовні курси, професійну підготовку та доступ до соціальних послуг. Наприклад, у Німеччині програми для біженців передбачають не лише навчання мові, а й допомогу в працевлаштуванні, що полегшує інтеграцію в суспільство.

Країни повинні створити механізми фінансування для підтримки адаптаційних заходів і проектів, які зменшують ризики кліматичної міграції. Це може включати залучення міжнародних донорів, інвестицій у стійкі інфраструктури та програми з підтримки постраждалих регіонів [4]. Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку активно фінансує проекти, спрямовані на адаптацію до кліматичних змін у сільському господарстві.

Таблиця 1- Заходи регулювання процесу кліматичної міграції

Рішення	Опис	Приклад
Захист прав мігрантів	Визнання та захист прав кліматичних мігрантів, створення спеціальних статусів.	Норвегія розглядає законопроекти для надання правового статусу кліматичним біженцям

Міжнародна співпраця	Співпраця країн для розробки спільних політик адаптації до кліматичних змін.	Переговори в рамках ООН для регулювання прав та обов'язків країн щодо кліматичних мігрантів
Профілактичні заходи	Інвестиції в проекти, що підвищують стійкість до кліматичних змін.	Бангладеш: будівництво висотних домів для витримування повеней
Освіта та обізнаність	Програми для підвищення обізнаності про кліматичні зміни та їх вплив на міграцію.	Уругвай: освітні кампанії для населення про зміни клімату
Інтеграція мігрантів	Програми для інтеграції мігрантів в нові громади, включаючи мовні курси та професійну підготовку.	Німеччина: програми для біженців, що включають мовні курси та допомогу в працевлаштуванні
Фінансування	Створення механізмів фінансування для підтримки адаптаційних проектів.	Міжнародний фонд сільськогосподарського розвитку фінансує проекти адаптації в сільському господарстві

Таким чином, управління кліматичною міграцією вимагає злагоджених дій на всіх рівнях — від місцевого до міжнародного. Впровадження комплексних рішень, що охоплюють правові, соціальні та економічні аспекти, може допомогти зменшити негативні наслідки кліматичних змін для людей та суспільств. Тільки спільними зусиллями можна забезпечити безпеку та добробут для всіх, хто страждає від наслідків кліматичних змін.

Список літератури:

- 1.Поняття, сутність та види міграції у контексті сучасності / А. Бакала. // Трибуна молодого вченого. 2020. URL <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/567/546>
- 2.Курилюк, Ю. Б., Родінова, Н. Л., Овчар, П. А. (2022). Проблеми та перспективи міграційної політики ЄС. Економіка та суспільство. Вип. 46. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2047>
- 3.IDMC. Report on International Displacement (2022). Geneva: The Internal Displacement Monitoring Centre. URL: <http://www.internaldisplacement.org/sites/default/files/publications/documents/202212-eu-report.pdf>
- 4.Міграційна криза в суспільстві Євросоюзу внаслідок політики культуралізму / Муц Луай Фасал. // Вчені записки. 2020. URL: <http://www.pubadm.vernadskyjournals.in.ua/journals/16.pdf>

ВПРОВАДЖЕННЯ ЗЕЛЕНОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В умовах сучасних екологічних викликів та потреби у сталому розвитку, зелена економіка стала ключовим напрямком для багатьох країн світу, в тому числі і для України. Вона передбачає економічний розвиток, що зберігає природні ресурси та зменшує негативний вплив на навколишнє середовище. Тому для України впровадження зеленої економіки є не лише можливістю поліпшити екологічну ситуацію, але й стає важливим етапом євроінтеграції.

Зелена економіка спрямована на зростання добробуту населення, ефективно використовує природні ресурси і одночасно зменшує екологічні ризики та є одним з найбільш важливих і перспективних векторів проведення структурних реформ [3, с. 2].

Основними принципами зеленої економіки є ефективне використання ресурсів, запобігання забрудненню, збереження біорізноманіття та розвиток відновлювальних джерел енергії. Ключові цілі включають підвищення енергоефективності, розвиток чистих технологій та зменшення викидів. На глобальному рівні зелена економіка стає все більш популярною. Багато країн запроваджують стратегії, спрямовані на забезпечення сталого розвитку, зокрема через використання відновлювальних джерел енергії, зменшення викидів та впровадження чистих технологій [5].

Євроінтеграція є важливим етапом для України, що відкриває нові можливості для економічного розвитку, зокрема у сфері екології та сталого розвитку. ЄС висуває ряд вимог до країн-кандидатів, серед яких дотримання екологічних стандартів, запровадження заходів щодо боротьби зі змінами клімату та підтримка відновлювальних джерел енергії. Співпраця України з ЄС у цій сфері включає обмін досвідом, технологіями, інвестиціями та фінансування проєктів, спрямованих на забезпечення сталого розвитку [4, с. 241–243].

Проте в Україні економіка все ще ґрунтується на традиційних галузях, що негативно позначається на екології. Високий рівень забруднення повітря, води та ґрунтів є результатом промислової діяльності, недостатньої екологічної політики та відсутності сучасних технологій. Ці проблеми потребують термінового вирішення для забезпечення сталого розвитку. Уряд України, в умовах війни, вимушено почав впроваджувати ряд реформ, спрямованих на покращення екологічної ситуації, за рахунок розвитку відновлювальних джерел енергії та ініціатив щодо зменшення викидів промисловими підприємствами. Так, згідно з оцінками Економічного фонду ООН, перехід до сталої економіки може знизити викиди парникових газів на 70% [6].

Основними напрямками впровадження зеленої економіки в Україні є енергетична ефективність, розвиток відновлювальних джерел енергії, управління відходами та збереження природних ресурсів. В Україні вже є ряд успішних ініціатив у сфері зеленої економіки, зокрема проєкти з використання сонячних і вітрових електростанцій, впровадження системи переробки

відходів, а також розвиток екологічного туризму. Для реалізації зелених проектів в Україні необхідні інвестиції, які уряд має залучати, використовуючи механізми міжнародної фінансової підтримки та грантів. Проте існують певні економічні та політичні перешкоди для впровадження зеленої економіки, зокрема головною проблемою є російсько-українська війна, крім того проблемами є корупція, недостатня політична воля та відсутність чіткої стратегії [1; 2].

Війна в Україні серйозно ускладнює впровадження зеленої економіки, адже промисловість страждає від зниження виробництва, росту безробіття та руйнування інфраструктури, що обмежує фінансування екологічних проектів. Інвестори уникатимуть України, тому залучити капітал для зелених ініціатив стає важче. Урядові пріоритети змінюються на користь безпеки та оборони, через що екологічні програми заморожені. Війна також призвела до забруднення навколишнього середовища, що ускладнює реалізацію екологічних проектів. Соціальні проблеми, такі як міграції та бідність, зменшують увагу до екології. Проте, незважаючи на дані виклики, зелені ініціативи можуть стати ключовим елементом відновлення України після війни, сприяючи створенню нових робочих місць і зміцненню економіки.

Впровадження зеленої економіки в Україні в контексті євроінтеграції є важливим етапом у розвитку країни. Це не лише можливість поліпшити екологічну ситуацію, але й являє собою шлях до економічного зростання та підвищення якості життя населення. Зважаючи на виклики, що стоять перед Україною, важливо забезпечити комплексний підхід до вирішення екологічних проблем і об'єднати зусилля на всіх рівнях.

Список літератури:

1. Bondarenko V., Pokynchereda V., Pidvalna O., Kolesnyk T., Sokoliuk S. Green Economy as a Prerequisite for Sustainable Development : Analysis of International and Ukrainian Experience. *European Journal of Sustainable Development*. 2023. N 1(12). P. 221–221.

2. Білоконь А.О. Особливості формування зеленої економіки України у міжнародному контексті. *Modern Economics*. 2022. № 36. С. 12-18.

3. Добра Н.В., Корнілова Є.О., Деньга О.І., Сосідко І.В. Зелена економіка – економіка майбутнього. Реферативний огляд. Київ. 2014. – 30 с.

4. Кононенко А.І. Зелена економіка України в умовах євроінтеграції. *Економічна безпека: держава, регіон, підприємство : матеріали VIII Міжнар. наук.-практ. конф.*, Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2024. С. 240–244.

5. Костюченко В., Рудченко О. Розвиток «зеленої економіки» у контексті євроінтеграції: обліковий вимір. *Молодий вчений*, 2021. № 6 (94). С. 202-206.

6. Нова екологічна візія України: зелена економіка як двигун інвестиційної привабливості. URL:

https://lb.ua/economics/2023/10/28/581568_nova_ekologichna_viziya_ukraini.htm

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЗРОСТАННЯ

Курс України на входження до європейської та світової спільноти розвинутих країн вимагає детального аналізу шляхів комплексного забезпечення високого рівня інвестиційної привабливості національної економіки. Інвестиційну привабливість держави можна оцінити за допомогою системи показників різних міжнародних рейтингових агентств, а саме:

- Індекс легкості ведення бізнесу;
- Індекс глобальної конкурентоспроможності;
- Індекс інвестиційної привабливості [2]

Питання необхідності залучення іноземних інвестицій вивчається вже не перший рік. Підвищення інвестиційної привабливості регіону, та країни в цілому, у своїх наукових працях досліджували такі вітчизняні науковці як: Швець Ю., Бурдило О., Рзаєв Г., Вакулова В., Крихівська Н., Коваль Н., Мотриченко В. та інші. Серед іноземних діячів також чимало, хто досліджував інвестиційний клімат України. Андерс Аслунд – шведський економіст, який досліджував економічні та політичні питання України, зокрема інвестиційний клімат, а Тімоті Еш – британський економіст, який аналізує ризики та привабливість українського ринку для іноземних інвесторів. Також Даніель Беккер – німецький дослідник, який вивчав вплив макроекономічних умов на іноземні інвестиції в Україні.

Станом на поточний рік в Україні спостерігається зниження інвестиційної привабливості через масштабну війну в країні (рис. 1). На думку Європейської Бізнес Асоціації, військові дії на території держави є першими серед можливих факторів, які можуть негативно вплинути на рівень інвестиційної привабливості держави. Друге місце посідають військові атаки на енергосистему країни, які суттєво ускладнюють, а подекуди й унеможливають ведення бізнесу, третє – корупція на різних рівнях. Проте, окрім негативних факторів, є кілька позитивних зрушень щодо високого рівня інвестиційної привабливості української економіки під час активних бойових дій. Наприклад, згідно з опитуванням компаній-членів ЄБА, таким фактором може бути надання Україні статусу кандидата на вступ до Європейського Союзу та високі очікування інвесторів щодо глибоких реформ на тлі умов міжнародної фінансової угоди про допомогу з Україною, такі як EEF МФФ.

Рисунок 1. Прямі іноземні інвестиції в Україну, 2019–2024 рр. (млн дол.)

Джерело: створено автором на основі [3]

З офіційних статистичних даних щодо зовнішніх інвестиційних надходжень в Україну за останні 5 років бачимо, що критичні спади спостерігалися в роки ескалації військово-політичного конфлікту на сході України, а також у період жорсткої карантинної політики у зв'язку з пандемією COVID-19. У 2023 р. найвагоміші обсяги інвестицій (залишків) припали на підприємства промисловості (41,9%). Ще 16,3% інвестицій, були спрямовані до установ і організацій, що займаються гуртовою та роздрібною торгівлею, а також ремонтом автотранспортних засобів і мотоциклів.

Щодо основних країн-інвесторів, Кіпр займає лідируюче положення, здійснивши 33,1% прямих інвестицій у 2022 р., на другому місці розташувались Нідерланди, частка яких в інвестуванні України становила 19,5%, далі Швейцарія (5,1%), Сполучене Королівство Великої Британії та Північної Ірландії – з 4,8%, Німеччина (4,97%), Австрія (3,2%), Люксембург (2,5%), Франція (2,2%) та ін. [4]. Як бачимо, основна частина надходжень припадає на невелику кількість країн, що свідчить про незначну географічну диверсифікацію країн-експортерів прямих іноземних інвестицій (ПІІ) до України. Аналіз прямих іноземних інвестицій в Україну показує їх нерівномірність. Відмінності в розподілі потоків прямих іноземних інвестицій у світовій економіці залежать від наявності ресурсів у країні, її промислового розвитку та агломерацій великих міст, економічних перспектив співпраці з іншими країнами. Відповідність напряму інвестування пріоритетам національної стратегії розвитку є показником «якості» інвестицій та оцінкою державної політики щодо залучення інвестицій. В економіці України до війни найбільш привабливими сферами для інвестицій були промисловість, сільське господарство, фінансова і страхова діяльність, торгівля [1, с. 45].

Політику відновлення інвестиційних процесів доречно розробляти, орієнтуючись на безперервність інвестиційної діяльності згідно зі стратегічним плануванням. Першочергово доцільно спрямувати інвестиції на потреби військово-оборонного комплексу та забезпечення населення країни товарами нагальної необхідності. Також, залучаючи інвесторів у постконфліктні регіони, треба акцентувати увагу на комунікаціях з медіа та стейкхолдерами. [5, с. 109].

На основі аналізу інвестиційної привабливості України можна зробити наступні кроки щодо її підвищення:

1. Здійснення реформ, особливо у сферах судової системи та приватної власності, як це передбачено міжнародними угодами про фінансову допомогу Україні, що наблизить українське законодавство та регулювання ринку до стандартів ЄС та підвищить впевненість інвесторів у захисті своїх прав.

2. Зосередження проектів відновлення на високотехнологічному виробництві, що сприятиме створенню продукції з вищою доданою вартістю та відкриватиме більше можливостей для залучення інвестицій в економіку.

3. Врахування сталого підходу до відновлення економіки, який враховуватиме економічний, соціальний та екологічний розвиток, відповідатиме сучасним стандартам побудови економіки розвинутих країн та, відповідно, підвищуватиме інвестиційну привабливість України для іноземних інвесторів.

Список літератури:

1. Rudevskaya Victoria, Shvets Natalia, Shkvaryliuk Marta, Tanase Victoria. Genesis of the concept of sustain-able development and the directions of its achievement in society. socio-economic relations in the digital society. Volume 4 (46), 2022. P. 37–48.

2. Конакова, К.М. Оцінка та напрями покращення інвестиційної привабливості України: рейтинговий підхід. Науковий вісник Ужгородського національного університету: серія: Міжнародні економічні відносини та світове господарство / голов. ред. М.М. Палінчак. Ужгород : Гельветика, 2019. Вип. 26. Ч. 1. С. 84 –90.

3. Прямі іноземні інвестиції (ПІІ) в Україну. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/> (дата звернення: 06.11.2024).

4. Investytsiina diialnist v Ukraini za 2022 rik. [Investment activity in Ukraine for 2022]. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=b6d0940d-2443-41c4-82ec-86e6d2e56973&title=>

InvestitsiinaDiialnistVUkrainiZa2022-Rik (дата звернення: 06.11.2024)

5. Bilyk R. S., & Havrylyuk O. V. (2022). Suchasni problemy zaluchennya investytsiynykh resursiv v ekonomiku Ukrayiny [Modern problems of attracting the investment resources in the economy of Ukraine]. Rehional'na ekonomika. Regional Economy, vol. 105 (3), pp. 106–111.

ДИВЕРСИФІКАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО РИНКУ ЕНЕРГОРЕСУРСІВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ КРИЗИ

Глобальний енергетичний ринок проходить певний етап трансформації в останні роки, що супроводжується його турбулентністю та невизначеністю, пов'язаною із цим процесом. На цьому тлі енергетика стала однією з ключових тем на порядку денному, як міжнародних організацій, регіональних угруповань, так і національних урядів. На ті перетворення, які відбуваються на глобальному енергетичному ринку впливають багато чинників, головними серед яких є: економічні, політичні (геополітичні), технологічні, кліматичні, а також логістичні фактори.

Щодо європейських енергетичних ринків, то на їх трансформацію найбільше впливають політичні та екологічні виклики. Після повномасштабного вторгнення РФ в Україну 24 лютого 2022 року європейські країни, які раніше значним чином покладались на російські енергоносії у підтримці свого енергетичного балансу, наразі проводять політику поступової відмови від російських природного газу, нафти та вугілля. Зменшення споживання названих енергоресурсів також диктують взяті на себе зобов'язання в рамках Паризької кліматичної угоди, а також регіональних та національних енергетичних стратегій. В частині енергетики ці зобов'язання передбачають розвиток вуглецево-нейтральної енергії, використання екологічних джерел енергії та відмова від викопних палив, що спричиняють викиди CO₂.

Одним із програмних документів ЄС щодо подальшого розвитку власного енергетичного сектору є Енергетична стратегія ЄС до 2030 року [1]. Серед кількісних цільових показників, яких прагнуть досягти держави-члени ЄС основними є наступні:

- Скорочення викидів CO₂ на 40% у 2030 році порівняно з викидами 1990 року;
- Частка ВДЕ має складати щонайменше 32% генерації ЄС;
- Енергоефективність має буде підвищена щонайменше на 32.5%.

В подальшому деякі цілі були модифіковані на користь більш амбітних завдань. Так, у пакеті законодавчих ініціатив від 2021 року «Fit for 55» було запропоновано переглянути ціль по скороченню викидів CO₂ у 2030 році відносно рівня 1990 року до 55% [2].

В умовах глобальних викликів, диверсифікація енергетичних ринків має вирішальне значення для забезпечення стабільності економіки, зокрема для країн, що не мають достатньої кількості природних ресурсів для задоволення власних потреб. Термін «диверсифікація» є багатограним і його значення може змінюватися в залежності від його використання в контексті різних сфер людської діяльності. Кембриджський словник визначає «диверсифікацію», як процес включення більшої кількості речей або їх типів [3]. Таким чином,

термін можна розуміти як антонім «концентрації». З точки зору енергетики можна виділити два основні компоненти цього сектору, в яких може проявлятися диверсифікація:

- Диверсифікація джерел енергії;
- Диверсифікація поставок енергоресурсів.

Обидва зазначені прояви політики диверсифікації енергоресурсів підвищують енергетичну безпеку, адже зменшують вразливість енергосистеми, як наслідок всієї економіки, до потенційних шоків, а саме: відсутності доступу до конкретного джерела енергії (або значної його кількості), перебоїв поставок енергоресурсів від конкретних постачальників, що займають значну частку у структурі енергетичного сектору.

Європейська енергетична система використовує увесь відомий, на даному етапі розвитку технологій, спектр можливих джерел енергії у своєму фінальному споживанні, а також виробництві інших видів енергії.

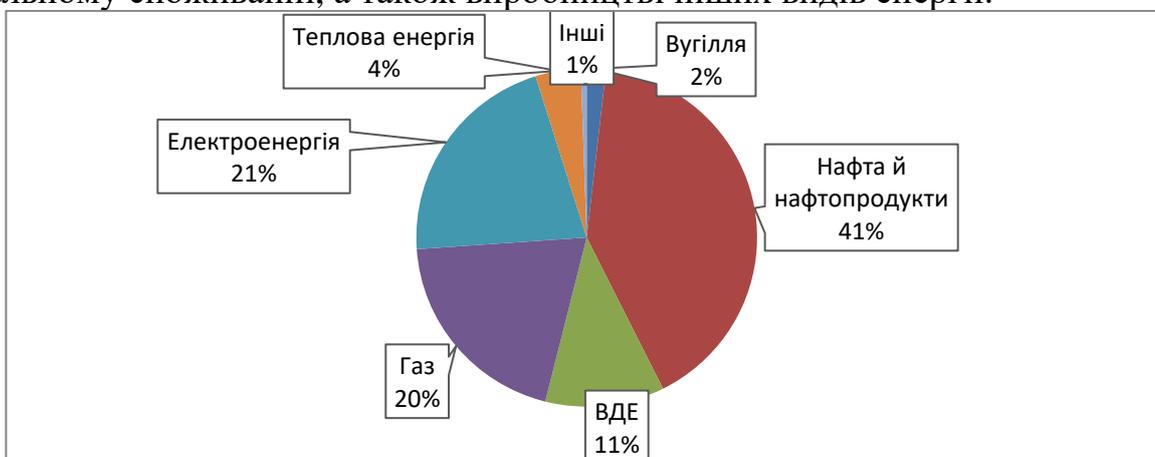

Рисунок 1 – Структура фінального споживання країн, що станом на 2020 рік виходили в ЄС у 2022 році. [4; 5]

Найбільшу частку серед джерел енергії у кінцевому споживанні країн ЄС у 2022 році займали нафтопродукти – 41%. Близько 20% склали газ та електроенергія, в генерації якої також значною мірою використовуються газ та вугілля. Найбільшим постачальником викопних палив для європейських країн у 2022 році була РФ, що забезпечила 22% від усього імпорту вугілля, близько 28% від усього імпорту газу та близько 21% імпорту нафти й нафтопродуктів. З огляду на стратегію європейських країн щодо поступової відмови від російського енергетичного імпорту, імпортні поставки мають бути диверсифіковані між іншими значними гравцями на світовому ринку енергоресурсів. Домінуючу роль не європейському ринку прагне зайняти США, активно сприяючи експорту ЗПГ та нафти до Європи. Також свою частку продовжують нарощувати Австралія, Катар, Саудівська Аравія, а також інші країни Близького Сходу та Африки. Окрім того, загальне споживання енергії з викопних палив буде зменшуватись на користь альтернативних джерел енергії: вітру, сонця – а також більш сучасних технологій водневої енергетики, ядерних малих модульних реакторів, енергоефективності.

Таким чином, європейська енергетична система знаходиться в епіцентрі трансформаційних процесів у глобальній енергетиці, основними тенденціями

яких є перерозподіл торгівлі енергетичними ресурсами, а також глобальний енергетичний перехід на екологічні джерела енергії. Європейський енергетичний сектор зустрів ці зміни у відносно вразливому положенні, проте зовнішні політичні шоки надають європейським державам поштовх щодо зміцнення своїх позицій, забезпечення власної енергетичної безпеки та незалежності. В цьому контексті не можна не погодитись із твердженням Є.А. Бобров про те, що «політична та енергетична незалежність є взаємообумовленими» [6], до чого безумовно мають прагнути, як національні уряди, так і керівництво регіональних угруповань. Диверсифікація джерел енергії в енергетичному балансі та поставок енергоносіїв в структурі імпорту є ключовими передумовами досягнення стану надійності та незалежності енергосистеми держави.

Список літератури:

1. 2030 Energy Strategy. URL: <https://eula.eu/resources/2030-energy-strategy/>.
2. 'Fit for 55': delivering the EU's 2030 Climate Target on the way to climate neutrality. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52021DC0550>
3. Cambridge dictionary. Term «Diversification». URL: https://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/diversification#google_vignette
4. Набір даних Eurostat. Final consumption for non-energy use. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NRG_BAL_S__custom_13626628/default/table?lang=en
5. Набір даних Eurostat. Final consumption for energy use. URL: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/NRG_BAL_S__custom_13626628/default/table?lang=en
6. Є.А.Бобров. Енергетична безпека держави. URL: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://library.krok.edu.ua/media/library/category/monografiji/bobrov_0004.pdf

Овчаренко Д. І.

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ ТА ЇЇ ВПЛИВ НА СВІТОВУ ЕКОНОМІКУ

Актуальність дослідження. Під впливом глобалізації проблема міжнародної трудової міграції дедалі більше загострюється. Причини цього різноманітні. Деякі з них пов'язані, наприклад, з війнами, відсутністю можливостей працевлаштування, релігійними причинами, загрозами фізичної та психологічної недоторканності та іншими. Дослідження особливостей трудової міграції дозволяє зрозуміти, як міграційні потоки впливають на демографічні та економічні аспекти, як відбувається інтеграція мігрантів у суспільстві, і які виклики несе впровадження вдалої міграційної політики.

Викладення основного матеріалу. Загалом дослідженням різноманітних теоретичних основ міграції присвячено наукові дослідження таких вчених як: Дж. С. Беккера, Е. Лібанова, М. Долішній, О. Малиновська, Е. Равенштайн. Але попри вагомий теоретичний вклад, питання виокремлення типових рис міграційних зрушень та узагальнення міждисциплінарного досвіду дослідників міграційних процесів залишається невирішеним.

Англійський вчений Е. Равенштайн у своєму науковому дослідженні «Закони міграції» першим дав визначення терміну міграція [4]. Він розглядав це визначення як певний безперервний процес, який обумовлений чотирма основними чинниками, які проявляють себе: у початковому місці проживання мігранта, на стадії його переміщення, в місці в'їзду, а також чинники особистого характеру.

Слід зазначити, що такі проблеми, як відсутність доступу до їжі, недоступність медичних послуг, відсутність доступу до чистої води, недостатня заробітна плата, відсутність гарантій роботи та несправедливий розподіл доходів, спричиняють міжнародні міграційні рухи.

Міграція з економічних причин також створює сильні наслідки. Ці ефекти безпосередньо впливають на економіку як країни походження, так і країни призначення.

Для країн, які переважно приймають трудових мігрантів, міграція приносить такі вигоди, як зниження витрат виробництва, зростання продуктивності та ефективності праці, покращення демографічної ситуації, зростання податкових надходжень до бюджету зі сторони мігрантів [2].

Країни – експортери робочої сили внаслідок міграції отримують такі переваги: завдяки міграції знижується тиск ринку праці, зменшується рівень безробіття, відповідно і соціальної напруги країни; надходження валюти в країну через валютні перекази від трудових мігрантів, які вони надсилають своїм родичам; підвищення рівня життя та добробуту домогосподарств трудових мігрантів [1].

Один із найважливіших негативних наслідків міграції, який стосується як країн донорів, так і реципієнтів робочої сили «витік мізків» [3]. Країни, що стикаються з таким явищем, втрачають цінні людські ресурси, які могли б сприяти інноваціям, технологічному прогресу, розвитку науки та підвищенню продуктивності праці. Однак, на відміну від країн-донорів, країни-реципієнти отримують вигоду від притоку кваліфікованих кадрів, що дозволяє їм підвищити рівень розвитку економіки та інноваційних галузей. Однак це також може призводити до соціальних та економічних викликів, таких як напруження на ринку праці та необхідність інтеграції мігрантів у суспільство.

Отже, робимо висновок, що міжнародна трудова міграція є складним соціально-економічним процесом, що відображає безліч аспектів сучасної глобальної економіки. Завдяки певним економічним та соціальним наслідкам, особливої уваги набуває питання регулювання міграційних процесів, як для країн-донорів, так і для країн-реципієнтів робочої сили.

Список літератури:

1. Малиновська О. Сучасний розвиток міграційної політики ЄС та міграційні перспективи України // Демографія та соціальна економіка. 2021. № 44 (2). С. 92–109.
2. Туча О., Співак І., Бондаренко О., Погарська О. Вплив українських мігрантів на економіки країн реципієнтів. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/Migration_impact_2022-12-15.pdf
3. Цимбалюк І.О, Хомюк Н.Л, Зелінська О.З. Міграція робочої сили в Україні: виклики для управління та мотивації персоналу під час війни. Економіка та суспільство. 2023. № 54. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/2783>
4. Ravenstein E. The laws of migration. / Ernst Georg Ravenstein // Journal of the statistical society of London. Vol. 48.2 (1885): Pp. 167–235.

Павлова Д.А.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ РИНОК НАНОТЕХНОЛОГІЙ ТА МІСЦЕ УКРАЇНИ НА НЬОМУ

Нанотехнології стали важливим каталізатором науково-технічного прогресу останнього десятиліття. Їхній розвиток створює нові перспективи для різних галузей, включаючи науку, медицину, промисловість і екологію. В результаті ринок нанотехнологій переживає стрімке зростання, адже ці інновації можуть радикально змінити численні сфери діяльності, приносячи значні вигоди на економічному, екологічному та соціальному рівнях.

За прогнозами аналітиків до 2030 року ринок нанотехнологій може досягти кількох трильйонів доларів США. Такий інтенсивний ріст інвестицій підтверджує глобальне визнання важливості нанотехнологій для майбутнього економічного зростання та інновацій [1 с.24-29].

Аналіз капіталовкладень на світовому ринку нанотехнологій демонструє домінування сектору охорони здоров'я із найбільшою часткою 19,5% (Рис 1). Друге та третє місце посідає галузь електроніки -16,6% та аерокосмічна галузь -15,4%.

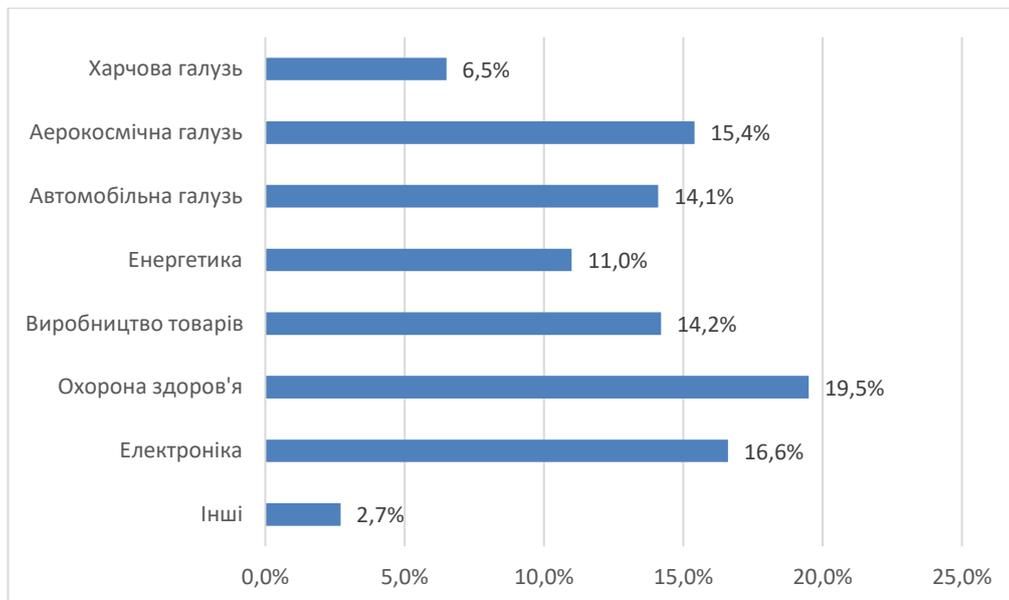

Рисунок 1 – Сегментація світового ринку нанотехнологій за видами економічної діяльності в 2023 р.

Джерело: складено автором за матеріалами [2, 3].

Розглянемо сектор охорони здоров'я, який є лідером за вкладанням фінансових ресурсів у свій розвиток, за географічною ознакою. Найбільші розміри фінансування спостерігаються в регіоні Північної Америки -46 млрд. дол [3]. Друге місце займає Азійсько-Тихоокеанський регіон із 38,3 млрд. дол і наступну позицію обіймає Європейський регіон із фінансуванням в розмірі 34,5 млрд. дол, що складає 19,8% від розподілу капіталовкладень на світовому ринку наномедицини. Таким чином, Європейський регіон у розвитку галузей-лідерів на світовому ринку нанотехнологій посідає провідні позиції.

Різні держави та великі корпорації активно фінансують дослідження та розвиток у цій сфері, усвідомлюючи, що це може надати їм конкурентні переваги на міжнародній арені. Приватні компанії також впроваджують нанотехнології, займаючись створенням інноваційних матеріалів і продуктів. Такі компанії, як IBM, Samsung та Intel, зосереджені на розробці нових електронних пристроїв, що використовують нанотехнології для зменшення розмірів та підвищення ефективності компонентів. Фармацевтичні фірми, як Pfizer і Moderna, застосовують ці технології для удосконалення методів лікування, зокрема, для точкової доставки медикаментів та створення вакцин [4 с.26].

На ринку нанотехнологій виділяють головні сфери їх застосування. Кожна з цих галузей розробляє спеціалізовані наноматеріали та технології для вирішення конкретних завдань. Медична сфера займає важливу позицію на ринку нанотехнологій, складаючи близько 30–35% його обсягу. У медицині ці технології використовуються для створення нових діагностичних методик, систем доставки ліків і розробки передових препаратів. Зокрема, наночастинки дозволяють точно доставляти ліки, що дає змогу ефективно лікувати складні захворювання, як рак, із мінімальними побічними ефектами. Інша значна частка ринку належить електроніці та інформаційним

технологіям, що займають близько 20–25% загального обсягу. У цих галузях нанотехнології дозволяють створювати потужніші, енергоефективніші та компактніші пристрої [5 с.49-55].

Енергетика займає близько 19 % обсягу, нанотехнології дають можливість розвивати відновлювальні джерела енергії, наприклад такі, як сонячні батареї, вони застосовуються для розробки нових видів акумуляторів і систем зберігання енергії, що сприяє підвищенню ефективності збереження енергії та зменшенню залежності від викопних джерел енергії. 10% ринку належить аграрному сектору, завдяки нанотехнологіям створюються нові добрива та пестициди, які підвищують врожайність та є менш шкідливими для довкілля.

Україна має значний науковий потенціал, для того, щоб зайняти значну позицію на європейському ринку, проте відстає від впровадження результатів нанотехнологічних розробок. Причиною є недостатнє фінансування наукових досліджень, інноваційної інфраструктури, низький рівень представництва у міжнародних наукових заходах та конференціях, де налагоджуються зв'язки майбутньої співпраці з міжнародними партнерами.

Українські компанії розробляють наноматеріали для створення більш ефективних акумуляторів, сонячних батарей та систем зберігання енергії. Ці розробки мають потенціал зменшити залежність від традиційних джерел енергії та сприяти розвитку альтернативної енергетики. [6 с.82-84]. Нанотехнології активно використовуються в Україні для розробки нових методів діагностики та лікування. Окремі українські компанії розробляють наночастинки для доставки лікарських засобів до конкретних клітин, що дозволяє підвищити ефективність терапії, зокрема в онкології. Розробки у сфері екології включають використання наноматеріалів для очищення води та ґрунтів від токсичних речовин, що може значно поліпшити екологічну ситуацію в країні. Використання нанотехнологій в електроніці дозволяє створювати компактніші, потужніші та енергоефективні пристрої, що має велике значення для розвитку технологічних інновацій в Україні.

В Україні існує потреба в створенні більш сприятливих умов для інвестування в дослідження та розробки, надання податкових пільг для компаній, що працюють у цій галузі, а також створення національних програм, що стимулюють науково-технічний прогрес. [7 с.44-47].

На сьогодні Україна займає обмежену, але потенційно важливу позицію на європейському ринку нанотехнологій. Країна має значний науковий потенціал та окремі успішні розробки, але для виходу на лідируючі позиції необхідно значно посилити інвестиції в науку, удосконалити інфраструктуру і розширити міжнародну співпрацю. Якщо ці завдання будуть успішно вирішені, Україна має шанс стати важливим гравцем на європейському та глобальному ринку нанотехнологій.

Список літератури:

1. Мельник О. А. Інтеграція нанотехнологій у виробництво нових матеріалів для машинобудування. *Вісник машинобудування*. 2021. Т. 12. С. 24–30.
2. Global Nanotechnology Market. 2023. BCC Publishing. November. 2023. URL: <https://www.bccresearch.com/market-research/nanotechnology/global-nanotechnology-market.html?srsId=AfmBOorvfiyLw0a2ZclZoci4YrGFyFC5yJTUiB-iPml32lcbmccqzt>
3. Малишев В., Коваленко В. Маркетингові дослідження світового ринку наномедицини. *Society. Economy. Digitalization / Суспільство. Економіка. Цифровізація*. 2024. 01(01). С.60-74. URL: <https://sed.ieu.edu.ua/index.php/sed/article/view/5/5>
4. Мартинюк І. М. Нанотехнології в електроніці: сучасні тенденції // *Вісник електроніки*. 2020. Т. 9. С. 19–26.
5. Сидорова, І. Є. Нанотехнології у фармацевтиці: новітні препарати і методи лікування. *Медицина та фармація*. 2022. Т. 16. С. 49–55.
6. Данилюк О. Міжнародні стандарти в сфері нанотехнологій та їх впровадження в Україні. *Нанотехнології та інновації*. 2020. Т. 5. С. 72–78.
7. Олійник П. Розробка законодавчих основ для регулювання нанотехнологій в Україні. *Юридичний журнал*. 2021. Т. 4. С. 44–51.

Паранько Я.В.

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ ТОРГІВЛІ УКРАЇНИ

Досвід євроінтеграції України в умовах війни є унікальним. Опираючись широкомасштабній російській агресії та зазнаючи значних людських і фінансово-економічних втрат, країна отримала статус кандидата на вступ до Європейського Союзу. Україна продовжує інтеграцію в європейський простір у різних сферах, зміцнює співпрацю з ЄС у міжнародній торгівлі, виконує рекомендації Єврокомісії та реалізує положення Угоди про асоціацію на практиці.

Повномасштабна військова агресія росії проти України призвела до суттєвих змін у структурі міжнародної торгівлі України, особливо в її відносинах з Європейським Союзом. На деякий час кордон з ЄС перетворився на практично єдиний надійний зв'язок України із зовнішнім світом. Оскільки Євросоюз вже давно виступав ключовим партнером України, очікувано спостерігалось швидке зростання його ролі як торгового партнера України [2].

Протягом 2019-2021 рр. частка Європейського Союзу в товарному експорті України залишалася на рівні 40%. Однак у квітні 2022 року вона зросла до 81% через морську блокаду країни, оскільки Україна не могла

більше здійснювати морську торгівлю з іншими країнами. Попри поступове зниження частки Європейського Союзу в товарному експорті, на кінець 2023 року на ЄС все ще припадало 65% експорту України [1].

Важливо зазначити, що експорт до ЄС був чи не єдиним напрямком, у якого у 2022-2023 роках спостерігався номінальний приріст. За попередніми оцінками, протягом цих двох років експорт до ЄС зріс на 5% і досяг майже 28 мільярдів доларів США, продовжуючи оновлювати історичні рекорди цього показника [3].

Частка імпорту до країн ЄС також зросла, і склала близько 40% протягом кількох років. Проте, внаслідок широкомасштабної російської агресії, ця частка зросла до максимуму в 56% у липні 2022 року [1].

Військові дії вплинули не лише на напрямки торгівлі, але й змінили позиції країн ЄС як торговельних партнерів України. Зокрема, зросла роль сусідніх держав. Частка Польщі в українському експорті, яка вже була найбільшим покупцем української продукції в ЄС, підвищилася з 20% до 24%. Це дозволило Польщі стати основним напрямком українського експорту [3].

Однак найважливішою зміною стало підвищення значення Румунії в українському експорті, яке відбулося внаслідок блокування українських чорноморських портів і перенаправлення торговельних потоків через Констанце. У 2023 році експорт до Румунії збільшився на 155%, що зробило країну другим найважливішим експортним партнером України як на світовій арені, так і в ЄС [3].

Зросла значущість та вартісні показники експорту до інших сусідніх країн. Водночас експорт до Італії знизився на 47%, що призвело до її переміщення з другого на п'яте місце серед напрямків українського експорту в ЄС. Експорт до Німеччини зменшився на 18%, проте ця країна за підсумками одинадцяти місяців року все ще займає третю позицію (рис. 1).

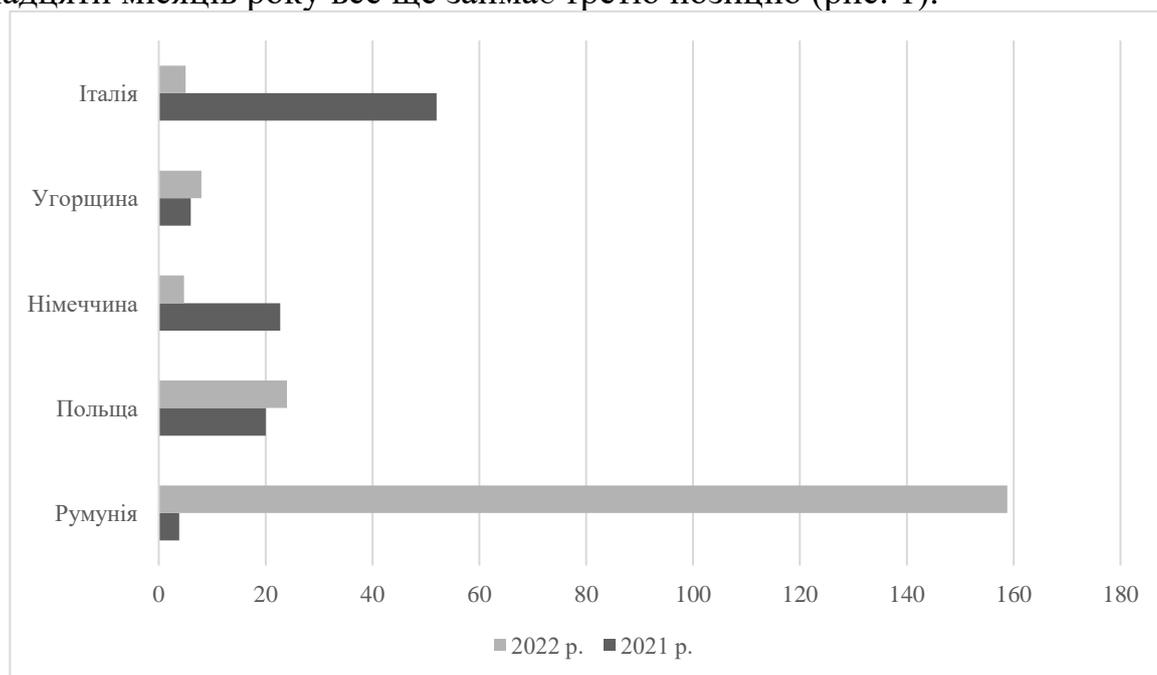

Рисунок 1 – Частки експорту найбільших торговельних партнерів України в ЄС за 2021-2022 роки

Товарна структура торгівлі з ЄС також змінилася під впливом нових економічних умов, зокрема внаслідок руйнування виробничих потужностей і інфраструктури, міграції робочої сили, а також проблем з логістикою. Окрім цього, на торгівлю вплинули рішення у сфері економічної політики. Так, важливим чинником для експорту стало тимчасове поліпшення доступу до ринку ЄС внаслідок скасування діючих ввізних мит, тарифних квот і захисних заходів для вітчизняних товарів з червня 2022 р. Регламентом Європейського Парламенту та Ради № 2022/870.

Таким чином, військові дії вплинули не лише на напрямки торгівлі, але й змінили позиції країн ЄС як торговельних партнерів України. Товарна структура торгівлі з ЄС також змінилася під впливом нових економічних умов. Перед початком російського повномасштабного вторгнення міцні економічні зв'язки з ЄС та логістичні обмеження сприяли швидкому поглибленню орієнтації України на Європейський Союз, особливо на сусідні країни, такі як Польща, Румунія, Словаччина тощо.

Список літератури:

1. Державна митна служба України. URL: <https://customs.gov.ua/>.
2. Український центр Європейської політики. URL: www.ucep.org.ua.
3. [UNCTAD](https://unctad.org/). URL: <https://unctad.org/>.

Псаревський В.В.

ТЕХНОЛОГІЧНА СКЛАДОВА КОНКУРЕНТНОГО РОЗВИТКУ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

В умовах євроінтеграції України та посилення глобальної конкуренції особливої ваги набуває технологічний розвиток національної економіки[2]. Впровадження сучасних технологій та інновацій є ключовим фактором підвищення конкурентоспроможності українських підприємств на європейському та світовому ринках. Саме тому дослідження технологічної складової конкурентного розвитку економіки України набуває особливого значення.

Дослідження спрямоване на аналіз сучасного стану та перспектив розвитку технологічної складової конкурентоспроможності економіки України в умовах євроінтеграції. У рамках дослідження планується оцінити рівень технологічного розвитку ключових галузей економіки, виявити основні проблеми та обґрунтувати шляхи підвищення конкурентоспроможності української економіки.

Аналіз сучасного стану технологічного розвитку економіки України свідчить про значне відставання від провідних країн ЄС[1]. Особливо гострою є ситуація в галузях машинобудування, хімічної промисловості та енергетики. Технологічна база більшості підприємств характеризується високим рівнем зношеності основних фондів, який сягає 60-70%[3]. При цьому енергоємність

виробництва залишається у 2,5-3 рази вищою, ніж у країнах ЄС, а рівень автоматизації виробничих процесів охоплює менше п'ятої частини підприємств.

Суттєвою перешкодою для технологічного розвитку є недосконалість механізмів стимулювання інноваційної діяльності [1, 3]. Чинна система податкових пільг не створює достатніх стимулів для інноваційної активності, а доступ до пільгового кредитування залишається обмеженим. Механізми державно-приватного партнерства в інноваційній сфері потребують суттєвого вдосконалення.

Окремої уваги заслуговує проблема взаємодії науки та бізнесу. Рівень комерціалізації наукових розробок залишається критично низьким – менше 5% патентів впроваджуються у виробництво [1]. Наукові дослідження часто не відповідають реальним потребам ринку, а фінансування спільних науково-виробничих проектів є вкрай обмеженим.

Для подолання технологічного відставання необхідно суттєво збільшити обсяги фінансування науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт [2]. Важливим кроком має стати поетапне зростання державних видатків на НДДКР до рівня 3% ВВП до 2030 року. Паралельно необхідно створити ефективну систему підтримки стартапів та розвивати механізми венчурного фінансування.

Пріоритетного значення набуває цифрова трансформація економіки через впровадження технологій Industry 4.0, розвиток систем штучного інтелекту та промислового інтернету речей [3]. Не менш важливим є розвиток енергоефективних технологій, включаючи збільшення частки відновлюваної енергетики до 25% до 2030 року та впровадження технологій накопичення енергії.

Особливу увагу слід приділити розвитку виробництва нових матеріалів, зокрема композитів для авіакосмічної галузі, smart-матеріалів та впровадженню адитивних технологій [1, 3]. Це дозволить створити нові конкурентні переваги для української промисловості на світовому ринку.

Для успішної реалізації технологічної модернізації необхідно створити відповідне інституційне забезпечення, зокрема Національну раду з питань технологічного розвитку, та розробити чіткі дорожні карти розвитку до 2030 року. Важливим елементом має стати створення Фонду технологічного розвитку з щорічним бюджетом не менше 0,5% ВВП та впровадження механізмів співфінансування проектів з бізнесом.

Реалізація запропонованих заходів дозволить досягти суттєвих результатів до 2030 року [1]. Очікується зростання частки високотехнологічної продукції в експорті до 25% та підвищення продуктивності праці в промисловості в 2,5 рази. Буде здійснено оновлення виробничих потужностей на 70% та створено 20 технологічних ліній світового рівня. У соціальній сфері передбачається створення 200 тисяч нових високотехнологічних робочих місць та зростання зайнятості в наукомістких секторах до 30%.

Отже, запропоновані заходи створюють необхідне підґрунтя для прискорення інноваційного розвитку економіки України та підвищення її технологічного рівня. Їх реалізація сприятиме посиленню конкурентних позицій України на європейському ринку та успішній інтеграції до ЄС.

Список літератури:

1. Геєць В.М. Інноваційна Україна 2020: національна доповідь. Київ: НАН України, 2020. 524 с.

2. Porter M.E. The Competitive Advantage of Nations. Harvard Business Review. 2020. Vol. 73, No. 2. P. 43-59.

3. Федулова Л.І. Технологічна політика: глобальний контекст та українська практика. Київ: КНТЕУ, 2021. 364 с.

Рідзель В.Р.

ЄВРОПЕЙСЬКА ІНТЕГРАЦІЯ УКРАЇНИ: ВИКОРИСТАННЯ ДОСВІДУ СКАНДИНАВСЬКОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ МОДЕЛІ ДЛЯ СТАЛОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Європейська інтеграція залишається одним із ключових стратегічних пріоритетів України, відкриваючи перспективи для економічного зростання та підвищення якості життя. Залучення до європейського ринку не лише надає доступ до великих можливостей для українських підприємств, але й сприяє адаптації високих стандартів у різних сферах економіки та суспільного життя. Для забезпечення ефективного та стабільного розвитку Україні важливо використовувати успішні приклади інших країн. Одним із таких прикладів є скандинавська економічна модель, яка відзначається балансом між інноваційністю, соціальною захищеністю і гнучкою політикою на ринку праці, що може стати корисним орієнтиром для України.

Особливості скандинавської економічної моделі

Скандинавська економічна модель вважається однією з найуспішніших у світі, поєднуючи високий соціальний захист з інноваційним економічним розвитком. Вона ґрунтується на принципах соціальної ринкової економіки, що забезпечує рівність можливостей, захист соціальних прав та стимулювання приватного сектора до сталого зростання [1; 2].

Основні характеристики моделі можна виділити в трьох аспектах:

1. **Соціально-економічний захист.** Висока якість державних послуг, таких як охорона здоров'я, освіта та соціальна підтримка, є фундаментом моделі. Країни, як-от Швеція, Норвегія та Данія, забезпечують громадянам доступ до безкоштовної або субсидованої медицини та освіти, а також розвинену систему соціального забезпечення з виплатами з безробіття та пенсій [1; 3]. Це створює соціальну стабільність та дозволяє суспільству ефективно адаптуватися до економічних викликів.

2. **Гнучкість ринку праці.** Концепція "гнучкої безпеки" (flexicurity) поєднує гнучкі умови найму та звільнення з високим рівнем соціальної

підтримки для тимчасово безробітних [4]. Це дозволяє працівникам швидко перекваліфіковуватися та знаходити нову роботу, а роботодавцям – адаптуватися до змін на ринку, підтримуючи мобільність робочої сили та конкурентоспроможність економіки.

3. **Інноваційність.** Підтримка інновацій і розвиток стартапів є важливим аспектом скандинавської моделі. Уряди країн Скандинавії інвестують у дослідження, новітні технології та підприємництво. Наприклад, у Швеції та Фінляндії є державні гранти для стартапів та програми, що сприяють співпраці університетів з приватним сектором у наукових дослідженнях [5]. Це сприяє динамічному економічному зростанню та створенню нових робочих місць у високих технологіях.

Завдяки цим елементам скандинавська модель забезпечує стійкі конкурентні переваги, дозволяючи країнам регіону досягати стабільного економічного зростання та високого рівня життя громадян. За інноваційністю, соціальним захистом та ефективністю ринку праці Скандинавія залишається одним із найбільш економічно розвинених регіонів світу.

Можливості адаптації скандинавської моделі в Україні

Попри різницю між економічними структурами України та скандинавських країн, деякі елементи скандинавської моделі можуть сприяти стабільному економічному розвитку та соціальному добробуту в Україні. Основні напрями адаптації можуть включати наступне:

1. **Соціальна політика.** Впровадження мінімального соціального захисту для всіх громадян може знизити рівень бідності та соціальної напруги. Скандинавські країни пропонують якісні послуги у сфері охорони здоров'я та освіти, а також фінансову підтримку для незахищених груп. Україні варто впроваджувати базові соціальні гарантії та розширювати доступ до медичних послуг, що зменшить нерівність і покращить економічну стабільність [2].

2. **Підтримка малого та середнього бізнесу (МСБ).** МСБ є рушійною силою економік Скандинавії та створює більшість робочих місць у регіоні [3]. Україні слід розширювати можливості для МСБ через податкові стимули, зменшення регуляцій та програми підтримки, що може підвищити зайнятість і сприяти економічному зростанню.

3. **Розвиток інновацій.** Інноваційність є ключовим елементом успіху скандинавських країн, підтримуваною державними та приватними інвестиціями у наукові дослідження. Наприклад, у Фінляндії діє державна агенція, що фінансує стартапи в технологічних та екологічних сферах. Україна може адаптувати цей підхід шляхом створення подібних фондів та стимулювання інноваційного підприємництва, що підвищить конкурентоспроможність економіки, зменшить залежність від традиційних галузей та створить нові робочі місця, залучаючи молодих фахівців до наукових проектів [6].

Адаптація цих елементів може створити більш сприятливі умови для інтеграції України в європейське економічне середовище, підвищуючи рівень добробуту та стабільності економіки. Однак важливо враховувати, що повна

імплементация вимагатиме структурних реформ і інвестицій у людський капітал та інституційну інфраструктуру.

Переваги скандинавського підходу в умовах євроінтеграції

Впровадження скандинавської моделі в умовах євроінтеграції надає Україні низку переваг. Зокрема, це:

- **Сприяння інвестиціям:** прозорі правила гри та високий рівень захисту сприятимуть залученню інвестицій з ЄС.

- **Зростання експортного потенціалу:** впровадження стандартів ЄС дозволить українським підприємствам виходити на нові ринки.

- **Підвищення конкурентоспроможності:** інноваційний розвиток забезпечить Україні стійкі конкурентні переваги на глобальному ринку.

Висновки

Скандинавська економічна модель може слугувати взірцем для України у процесі її європейської інтеграції. Основні висновки щодо можливості її адаптації включають необхідність реформування соціальної політики, підтримки підприємництва та розвитку інновацій. Для початку рекомендується створити сприятливі умови для малого бізнесу, забезпечити належну соціальну підтримку населення та активізувати інноваційні процеси шляхом залучення державних і приватних інвестицій.

Список літератури:

1. Labour Market Mobility in Nordic Welfare States, pp. 5-12. URL: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:701612/FULLTEXT01.pdf>
2. The Nordic Model: Existence, Emergence and Sustainability, pp. 1-10. URL: https://www.researchgate.net/publication/284113979_The_Nordic_Model_Existence_Emergence_and_Sustainability
3. The Distinctiveness of Nordic Welfare States in the Transformation to the Projective City and the New Spirits of Capitalism, pp. 1-15. URL: <https://academic.oup.com/book/12730/chapter-abstract/162825059?redirectedFrom=fulltext>
4. Sustainable Growth Programme funding to companies from the Ministry of Economic Affairs and Employment and government agencies under its purview, pp. 1-6. URL: <https://tem.fi/en/funding-available-to-companies-under-the-sustainable-growth-programme>
5. Social Protection in the Nordic Countries, pp. 1-14. URL: <https://norden.diva-portal.org/smash/get/diva2:1148493/fulltext02.pdf>
6. Scandicorp. "Innovation and R&D Incentives in Finland," pp. 1-8. URL: <https://scandicorp.com/innovation-and-rd-incentives-in-finland/>

Рублик П.В.

**ЄВРОПЕЙСЬКЕ ІНВЕСТУВАННЯ У ПОВОЄННОМУ
ВІДНОВЛЕННІ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ**

Одним із ключових завдань економічної політики України протягом періоду її незалежності було залучення довгострокових іноземних інвестицій та стимулювання їх активної участі в економічному розвитку країни. У сучасних умовах, що характеризуються економічною, політичною та соціальною нестабільністю, створення сприятливого інвестиційного клімату набуває особливого значення як одного з визначальних чинників забезпечення стабільного та ефективного функціонування національної економіки в рамках повоєнного відновлення країни.

Рис. 1 - Динаміка інвестицій в економіку України в 2019-2023 рр. млн. дол.[1]

За досліджуваний період обсяг інвестицій в економіку України мав тенденцію до зростання в 2019-2021 рр. із обсягу в 54209,57 млн. дол. в 2019 році до 65746,8 млн. дол. в 2021 році. Внаслідок повномасштабної війни в Україні обсяг інвестицій скоротився в 2022 році на 22,5%, проте в 2023 році відбулося часткове відновлення надходжень інвестицій - +7,8% до обсягу в 54950,84 млн. дол.

Післявоєнне відновлення України є складним завданням і винятковою можливістю для зміцнення економічної стійкості та сталого розвитку. Європейські інвестиції з огляду на їх історичні, економічні та політичні зв'язки з Україною готові відіграти вирішальну роль у відродженні економіки країни. Питома вага інвестицій з країн ЄС за досліджуваний період мала тенденцію до скорочення із рівня в 77,9% в 2019 році до 74,9% в 2023 році. Обсяг інвестицій з країн ЄС також зменшився із 42279,5 млн. дол. в 2019 році до 41159,84 млн. дол. в 2023 році.

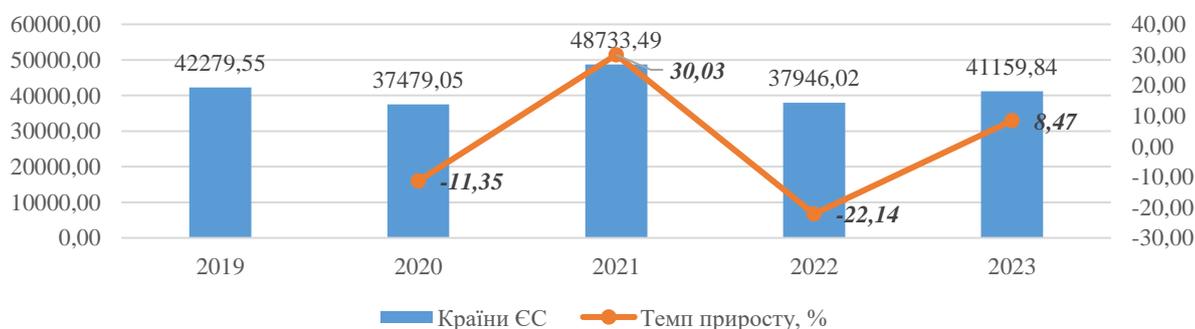

Рис. 2 - Динаміка інвестицій в економіку України з країн ЄС в 2019-2023 рр., млн. дол.[1]

Країни ЄС продемонстрували незмінну підтримку України не лише в політичному, а й в економічному плані через різноманітні пакети фінансової

допомоги та ініціатив з відновлення. Інвестиції у відновлення України відповідають геополітичним цілям ЄС, включаючи стабілізацію її східних кордонів, просування демократії та створення буфера проти потенційних майбутніх конфліктів. Для України інвестиції країн ЄС мають вирішальне значення для прискорення інтеграції до європейського економічного простору, повоєнного відновлення та підвищення її конкурентоспроможності на світових ринках. Незважаючи на свій потенціал, інвестиції з країн ЄС в Україну стикаються зі значними проблемами, зокрема: політичні та правові ризики (забезпечення прозорого управління та правового захисту для інвесторів має вагоме значення), проблеми безпеки (активні зони бойових дій та потенційні подальші військові дії становлять ризик для довгострокових інвестицій), корупція та бюрократія (боротьба із системною корупцією та оптимізація адміністративних процесів мають вирішальне значення для зміцнення довіри інвесторів), економічна стабільність (макроекономічна стабілізація, включаючи контроль над інфляцією та стабілізацію валюти, залишається пріоритетом для залучення та утримання інвестицій) [2; 3].

Основними напрямками залучення інвестицій з країн ЄС в рамках повоєнного відновлення мають стати [3; 4]:

1. Реконструкція інфраструктури. Війна серйозно пошкодила фізичну інфраструктуру України, включаючи дороги, залізниці, енергомережі та житло. Європейські інвестори через державно-приватне партнерство можуть зробити свій внесок у великомасштабні інфраструктурні проекти, використовуючи такі механізми фінансування, як Європейський інвестиційний банк (ЄІБ) та Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР). Пріоритетні сектори включають енергетичну інфраструктуру, транспортні мережі та міську реконструкцію для відновлення стійких та надійних систем.

2. Енергетичний перехід та стійкість. Енергетичний сектор України потребує значної модернізації, особливо у плані зниження залежності від викопного палива та підвищення енергетичної безпеки. Європейські інвестиції можуть сприяти розвитку проектів у галузі відновлюваної енергетики, включаючи сонячну, вітрову та біомасову, використовуючи значні природні ресурси України. Ініціативи в рамках Зеленої угоди ЄС можуть інтегрувати Україну до європейського енергетичного ринку, забезпечуючи дотримання сучасних екологічних стандартів.

3. Сільське господарство та продовольча безпека. Як один із найбільших у світі експортерів сільськогосподарської продукції, сільськогосподарський сектор України є наріжним каменем її економіки. Європейські інвестори можуть підтримати стійкі методи ведення сільського господарства, покращити ланцюжки поставок та розширити доступ до міжнародних ринків, зміцнюючи роль України у забезпеченні глобальної продовольчої безпеки.

4. Цифрова трансформація. Цифровий сектор пропонує величезний потенціал для швидкого відновлення та зростання. Європейські інвестиції у цифрову інфраструктуру, електронне управління та ІТ-послуги можуть

сприяти інноваціям та підвищити конкурентоспроможність України у світовому технологічному секторі.

5. Промислова модернізація. Збитки, завдані промисловим об'єктам війною, потребують їх модернізації. Європейські компанії можуть надати експертні знання та капітал для відновлення таких галузей, як сталеливарна, машинобудівна та хімічна, гарантуючи, що вони відповідають стандартам ЄС щодо стійкості та ефективності.

Список літератури:

1. Статистика зовнішнього сектору. Національний банк України. URL: <https://bank.gov.ua>

2. Савченко М. В., Пізюк О. О. Прямі іноземні інвестиції з європейського союзу в економіку України: сучасний стан та тенденції залучення. *Міжнародні економічні відносини. Економічний вісник*, 2023, №2 URL: <https://r2.donnu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/6cebb108-6cf2-4483-a582-7691591ed2aa/content>

3. Бабець І. Моделювання впливу прямих іноземних інвестицій на економіку України в умовах повоєнної відбудови. *Галицький економічний вісник*. Т.: ТНТУ, 2023. Том 80. № 1. С. 131–143. URL: <https://elartu.tntu.edu.ua/handle/lib/40945>

4. Kharazishvili, Y., Bugayko, D., Yashchyshyna, I., et al. (2023). Strategic scenarios of post-war recovery of sustainable development of Poltava region of Ukraine: innovative and environmental aspects. IOP Conference Series: Earth and Environmental Science, 1126. URL: <https://iopscience.iop.org/article/10.1088/1755-1315/1126/1/012007>

МІЖНАРОДНА КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТЬ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНИХ ВИКЛИКІВ

Міжнародна конкурентоспроможність є результируючим показником ефективної діяльності і являє собою багатоаспектну економічну категорію, яку експерти досліджують на декількох рівнях: товарів, суб'єктів господарювання, секторів економіки та країн. Детермінантами забезпечення високого конкурентного статусу підприємств є ефективне управління виробничими потоками, фінансовими та людськими ресурсами, інвестування у наукові розробки та маркетингова політика, а також розбудова цифрової екосистеми задля формування довгострокових конкурентних переваг.

Проблема оцінки та управління конкурентоспроможністю підприємств є багатогранною та міждисциплінарною й охоплює багато напрямків: маркетингову, інноваційну, виробничу, кадрову, фінансову, правову, сферу стратегічного управління, сферу економічних відносин мікро- та макрорівня. На сьогодні між підприємствами ведеться гостра конкурентна боротьба, спричинена нестабільним попитом, непостійною кількістю реальних і потенційних споживачів, невизначеністю їхніх можливостей і потреб, змінами вимог до якості продукції і послуг, пошуком нових ринків збуту, швидким розвитком високих технологій, а також різноманітними політичними ризиками та регіональними конфліктами.

Найбільш істотний вклад в розвиток міжнародної конкурентоспроможності внесли відомі американські та західноєвропейські вчені, зокрема М. Портер, І. Ансофф, А. Гутман, Дж. Данінг, А. Чікан та багато інших. Різноманітні аспекти цієї проблематики досліджено в наукових публікаціях ряду вітчизняних вчених і практиків – Л. Антонюк, О. Амоші, С. Єрохіна, А. Кредисова, Д. Лук'яненко, Ю. Пахомова, В. Павленка, А. Старостіної, Я. Стлюярчук, М. Чумаченка, Л. Червоної, О. Швиданенка, М. Якубовського, С. Ярошенка та багатьох інших

Міжнародна конкурентоспроможність підприємств зумовлена передусім із їх сильними позиціями на світовому ринку та стратегічними конкурентними перевагами, які обумовлені новітніми технологіями Індустрії 4.0. Розробка унікальних продуктів, які не мають аналогів на світових ринках, для підвищення продуктивності та якості, а також ефективні стратегії виходу на міжнародні ринки – ось найважливіші чинники конкурентного лідерства компаній. Конкурентоспроможність підприємств на глобальному ринку залежить також від здатності адаптуватися до глобальних викликів, а також умов, які постійно змінюються таких як зміна споживчих вподобань, технологічні прориви та регіональні конфлікти тощо.

Науковці з ЄС під конкурентоспроможністю підприємства розуміють конструкт, де одиницею аналізу є фірма, яка вбудована в її макрорівневий контекст. Тому конкурентоспроможність компанії - це її здатність стійко виконувати свою подвійну мету: задовольняти попит клієнтів за рахунок

отримання доходу. Ця можливість реалізується через пропонування на ринку товарів і послуг, які клієнти цінують вище, ніж ті, що пропонують конкуренти. Досягнення конкурентоспроможності вимагає постійної адаптації фірми до мінливих соціально-економічних норм і умов» [3, с. 24-25].

Важливими показниками для управління міжнародною конкурентоспроможністю є також рівень витрат на виробництво та здатність до швидкої адаптації до цифрових змін в глобальному середовищі, що дозволяє компаніям швидше реагувати на зниження чи формування попиту, що в свою чергу допомагає зберегти та примножити конкурентні переваги [1, с. 54-55]. Міжнародна конкурентоспроможність є результатом комплексної взаємодії багатьох факторів: від інвестицій у технології до ефективності управлінських і соціальних інститутів. Стратегічний підхід до її аналізу дозволяє компаніям не тільки зберігати свої позиції на світових ринках, але й знаходити нові можливості для зростання та розвитку в умовах глобальної конкуренції.

Список літератури:

1. Firm competitiveness: A general model and a manufacturing application / A. Chikan та ін. *International Journal of Production Economics*. 2022. Т. 243, №108316. С. 1–5. URL: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-981-16-7755-7>.

2. Chahal, H., Gupta, M., Bhan, N., Cheng, T.C.E. Operations management research grounded in the resource-based view: a meta-analysis. *Int. J. Prod. Econ.*, 2020. URL: <https://doi.org/10.1016/j.ijpe.2020.107805>.

3. A. Chikan, E. Czako, B. Kiss-Dobronyi, Firm competitiveness: A general model and a manufacturing application *International Journal of Production Economics*, 2022. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S0925527321002929>

Струкова А.М.

ДЕЗІНТЕГРАЦІЙНА КРИЗА В ЄС: ФОРМИ ТА НАСЛІДКИ

У сучасному політичному та економічному контексті дезінтеграційні процеси в Європейському Союзі становлять одну з найсерйозніших загроз для стабільності та подальшого розвитку регіону. Проблематика дезінтеграції виходить далеко за межі феномена Brexit, демонструючи складність політичних, економічних та соціокультурних викликів, з якими стикається сучасний ЄС. Ці процеси підривають довгострокові перспективи Європи, послаблюючи її цілісність і здатність до ефективного управління колективними інтересами.

Brexit є лише найбільш помітним прикладом прагнення держави до збереження національного суверенітету в умовах загальноєвропейських інтеграційних процесів. Інші прояви дезінтеграції включають небажання окремих країн-членів підтримувати загальні ініціативи ЄС у таких важливих

сферах, як міграційна політика або розширення Шенгенської зони. Вибірковий підхід до інтеграції спричиняє фрагментацію на різнорівневі союзи, що ускладнює формування спільної політичної волі та знижує ефективність ухвалення рішень [1]. Брак спільної стратегії для вирішення актуальних проблем лише підсилює недовіру серед урядів та громадян, сприяючи зростанню євроскептицизму.

Основними чинниками дезінтеграційних процесів є економічні та культурні розбіжності між країнами-членами. Економічна асиметрія між північними і південними державами, яка включає різні рівні розвитку, продуктивності та соціальних стандартів, створює серйозні виклики для єдності Союзу. Північні країни, такі як Німеччина та Нідерланди, змушені брати на себе значне фінансове навантаження, пов'язане з підтримкою менш розвинених економік півдня, таких як Греція та Італія. Це створює передумови для посилення націоналістичних настроїв і євроскептицизму, що підриває політичну кооперацію всередині ЄС. Пандемія COVID-19 загострила ці економічні диспропорції, підкреслюючи відмінності у фінансових можливостях і стратегіях країн у часи кризи, що посилює розкол між північчю та півднем [2].

Культурні та соціальні фактори також значно впливають на дезінтеграційні процеси. Відмінності у підходах до міграції, освіти та національної ідентичності поглиблюють розбіжності між країнами-членами. Наприклад, політика відкритих кордонів, яку підтримують західні країни, часто викликає опір у східних державах, що сприймають це як загрозу своїй національній ідентичності та соціальній стабільності. Зростання націоналізму в таких країнах, як Угорщина та Польща, призводить до конфліктів з європейськими інституціями і ускладнює досягнення консенсусу щодо спільних політик. Нездатність ЄС забезпечити гармонійне співіснування різних культурних та соціальних підходів створює додаткові бар'єри для подальшої інтеграції [3].

Наслідки дезінтеграції для ЄС є багатогранними і серйозними. Послаблення політичної та економічної єдності підриває міжнародні позиції Союзу та знижує його здатність ефективно вирішувати глобальні проблеми, зокрема такі, як зміна клімату та безпека. Відсутність єдності зменшує здатність ЄС виступати єдиним фронтом на міжнародній арені, що робить його менш привабливим партнером для глобальних гравців та обмежує стратегічний вплив Союзу. Економічна фрагментація знижує інвестиційну привабливість регіону, що безпосередньо впливає на економічне зростання, зменшуючи обсяги іноземних інвестицій і обмежуючи можливості для модернізації та інноваційного розвитку [4]. Це створює замкнене коло, сприяючи подальшій дезінтеграції і посилюючи тенденції до національного ізоляціонізму.

Дезінтеграційні процеси також мають значний вплив на перспективи розширення ЄС, зокрема у контексті євроінтеграційних прагнень України. Для України інтеграція з ЄС є стратегічною метою, що спрямована на забезпечення

економічного розвитку, інституційної модернізації та політичної стабільності. Проте внутрішні розбіжності та нестабільність у самому ЄС створюють значні бар'єри для реалізації цього курсу. Україна стикається з викликами, зумовленими непередбачуваністю європейської політики, але водночас має унікальні можливості продемонструвати важливість співпраці та реформ, які можуть сприяти стабілізації ЄС загалом. Зусилля України у реформуванні власних економічних та правових систем можуть слугувати позитивним прикладом, який підтверджує можливість змін навіть у несприятливих умовах кризи.

Таким чином, дезінтеграційна криза в ЄС має серйозні наслідки для майбутнього як самого Союзу, так і для країн, що прагнуть приєднатися до нього. Збереження єдності потребує глибокої політичної волі, проведення структурних реформ та координації зусиль на всіх рівнях. Для України, яка прагне інтегруватися до ЄС, ці виклики є особливо важливими, оскільки вони визначають стратегічні перспективи країни в контексті євроінтеграційного курсу. Україна має можливість стати партнером у забезпеченні стабільності в Європі, демонструючи, що навіть у складних умовах можна досягати прогресу в напрямку глибшої інтеграції та спільного процвітання.

Список літератури:

1. Associated Risks of EU Disintegration: Crises and Scenarios [Електронний ресурс] // Global Risk Intelligence. – Режим доступу: <https://www.globalriskintel.com/reports/associated-risks-eu-disintegration-crises-and-scenarios> – (Дата звернення: 28.10.2024).
2. The Causes and Modes of European Disintegration [Електронний ресурс] // ResearchGate. – Режим доступу: https://www.researchgate.net/publication/372150868_The_Causes_and_Modes_of_European_Disintegration – (Дата звернення: 28.10.2024).
3. Wellings B. Nationalism and European disintegration // Nations and Nationalism. – 2023. – URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/abs/10.1111/nana.12884> (Дата звернення: 28.10.2024).
4. Patberg M. Can disintegration be democratic? The European Union between legitimate change and regression // Political Studies. – 2020. – URL: <https://journals.sagepub.com/doi/abs/10.1177/0032321719870431> (Дата звернення: 28.10.2024).

Сургучов В.В.

СВІТОВИЙ ДОСВІД ІНТЕГРАЦІЇ КРАЇН У МІЖНАРОДНІ ЛОГІСТИЧНІ МЕРЕЖІ

Глобалізація світової економіки та розвиток міжнародної торгівлі зумовлюють необхідність ефективної інтеграції України в систему міжнародних логістичних мереж. Під час війни транспортно-логістична

система України має вирішальне значення. Вона слугує «кровоносною системою економіки» і має вирішальний вплив на гуманітарну, соціальну, продовольчу, енергетичну та військову безпеку.

Під час війни в Україні відбулись суттєві зміни в структурі та обсягах міжнародних і транзитних вантажопотоків. Зокрема, стрімке зростання залізничних і автомобільних перевезень до Польщі, Словаччини, Угорщини та Румунії значно підвищило навантаження на прикордонну інфраструктуру регіонів західної України. Досвід провідних країн світу демонструє, що розвинена логістична інфраструктура та ефективні логістичні процеси стають ключовими факторами конкурентоспроможності на глобальному ринку.

Оптимізація логістичних процесів дозволяє мінімізувати витрати, скоротити час доставки та підвищити якість обслуговування, що посилює конкурентоспроможність українських експортерів на світових ринках [1, с. 209–217]. Ефективна міжнародна логістика є критично важливою для економічного зростання, диверсифікації експорту та підвищення добробуту громадян України [2, с. 157–162].

Географічне розташування України на перетині основних транспортних шляхів між Європою та Азією створює значні можливості для розвитку транзитного потенціалу країни. Через територію України проходять 4 із 10 міжнародних транспортних коридорів, що формує потужний базис для інтеграції в глобальні логістичні мережі [3]. Країни, які бажають розширити свої логістичні можливості, можуть отримати цінні уроки з досвіду Німеччини та Сінгапуру. Важливим є комплексний підхід до такої інтеграції, що включає розвиток потужної інфраструктури, впровадження інноваційних технологій та створення спеціалізованих логістичних центрів. Згідно звіту Світового банку «Connecting to Compete» за 2023 рік, лідером за індексом ефективності логістики визначено Сінгапур з показником LPI 4,3 [4].

Розглянемо три ключові фактори успішної інтеграції Сінгапуру в міжнародні логістичні мережі [5]:

Перший – розбудова транспортного сполучення. Сінгапур розвинув мережу з понад 600 морських портів та авіасполучення з 330 містами світу, уклав угоди про повітряне сполучення з 130 державами та територіями, що забезпечило високу частоту та надійність перевезень.

Другий – впровадження інноваційної інфраструктури та процесів. Основні інновації включають автоматизовані транспортні засоби, інтелектуальні датчики виявлення аномалій доставки, аналітика даних для прогнозування заторів. Важливим є створення спеціалізованої інфраструктури: логістичних парків, центрів холодового ланцюга, експрес-об'єктів для електронної комерції.

Третій – активне залучення приватного сектору, 20 з 25 найбільших світових логістичних компаній розмістили в Сінгапурі свої регіональні та глобальні операційні центри. Корпоратизація операторів портів та аеропортів сприяла зростанню вантажообігу та підвищенню ефективності логістичного сектору.

Далі розглянемо, Німеччини як одного з провідних логістичних хабів Європи. Ключовими факторами успішної інтеграції у міжнародні логістичні мережі є [6]:

- стратегічне географічне розташування та розвинена транспортна інфраструктура. На прикладі Німеччини можна побачити, що розташування в центрі Європи та наявність розгалуженої мережі автомагістралей забезпечує ефективне сполучення між Західною та Східною Європою;

- впровадження інноваційних логістичних концепцій. Унікальний досвід створення вантажних сіл (Güterverkehrszentren), що функціонують як інтегровані логістичні центри з доступом до локальних пунктів доставки та магістральних мереж;

- технологічна модернізація складських операцій. Впровадження технології Pick-by-Voice оптимізує процеси комплектування замовлень, підвищує продуктивність праці та мінімізує помилки при обробці вантажів.

Успішна інтеграція країни в міжнародні логістичні мережі потребує системного підходу та базується на розвитку транспортного сполучення, впровадженні інноваційних технологій та активній співпраці з приватним сектором.

Для України, враховуючи досвід Сінгапуру та Німеччини, доцільно взяти його за основу:

✓ створити національне «єдине вікно» для цифровізації та оптимізації процесів затвердження торговельних дозволів;

✓ розробити програму корпоратизації ключових логістичних об'єктів для підвищення їх ефективності та залучення приватних інвестицій;

✓ впровадити систему податкових та адміністративних стимулів для залучення міжнародних логістичних операторів;

✓ розвивати спеціалізовану логістичну інфраструктуру, зокрема мультимодальні логістичні центри та smart-термінали;

✓ створити сприятливі умови для впровадження сучасних технологій автоматизації складських процесів, зокрема систем Pick-by-Voice та інших інноваційних рішень;

✓ розробити національну стратегію розвитку логістичної інфраструктури з урахуванням створення мультимодальних логістичних центрів за зразком німецьких вантажних сіл;

✓ розвивати транскордонну логістичну співпрацю з країнами ЄС шляхом створення спільних логістичних хабів та впровадження єдиних стандартів обслуговування.

Аналіз досвіду Сінгапуру та Німеччини демонструє, що ефективна інтеграція в міжнародні логістичні мережі є ключовим фактором економічного зростання та підвищення конкурентоспроможності країни.

Список літератури:

1. Прокопишин О. С., Трушкіна Н. В., Сербіна Т. В. Щодо організації зовнішньоекономічної логістичної діяльності аграрних підприємств в умовах війни. *Вісник економічної науки України*. 2022. № 1 (42). С. 209–217. URL: <http://dspace.nbuiv.gov.ua/handle/123456789/186660?show=full> (дата звернення: 02.11.2024)
2. Кузяк В., Баляк У., Хрещак М. Оптимізація логістичного забезпечення аграрної продукції в умовах війни. *Bulletin of Lviv National Environmental University. Series «AIC Economics»*. 2023. № 30. С. 157–162. URL: <https://journals.indexcopernicus.com/api/file/viewByFileId/1949741> (дата звернення: 02.11.2024)
3. Міжнародні транспортні коридори і Україна. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/international-relations/19430/> (дата звернення: 04.11.2024)
4. Connecting to Compete. World Bank. 2023. URL: https://lpi.worldbank.org/sites/default/files/2023-04/LPI_2023_report_with_layout.pdf (дата звернення: 04.11.2024)
5. Three factors that have made Singapore a global logistics hub. World Bank. 2018. URL: <https://blogs.worldbank.org/en/transport/three-factors-have-made-singapore-global-logistics-hub> (дата звернення: 06.11.2024)
6. Kinga E. Logistics in Germany – all you need to know. Edwards Kinga. URL: <https://ecommercegermany.com/blog/logistics-in-germany-all-you-need-to-know> (дата звернення: 06.11.2024)

Устинова А.С.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Штучний інтелект (ШІ) стрімко змінює ландшафт сучасної світової економіки, проникаючи у всі сфери суспільного життя: від створення презентацій до міжнародних фінансів, торгівлі та маркетингу - ШІ стає рушійною силою інновацій. Його алгоритми здатні аналізувати великі обсяги даних, виявляти закономірності та робити прогнози, що дозволяє оптимізувати бізнес-процеси, підвищувати ефективність та відкривати нові можливості для розвитку міжнародного бізнесу. Більше того, окремі складні завдання, які ще кілька років тому здавалися нездійсненними, сьогодні стають невід'ємною частиною нашої реальності.

Дослідження MarketsandMarkets прогнозує зростання обсягів глобального ринку штучного інтелекту до 1345,2 мільярдів доларів США до 2030 року при середньорічному темпі зростання 36,8%. Таке швидке зростання викликано його синергетичною взаємодією з різними технологіями, такими як Інтернет речей (IoT), робототехніка, обробка природної мови (NLP) і комп'ютерний зір, покращує можливості штучного інтелекту та розширює сфери його застосування [1].

Якщо більш детально проаналізувати динаміку розвитку глобального ринку штучного інтелекту, то з рисунку 1 зрозуміло, що відбувається значне зростання ринкової вартості даної технології – майже в 2 рази - з 93,27 мільярдів доларів США у 2020 році до 184,04 мільярдів доларів США у 2024 році. Така тенденція до зростання вражаючими темпами - CAGR у 35,7% між 2024-2030 роками - зумовлена значним прогресом у обчислювальній потужності штучного інтелекту та доступності даних, що дозволяє використовувати більш складні алгоритми та моделі ШІ [2].

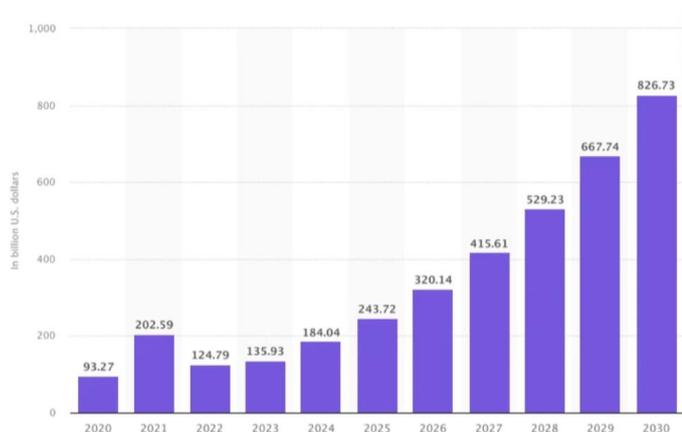

Рисунок 1. Динаміка розвитку обсягів світового ринку штучного інтелекту (ШІ) у 2020-2030 роках, млрд. дол. США [3]

Топ-менеджмент компаній усвідомлює, що ШІ може трансформувати бізнес-процеси, покращити взаємодію з клієнтами та відкрити нові можливості для розвитку. Згідно зі звітом Statista, з 2016 року інвестиції в штучний інтелект зросли більше, ніж у шість разів. Уже в 2022 році загальні глобальні корпоративні інвестиції в технології штучного інтелекту сягнули майже 92 мільярдів доларів США.

Сьогодні країни, що найбільше використовують та інвестують в розвиток штучного інтелекту, – як правило, країни з розвинутою економікою. Так, Сполучені Штати Америки є країною, яка інвестує в штучний інтелект найбільше: за останні п'ять років було витрачено 328 548 мільйонів доларів США. Основна причина - Кремнієва долина є глобальним центром технологічних інновацій.

Друге місце посідає Китай - 132 665 млн. дол. становили витрати на технології штучного інтелекту з 2019 по 2023 роки, що приблизно на 60% менше, ніж у Сполучених Штатах. Китай зміцнює свої позиції наддержави за обсягом інвестицій у технології штучного інтелекту завдяки величезним інвестиціям з боку уряду та приватного сектору.

На третьому місці Велика Британія з обсягом інвестицій \$25 541 млн. за той же період, що майже в 13 разів менше, ніж у США [4].

Загалом, у 2024 році такі країни як США, Китай, Велика Британія, Індія, Німеччина, Канада, Франція та Швеція зробили унікальний внесок у глобальний розвиток ШІ.

Ключовими трендами та напрямками розвитку штучного інтелекту в 2024 році стали:

1. Розмовний ШІ - автоматизація складних, повторюваних та заснованих на правилах завдань, покращення взаємодії з клієнтами та підвищення продуктивності.

2. Прогнозна аналітика - допомага підприємствам оптимізувати запаси, скоротити час доставки та операційні витрати, а також збільшити продажі та доходи.

3. Демократизація – допомага в автоматизації повторюваних та заснованих на правилах завдань.

4. Етичний і зрозумілий ШІ - вивчення закономірностей в моделях штучного інтелекту та логіки їх прийняття.

5. Мультимодальний ШІ - використання машинного навчання, навченого на ряді модальностях, таких як мова, зображення, відео, аудіо, текст і традиційні набори числових даних.

6. Цифрові близнюки – надання можливостей відстежувати, аналізувати та оптимізувати продуктивність у режимі реального часу, створюючи віртуальні копії фізичних активів, процесів або систем.

7. Співпраця людей і роботів (CoBots)

8. Кібербезпека - виявлення вразливості та перешкоджання кіберзлочинцям в здійсненні зловмисних спроб злому.

9. Розпізнавання обличчя - допомага персоналу служби безпеки ідентифікувати та видаляти шахрайські елементи з системи.

10. Генеративний ШІ - дозволяє компаніям створювати алгоритми та інструменти для генерації нових даних, вмісту та 3D/2D зображень, використовуючи наявний набір даних.

11. Тіньовий ШІ - застосування інструментів і програм штучного інтелекту, створених без відома чи контролю ІТ-відділу.

12. Агентський ШІ - використання автономних систем для прийняття рішень за користувачів, задля підвищення продуктивності у низці секторів, включаючи банківську справу та охорону здоров'я.

13. Пошуково-доповнена генерація (RAG) – покращує якість створеного штучним інтелектом контенту, роблячи його більш надійним і практичним для різноманітних програм.

14. Сентиментальний ШІ – система для аналізу та інтерпретації людських емоцій з тексту, мови та візуальних даних.

15. Квантовий ШІ - використання ідеї квантового обчислення задля прискорення вирішення складних проблем [5].

Отже, ШІ — це нова технологія, яка розвивається надшвидкими темпами та дуже динамічно. Безсумнівно, вже сьогодні штучний інтелект як революційна технологічна тенденція значною мірою змінює міжнародний бізнес-ландшафт. Саме тому кожен підприємець вже зараз має впроваджувати штучний інтелект в практику міжнародного бізнесу, щоб отримати конкурентні переваги.

Список літератури:

1. Top 11 New Technologies in AI: Exploring the Latest Trends [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://devabit.com/blog/top-11-new-technologies-in-ai-exploring-the-latest-trends/>.
2. Artificial Intelligence (AI) Market [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/artificial-intelligence-market-74851580.html>.
3. Artificial intelligence (AI) market size worldwide from 2020 to 2030 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.statista.com/forecasts/1474143/global-ai-market-size>.
4. AI Investment Race: Discover Which Countries Are Dominating the Future of Technology [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://ifamagazine.com/ai-investment-race-discover-which-countries-are-dominating-the-future-of-technology/>.
5. Top AI Trends in 2024: Transforming Businesses Across Industries [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://appinventiv.com/blog/ai-trends/>

Khomchak O. S.

INTERNATIONAL INVESTMENT RESOURCE FOR POST-WAR ECONOMIC RECOVERY

The recovery of economies after crisis events, military conflicts and natural disasters requires active involvement of foreign investment, which is an important tool in the restoration of national economies. According to the overwhelming majority of both domestic and foreign scholars, foreign investment not only helps to cover the shortage of domestic resources, but also facilitates technology transfer, improves management practices and increases the competitiveness of countries. It is foreign investment that is an effective tool for economic recovery, stimulating its development and prosperity. The experience of countries in Europe, Asia and Latin America also confirms that a proper public policy aimed at stimulating foreign investment also makes it possible to significantly accelerate the pace of recovery of the national economic system as a whole.

One of the most striking examples of the successful use of foreign investment for economic recovery is Germany after World War II. With the help of funds received under the Marshall Plan, a powerful industrial base was created, which enabled Germany to become a leader in the European economy. According to experts, the funds received allowed Germany to ensure stable economic development through modernization of production, infrastructure development and improvement of social conditions of the population. According to historian John Lewis Geddes, the Marshall Plan was important not only from an economic but also from a political point of view, as it contributed to the formation of strong political and economic ties between Europe and the United States.

According to the research of American researcher M. Johnk, a similar recovery scenario was observed in Japan, where foreign direct investment, especially from the United States, played a significant role in economic recovery. Japan received significant funds for industrial development, restoration of transport infrastructure, and creation of conditions for the growth of national exports. According to Japanese scholars Lin and Wu, the Japanese economy was able to quickly integrate into the global economy through the effective use of foreign investment, which became the basis for the development of industries such as automotive and electronics.

South Korea's recovery after the Korean War is also a good example. The state actively attracted foreign investment, mainly from the United States, which allowed it to modernize production and significantly increase the country's export potential. South Korea actively used foreign capital to develop high-tech industries, which helped create competitive advantages in international markets. Danny Rodrik, Professor of International Political Economy [at Harvard's John F. Kennedy School of Government](#), emphasizes in his writings that effective management of foreign capital allowed South Korea to make a rapid economic breakthrough, which made it one of the most successful economies in Asia.

For the post-socialist countries of Central and Eastern Europe after the collapse of the Soviet Union, foreign investment also became an important factor in economic development. Poland, the Czech Republic, and Hungary implemented a series of investment reforms that made them attractive to foreign capital. According to Ukrainian researcher I. Rubish, an important element of the success of these countries was the creation of special economic zones and tax incentives that helped attract foreign investors. Poland, for example, has attracted significant investments in the manufacturing sector, which has helped to increase employment and ensure economic growth.

Latin American countries, such as Chile and Brazil, also have experience in economic recovery with the help of foreign capital. Chile, for example, after the economic crisis of the 1970s, launched deep reforms aimed at liberalizing the economy and attracting foreign investment, especially in the mining sector. According to the American economist J. Williamson, Chile's economic policy was so successful that it became a model for other countries in the region and contributed to the country's stable economic growth for several decades.

At the same time, countries attracting foreign capital for recovery must take into account the risks of dependence on external investors and the need to formulate a balanced policy. Ukrainian economist O. Rohach emphasizes that the key is for the state to introduce conditions that would facilitate the efficient use of foreign capital and avoid problems with the loss of control over strategically important industries.

To summarize, global experience shows that in order to achieve a stable economic recovery, it is important to ensure proper institutional conditions, develop a comprehensive strategy for attracting foreign capital, and use the attracted resources efficiently. Ukraine, like many other countries, needs to take these

examples into account and develop its own strategy that would take into account the unique national characteristics and challenges of the current stage.

References

1. Поручник, А. М., Поручник, С. Г. Інституціональне забезпечення міжнародного інвестування: національні особливості. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://jrn1.nau.edu.ua/index.php/SR/article/view/14224>
2. Рубіш І. І. Державне регулювання інвестиційних процесів в перехідних економіках [Текст] : дис. ... канд. екон. наук : 08.00.03 / Рубіш Іван Іванович ; Львів. торг.-екон. ун-т Центр. спілки спожив. т-в. - Львів, 2018. – 276. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://www.lute.lviv.ua/fileadmin/www.lac.lviv.ua/data/pidrozdily/Aspirantura/Rady/Spec_vchena_rada/Dysertacii/2018_05/Rubish_Disert.pdf
3. Слава С. Інституціональне забезпечення інвестиційно-інноваційного розвитку територій: зарубіжний та український досвід / С. Слава, П. Сегварі, Р. Моркунайте. — К. : К.І.С., 2008.
4. Rogach, O., Chugaiev, O., & Shnyrkov, O. (2022). Preconditions and Obstacles for Monetary Integration: Prospects for Euroization of Ukraine. *Journal Transition Studies Review*, 29(1), 27-43. <https://doi.org/10.14665/1614-4007-29-1-002>
5. Rodrik, Dani. [One Economics, Many Recipes: Globalization, Institutions, and Economic Growth](#). Princeton, NJ: Princeton University Press; 2008 pp. 280. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: chrome-extension://efaidnbmnnnibpcajpcglclefindmkaj/https://edisciplinas.usp.br/pluginfile.php/4093442/mod_resource/content/0/Rodrik%20Dani%20One%20Economics%20E2%80%A2%20Many%20Recipes.pdf

Веремчук А.В.

СТРАТЕГІЯ СТАЛОГО РОЗВИТКУ КОМПАНІЇ VISA

Стратегія сталого розвитку Visa, світового лідера в галузі цифрових платежів, спрямована на забезпечення довгострокового зростання за одночасного балансу соціальної, екологічної та економічної відповідальності. Як одна з найбільших у світі корпорацій з надання фінансових послуг, стратегія сталого розвитку Visa включає кілька ключових ініціатив, які відповідають її баченню зробити платежі більш інклюзивними, доступними та безпечними для приватних осіб та підприємств у всьому світі.

Visa працює над тим, щоб зберегти довіру своїх зацікавлених сторін та відданість дотримання найвищих стандартів чесності, прозорості та підзвітності. У 2023 році Visa 12-й рік поспіль була названа однією з найетичніших компаній світу за версією Ethisphere і зберегла 100% рейтинг в індексі CPA-Zicklin щодо розкриття корпоративної політичної інформації та підзвітності[1].

Основний підхід Visa до стратегії сталого розвитку[2;3]:

1. Екологічна стійкість. Visa прагне мінімізувати свій вплив на довкілля, одночасно підвищуючи стійкість своєї діяльності. Це включає ініціативи щодо скорочення викидів вуглецю, споживання енергії та відходів у своїх глобальних операціях. Visa взяла на себе зобов'язання стати вуглецево-нейтральною і зробила зусилля з інтеграції відновлюваних джерел енергії у свої центри обробки даних та корпоративні офіси. Крім того, Visa працює над підвищенням стійкості своїх платіжних продуктів та послуг, наприклад, пропонуючи екологічно чисті кредитні картки, виготовлені із перероблених матеріалів.

2. Інклюзивне економічне зростання. Visa фокусується на стимулюванні економічної інклюзивності шляхом розширення доступу до цифрової економіки, особливо у регіонах із недостатнім банківським обслуговуванням. Компанія впровадила різні програми, спрямовані на підвищення фінансової грамотності, розширення доступу до цифрових платежів та сприяння фінансовій інтеграції жінок, малого бізнесу та малозабезпечених верств населення. Це відповідає стратегії Visa щодо інтеграції більшої кількості людей у глобальну фінансову систему та забезпечення рівноправного доступу до економічних можливостей.

3. Інновації у платіжних системах. У рамках своєї стратегії сталого розвитку Visa постійно інвестує у нові технології для стимулювання інновацій у галузі цифрових платежів. Це включає впровадження технології блокчейн, штучного інтелекту (ШІ) та безконтактних платежів, які підвищують швидкість транзакцій, безпеку та простоту використання. Інтеграція таких технологій допомагає Visa залишатися конкурентоспроможною на ринку, що швидко розвивається, забезпечуючи при цьому безпеку, доступність і ефективність своїх продуктів.

4. Стійкі партнерства. Visa активно співпрацює з широким колом зацікавлених сторін, включаючи уряди, нефінансові та фінансові установи для просування практик сталого розвитку. Ці партнерства мають вирішальне значення для вирішення таких глобальних проблем, як зміна клімату, бідність та нерівність. Visa працювала над ініціативами, які сприяють стійкості у своєму ланцюжку постачання, відповідаючи міжнародним стандартам, таким як Цілі сталого розвитку ООН (ЦСР).

5. Корпоративне управління та прозорість. Visa приділяє особливу увагу корпоративному управлінню для забезпечення підзвітності та прозорості у своїй діяльності. Компанія впровадила надійні методи управління ризиками, етичні стандарти ведення бізнесу та програми відповідності для підтримки довіри між заінтересованими сторонами. Visa регулярно звітує про свій прогрес у галузі сталого розвитку, з докладним розкриттям інформації про вплив на навколишнє середовище, зусилля з різноманітності та інклюзивності, а також показники корпоративного управління.

6. Соціальна відповідальність та вплив. Стратегія сталого розвитку Visa включає підвищення соціальної відповідальності за допомогою різних громадських ініціатив. До них відносяться інвестиції в освіту, підтримка

зусиль з ліквідації наслідків стихійних лих та сприяння різноманітності та інклюзивності у робочій силі. Visa також прагне підтримувати малий бізнес за допомогою цифрових платіжних рішень, допомагаючи їм зростати та процвітати в умовах дедалі більшої цифрової економіки.

7. Пропаганда фінансової та екологічної політики. Visa також бере участь у пропаганді політики, що сприяє стійкому економічному розвитку та захисту навколишнього середовища. Компанія співпрацює з політиками для підтримки правил, що сприяють безпечній та інклюзивній глобальній платіжній екосистемі, а також приділяє першочергову увагу скороченню викидів вуглецю та стійким практикам у фінансовому секторі.

Visa продовжує працювати над мінімізацією впливу своєї діяльності на навколишнє середовище, розвитком сталої торгівлі та підтримкою глобального переходу до низьковуглецевої економіки. З 2020 року компанія досягла скорочення викидів парникових газів областей охоплення 1 і 2 на 24%, дотримуючись своєї мети з досягнення нульових викидів до 2040 року, і зберегла 100% відновлюваної електроенергії в офісах та центрах обробки даних[1].

Завдяки цим ініціативам стратегія сталого розвитку Visa спрямована не лише на покращення операційних показників компанії, а й на внесення позитивного внеску у суспільство та довкілля, забезпечуючи його довгострокову стійкість та лідерство у світовій платіжній індустрії.

Список літератури:

1. Visa's Corporate Responsibility & Sustainability Report highlights its progress to empower employees, communities and the planet to thrive | Visa. 2024. URL: <https://caribbean.visa.com/about-visa/newsroom/press-releases/visa-highlights-its-progress-to-empower-employees-communities-and-the-planet-to-thrive.html>

2. 2023 Corporate Responsibility & Sustainability Report URL: <https://usa.visa.com/content/dam/VCOM/regional/na/us/about-visa/documents/2023-corporate-responsibility-sustainability-report.pdf>

3. 2022 Environmental, Social & Governance Report URL: <https://usa.visa.com/content/dam/VCOM/regional/na/us/about-visa/documents/2022-environmental-social-governance-report.pdf>

Якут Ю.О.

МЕТОДИКА ОБЛІКУ ТА АУДИТУ, ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ОПЕРАЦІЙ З ІМПОРТУ

Імпорт товарів – це ввезення продукції на митну територію країни для подальшого її використання, реалізації або споживання. Операції з імпорту регулюються митним та податковим законодавством, яке встановлює порядок оподаткування таких операцій. Імпорт товарів є результатом міжнародного поділу праці, який сприяє більш повному задоволенню потреб національної економіки та населення. Він також виступає джерелом митних доходів

держави, ефективним антимонопольним інструментом і стимулює розвиток конкуренції у виробництві вітчизняної продукції. Зростає увага до обліку, аналізу та аудиту експортно-імпортних операцій. Лише належно організований облік дозволяє компанії отримувати прибуток від таких операцій, забезпечуючи їх відповідність чинному законодавству країни.

При ввезенні товарів сплачуються митні платежі, які включають:

- Мито – встановлюється залежно від митного тарифу, що діє в країні. Розмір мита залежить від класифікації товару за кодами УКТ ЗЕД, його країни походження та режиму імпорту.

- Акцизний податок – застосовується до підакцизних товарів (наприклад, тютюн, алкоголь, пальне). Розмір акцизу визначається відповідно до виду та кількості товару.

- Митні збори – можуть включати плату за митне оформлення, зберігання товарів у зоні митного контролю тощо [1].

ПДВ нараховується на операції з імпорту за стандартною ставкою (у більшості країн 20%). Базою для розрахунку ПДВ є митна вартість товару, до якої додаються мито, акциз (якщо застосовуються) та інші збори. Формула для розрахунку ПДВ:

$$\text{ПДВ} = (\text{митна вартість} + \text{мито} + \text{акциз}) \times \text{ставка ПДВ.} \quad (\text{ф.1}) [3]$$

У деяких випадках імпорт може підпадати під спеціальні режими. Пільги на мито і ПДВ застосовуються насамперед, для гуманітарної допомоги, товарів, призначених для дипломатичних представництв, або при ввезенні з країн, з якими укладено угоди про зону вільної торгівлі. Спрощений порядок оподаткування використовується для малого бізнесу або при ввезенні товарів у незначних обсягах.

У разі порушення правил імпортування, наприклад, при недеklarуванні товарів або спробі уникнення сплати податків, передбачаються штрафи, конфіскація товарів або інші санкції згідно з законодавством. Таким чином, операції з імпорту вимагають ретельного дотримання податкового та митного законодавства. Правильне декларування, вчасна сплата платежів і знання пільгових умов допомагають уникнути проблем і знизити витрати при ввезенні товарів.

Облік та аудит операцій з імпорту є важливою складовою податкового контролю та фінансової прозорості підприємств. З правильним обліком і ретельним аудитом можна уникнути податкових порушень, забезпечити відповідність законодавчим вимогам і зменшити фінансові ризики. У цьому контексті розглянемо основні аспекти обліку та аудиту при оподаткуванні операцій з імпорту [3].

Підприємства, які здійснюють операції з імпорту, повинні вести облік відповідно до бухгалтерських стандартів та податкового законодавства. Облік імпортних операцій включає такі основні етапи:

Етап 1. Перш за все, необхідно правильно обчислити митну вартість товару, яка є основою для нарахування митних платежів та податку на додану

вартість (ПДВ). Митна вартість включає в себе вартість товару, транспортні витрати, мито та інші додаткові витрати (наприклад, страховка або пакування).

Етап 2. Оскільки ПДВ нараховується на митну вартість товару, облік ПДВ є важливою частиною процесу. Податок на імпортовані товари має бути своєчасно відображений у податковому обліку підприємства. Сплачений ПДВ зазвичай можна відшкодувати або компенсувати в процесі податкового звітування.

Етап 3. Мито, акцизи та інші митні збори також повинні бути належним чином обліковані. Вони можуть впливати на собівартість товару, що імпортується, і повинні бути враховані в обліку витрат та запасів підприємства.

Етап 4. Обов'язковим є ведення реєстру всіх митних декларацій, рахунків-фактур, актів оцінки товару та інших супутніх документів, які підтверджують нарахування і сплату митних платежів.

Аудит операцій з імпорту здійснюється з метою перевірки правильності обліку і сплати митних та податкових платежів, а також забезпечення відповідності діючому законодавству. Аудиторська перевірка включає такі етапи:

Етап 1. Аудитор перевіряє, чи коректно підприємство декларувало митну вартість товару, чи застосовані правильні ставки мита і ПДВ, а також чи правильно оформлені всі документи, що підтверджують операції.

Етап 2. Особливу увагу слід звернути на правильність нарахування та відображення ПДВ на імпортовані товари. Аудитори перевіряють, чи всі витрати, пов'язані з імпортом, правильно враховані при розрахунку податку, а також чи відповідає сума податкових зобов'язань даним митних декларацій.

Етап 3. Аудитор оцінює, чи виконано всі вимоги митного законодавства, зокрема щодо сплати митних зборів, акцизів, наявності необхідних сертифікатів і ліцензій для ввезених товарів.

Етап 4. Аудитори можуть також аналізувати, чи є економічно обґрунтованими витрати на імпорт, зокрема, чи не відбувається заниження митної вартості товарів або зловживання пільгами.

Етап 5. Аудит також включає перевірку використання підприємством пільг, які можуть застосовуватися до певних видів товарів або в рамках міжнародних угод, наприклад, зони вільної торгівлі.

Отже, облік та аудит операцій з імпорту є важливими для забезпечення відповідності податковому законодавству та митним вимогам. Вірно організований облік і проведення аудиту дозволяють мінімізувати ризики, пов'язані з імпортними операціями, знижують ймовірність податкових помилок і допомагають забезпечити фінансову прозорість підприємства.

Список літератури:

1. Ангелко І. В., Лех Г. А., Шпарик Х. В., Данило С. І. Економічний зміст зовнішньоторговельних цін та механізм їх формування. *Регіональна економіка*. 2021. №2. С. 205-213
2. Басанець І. В. Теоретична сутність аудиту зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. *Вісник Сумського державного університету*. Серія Економіка. 2021. № 3. С. 248–253
3. Кононов І. І. Управління зовнішньоекономічною діяльністю на основі моделі облікової політики експортно-імпортних операцій. *Вісник Хмельницького національного університету*. Економічні науки 2022, № 1. С. 108-117.

Artemenko Anhelina

ARTIFICIAL INTELLIGENCE AS A MAIN DRIVER OF BUSINESS PROGRESS

Businesses have always been looking for different ways which would help to increase efficiency and decrease costs, and today`s driver of the innovations in business is Artificial Intelligence (AI).

Its presence is growing in different fields, for example, management or marketing [1]. AI-based tools became a new trend in process optimization and enhancing productivity, and artificial intelligence itself started being a leader in digital transformation of business.

The aim is to identify main issues which businesses will have to meet during the implementation process of instruments based on artificial intelligence in order to automate repetitive tasks, and find solutions which could help to eliminate those problems.

One of the problems which businesses face is implementation costs. They are quite high and for small or even medium-sized companies this could be an issue. So, implementation of automating instruments sold by such enterprises as UiPath or Blue Prism is really costly, because there is a need not only in proper hardware and software, but also in training.

Must be mentioned that initial investments into integration of artificial intelligence into business processes will not be enough, as it will always require to be maintained and updated.

The next problem which concerns a lot of businesses is security risks. Tools for automation (UiPath and Blue Prism) can analyze huge amounts of different information, write reports and hold conversations with customers in a form of chatbots, in overall, substitute humans in doing the repetitive tasks. [2]

This means that those instruments get an access to various data, what causes a threat to data security. Any leak would bring the company to distrust of the

customers and investors what in turn will lead to loss of competitive position on the market and decreased revenue.

The issue of lack of employees with proper skills is not less important. Work with AI-based instruments needs highly qualified professionals not only in technology, but also they must possess a good understanding of all of the business processes, so the automation of part of them will go smoothly and without a need to re-do everything.

But, of course, all these challenges have solutions. In order to reduce costs on integration of AI into business operations, this can be gradual. For example, UiPath offers scalable options which can be adopted to the budget of the company. In this way, businesses can start small - conduct the automation in some specific business units and then end up in full-scale integration of artificial intelligence [3]. In this way, company will see how automation looks like in practice and understand whether they want to continue this process or no.

When it comes to the security risks of the data then the best way to protect it is to make sure that confidential data is not kept by any bot which was processing it. It is also a good idea to keep the computer with digital worker locked, this will help to prevent any unauthorized access. [4]

Moreover, company must think about security before starting working with artificial intelligence. There must be created a security framework which will cover regular audits and risk analysis. [4]

With the issue regarding highly skilled employees is also possible to cope up in the way of continuous training and educating. This requires additional investments from the side of the company, but it is worth to be done due to the fact that thanks to well-educated employees automation of the processes will not be such a huge challenge. Automated business processes will increase the efficiency of the company what will result in rise of the profits and strong position among competitors.

However, integration of artificial intelligence into business processes is a complicated thing to do and requires not small initial investment and has maintaining costs, it is a good choice for improving efficiency. After a proper integration of AI businesses can face smaller processing time. Those employees who were previously working on repetitive tasks may start working on something more valuable or complicated, bringing creative decisions which can help company to develop.

Paying attention to such points as employee training and prioritizing data protection, businesses can uncover for themselves full potential of AI-based automation.

References

11. Stein, N., & Trigo, A., & Beflo, F. (2024). *Strategies to improve fairness in artificial intelligence: A systematic literature review*. SageJournals
12. Pink, S., & M. Berg, & D. Lupton, & Ruckenstein, M. (2022). *EVERYDAY AUTOMATION Experiencing and Anticipating Emerging Technologies*. 161-162,

<https://library.oapen.org/bitstream/handle/20.500.12657/53680/9781000583335.pdf#page=174>

13. Lomanto, D. (2019). *3 Automation Strategies to Take You From Scaling RPA to Transforming Your Entire Organization*, UiPath Inc. <https://www.uipath.com/blog/rpa/building-bridge-between-rpa-scaling-and-transformation>

14. Veenendaal, A. How Do I Ensure IA & RPA Security? (n.d.). SS&c Blue Prism. <https://www.blueprism.com/automation-journey/rpa-security/>

Blahodir Roman

KEY FEATURES AND CHALLENGES OF PORTFOLIO INVESTMENT IN ASIA

Portfolio investment in Asia offers diverse opportunities across advanced and emerging markets, such as Japan, South Korea, India, and Vietnam. This economic mix requires tailored strategies to manage regulatory differences, political risks, currency volatility, and ESG standards.

Asia's economic diversity provides high-growth potential, particularly in emerging markets. For example, in 2023, India and Vietnam achieved GDP growth rates of 6.8% and 6.3%, respectively, compared to a global average of 3% [1]. Portfolios that include both stable and high-growth markets have shown to outperform those focused only on developed economies by around 4% annually from 2018 to 2023.

The regulatory landscape in Asia is complex and varies significantly between countries. Many Asian nations, such as China and India, impose regulatory restrictions on foreign portfolio investments to protect domestic markets from excessive volatility [3]. For instance, China requires foreign investors to use the Qualified Foreign Institutional Investor (QFII) program, which imposes quotas on foreign capital flows. Meanwhile, India has recently relaxed certain restrictions to attract foreign capital, particularly in sectors like technology and infrastructure [4].

In Southeast Asia, regulatory reform trends have been uneven. Thailand and Malaysia have introduced measures to encourage foreign investment by allowing higher foreign ownership in specific sectors. By contrast, Indonesia maintains stricter regulations in industries like natural resources, where foreign investment is often capped. A recent analysis showed that regulatory easing in Thailand led to a 15% increase in foreign capital inflows between 2020 and 2022 [5].

Political instability and geopolitical tensions present significant risks for portfolio investment in Asia. Countries like Thailand and Myanmar have experienced political upheaval in recent years, impacting investor sentiment and market stability. For instance, during Thailand's political protests in 2020-2021, the Thai Baht depreciated by over 10% against the U.S. dollar, leading to increased market volatility [6].

Geopolitical risks, particularly tensions between the U.S. and China, also influence investment decisions in Asia. Trade disputes, sanctions, and competition in sectors like technology create uncertainty for portfolio managers. For example, the tariffs and export restrictions imposed by the U.S. on Chinese tech companies have had ripple effects on Asian suppliers and investors.

Currency volatility is a critical factor in Asian portfolio investments, as many Asian currencies respond sensitively to global interest rate changes. In 2022 and 2023, U.S. Federal Reserve rate hikes led to a stronger U.S. dollar, causing the depreciation of currencies like the Indian Rupee, Indonesian Rupiah, and Philippine Peso [7].

Currency hedging has proven effective in managing these risks. Data from a sample of currency-hedged versus non-hedged portfolios in Asia shows that hedged portfolios outperformed non-hedged ones by an average of 3% annually during periods of heightened volatility [8].

The rise of ESG investing has reshaped portfolio investment strategies in Asia. Investors increasingly seek assets aligned with sustainable practices, yet Asia faces challenges due to inconsistent reporting standards and limited regulatory oversight. According to BlackRock's 2023 sustainability report, sustainable funds in Asia have grown by over 20% annually since 2021, with significant inflows directed toward renewable energy and green infrastructure projects [9].

Japan and Singapore lead Asia in regulatory efforts to promote sustainable investments. Japan's Financial Services Agency introduced the Japan Stewardship Code to encourage ESG adherence, while Singapore's stock exchange mandates sustainability reporting. Analysis shows that ESG-aligned portfolios in Asia outperformed non-ESG portfolios by 2% on average between 2020 and 2023 [10].

To navigate Asia's diverse markets, portfolio managers use strategies such as:

1. **Diversification:** Spreading investments across both high-growth markets (like India) and stable economies (such as Singapore) reduces country-specific risks while balancing growth and stability [11].

2. **Currency Hedging:** Hedging helps protect returns against currency volatility, enhancing returns of Asia-focused funds by an estimated 2-3% during volatile periods [12].

3. **ESG Integration:** ESG-aligned portfolios mitigate regulatory and reputational risks, appealing to investors as sustainability regulations increase across Asia

4. **Regulatory Adaptation:** Monitoring and adapting to regulatory changes, often with local expertise, minimizes strategy disruptions and improves resilience [14].

Asia's diverse markets provide substantial opportunities for portfolio investors, especially in high-growth emerging economies. However, navigating these markets requires careful consideration of regulatory, political, and currency-related risks. Through diversification, hedging, and ESG integration, portfolio managers can effectively balance the risks and rewards of investing in Asia. The evolution of sustainable investment practices and regulatory frameworks will likely further shape

the portfolio investment landscape in Asia, offering new avenues for growth and resilience.

References

1. IMF. (2023). "World Economic Outlook Update." International Monetary Fund.
2. Agarwal, R. (2023). "Market Volatility and Investment Strategies in Emerging Asia." *Journal of Asian Financial Markets*, 17(3), 200-215.
3. Lin, H., & Chen, Y. (2022). "Regulatory Changes in Asia and their Impact on Foreign Investments." *Asian Economic Policy Review*, 14(2), 112-130.
4. Indian Ministry of Finance. (2023). "India's Economic Reforms and Investment Policies."
5. Nguyen, M., & Chan, L. (2022). "Currency and Political Risks in Southeast Asia." *Asia-Pacific Journal of Financial Studies*, 31(3), 322-338.
6. Zhang, T. (2023). "Risk Mitigation Strategies in Asian Markets: Lessons from BlackRock." *Asian Investment Quarterly*, 22(1), 130-148.
7. Rajan, R. (2022). "Global Financial Interdependencies: The Asian Perspective." *Economic Studies Review*, 8(1), 34-50.
8. Liu, F. (2023). "The Spillover Effect of U.S. Monetary Policy on Asian Markets." *International Journal of Economics and Finance*, 12(4), 278-295. [Link]
9. BlackRock. (2023). "Sustainable Investment in Asia: Challenges and Adaptations." BlackRock Sustainability Report.
10. Sung, K., & Lee, J. (2023). "Sustainable Investment Trends in Asia." *Journal of Sustainable Finance & Investment*, 9(4), 445-460.
11. Li, Y. (2023). "Strategies for Mitigating Risk in Asian Portfolios." *International Journal of Portfolio Management*, 19(2), 89-105.
12. Tanaka, R. (2022). "Currency Hedging and Portfolio Performance in Asia." *Journal of Financial Analysis*, 27(4), 123-138.
13. Lee, S., & Ho, P. (2023). "ESG Integration in Asian Markets." *Asian Business Review*, 18(1), 56-

Макеєва В.О.

ВИКОРИСТАННЯ КОНЦЕПЦІЇ ЗЕЛЕНОГО МАРКЕТИНГУ У СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОЇ КОМПАНІЇ

Зелені ініціативи стають важливим елементом стратегічного розвитку компаній у відповідь на глобальні екологічні виклики та зростаючий попит на екологічну продукцію [2]. Концепція зеленого маркетингу передбачає використання екологічно чистих матеріалів, зниження впливу виробництва на довкілля та просування сталого споживання. Це відображає потреби сучасного ринку, де все більше споживачів очікують від брендів етичної відповідальності та підтримки екологічних стандартів. Компанії, які

впроваджують зелений маркетинг, отримують не лише лояльність екологічно свідомих споживачів, але й покращують свою репутацію, посилюють конкурентоспроможність, адаптуються до нових екологічних вимог і можуть знизити витрати на сировину та енергоспоживання.

Jacobs Douwe Egberts є однією з провідних світових компаній у виробництві кави, яка активно впроваджує принципи сталого розвитку у свою діяльність [3]. JDE зосереджується на інноваціях та екологічній відповідальності на всіх етапах виробничого циклу. Зокрема, компанія співпрацює з фермерами, які використовують етичні практики вирощування кавових зерен, що не тільки сприяє захисту довкілля, але й підтримує економіку місцевих громад. Важливим напрямом розвитку для JDE є впровадження біорозкладного та перероблюваного пакування для зменшення кількості відходів і збереження ресурсів. Це дозволяє компанії не тільки задовольняти потреби споживачів у високоякісній каві, а й створювати цінність, базовану на екологічних принципах, зміцнюючи свої позиції на ринку серед інших міжнародних брендів, таких як Nestlé, Starbucks та Lavazza.

JDE активно реалізує комплексний підхід до зеленого маркетингу, інтегруючи екологічні принципи на всіх етапах – від постачання сировини до готової продукції. Один із ключових напрямів — використання упаковки з екологічно чистих матеріалів, які піддаються вторинній переробці чи біорозкладанню. Наприклад, компанія розробляє кавові капсули з біорозкладного матеріалу, що відповідає сучасним екологічним стандартам та очікуванням споживачів. JDE також спрямовує зусилля на зниження вуглецевого сліду завдяки оптимізації логістики, використанню відновлюваних джерел енергії та енергоефективних технологій у виробництві. Крім того, JDE популяризує продукти з екологічними сертифікатами, такими як Fair Trade і Rainforest Alliance, що підтверджує дотримання компанією високих стандартів екологічної та соціальної відповідальності, які цінуються споживачами у всьому світі.

Інвестиції у зелений маркетинг можуть стати для компанії не лише екологічно, але й економічно вигідними. Дослідження показують, що екологічно відповідальні бренди частіше вибирають споживачі, що призводить до зростання обсягів продажів і покращення довгострокової фінансової стабільності компанії. [1] Наприклад, зелений маркетинг дозволяє JDE зменшити витрати на упаковку за рахунок використання легших матеріалів, які полегшують транспортування, а також знижують витрати на логістику. Крім того, екологічні інновації сприяють зниженню собівартості продукції, підвищують лояльність споживачів та зміцнюють позиції JDE як лідера серед брендів, які підтримують принципи сталого розвитку. Додатково, екологічно орієнтовані ініціативи знижують ризик негативного впливу нових екологічних стандартів та можливих штрафів, що додатково економить кошти компанії у довгостроковій перспективі.

Таким чином, використання концепції зеленого маркетингу у стратегії міжнародних компаній, таких як JDE, є ефективним інструментом для

адаптації до сучасних вимог ринку та очікувань споживачів. Зелені ініціативи дозволяють компанії зміцнювати свою конкурентоспроможність на глобальному рівні, підвищувати лояльність клієнтів та покращувати репутацію як екологічно відповідального виробника. У контексті зростаючих екологічних вимог у країнах ЄС та підвищеного попиту на продукти з низьким вуглецевим слідом, зелений маркетинг допомагає не лише задовольнити потреби ринку, а й створити значну додану вартість для споживачів. Компанії, які застосовують екологічні практики, також отримують переваги у вигляді нових можливостей для залучення інвестицій, зміцнення бренду та зменшення екологічних ризиків, що робить зелений маркетинг перспективною стратегією для сталого розвитку.

Список літератури

1. Бондаренко І. Г. Екологічний маркетинг: сутність та основні напрями розвитку. *Економіка та управління*. – 2022. – № 2. – С. 16–23.
2. Глобальний договір ООН. Цілі сталого розвитку: досягнення екологічної стійкості / ООН. – URL: <https://www.un.org/sustainabledevelopment/>
3. Річний звіт компанії Jacobs Douwe Egberts Peet's, 2023. – URL: <https://www.jdepeets.com/investors/financial-reports/annual-reports/>

Moiseienko Yuliia

THE COMPETITIVE LANDSCAPE OF THE GLOBAL TECHNOLOGY MARKET

To gain a comprehensive understanding of the competitive dynamics in the technology industry, a Porter's Five Forces analysis provides valuable insights into the pressures and opportunities for multinational technology companies (MNTCs).

Table 1

Porter's Force	Description	Impact Level
Threat of New Entrants	Significant entry barriers due to high capital requirements, extensive R&D investment, complex regulations, and strong brand loyalty of established firms.	Low
Bargaining Power of Suppliers	Suppliers hold considerable leverage in hardware, especially in sectors like semiconductors, while software suppliers face reduced influence due to cloud computing options and diversified sourcing.	Moderate to High
Bargaining Power of Buyers	Significant influence due to pricing sensitivity, a range of alternative options, and hardware commoditization. Enterprise clients negotiate favorable terms.	High

Threat of Substitutes	New technologies, including AI, blockchain, and open-source software, present alternatives that challenge traditional tech solutions, while SaaS models drive disruptive innovation.	Moderate to High
Industry Rivalry	Highly competitive environment with major players driving rapid innovation cycles, intense price competition, and competing across global hardware and software markets.	High

The global technology market has high entry barriers, largely due to the extensive capital investment required for research and development (R&D), economies of scale, and high production costs. Established MNTCs spend billions annually on R&D, posing a formidable challenge for new companies to match their innovation capabilities or production scale.

Additionally, stringent regulations across major markets, such as the GDPR in Europe and antitrust laws in the U.S. and China, add to the complexity and cost for new entrants. Established players benefit from strong brand loyalty and network effects, making it even harder for newcomers to compete effectively.

Supplier power varies across tech sub-sectors. In hardware, key suppliers like Intel (semiconductors) and TSMC (chip manufacturing) hold significant power due to their control over essential technologies, as seen during the 2021-2022 global chip shortage, which disrupted supply chains for many tech giants [1]. In contrast, supplier power is lower in software due to the rise of open-source options and cloud solutions.

Despite efforts by MNTCs to diversify their supply chains, certain suppliers retain critical influence, especially those controlling rare materials like cobalt and lithium. For example, cobalt, largely sourced from the Democratic Republic of the Congo, can impact tech firms globally [2].

Buyer power is high in the technology sector, as digital tools provide consumers with easy access to information, alternative products, and competitive pricing, limiting companies' ability to influence prices. However, customer loyalty and brand ecosystems can reduce some of this power. In enterprise technology, buyers, including governments and large organizations, exercise significant influence due to bulk purchasing and long-term agreements, enabling them to negotiate favorable terms, particularly in sectors like cloud computing and cybersecurity.

Substitute threats are growing, with emerging technologies such as AI replacing traditional software across various industries like customer service, healthcare, and finance. Open-source platforms, like Linux and Kubernetes, further challenge proprietary software, prompting tech firms to adjust their pricing models [3].

The global technology industry is marked by intense competition among a few dominant players. Innovation cycles are rapid, with companies racing to introduce new products to maintain their market positions. In hardware, rivalry is heightened by commoditization, while software, platforms, and services — such as cloud computing — allow for greater differentiation.

Strategic partnerships, mergers, and acquisitions (such as Microsoft's 2022 acquisition of Activision Blizzard for \$68.7 billion [4]) are commonly used to strengthen competitive standing. Price competition is intense, particularly in the hardware sector. For instance, Apple faces strong competition from Samsung in smartphones, while low-cost brands like Xiaomi and Oppo exert additional pressure, especially in Southeast Asia.

Companies also face complex competition across various global markets, where factors like regulatory environments and cultural differences impact strategy; for example, Baidu competes significantly with Google in China.

In summary, the global technology market is characterized by high entry barriers, moderate-to-high supplier power, significant buyer influence due to competition and commoditization, moderate-to-high substitution threats from emerging technologies, and intense industry rivalry. This competitive landscape drives companies to innovate continuously and strategically adapt to maintain their edge.

References

1. Fiona Jackson (2023). Global Chip Shortage: Everything You Need to Know. TechRepublic. Retrieved from <https://www.techrepublic.com/article/global-chip-shortage-cheat-sheet/>
2. Gerding, J. (2024). Why it's hard to make cobalt mining more transparent? DW in Focus. Retrieved from <https://www.dw.com/en/drc-struggles-to-make-cobalt-mining-more-transparent/a-68610784>
3. Paul Cormier (2022). The State of Enterprise Open Source: A Red Hat report. RedHat. Retrieved from <https://www.redhat.com/en/resources/state-of-enterprise-open-source-report-2022>
4. Microsoft. (2022). Microsoft to acquire Activision Blizzard to bring the joy and community of gaming to everyone, across every device. Retrieved from <https://news.microsoft.com/2022/01/18/microsoft-to-acquire-activision-blizzard-to-bring-the-joy-and-community-of-gaming-to-everyone-across-every-device/>

Нікітін О.О.

ЄВРОСТАНДАРТИ В УКРАЇНСЬКОМУ АГРОСЕКТОРІ

Інтеграція України в Європейський Союз є стратегічним напрямком розвитку нашої держави. Агропромисловий комплекс, як один з найбільш динамічних секторів економіки, відіграє ключову роль у цьому процесі. Впровадження європейських стандартів в українське сільське господарство є невід'ємною частиною євроінтеграційних процесів. Сільськогосподарська сфера є одним з найскладніших аспектів процесу розширення Європейського Союзу. Це обумовлено кількома чинниками:

- Значимість *acquis communautaire* в галузі сільського господарства:

Надзвичайно деталізований і складний корпус європейського законодавства, що регулює сільське господарство, вимагає від країн-кандидатів суттєвих зусиль для його імплементації.

- Центральна роль Спільної сільськогосподарської політики (САР) в європейському бюджеті: САР є однією з найважливіших політик ЄС, що значно впливає на бюджет Союзу. Включення нової країни в цю систему вимагає ретельного аналізу фінансових наслідків.

- Вразливість фермерських господарств до конкуренції: Європейські фермери часто відчувають значний тиск конкуренції, особливо з боку країн з нижчими виробничими витратами. Розширення ЄС може посилити цю конкуренцію.

Чутливість європейських фермерів до питання розширення ЄС була особливо гострою в 2022 році. Приплив української сільськогосподарської продукції на європейський ринок в умовах відсутності мит викликав негативну реакцію серед багатьох європейських фермерів. Ця ситуація демонструє, наскільки вразливою є фермерська спільнота і як будь-які зміни в сільськогосподарській політиці ЄС можуть спричинити значний соціальний та політичний резонанс

Європейські аграрії висловлюють занепокоєння щодо потенційного впливу українського агроекспорту на їхні ринки, особливо після початку повномасштабної війни. Хелен Фейрлемб, консультантка з агрофінансування, зазначає, що основними причинами такого ставлення є конкуренція за ринки збуту, вплив на Спільну сільськогосподарську політику (САР) та відмінності в підходах до ведення сільського господарства. Значний обсяг української агропродукції, який надходить на європейський ринок, сприймається як загроза для європейських виробників, особливо в країнах з обмеженими можливостями для зберігання та переробки сільськогосподарської продукції. Приєднання України до ЄС може призвести до перерозподілу субсидій в рамках САР, що може негативно вплинути на фінансове становище аграріїв в інших країнах-членах. Європейські фермери звикли до стабільних умов господарювання та підтримки з боку держави і стурбовані тим, що українські виробники можуть мати нижчі виробничі витрати та менш суворі екологічні стандарти.

З іншого боку, українські аграрії також стикаються з низкою викликів при виході на європейський ринок. Зокрема, вони повинні відповідати високим стандартам якості та безпечності продукції, що вимагає значних інвестицій у модернізацію виробництва. Крім того, українські фермери не завжди мають достатню інформацію про вимоги європейського ринку та можливості отримання підтримки.

Незважаючи на існуючі розбіжності, є також можливості для співпраці між українськими та європейськими аграріями. Зокрема, Україна може стати важливим партнером для ЄС у забезпеченні продовольчої безпеки та розвитку екологічно чистого сільського господарства. Для цього необхідно розробити спільну стратегію розвитку агропромислового комплексу, підвищити рівень

довіри між аграріями різних країн, створити ефективну систему контролю якості та безпечності продукції та залучати інвестиції в розвиток сільського господарства в Україні. [4]

Євростандарти в українському агросекторі є важливою частиною процесу євроінтеграції та сприяють підвищенню якості сільськогосподарської продукції, її конкурентоспроможності на міжнародних ринках та загальному розвитку аграрного сектору. Україна поступово адаптує свої стандарти відповідно до норм Європейського Союзу, що дозволяє збільшити експорт продукції до країн ЄС та інших міжнародних партнерів.

Таблиця 1 Основні аспекти впровадження євростандартів в агросектор України (2021) [1]

Аспект	Конкретні заходи та стандарти	Мета
Безпека та якість продукції	Впровадження HACCP, ISO 22000	Запобігання харчовим отруєнням, забезпечення безпечності та високої якості продукції
	Відповідність санітарним та фітосанітарним нормам ЄС	Захист здоров'я споживачів, забезпечення безпечності харчових продуктів
	Контроль за використанням добрив та засобів захисту рослин	Збереження довкілля, забезпечення екологічної чистоти продукції
Органічне виробництво	Сертифікація органічної продукції за стандартами ЄС	Доступ до європейського ринку органічної продукції, підвищення престижу українських продуктів
Протекція тварин та ветеринарні стандарти	Дотримання вимог до гігієни на виробництві, умов утримання тварин	Забезпечення добробуту тварин, підвищення якості продукції тваринництва
Технічне регулювання та стандартизація	Впровадження європейських стандартів якості на технічне обладнання	Підвищення ефективності виробництва, зниження витрат
	Введення стандартів на упаковку, маркування та простежуваність продукції	Підвищення довіри споживачів, забезпечення прозорості виробничих процесів

Впровадження європейських стандартів в українському агросекторі є стратегічно важливим кроком для розвитку галузі та інтеграції в європейський економічний простір. Цей процес відкриває перед українськими виробниками низку переваг, які сприяють підвищенню їхньої конкурентоспроможності та сталого розвитку.

Дотримання європейських стандартів є ключовою вимогою для доступу до європейського ринку, який є одним з найбільших та найвимогливіших у світі. Відповідність продукції європейським нормам дозволяє українським експортерам уникнути технічних бар'єрів у торгівлі та розширити географію експорту.

Впровадження європейських стандартів сприяє підвищенню якості та безпечності української продукції, що робить її більш привабливою для міжнародних покупців. Високі стандарти виробництва та контролю якості дозволяють українським виробникам конкурувати з європейськими та іншими

світовими лідерами на міжнародних ринках.

Європейські стандарти передбачають дотримання високих екологічних вимог до виробництва сільськогосподарської продукції. Впровадження таких стандартів сприяє збереженню довкілля, раціональному використанню природних ресурсів та зниженню негативного впливу сільського господарства на екосистеми.

. Іноземні інвестори віддають перевагу підприємствам, які відповідають міжнародним стандартам. Впровадження європейських стандартів підвищує інвестиційну привабливість українських агропідприємств, сприяючи залученню іноземних інвестицій, нових технологій та know-how.

Таким чином, впровадження європейських стандартів в українському агросекторі є багатогранним процесом, який має позитивний вплив на економіку країни в цілому. Воно сприяє:

- розвитку експорту
- підвищенню якості та безпечності продукції
- збереженню довкілля
- залученню інвестицій
- покращенню іміджу української продукції на світовому ринку

Однак, варто зазначити, що процес адаптації до європейських стандартів є складним і вимагає значних інвестицій та зусиль з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства.[2].

Аналіз поточної ситуації в українському агросекторі свідчить про необхідність кардинальної трансформації з метою досягнення відповідності європейським стандартам. Нещодавні зміни законодавства, спрямовані на гармонізацію з Європейським Зеленим Курсом, а також активні дискусії щодо застосування засобів захисту рослин (ЗЗР) демонструють актуальність цієї проблематики.

За оцінками експертів, для повного переходу українського агросектору на європейські стандарти необхідно щонайменше 5 років. Такий тривалий перехідний період обумовлений необхідністю адаптації виробничих процесів до нових вимог, розробки та впровадження інноваційних технологій, а також зміни менталітету аграріїв.

Віктор Погорілий, директор агрохімічного напрямку ЄБА, підкреслив, що "кліматичні зміни та докорінна зміна систем захисту для всіх основних культур вимагають від фермерів значних зусиль для адаптації". Експерт також зазначив, що "хоча 5 років - це мінімальний термін для успішного переходу, Європейський Союз навряд чи погодиться на більш тривалий період, оскільки це може негативно вплинути на імідж української агропродукції серед європейських споживачів".

Ключові виклики та перспективи:

- Модернізація виробництва, придбання нового обладнання та перекваліфікація персоналу вимагають значних фінансових ресурсів.
- Зміна традиційних методів ведення господарства може зустріти опір з боку фермерів, особливо дрібних та середніх.

- Зміни в законодавстві та регуляторному середовищі можуть створити додаткові перешкоди для аграрного сектору.

- : Україна має конкурувати з іншими країнами, які також прагнуть доступу до європейського ринку.

Шляхи вирішення:

- Надання фінансової допомоги, кредитування, гранти на модернізацію виробництва.

- Зменшення бюрократичних бар'єрів, створення «єдиного вікна» для аграріїв.

- Забезпечення доступу до якісної освіти та професійної підготовки.

- Об'єднання зусиль невеликих господарств дозволить їм ефективніше впроваджувати європейські стандарти. [3]

Отже, Євроінтеграція відкриває перед українським агросектором значні перспективи, пов'язані з доступом до єдиного ринку ЄС. Однак, процес адаптації до вимог Європейського Союзу, зокрема до положень Європейської зеленої угоди, супроводжується низкою викликів, які можуть вплинути на ефективність та стійкість національного аграрного виробництва.

Головними перешкодами на шляху євроінтеграції українського агросектору є необхідність значних інвестицій в модернізацію виробництва, адаптацію до екологічних стандартів та зміну технологічних процесів. Крім того, гармонізація національного законодавства з *acquis communautaire* вимагає суттєвого підвищення адміністративної спроможності державних органів.

Конкуренція на внутрішньому ринку з європейськими постачальниками, які вже адаптувалися до вимог єдиного ринку, також є значним викликом для українських виробників. Особливо гостро це питання стоїть для малих та середніх фермерських господарств, які мають обмежені ресурси для адаптації до нових умов.

Адаптація до європейських стандартів може призвести до змін у структурі аграрного виробництва України, зокрема до збільшення частки органічного виробництва та виробництва продукції з високою доданою вартістю. Однак, такі зміни можуть викликати соціальні наслідки, пов'язані зі зміною структури зайнятості в сільській місцевості.

Для успішної адаптації українського агросектору до вимог ЄС необхідна розробка та реалізація комплексної державної програми, яка передбачатиме фінансову підтримку фермерів, технічну допомогу, навчання та консультації. Важливим аспектом є також спрощення адміністративних процедур та створення сприятливого інвестиційного клімату.

Таким чином, євроінтеграція українського агросектору є складним процесом, який вимагає значних зусиль з боку держави, бізнесу та громадянського суспільства. Успішна адаптація до європейських стандартів відкриє перед українськими виробниками нові можливості, але водночас ставить перед ними значні виклики.

Список літератури:

1. Іванов, І. І. (2023). Впровадження системи НАССР на підприємствах харчової промисловості України. Харчова промисловість, 12(3), 45-52.
2. Євроінтеграція: пошук дієвої формули для аграрного сектору URL:<https://agroportal.ua/publishing/lichnyi-vzglyad/yevrointegraciya-poshuk-diyevoji-formuli-dlya-agrarnogo-sektoru>
3. Для переходу на стандарти ЄС Україні знадобиться щонайменше 5 років URL:
<https://agroportal.ua/news/ukraina/dlya-perehodu-na-standarti-yes-ukrajini-znadobitsya-shchonaymenshe-5-rokiv>
4. Фермери країн ЄС не проти інтеграції України, але бояться змін — думка. URL: <https://superagronom.com/news/19304-fermeri-krayin-yes-ne-proti-integratsiyi-ukrajini-ale-boyatsya-zmin--dumka>

Rusyn Serhii

THE ROLE OF A LEADER'S HIGHLY DEVELOPED EMOTIONAL INTELLIGENCE IN STRATEGIC DECISION-MAKING

Emotional intelligence (EQ) is becoming increasingly important in the field of modern leadership, especially in countries experiencing complex economic and social changes. For Ukraine, which is in the stage of active economic recovery and the struggle for stability, strategic decisions are of crucial importance. Leaders endowed with a high level of EQ can not only make effective strategic decisions, but also increase trust in public and private institutions, creating a stable climate for investment and development [1, p. 45-46].

The concept of emotional intelligence and its importance in leadership can be defined as the ability to recognize, understand, manage, and use emotions to achieve positive results by leaders. Based on research by Daniel Goleman and other scholars, leaders with high EQ are distinguished by the following skills:

Self-awareness (understanding one's emotions and their impact on decision-making) [1, p. 32];

- 1) Self-control (the ability to control one's reactions);
- 2) Empathy (understanding other people's emotions) [3, p. 88-89];
- 3) Motivation (ability to motivate yourself and your team) [2, p. 15-16];
- 4) Social skills (effective communication and conflict management) [1, p. 51].

These skills are important for leaders who make strategic decisions, as they allow them to adequately respond to changing market conditions, adapt quickly, and communicate effectively with all stakeholders [3, p. 94].

At the current stage of development of the Ukrainian economy, strategic decisions require a well-founded approach that takes into account both economic indicators and the socio-psychological state of society. A high level of EQ in leaders

is a key factor for business development and macroeconomic stability support. Leaders with high EQ can create a work environment that promotes productivity, which is especially important for small and medium-sized businesses. The ability of such leaders to inspire and motivate employees contributes to their loyalty and reduces employee turnover, which improves economic performance [2, p. 23]. Emotionally intelligent leaders in the public sector are able to make decisions that promote public trust, stabilize the economic situation and increase the level of international support and investment [1, p. 49].

Examples of leaders with high EQ in a global context show that the ability to control emotions and understand the needs of society can significantly improve the effectiveness of strategic decisions. For example, successful leaders in companies with a large number of employees have shown that through emotional intelligence they can reduce the level of resistance to change, improve the adaptability of the company and create a competitive advantage [3, p. 101].

A high level of EQ in leaders is a key condition for effective governance in Ukraine. Given the complexity of modern economic and social challenges, the development of EQ in leaders can become a catalyst for economic growth and stability. Inclusion of EQ development courses for managerial personnel in the public and private sectors is recommended. Another useful step is a development of mentoring programs for the development of emotional intelligence among young leaders. Using EQ as one of the selection criteria for key strategic positions plays an important role in the actions taken by leaders.

During a full-scale invasion, emotional intelligence plays an extremely important role in helping Ukrainian leaders, government officials, entrepreneurs, and military commanders make decisions and act decisively. This was especially noticeable at the beginning of the full-scale invasion, when it helped to avoid panic and strengthen national unity. The president's frank, emotional appeals became a source of support for millions of Ukrainians and inspired many to help and fight for the state.

As for international diplomacy and partnership, Ukrainian diplomats and public figures have managed to attract international support, including humanitarian aid, financial assistance, and weapons supplies. Leaders used a call for empathy, appealing to the moral values of the global community, which led to increased support from other countries.

Commanders of the Armed Forces of Ukraine, and especially figures such as Valeriy Zaluzhny and Kyrylo Budanov, have also demonstrated a high level of EQ during military operations and interaction with the population. The ability to manage emotions and motivate soldiers in difficult moments of combat contribute to increased resilience and fighting spirit.

Many companies in Ukraine, especially in the IT and services sectors, where corporate culture is actively developing, have used EQ to retain employees and maintain their motivation. Company leaders have organized team support in remote work conditions. These companies have shown that understanding of the emotional

state of employees help maintain efficiency and cohesion in teams even during a crisis.

Bibliography

1. Daniel Goleman, *Emotional Intelligence: Why It Can Matter More Than IQ*. 2020, pp. 32, 45-46, 49, 51.

2. V. Lipman, *Emotional Intelligence in Business: How to Develop Leaders Capable of Change*. Harvard Business Review, 2021, pp. 15-16, 23.

3. John Smith. *Psychology and Strategic Management*. Oxford University Press, 2022, pp. 88-89, 94, 101.

Васюра К.В.

СТРАТЕГІЧНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СУЧАСНОЇ КОМПАНІЇ

Стратегічний менеджмент є одним із найважливіших інструментів, що дозволяє сучасним компаніям успішно адаптуватися до швидкозмінного бізнес-середовища, досягати конкурентних переваг та забезпечити свій стійкий розвиток. Уміння передбачати ринкові тенденції, розробляти довгострокові цілі, формулювати ефективні стратегії та адаптувати їх у процесі реалізації є основою стабільного функціонування та зростання організацій у будь-якій галузі.

Зазначимо, що стратегічний менеджмент як окрема управлінська дисципліна зародився в США у середині ХХ століття, а в Західній Європі став активно використовуватися лише з 80-х років. Його основою є поняття «стратегія», яке походить від грецького слова «strategos», що означає «мистецтво генерала» або «мистецтво полководця». У бізнесі поняття «стратегічний менеджмент» стало використовуватися для позначення управління, орієнтованого на довгострокову перспективу, на відміну від поточних управлінських завдань. Це надало можливість керівникам не лише вирішувати щоденні проблеми, але й планувати майбутній розвиток компанії, формуючи конкурентні переваги та стійкість на ринку [1].

Стратегічний менеджмент – це діяльність, що полягає у постановці цілей і завдань підприємства, а також у визначенні шляхів їх досягнення [Зубко]. У сучасних умовах швидких і непередбачуваних змін ринкового середовища потреба в стратегічному управлінні стає дедалі актуальнішою. Оскільки підприємства змушені адаптуватися до нових викликів, таких як технологічні інновації, зміни в споживчих вподобаннях або економічні коливання, стратегічне управління стає необхідним інструментом для збереження конкурентоспроможності та досягнення довгострокових цілей. Відтак, для ефективного функціонування в умовах нестабільності, компанії повинні не лише планувати своє майбутнє, але й оперативно реагувати на зміни, коригуючи свої стратегії відповідно до нових реалій [2, с. 68].

Загалом стратегічний менеджмент здійснює:

- розробку стратегічного бачення діяльності підприємства;
- встановлення цілей його діяльності;
- формування та реалізацію стратегій;
- введення коригувальних заходів стосовно відхилень у разі їх наявності

[4].

Підкреслимо, що стратегічний менеджмент надає компаніям суттєві переваги, зокрема:

- дозволяє підприємству формулювати чітке бачення розвитку на довгострокову перспективу. Це включає визначення основних напрямків діяльності, які дозволять досягти бажаних результатів у майбутньому;

- забезпечує безперервний процес оцінки та вдосконалення діяльності підприємства. Це дозволяє не лише реагувати на поточні проблеми, а й сприяти постійному розвитку, підвищенню ефективності та конкурентоспроможності;

- компанія має можливість розробити чіткі та ефективні заходи для вирішення існуючих проблем і викликів, що стоять перед нею. Це дозволяє уникнути хаотичних чи непередбачених рішень та забезпечує системний підхід до вирішення завдань;

- для розробки стратегії необхідно детально аналізувати як внутрішні ресурси і можливості підприємства, так і зовнішнє середовище. Врахування факторів, таких як ринкові умови, економічні тенденції, конкуренція та зміни в законодавстві, допомагає виявити потенційні проблеми та ризики, а також визначити можливості для розвитку;

- дозволяє прогнозувати можливі проблеми, що можуть виникнути внаслідок негативних факторів зовнішнього середовища, таких як економічні кризи, зміни у законодавстві чи технічні інновації. Це дає змогу своєчасно вжити заходів для мінімізації ризиків [3].

Отже, стратегічний менеджмент є основним інструментом, що дозволяє компаніям ефективно адаптуватися до мінливого бізнес-середовища та забезпечити довгостроковий розвиток. Він допомагає формулювати чітке бачення майбутнього, встановлювати стратегічні цілі та розробляти адаптивні стратегії для досягнення конкурентних переваг. Системний підхід до управління та прогнозування можливих ризиків робить стратегічний менеджмент незамінним для забезпечення стійкості та зростання компаній в умовах глобальної конкуренції.

Список літератури:

1. Зубко О., Добровольська О. Стратегічний менеджмент на підприємствах галузі рибництва як чинник їх конкурентоспроможності. *Економіка та суспільство*. 2021. №33. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-33-46>
2. Новоставська О.І. Стратегічний менеджмент як основа розвитку ефективного бізнесу. *Науковий вісник НЛТУ України. Серія економічна*. 2017. Вип. 27. № 2. С. 68–71. URL: https://nv.nltu.edu.ua/Archive/2017/27_2/16.pdf
3. Рудницька О., Комаровський А. Стратегічне управління підприємством як важлива складова системи менеджменту. *Економіка та суспільство*. 2023. № 57. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2023-57-128>
4. Таран-Лала О. М., Сухорук К. В. Особливості стратегічного управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск № 25. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-66>

Чайка Д.В.

ТЕНДЕНЦІ РОЗВИТКУ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ПІДПРИЄМСТВ ЕНЕРГЕТИЧНОЇ ГАЛУЗІ В УМОВАХ ВИКЛИКІВ СЬОГОДЕННЯ

У сучасному світі спостерігається безпрецедентний рівень нестабільності, викликаний комплексом взаємопов'язаних факторів, які стрімко еволюціонують та мають глибокий вплив на глобальну економічну систему. Повномасштабне вторгнення Росії в Україну в 2022 році ще більше дестабілізувало світову економіку. Згідно з даними Всесвітнього економічного форуму, результати Global Risks Perception Survey (GRPS) за 2023-2024 роки вказують на песимістичні прогнози щодо світового розвитку [1]. Експерти передбачають подальше погіршення ситуації протягом наступного десятиліття, що пов'язано з накопиченням та взаємопосиленням різноманітних ризиків.

Враховуючи тенденції, концепція енергетичної безпеки зазнала суттєвого розширення, інтегруючи не лише традиційні проблеми забезпечення постачання, але й виклики, пов'язані з управлінням попитом та адаптацією до кліматичних змін. Ключовими компонентами сучасного розуміння енергетичної безпеки стали: підвищення стійкості систем, диверсифікація джерел енергії, а також врахування взаємозалежності енергетичного сектору з водними ресурсами та продовольчою безпекою.

У свою чергу, слід зазначити, що українські енергетичні підприємства функціонують в умовах безпрецедентних викликів, спричинених як зовнішніми, так і внутрішніми факторами. Масштабні руйнування енергетичної інфраструктури внаслідок російських атак створили критичну ситуацію, яка вимагає термінового відновлення, захисту та модернізації

пошкоджених об'єктів. Водночас, інвестиційна привабливість галузі значно знизилась через високі політичні та економічні ризики, що призвело до відтермінування або скасування багатьох проектів модернізації. Особливо гостро постає питання залучення фінансування для відновлення пошкодженої інфраструктури та реалізації проектів з підвищення енергоефективності. Міжнародні партнери України надають значну підтримку у вигляді грантів та пільгових кредитів, проте обсяг необхідних інвестицій значно перевищує доступні ресурси [2]. Окрім цього, підприємства галузі також стикаються з проблемою накопичення заборгованості на ринку електроенергії, що ускладнюється неефективністю механізмів взаєморозрахунків та недосконалістю тарифної політики.

Попри зазначені негативні тенденції, паралельно відбувається прискорена інтеграція української енергосистеми з європейською мережею ENTSO-E, що створює нові можливості для експорту електроенергії, але водночас вимагає значних інвестицій у модернізацію обладнання та впровадження сучасних технологічних стандартів [3].

Спостерігається активна трансформація бізнес-моделей енергетичних підприємств у напрямку диверсифікації джерел генерації та впровадження відновлюваних джерел енергії (ВДЕ). Значна увага приділяється розвитку розподіленої генерації та створенню мікромереж, що підвищує стійкість енергосистеми до зовнішніх загроз.

Цифрова трансформація енергетичного сектору стає критично важливим напрямком розвитку, що включає впровадження smart grid технологій, систем управління попитом та автоматизації процесів диспетчеризації. Підприємства активно інвестують у кібербезпеку та створення резервних систем управління, враховуючи зростаючі ризики кібератак на критичну інфраструктуру.

Екологічна складова діяльності енергетичних підприємств набуває все більшого значення в контексті європейської інтеграції та виконання міжнародних зобов'язань України щодо скорочення викидів парникових газів. Підприємства змушені адаптувати свої стратегії розвитку відповідно до вимог European Green Deal, що передбачає суттєве збільшення частки ВДЕ та поступову відмову від викопного палива [4].

Підприємства енергетичної сфери також активно впроваджують програми перекваліфікації та створюють партнерства з освітніми закладами для підготовки фахівців відповідно до сучасних вимог, зокрема через те, що кадрове забезпечення галузі зіткнулося з новими викликами, пов'язаними з відтоком кваліфікованих спеціалістів та необхідністю швидкої підготовки персоналу для роботи з новими технологіями.

Таким чином, сучасний стан та тенденції розвитку українських підприємств енергетичної галузі характеризуються складними трансформаційними процесами, зумовленими як зовнішніми викликами, так і внутрішніми факторами розвитку. Військова агресія Росії та пов'язані з нею руйнування енергетичної інфраструктури створили безпрецедентні умови функціонування галузі, що вимагають нових підходів до забезпечення

енергетичної безпеки та сталого розвитку підприємств. Перспективи розвитку енергетичного сектору України значною мірою залежатимуть від ефективності державної політики у сфері енергетики, здатності галузі адаптуватися до вимог European Green Deal та успішності реалізації програм відновлення енергетичної інфраструктури. При цьому ключовим фактором успіху залишається здатність підприємств забезпечити баланс між необхідністю термінового відновлення пошкодженої інфраструктури та стратегічними завданнями модернізації галузі відповідно до сучасних технологічних та екологічних вимог.

Список літератури:

1. Global Risks Report 2024 | World Economic Forum. World Economic Forum. URL: <https://www.weforum.org/publications/global-risks-report-2024/in-full/appendix-b-global-risks-perception-survey-2023-2024/> (date of access: 06.11.2024).

2. USAID ПЕБ спільно з НКРЕКП, Мінрозвитку та представниками теплопостачальних компаній обговорили ключові питання розвитку розподіленої генерації енергії в Україні - USAID Energy Security Project. *USAID Energy Security Project*. URL: <https://energysecurityua.org/ua/novyny/usa-id-peg-spilno-z-nkrekp-minrozvytku-ta-predstavnykamy-teplopostachalnykh-kompaniy-obhovoryly-kliuchovi-pytannia-rozvytku-rozpodilenoj-heneratsii-enerhii-v-ukraini/> (дата звернення: 03.11.2024).

3. Про затвердження Національного плану дій з відновлюваної енергетики на період до 2030 року та плану заходів з його виконання: Розпорядж. Каб. Міністрів України від 13.08.2024 № 761-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/761-2024-p#Text> (дата звернення: 03.11.2024).

4. Про проект Green Deal Україна | GDU. *GDU*. URL: <https://greendealukraina.org/uk/about-project> (дата звернення: 03.11.2024).

Пилипів Б.Р.

МАЛИЙ ТА СЕРЕДНІЙ БІЗНЕС УКРАЇНИ ЯК КОМПОНЕНТНА ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ В УМОВАХ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Малий та середній бізнес (МСБ) відіграє важливу роль у забезпеченні розвитку національних економічних систем провідних країн світу, генеруючи близько половини надходжень валового внутрішнього продукту, що без перебільшення засвідчує його глобальне значення для суспільства в цілому. Він є невід'ємним складником ринкової економіки, належне функціонування та розвиток якого сприяє вирішенню цілої низки соціальних, економічних та науково-технічних проблем суспільства, зокрема, створенню робочих місць,

стимулюванню ділової активності населення та розвитку середнього класу, формуванню податкових надходжень, а також насиченню ринку товарами, зростанню сукупних обсягів виробництва та роздрібного товарообігу, розвитку здорового конкурентного середовища та водночас активізує інноваційну діяльність. Роль малого і середнього бізнесу суттєво зросла у 80-х роках ХХ століття, а за останні роки МСБ перетворився на провідного і домінуючого за кількістю та обсягами виробництва у розвинутих економіках світу. Відповідно до даних ООН, на частку малих та середніх підприємств припадає, залежно від країни, від 30 до 60% згенерованого національного продукту. В країнах-членах ЄС частка МСП складає приблизно 90% загальної кількості підприємницьких структур (приблизно 20 млн. підприємств), а кількість зайнятих – близько 70%.

Євроінтеграція є ключовим та незмінним пріоритетом зовнішньої політики України, а подальший розвиток, поглиблення та якісна трансформація взаємовідносин між Україною та Європейським Союзом здійснюється відповідно до принципів політичної асоціації та економічної інтеграції. Водночас Євроінтеграційний процес передбачає наявність як переваг, так і викликів, формування яких пов'язане із реалізацією необхідних, для європейського поступу України, реформ. В умовах нічим неспровокованого повномасштабного вторгнення РФ та воєнного стану підприємництво в Україні позбавлене можливостей безпечного функціонування та сталого розвитку. Серед основних проблем, з якими стикається МСБ в Україні в сучасних умовах, є: скорочення внутрішнього ринку; проблема логістики; тимчасово окуповані території України; ракетні атаки та енергетичний терор; продовження ведення бойових дій; економічна нестабільність та погіршення бізнесового клімату; втрата 20% підприємств України та ін. Відповідно до наявних аналітичних досліджень, підготовлених експертами EasyBusiness, у довоєнний час, мале та середнє підприємництво (МСП) становило понад 99% зареєстрованих підприємств країни, забезпечувало 77% зайнятості та виступало основним драйвером соціально-економічного розвитку та інновацій [1]. Водночас незважаючи на війну більшість підприємств малого та середнього бізнесу проявили стійкість та продовжують свою діяльність. Багато з них переорієнтувались на випуск товарів подвійного призначення або виробництво обладнання для військових. В умовах війни робота приватного сектору не лише наповнює бюджет, а й сприяє посиленню обороноздатності країни. Також український бізнес посилив свою соціальну відповідальність - підприємці активно займаються волонтерською та гуманітарною допомогою. Згідно результатів дослідження, в якому прийняло участь понад 500 власників та керівників малих та середніх підприємств, станом на кінець 2023 року 9,6% були все ще зупинені або практично не функціонували. Щодо ділової активності (Ukrainian Business Index), то, згідно результатів 17-тої хвилі дослідження стану та потреб МСБ в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації в Україну, у травні 2024 року цей показник становив 43.7 (зі 100 можливих). Індекс зріс у

порівняні з попередньою хвилею дослідження (38,1), і формує новий локальний максимум (попередній максимум було зафіксовано у серпні 2023 року (38.2)), проте все ще залишається в зоні негативних очікувань [2].

Досвід повоєнного відновлення країн пропонує багато кейсів особливо після Другої світової війни, що може стати прикладом для розвитку вітчизняної економіки та підприємницької діяльності з урахуванням євроінтеграційних прагнень України. Провідний міжнародний досвід підтримки та розвитку МСБ в Україні необхідно імплементувати, зважаючи на динаміку та контекст сучасних глобальних трансформацій. З цією метою важливим, на думку експертів, є застосування підходу, який передбачає якісне освоєння інновацій та інвестицій для відбудови та економічного зростання України з урахуванням європейського досвіду. Так, формування сприятливого бізнес-середовища для забезпечення сталого розвитку підприємництва та бізнес-культури в умовах євроінтеграції нашої країни має містити наступні завдання: спрощення та підвищення прозорості адміністративних процедур; створення позитивного для інвесторів іміджу як окремого регіону, так і країни в цілому; проведення ребрендингу, що матиме на меті посилення та якісне переформатування регіональних і міжнародних зв'язків та залучення інвестиційних ресурсів. Також потенційними заходами, реалізація яких сприятиме покращенню розвитку вітчизняного малого та середнього підприємництва можуть бути: вдосконалення процедур державного нагляду у сфері господарської діяльності; залучення провідних міжнародних організацій для надання як консультативної підтримки, так й інвестування у вітчизняний бізнесовий сектор; співпраця із міжнародними інституціями у сфері кредитування підприємницької діяльності; створення належних умов для розвитку МСБ з боку держави та приватних інвесторів; заохочення та стимулювання розвитку підприємництва у сільській місцевості. Щодо державної політики відновлення та розвитку вітчизняного малого та середнього бізнесу в умовах євроінтеграції, вона, як свідчить вдалий досвід ЄС, має бути виваженою та поетапною й містити наступні компоненти [3]: – розвиток та підтримка підприємництва; – фінансова підтримка інвестиційних проєктів суб'єктів малого та середнього підприємництва; – підтримка та заохочення розвитку інноваційного підприємництва; – професійна підготовка та розвиток професійних, актуальних запитам ринку, навичок суб'єктів МСБ; – підтримка у започаткуванні підприємницької діяльності вразливими категоріями населення, насамперед, внутрішньо переміщеними особами або ветеранами війни.

Внаслідок тривалої воєнної агресії РФ проти України, прямі втрати держави від пошкодження та руйнування інфраструктури вимірюються вже сотнями мільярдів доларів, що також супроводжується суттєвими зрушеннями, які мають вплив не лише на економіку України, а й позначаються на економіках, розвитку підприємницького руху та продовольчій безпеці інших країн. Саме тому для розвитку МСБ навіть під час війни Росії проти України нагальною є потреба реалізації комплексу реформ – необхідних задля

інтеграції нашої держави до економічного простору Європейського Союзу. Розвиток бізнесу в умовах воєнної економіки потребує активного й водночас виваженого державного втручання. Для розвитку вітчизняного малого та середнього бізнесу, що як свідчить міжнародний досвід, може стати одним із числа потужних каталізаторів економічного зростання України в умовах євроінтеграції, окрім реалізації наведених заходів, вкрай потрібним є залучення інвестицій та достатнє фінансування з боку держави та міжнародних інвесторів, актуалізується також пошук грантових коштів від зарубіжних партнерів

Список літератури:

1. Д. Ливч «Малий та середній бізнес: стійкість в часи війни, потенціал для відбудови України. URL: <https://www.epravda.com.ua/publications/2024/02/2/709420/> (дата звернення 09.11.2024)
2. Стан та потреби бізнесу в Україні: результати дослідження у квітні – травні 2024 року. URL: <https://cid.center/business-status-and-prospects/> (дата звернення 09.11.2024)
3. Дикань В., Фролова Н. Напрями та інструменти державної підтримки розвитку малого та середнього бізнесу в Україні у воєнний час. *Економіка та суспільство*. 2022. No 38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-56>

Тищенко А.В.

УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ НА ЗАСАДАХ СТАЛОСТІ ЯК НЕВІД'ЄМНА КОМПОНЕНТА УСПІХУ КОМПАНІЇ В СУЧАСНОМУ БІЗНЕС-ПРОСТОРИ

Людський капітал є основою соціально-економічного розвитку будь-якої країни. У сучасному глобалізованому світі конкурентоспроможності та лідерства можуть досягнути лише ті держави, які інвестують у розвиток людського капіталу, збагачуючи інтелектуальний потенціал працівників різних сфер діяльності та створюючи умови для їхнього всебічного й творчого розвитку. В умовах динамічних глобальних трансформацій, що супроводжуються різноманітними надскладними викликами, концепція сталого розвитку, яка передбачає задоволення потреб поточного покоління без шкоди для майбутніх, набуває неабиякої актуальності, зокрема й для вітчизняних підприємств, оскільки задля ефективного їх функціонування у сучасних умовах, необхідним є забезпечення гармонійної взаємодії екологічних і технологічних процесів в їхній господарській діяльності [1].

Концепція сталого розвитку стала основною парадигмою сучасного управління, яке передбачає не лише економічний успіх, але й збереження ресурсів і збалансований соціальний прогрес. Одним із важливих сучасних в даному контексті трендів є сталий розвиток персоналу. За даними досліджень,

51% респондентів у світі та 74% в Україні вважають сталий розвиток людського капіталу головним фактором, що впливатиме на їх організації в наступні три роки. Сталий розвиток персоналу передбачає низку заходів, спрямованих на підвищення рівня здоров'я та добробуту працівників, вдосконалення їхніх навичок та підвищення працездатності, що насамперед передбачає створення умов для їхнього як професійного, так і особистісного розвитку, рівних можливостей, відчуття приналежності та зв'язку із високими цілями компанії. Практична імплементація даного концепту вимагає розробки стратегії та системного підходу до управління персоналом. Першим етапом є ідентифікація цілей та вибір відповідних стратегічних альтернатив розвитку організації, які повинні охоплювати економічні, екологічні та соціальні аспекти. Наступним кроком є впровадження змін в корпоративну культуру, формування та дотримання цінностей та практик, що сприяють відповідальному споживанню ресурсів та соціальній відповідальності. Критично важливим є формування розуміння серед співробітників сутності концепту сталості, що своєю чергою, слугуватиме базисом їх готовності та відкритості до майбутніх якісних трансформацій компанії.—Проблема вітчизняного бізнесу полягає в тому, що багато керівників стикаються з опором працівників до нововведень, якими супроводжується реалізація імплементація компанією у свою діяльність принципів сталого розвитку. Крім того, для успіху сталої трансформації компанії важливим є забезпечення якісної професійної підготовки та належного рівня освіти персоналу, щоб підвищити їх компетенції в питаннях сталого розвитку, екологічної відповідальності та управлінських практик і навичок, що потребує активної підтримки з боку менеджменту та інклюзії всього колективу. У сучасному контексті підприємство сприймається як соціально-економічна система, де співпраця та взаємодія персоналу реалізуються в умовах постійних змін. Важливою складовою цього процесу є встановлення ефективної системи моніторингу та оцінювання результатів впровадження концепції сталого розвитку в управлінні персоналом, що дозволяє коригувати стратегію, відповідно до актуальних проблем та викликів, та досягати стійких результатів. Для досягнення сталих цілей важливо впроваджувати корпоративні заходи в рамках соціальної політики підприємства, які підвищують мотивацію співробітників та сприяють розвитку корпоративної соціальної відповідальності. Однак важливо пам'ятати, що формалізований підхід може знижувати ефективність цих заходів, тому менш формалізований підхід до управління персоналом допоможе підвищити лояльність працівників і, в свою чергу, сприятиме досягненню сталого розвитку підприємства [3].

Ще однією з числа домінуючих тенденцій розвитку бізнесу є лідерство. Менеджери можуть впливати на психічне здоров'я своїх співробітників так само, як і їхні близькі люди. Відповідно до результатів опитування, реалізованого експертами Deloitte Human Capital Pulse Survey, 32% респондентів вказали на відсутність в їхній компанії ефективного лідерства як одну з основних проблем для підтримки продуктивності праці. Лідери, окрім

всього іншого, повинні зосереджуватися над якісним розвитком психологічного капіталу своєї компанії, для цього важливо підтримувати особистісне та професійне зростання співробітників, надавати широкі можливості для їхнього навчання, розвитку скилів та компетентностей, а також не менш важливим є визнання та відзнака їхніх досягнень та внеску у зростання компанії. Водночас необхідно надавати достатню автономію та гнучкість у процесі прийняття ними рішень. Для досягнення успіху лідери мають зосередитися не лише на індикаторах діяльності бізнесу, але й на факторах, які сприяють максимальному розкриттю потенціалу людей, формуванню ефективних команд. Лідери несуть відповідальність за те, щоб їхні компанії формували нові моделі розвитку, одним із цільових призначень яких буде підвищення ефективності роботи та задоволеності персоналу. Вони можуть змінювати пріоритети бізнес-організації, трансформувати управлінські структури та сприятиме лише формуванню, а й посиленню відчуття психологічної безпеки взаємодії як в командах, так і роботи в компанії в цілому [4].

Таким чином, ефективне управління персоналом є ключовим фактором для досягнення сталого розвитку підприємств, адже людський капітал є основою для економічної конкурентоспроможності і забезпечення стійкого розвитку економіки країни в цілому. Дослідження управлінських процесів з урахуванням принципів сталого розвитку за поточних умов дедалі більше актуалізуються та набувають критично важливого значення у сучасному бізнес-середовищі, це пояснюється тим, що підприємства стикаються з численними викликами, зокрема змінами в глобальній економіці, трансформацією ринків та соціальної сфери, що також супроводжується нагальною необхідністю заощадження вичерпних ресурсів та збереження довкілля й біорізноманіття. Практична імплементація принципів сталого розвитку в сфері управління персоналом підвищує соціальну відповідальність бізнес-структури, допомагає сформувати збалансований та сталий бізнес, який має довгострокові перспективи успіху, а також сприяє підвищенню конкурентоспроможності та набуття лідерства, створенню етичних і стабільних умов праці для співробітників і позитивно впливає на довкілля та розвиток й життєдіяльність суспільства в цілому.

Список літератури:

1. Bombiak, E. & Marciniuk-Kluska, A. (2019) Socially responsible human resource management as a concept of fostering sustainable organization-building: Experiences of young Polish companies. *Sustainability* 11, 1044, doi:10.3390/su11041044.

2. Drela, K. (2020). Sustainable management of human resources in enterprises as an example of sustainable development. *Zeszyty Naukowe Akademii Morskiej w Szczecinie*. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://yadda.icm.edu.pl/baztech/element/bwmeta1.element.baztech-ffdc57b-a9dd-4532-85d8-0e701480f6b4>. 9 (дата звернення 07.11.2024).

3. Rahmana, F., & Bawono, A. (2021). Sustainable development toward sustainable enterprise. *Management Science Letters*, 11, 657-66.

4. Результати щорічного міжнародного дослідження 2024 Global Human Capital Trends та Deloitte Human Capital Pulse Survey. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www2.deloitte.com/ua/uk/pages/press-room/press-release/2024/global-human-capital-trends.html> (дата звернення 07.11.2024).

Устинова А.С.

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ

Штучний інтелект (ШІ) стрімко змінює ландшафт сучасної світової економіки, проникаючи у всі сфери суспільного життя: від створення презентацій до міжнародних фінансів, торгівлі та маркетингу - ШІ стає рушійною силою інновацій. Його алгоритми здатні аналізувати великі обсяги даних, виявляти закономірності та робити прогнози, що дозволяє оптимізувати бізнес-процеси, підвищувати ефективність та відкривати нові можливості для розвитку міжнародного бізнесу. Більше того, окремі складні завдання, які ще кілька років тому здавалися нездійсненними, сьогодні стають невід'ємною частиною нашої реальності.

Дослідження MarketsandMarkets прогнозує зростання обсягів глобального ринку штучного інтелекту до 1345,2 мільярдів доларів США до 2030 року при середньорічному темпі зростання 36,8%. Таке швидке зростання викликано його синергетичною взаємодією з різними технологіями, такими як Інтернет речей (IoT), робототехніка, обробка природної мови (NLP) і комп'ютерний зір, покращує можливості штучного інтелекту та розширює сфери його застосування [1].

Якщо більш детально проаналізувати динаміку розвитку глобального ринку штучного інтелекту, то з рисунку 1 зрозуміло, що відбувається значне зростання ринкової вартості даної технології – майже в 2 рази - з 93,27 мільярдів доларів США у 2020 році до 184,04 мільярдів доларів США у 2024 році. Така тенденція до зростання вражаючими темпами - CAGR у 35,7% між 2024-2030 роками - зумовлена значним прогресом у обчислювальній потужності штучного інтелекту та доступності даних, що дозволяє використовувати більш складні алгоритми та моделі ШІ [2].

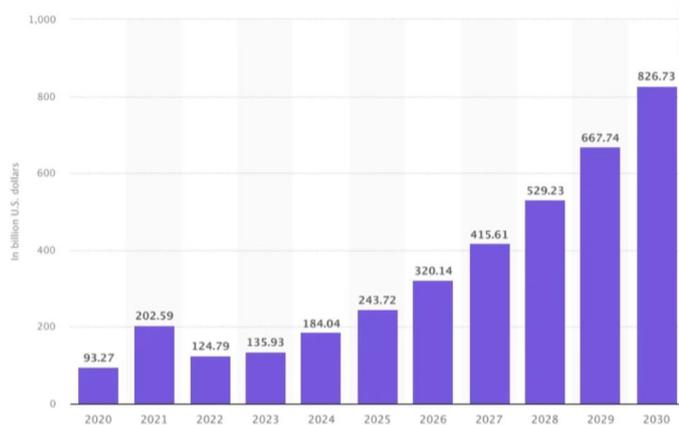

Рисунок 1. Динаміка розвитку обсягів світового ринку штучного інтелекту (ШІ) у 2020-2030 роках, млрд. дол. США [3]

Топ-менеджмент компаній усвідомлює, що ШІ може трансформувати бізнес-процеси, покращити взаємодію з клієнтами та відкрити нові можливості для розвитку. Згідно зі звітом Statista, з 2016 року інвестиції в штучний інтелект зросли більше, ніж у шість разів. Уже в 2022 році загальні глобальні корпоративні інвестиції в технології штучного інтелекту сягнули майже 92 мільярдів доларів США.

Сьогодні країни, що найбільше використовують та інвестують в розвиток штучного інтелекту, – як правило, країни з розвиненою економікою. Так, Сполучені Штати Америки є країною, яка інвестує в штучний інтелект найбільше: за останні п'ять років було витрачено 328 548 мільйонів доларів США. Основна причина - Кремнієва долина є глобальним центром технологічних інновацій.

Друге місце посідає Китай - 132 665 млн. дол. становили витрати на технології штучного інтелекту з 2019 по 2023 роки, що приблизно на 60% менше, ніж у Сполучених Штатах. Китай зміцнює свої позиції наддержави за обсягом інвестицій у технології штучного інтелекту завдяки величезним інвестиціям з боку уряду та приватного сектору.

На третьому місці Велика Британія з обсягом інвестицій \$25 541 млн. за той же період, що майже в 13 разів менше, ніж у США [4].

Загалом, у 2024 році такі країни як США, Китай, Велика Британія, Індія, Німеччина, Канада, Франція та Швеція зробили унікальний внесок у глобальний розвиток ШІ.

Ключовими трендами та напрямками розвитку штучного інтелекту в 2024 році стали:

16. Розмовний ШІ - автоматизація складних, повторюваних та заснованих на правилах завдань, покращення взаємодії з клієнтами та підвищення продуктивності.

17. Прогнозна аналітика - допомага підприємствам оптимізувати запаси, скоротити час доставки та операційні витрати, а також збільшити продажі та доходи.

18. Демократизація – допомога в автоматизації повторюваних та заснованих на правилах завдань.

19. Етичний і зрозумілий ШІ - вивчення закономірностей в моделях штучного інтелекту та логіки їх прийняття.

20. Мультимодальний ШІ - використання машинного навчання, навченого на ряді модальностях, таких як мова, зображення, відео, аудіо, текст і традиційні набори числових даних.

21. Цифрові близнюки – надання можливостей відстежувати, аналізувати та оптимізувати продуктивність у режимі реального часу, створюючи віртуальні копії фізичних активів, процесів або систем.

22. Співпраця людей і роботів (CoBots)

23. Кібербезпека - виявлення вразливості та перешкоджання кіберзлочинцям в здійсненні зловмисних спроб злому.

24. Розпізнавання обличчя - допомога персоналу служби безпеки ідентифікувати та видаляти шахрайські елементи з системи.

25. Генеративний ШІ - дозволяє компаніям створювати алгоритми та інструменти для генерації нових даних, вмісту та 3D/2D зображень, використовуючи наявний набір даних.

26. Тіньовий ШІ - застосування інструментів і програм штучного інтелекту, створених без відома чи контролю ІТ-відділу.

27. Агентський ШІ - використання автономних систем для прийняття рішень за користувачів, задля підвищення продуктивності у низці секторів, включаючи банківську справу та охорону здоров'я.

28. Пошуково-доповнена генерація (RAG) – покращує якість створеного штучним інтелектом контенту, роблячи його більш надійним і практичним для різноманітних програм.

29. Сентиментальний ШІ – система для аналізу та інтерпретації людських емоцій з тексту, мови та візуальних даних.

30. Квантовий ШІ - використання ідеї квантового обчислення задля прискорення вирішення складних проблем [5].

Отже, ШІ — це нова технологія, яка розвивається надшвидкими темпами та дуже динамічно. Безсумнівно, вже сьогодні штучний інтелект як революційна технологічна тенденція значною мірою змінює міжнародний бізнес-ландшафт. Саме тому кожен підприємець вже зараз має впроваджувати штучний інтелект в практику міжнародного бізнесу, щоб отримати конкурентні переваги.

Список літератури:

6. Top 11 New Technologies in AI: Exploring the Latest Trends [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://devabit.com/blog/top-11-new-technologies-in-ai-exploring-the-latest-trends/>.

7. Artificial Intelligence (AI) Market [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.marketsandmarkets.com/Market-Reports/artificial-intelligence-market-74851580.html>.

8. Artificial intelligence (AI) market size worldwide from 2020 to 2030 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.statista.com/forecasts/1474143/global-ai-market-size>.

9. AI Investment Race: Discover Which Countries Are Dominating the Future of Technology [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://ifamagazine.com/ai-investment-race-discover-which-countries-are-dominating-the-future-of-technology/>.

10. Top AI Trends in 2024: Transforming Businesses Across Industries [Електронний ресурс]. – 2024. – Режим доступу до ресурсу: <https://appinventiv.com/blog/ai-trends/>

Демедюк Р.В.

ТРАНСФОРМАЦІЯ МІЖНАРОДНИХ ТОВАРНИХ РИНКІВ

Міжнародні товарні ринки пройшли низку трансформаційних етапів, кожен із яких суттєво змінив їхню структуру та динаміку. Ці етапи включають виникнення товарних бірж, індустріалізацію та розвиток біржових інструментів, дерегуляцію ринків, цифровізацію, впровадження електронної торгівлі та створення глобальної біржової інфраструктури. Розглянемо ключові етапи та їхній вплив на сучасні міжнародні товарні ринки.

Перші товарні біржі виникли в період становлення міжнародної торгівлі як необхідний інструмент для впорядкування торгівлі базовими сировинними товарами. Ці біржі стали платформою для фізичної торгівлі сировиною та сільськогосподарськими продуктами. Такі біржі виконували важливу функцію забезпечення ефективного ціноутворення завдяки вільному формуванню цін на основі попиту та пропозиції. Наприклад, у ХІХ столітті Чиказька товарна біржа стала першим структурованим ринком для торгівлі зерном, що дозволяло учасникам біржі уникати коливань цін і забезпечувати стабільні умови для угод. Виникнення бірж стало своєрідною відповіддю на нестабільність ринків, спричинену сезонними коливаннями та непередбачуваними змінами в попиті та пропозиції. Біржі виступали гарантом прозорості ціноутворення, що знижувало ризики для всіх сторін і стимулювало розвиток міжнародної торгівлі.

Індустріалізація ХІХ століття, що супроводжувалася активним розвитком промисловості та збільшенням обсягу торгівлі, потребувала нових фінансових інструментів для захисту від ринкових ризиків. Тоді на біржах з'явилися перші ф'ючерси й опціони – контракти, що дозволяли учасникам фіксувати ціни на товари заздалегідь, зменшуючи ризики від коливань цін у майбутньому. Такі інструменти стали механізмом для стабілізації цін на базові товари та значно підвищили ефективність торгівлі, надаючи підприємцям можливість прогнозувати витрати та доходи з більшою впевненістю .

Ф'ючерсні контракти мали особливе значення для сільськогосподарського сектору, оскільки дозволяли уникати цінових шоків через природні фактори, що впливають на врожайність. Опціони, у свою чергу, надавали можливість купувати або продавати товар за визначеною ціною протягом певного часу, що також стабілізувало ринок. За словами М. Стігера, ці інструменти стали важливою частиною глобалізованої економіки, формуючи фундамент для сучасних біржових систем [1, с. 35].

Також важливий етап трансформації міжнародних товарних ринків розпочався у 1980-х роках, коли багато розвинених країн перейшли до дерегуляції фінансових ринків. Це дало змогу іноземним інвесторам брати активнішу участь у місцевих біржах, значно підвищуючи ліквідність та мобільність капіталу. Відкриття ринків для іноземних учасників стало поштовхом до глобалізації товарних ринків і створення єдиного інтегрованого ринку. Зокрема, Сполучені Штати та Велика Британія розпочали процес дерегуляції з метою стимулювання конкуренції та зниження бар'єрів для входу нових гравців на ринок. Це призвело до зростання обсягів торгівлі та зменшення витрат, оскільки національні ринки стали доступними для міжнародних інвесторів. Як зазначають Д. Хелд та А. МакГрю, дерегуляція значно підвищила глобальну взаємозалежність і сприяла злиттю ринків у глобальну торгову систему [3, с. 142]. Розвиток цифрових технологій та інтернету в 1990-х роках привів до створення електронних торгових платформ, що зробили міжнародну торгівлю доступнішою та ефективнішою. Електронні платформи значно підвищили швидкість проведення операцій, зменшили транзакційні витрати та надали можливість торгувати 24/7 без необхідності фізичної присутності на біржі. Це зробило торгівлю більш доступною для широкого кола учасників, включаючи малий бізнес і індивідуальних інвесторів. Введення електронних систем також забезпечило більшу прозорість і відстежуваність угод. За словами Робертсона, електронні платформи суттєво змінили глобальні ринки, оскільки дозволили компаніям з будь-якого куточка світу брати участь у торгівлі на рівних умовах із великими гравцями [4, с. 65].

У ХХІ столітті міжнародні товарні ринки досягли нового рівня інтеграції через злиття національних бірж у глобальні мережі, що створило єдину інфраструктуру для торгівлі та знизило ризики на міжнародних ринках. Це явище сприяло створенню великомасштабних біржових об'єднань, таких як NYSE Euronext, які пропонують можливість торгувати на різних континентах. Ця глобальна інфраструктура забезпечує більш стабільну основу для інвесторів і дозволяє підтримувати високу ліквідність на світових ринках. Як зазначає Т. Фрідман, глобалізація біржової інфраструктури є логічним продовженням процесу глобалізації ринків, що дозволяє компаніям з різних регіонів світу мати доступ до капіталу і знижувати витрати на операції [2, с. 102].

Трансформація міжнародних товарних ринків проходила через різні етапи, кожен із яких мав свій унікальний вплив на їхню структуру і

функціонування. Сучасний міжнародний товарний ринок є результатом багаторічного процесу адаптації до змінних економічних і технологічних умов. Завдяки цифровізації та глобалізації, товарні ринки стали більш прозорими, стабільними та доступними, що сприяє їхньому подальшому розвитку та інтеграції у світову економіку.

Список літератури

1. Стігер М. Б. Глобалізація: Критичний вступ. – К.: Основи, 2020.
2. Фрідман Т. Світ плаский. Коротка історія ХХІ століття. – К.: Темпора, 2008.
3. Held D., McGrew A. Global Transformations. Politics, Economics and Culture. – Cambridge: Polity Press, 1999.
4. Robertson R. Globalization: Social Theory and Global Culture. – London: Sage, 1992.

Живко М.О.

ОПТИМАЛЬНІ МАРКЕТИНГОВІ СТРАТЕГІЇ НА МІЖНАРОДНИХ РИНКАХ ДЛЯ УКРАЇНСЬКИХ КОМПАНІЙ В УМОВАХ ВІЙНИ

Глобалізація та стрімкий розвиток міжнародних ринків відкривають значні можливості для українських компаній, які прагнуть вийти за межі національних кордонів. Успіх на міжнародному рівні потребує від українських компаній розробки маркетингових стратегій, що враховують культурні, економічні та соціальні особливості кожного ринку. В умовах війни, коли внутрішнє бізнес-середовище стає нестабільним, міжнародний маркетинг набуває ще більшої ваги: він виступає не лише інструментом підтримки і розвитку бізнесу, але й засобом підвищення іміджу України на світовій арені.

Міжнародний маркетинг охоплює всебічну діяльність, яка включає дослідження ринку, розробку продуктів, встановлення цін, вибір каналів розподілу та просування товарів на зовнішніх ринках. Визначення Котлера і Келлера підкреслює, що міжнародний маркетинг – це процес адаптації товарів і послуг до вимог споживачів у різних країнах, що дозволяє досягати стратегічних цілей бізнесу (Котлер, Келлер, 2021) [1]. Ефективна міжнародна стратегія передбачає ретельну сегментацію ринку, вдале позиціонування та гнучкість у врахуванні культурних особливостей, що надає компанії конкурентні переваги та стабільність у розвитку (Дойл, 2020) [2].

Сегментація та позиціонування є основними елементами стратегії: поділ ринків на сегменти дозволяє українським компаніям створювати персоналізовані пропозиції для різних груп споживачів. Різні регіони, такі як Західна Європа, Північна Америка та Азія, мають унікальні споживчі пріоритети, які потребують врахування під час виходу на кожен з цих ринків [3]. Адаптація продуктів і промоційна діяльність також є критично важливими,

адже кожен ринок має свої специфічні потреби: європейські споживачі, наприклад, орієнтуються на екологічно чисті продукти, тоді як для Латинської Америки вирішальним фактором може бути доступність цін (Котлер, Келлер, 2021) [1]. Діджитал-канали та соціальні мережі, особливо на високотехнологічних ринках, відкривають широкі можливості для просування і підтримки зв'язку зі споживачами [3].

Контроль та оцінка результатів маркетингової стратегії на міжнародних ринках є надзвичайно важливими аспектами, адже вони дають змогу враховувати регіональні відмінності. Наприклад, на ринку США цифрова аналітика дозволяє отримати точні інсайти для коригування кампаній, тоді як у менш розвинених країнах більш доречними можуть бути фокус-групи або опитування для збору зворотного зв'язку [1]. Додатково, фінансування та інновації надають можливість українським компаніям масштабувати свої маркетингові зусилля, адаптуючи стратегії відповідно до місцевих умов за допомогою автоматизації маркетингу, аналітичних інструментів і платформ для обробки даних, що дозволяє підтримувати високу ефективність роботи з аудиторією.

Особливі виклики для українських компаній, що зумовлені війною, вимагають відповідної адаптації міжнародних маркетингових стратегій. Стратегії, орієнтовані на соціальну відповідальність та репутаційний маркетинг, стають важливими складовими для українських компаній, оскільки споживачі сьогодні віддають перевагу брендам, які демонструють підтримку суспільно значущих ініціатив та національних цінностей. Це не лише підвищує довіру до брендів, але й активно підтримує позитивний імідж України на міжнародній арені.

Для аналізу ринку та адаптації стратегії українські компанії обов'язково використовують такі інструменти, як PEST-аналіз, що дозволяє визначити політичні, економічні, соціальні та технологічні чинники, які впливають на ринок. SWOT-аналіз допомагає оцінити сильні та слабкі сторони компанії в конкретному середовищі, а крос-культурний аналіз на основі моделі Хофстеде дозволяє ефективно адаптувати продукт до культурних особливостей кожної аудиторії. Водночас діаграма Ісікави допомагає виявляти причинно-наслідкові зв'язки, що можуть впливати на успіх міжнародної стратегії (Ісікава, 2020) [4]. Використання цих аналітичних інструментів стає обов'язковим елементом стратегічного планування, яке підсилює адаптивність українських брендів на міжнародній арені та сприяє їх конкурентоспроможності.

Інноваційні та цифрові інструменти стали невід'ємною частиною сучасних маркетингових стратегій, особливо в умовах швидкої трансформації і конкуренції. Цифрові технології дають змогу українським компаніям не лише оперативно реагувати на зміни ринку, але й будувати тісніший зв'язок із клієнтами. Соціальні мережі сьогодні є не тільки каналом для просування, але й платформою зворотного зв'язку, що допомагає оперативно адаптувати стратегії відповідно до потреб аудиторії. Аналітичні платформи, такі як Google Analytics, HubSpot та Sprout Social, дозволяють аналізувати ефективність

кампаній та вносити корективи у реальному часі [5]. Інструменти автоматизації, як Marketo та Salesforce, підвищують ефективність взаємодії з клієнтами, допомагаючи надсилати персоналізовані повідомлення, що сприяє зростанню лояльності до бренду [5].

Отже, маркетингові стратегії є важливим інструментом для українських компаній, особливо в умовах війни, що значно ускладнює ведення бізнесу. Україна має не лише слідкувати за міжнародними тенденціями, а й дотримуватися кращих практик, щоб забезпечити стабільне зростання на світових ринках. Гнучке поєднання локальної адаптації та стандартизації разом із сучасними цифровими інструментами підсилює ефективність маркетингових підходів. Соціальна відповідальність, позитивний імідж і впровадження інновацій допомагають українським брендам залишатися конкурентоспроможними та посилювати свою присутність на міжнародній арені.

Список літератури

1. Philip-Kotler. Marketing Management.
URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/marketingmanagement-15philipkotlerpdf/265841659>. P.28-56
2. Peter Doyle's "Value-Based Marketing: Marketing Strategies for Corporate Growth and Shareholder Value" (2000)
3. Ellering N. Marketing Strategy: Templates, Definitions, Importance, Benefits, Steps, & Types. 2024. 11 July. URL: <https://coschedule.com/marketing-strategy>
4. Ishikawa diagrams for root cause analyses URL <https://www.drawio.com/blog/ishikawa-diagrams>
5. Hivelr. (2023, May). LVMH: Porter's five forces industry and competition analysis. URL https://www.hivelr.com/2023/05/lvmh-porters-five-forces-industry-and-competition-analysis/#google_vignette

СТРАТЕГІЧНІ ПРІОРИТЕТИ ТА ВИКЛИКИ ДЛЯ АГРАРНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ У ПРОЦЕСІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ

Євроінтеграція є стратегічною метою України, процеси щодо повноправного членства нашої країни у ЄС значно активізувалися після 2014 р., коли було підписано Угоду про асоціацію між Україною та ЄС. Цей період поклав старт активному реформуванню України відповідно до вимог ЄС в усіх ключових сферах економіки, державного управління, політико-правової системи та соціальної політики. Після початку неоголошеної повномасштабної війни у лютому 2022 р. євроінтеграційні рухи інтенсифікувалися, українська економіка наблизилася до європейської й продовжує активне реформування з метою повноцінного членства.

Однією з сфер народного господарства, яка в умовах воєнного стану та євроінтеграційних процесах, може стати фундаментом для відновлення й посилення національної економіки України є аграрний сектор. Завдяки своїй агропромисловій потужності, Україна має потенціал стати ключовим постачальником агропродукції на ринок ЄС. На продукцію аграрного сектору припадає близько 60 % всього українського експорту, а її частка у загальному ВВП країни становить понад 10 % [2]. Зазначене підтверджує важливе значення аграрного сектору для національної економіки України.

Зауважимо, що з початку війни Україна втратила доступ до переважної більшої частини морських портів, що вплинуло на загальне зниження потужності морського транспорту. Відтак Україна змушена була в оперативному темпі коригувати логістичні маршрути експорту аграрної продукції через території держав членів ЄС, що лише прискорило подальші реформи у частині аграрного сектору, зближення політики управління цим сектором, гармонізації законодавства та підписання додаткових торговельних угод.

На шляху євроінтеграційних процесів аграрному сектору України доводиться долати велику кількість викликів та проблем. За результатами проведеного аналізу виділено декілька ключових викликів, які стримують розвиток аграрного сектору України у контексті євроінтеграційних процесів (рис. 1).

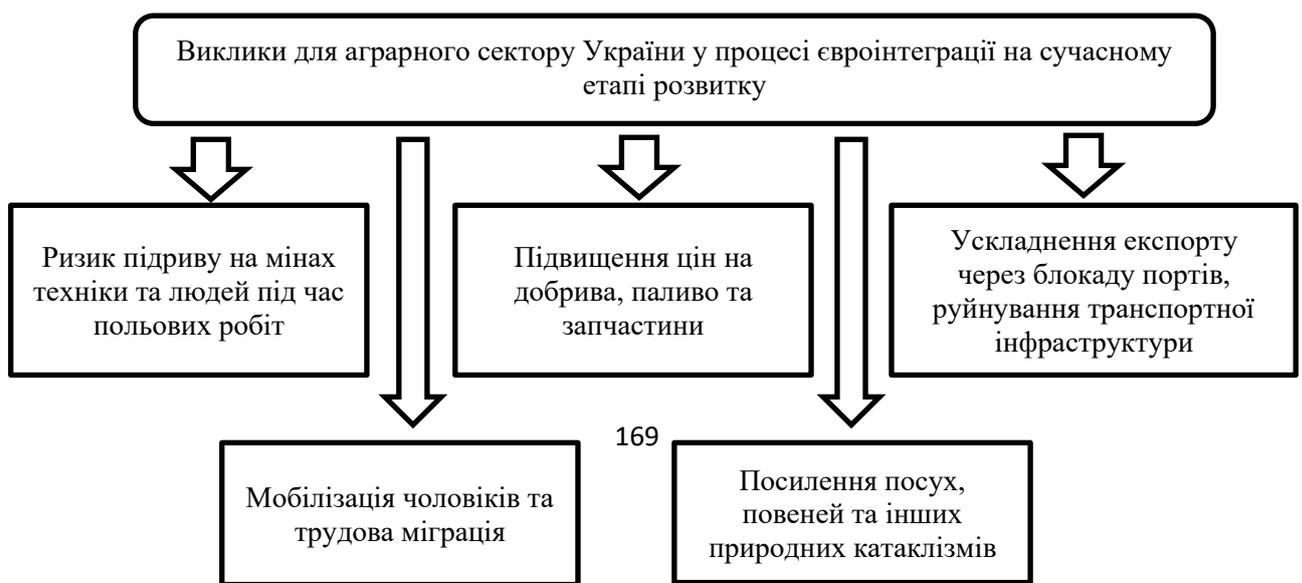

Рис. 1. Виклики для аграрного сектору України у процесі євроінтеграції на сучасному етапі розвитку [1-2]

Перелічені виклики є ключовими, але на жаль не вичерпними. Усі вони вимагають негайного вирішення як на макро-, так і мікрорівні. Необхідна тісна співпраця аграрного бізнесу з державними органами управління, урядом України для комплексної розробки стратегії розвитку аграрного сектору в умовах євроінтеграційних процесів. Важливо, що практично усі наявні проблеми можуть бути вирішеними. Передусім слід продовжити роботу по реформуванні аграрного сектору України відповідно до вимог ЄС. Важливого значення має відновлення сільських територій, для цього рекомендованим є створення окремої інституції, у компетенцію якої входить дане завдання.

Іншим важливим аспектом є підвищення конкурентоспроможності підприємств аграрного сектору. Для цього важливо посилити й стимулювати державно-приватне партнерство на засадах взаємовигідної співпраці. Основними стратегічними пріоритетами аграрного сектору України у контексті євроінтеграції повинні стати наступні [1-2]:

- забезпечення продовольчої безпеки (створення резервів продовольства, підтримка виробництва сільськогосподарських культур, гуманітарна допомога найбільш вразливих верств населення);

- відновлення та розвиток інфраструктури (відбудова зруйнованих сільськогосподарських підприємств, складів та доріг);

- підвищення конкурентоспроможності аграрного сектору (диверсифікація виробництва, впровадження інноваційних технологій, підвищення якості продукції, посилення державно-приватного партнерства);

- екологізація сільського господарства (впровадження екологічно чистих технологій, збереження родючості ґрунтів, оптимізація використання водних ресурсів).

Таким чином, в умовах воєнного стану функціонування аграрного сектору України є досить складним завданням та вимагає її переорієнтації. Подальша євроінтеграція економіки України та зокрема аграрного сектору вбачається єдиним альтернативним напрямком розвитку. На цьому шляху аграрний сектор України має велику кількість невирішених проблем, котрі перераховані вище у роботу. Подальші перспективи аграрного сектору України у контексті євроінтеграційних процесів полягають у площині переходу до органічного виробництва, посилення державно приватного партнерства, відновлення сільських територій, а також виробництва продукції з високою доданою вартістю.

Список літератури

1. Гадзало Я.М., Лузан Ю.Я. *Розвиток аграрного сектору економіки України в умовах євроінтеграції* Економіка АПК. 2021. № 8. С. 6-17.

2. Частка агропродукції в загальному експорті України. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3820712-castka-agroprodukcii-v-zagalno-mu-eksporti-ukraini-zrosla-do-62-iae.html> (дата звернення: 28.10.2024)

ГЛОБАЛЬНІ ІНІЦІАТИВИ ТА ЗАКОНОДАВЧІ РАМКИ У ПОДОЛАННІ ГЕНДЕРНОЇ НЕРІВНОСТІ

Гендерна нерівність є однією з найбільш серйозних проблем сучасного світу і має значний вплив на соціально-економічний розвиток суспільства. За даними Світового банку, економічні втрати від гендерної нерівності сягають 160 трильйонів доларів США щорічно у глобальному вимірі [1]. Пандемія COVID-19 і зростаюча геополітична напруженість посилили існуючий гендерний розрив і підкреслили необхідність зміцнення міжнародних механізмів для забезпечення гендерної рівності.

Проблему гендерної рівності досліджували відомі теоретики та практики. Основоположні роботи таких науковців, як Клінгер К., Батлер Дж. та Скотт Дж., сприяли формуванню теоретичного розуміння системного характеру гендерної дискримінації. Серед українських дослідників помітний внесок у вивчення міжнародних механізмів забезпечення гендерної рівності зробили Марценюк Т., Грицяк Н., Левченко К., які акцентували увагу на практичних аспектах адаптації міжнародних стандартів у межах національного контексту.

Сучасна архітектура міжнародних механізмів забезпечення гендерної рівності базується на взаємодії декількох ключових компонентів: міжнародного права, спеціалізованих інституцій та глобальних ініціатив. Структура ООН Жінки (UN Women), створена у 2010 році, стала центральним елементом цієї системи, об'єднавши під єдиним керівництвом різні напрямки роботи ООН у сфері гендерної рівності. За час свого існування UN Women досягла значних успіхів у просуванні гендерної проблематики на глобальному рівні, зокрема через реалізацію програм економічного розширення можливостей жінок, боротьби з гендерним насильством та забезпечення участі жінок у процесах прийняття рішень [2].

Особливу увагу варто приділити ініціативі HeForShe, започаткованій організацією UN Women у 2014 році. Ця програма пропонує новаторський підхід до досягнення гендерної рівності, акцентуючи на активній участі чоловіків і юнаків. Завдяки цій ініціативі понад 2 мільйони чоловіків у різних країнах світу, включно зі світовими лідерами, керівниками великих корпорацій та громадськими діячами, стали прихильниками гендерної рівності. HeForShe підкреслює важливість зміни гендерних стереотипів і створення інклюзивного простору для досягнення суттєвих суспільних змін [3, с. 28].

На міжнародному рівні важливу роль у забезпеченні гендерної рівності відіграє Конвенція про ліквідацію всіх форм дискримінації щодо жінок (CEDAW), яка встановлює обов'язкові для виконання юридичні стандарти. Проте аналіз національних звітів щодо виконання положень Конвенції показує

існування значних проблем з її реалізацією. Зокрема, деякі країни залишають застереження до окремих статей Конвенції, що знижує її ефективність. Хоча періодична звітність дозволяє здійснювати регулярний моніторинг прогресу, цей механізм часто не веде до реальних змін через відсутність дієвих санкцій за недотримання рекомендацій Комітету CEDAW [4, с. 53].

Пекінська платформа дій, прийнята у 1995 році, залишається найбільш всеохоплюючою програмою дій у сфері гендерної рівності. Її 25-річний огляд у 2020 році показав, що жодна країна не досягла повної гендерної рівності, а прогрес у багатьох сферах залишається повільним та нерівномірним. Особливо гострими залишаються проблеми економічної нерівності, недостатньої представленості жінок на керівних посадах та гендерного насильства [4, с. 53].

Важливим інструментом просування гендерної рівності стало включення її як окремої цілі до Порядку денного сталого розвитку 2030. Ціль сталого розвитку №5 "Гендерна рівність" не лише встановлює конкретні завдання та індикатори, але й визнає гендерну рівність як наскрізну умову досягнення всіх інших цілей сталого розвитку. Проте моніторинг прогресу показує, що при збереженні поточних темпів досягнення гендерної рівності до 2030 року залишається малоімовірним [5].

Аналіз регіональних механізмів забезпечення гендерної рівності показує значні відмінності в підходах та ефективності. Європейський союз створив найсучаснішу систему законодавчих та інституційних механізмів, включаючи обов'язкові директиви щодо квот на рівну оплату праці, баланс між роботою та життям та корпоративне управління. Стратегія гендерної рівності ЄС на 2020-2025 роки встановлює амбітні цілі та конкретні заходи щодо їх досягнення, підкріплені значними фінансовими ресурсами.

Для підвищення ефективності міжнародних механізмів забезпечення гендерної рівності необхідна їх суттєва модернізація за такими напрямками:

1. Посилення системи моніторингу та звітності через впровадження більш частих та деталізованих оглядів прогресу;
2. Розробка механізмів фінансового стимулювання країн до прискорення прогресу у досягненні гендерної рівності;
3. Розвиток міжнародної системи збору та аналізу гендерно дезаггегованих даних;
4. Створення ефективних механізмів залучення приватного сектору через системи сертифікації та звітності;
5. Посилення координації між різними міжнародними агенціями та національними урядами.

Висновки. Сучасна система глобальних ініціатив та законодавчих рамок у сфері гендерної рівності, попри свою комплексність, потребує суттєвого вдосконалення відповідно до нових викликів глобального розвитку. Аналіз діяльності UN Women, HeForShe та інших міжнародних ініціатив демонструє їх важливу роль у просуванні гендерної рівності, але також виявляє необхідність посилення механізмів імплементації та моніторингу. Ключовими

напрямами модернізації міжнародних механізмів мають стати посилення правозастосування, розвиток систем моніторингу та оцінки, збільшення фінансування та покращення координації між різними акторами. Особливу увагу слід приділити розробці інноваційних підходів до залучення приватного сектору та громадянського суспільства до реалізації політики гендерної рівності.

Список літератури

1. Світовий банк. The Cost of Gender Inequality // World Bank Report. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2018/05/30/losses-on-account-of-gender-inequality> (дата звернення: 13.11.2024).
2. ООН Жінки. The Role of UN Women in Promoting Gender Equality // UN Women. URL: <http://surl.li/mgnukn> (дата звернення: 13.11.2024).
3. Терещенко М. Трансформації гендерних стереотипів в умовах глобалізації: український контекст. *Культура і мистецтво: сучасний науковий вимір* : матеріали Всеукр. наук. конф., м. Київ, 3 листоп. 2022 р. Київ, 2022. С. 28.
4. Камардіна Ю., Дзигар Д. Міжнародні стандарти та національне законодавство у сфері запобігання та протидії гендерно обумовленому насильству: проблемний аналіз. *Вісник мариупольського державного університету*. 2024. № 27. С. 53.
5. Європейська комісія. European Commission Gender Equality Strategy 2020-2025 // European Commission. URL: https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-equality-strategy_en (дата звернення: 13.11.2024).

Писаренко М.О.

ВПЛИВ ТНК НА ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

Актуальність досліджуваної теми полягає в тому, що в Україні діє значна кількість ТНК, які створюють робочі місця та на них припадає значний відсоток ВВП. В Україні іноземні транснаціональні корпорації з'явилися на початку 90-х років. Перш за все, вони спрямували свою діяльність на основні сегменти ринку: споживчі товари, продукти харчування, бензин, тютюн, де позиції вітчизняних виробників були слабкими. ТНК взяли під свій контроль тютюнову промисловість, ринок безалкогольних напоїв, пива, рекламний ринок, а також телекомунікації, тобто очевидним є те, що компанії мають значний вплив на економіку України, і тому варто їх дослідити.

Перш за все можна розглянути, які чинники найбільше впливають на те, що ТНК збільшують свою діяльність в певних країнах чи регіонах [1]:

1. Недосконалість ринкового механізму реалізації права власності на технологію та виробничий досвід. Усередині транснаціональної корпорації

такі активи стають мобільними та здатними до передачі в інші країни, а зовнішні ефекти від використання цих активів не виходять за межі транснаціональної корпорації.

2. Додаткові можливості для підвищення ефективності та конкурентоспроможності за рахунок доступу до дешевої або більш кваліфікованої робочої сили, сировини, дослідницького потенціалу, виробничих можливостей і фінансових ресурсів приймаючої країни.

3. Близькість до споживачів продукції, що забезпечується зарубіжним відділенням компанії, і можливість отримати інформацію про перспективи ринків збуту та конкурентний потенціал компаній країни перебування.

4. Можливість використання державної політики, включаючи податкову політику, різницю в обмінних курсах тощо для власної вигоди в різних країнах.

5. Здатність продовжувати життєвий цикл своїх технологій і продуктів.

6. За допомогою прямих іноземних інвестицій компанія може уникнути бар'єрів для входу на ринок певної країни.

В Україні працює понад 30 світових транснаціональних корпорацій, серед яких British Petroleum, Coca-Cola, Danone, Hewlett Packard, Huawei, Mondelez International, McDonalds Corporation, Metro Cash & Carry, Microsoft, Nestle, PepsiCo, Procter. & Gamble, Samsung, Shell, Toyota, Unilever тощо. Проте найбільший вплив мають транснаціональні корпорації, які займаються виробництвом продукції на території України. Загалом в Україні ТНК умовно поділяють на дві групи [2]:

- компанії, які не мають достатньої реальної конкуренції серед місцевої промисловості (наприклад, виробник засобів гігієни Procter & Gamble чи тютюнова компанія);

- корпорації, інтереси яких безпосередньо зачіпають багато українських компаній, (виробники пива, безалкогольних напоїв, такі як Coca-cola та Sun Interbrew).

Проте реально конкурують між собою лише українські виробники, а позиція транснаціональних корпорацій на ринку здебільшого залишається стабільною. По-перше, транснаціональні корпорації можуть дозволити собі понести збитки в тому чи іншому регіоні за рахунок компенсаційного зростання доходів в інших іноземних дочірніх компаніях. По-друге, транснаціональні корпорації забезпечують потужний правовий і політичний імунітет до «особливостей ведення бізнесу» в Україні. По-третє, вони мають незаперечні переваги в маркетингу і величезні рекламні можливості. Більшість українських компаній лише копіюють всесвітньовідомі оригінальні ідеї конкурентів для просування продукту.

Найбільш привабливими секторами економіки для іноземних транснаціональних корпорацій (в більшості для європейських та американських ТНК) є харчова та гірничодобувна промисловість, сільське господарство, страхування, фінансовий і торговий сектори (рис.1).

Рисунок 1 – Розподіл іноземних підприємств в Україні за галузями економіки [3]

Проте іноземні компанії не прагнуть вкладати свої кошти у високотехнологічні галузі, здебільшого спрямовуючи інвестиції в галузь торгівлі, що дозволяє швидко отримувати високі прибутки. Експансія іноземних транснаціональних корпорацій в Україні супроводжується використанням «змішаних та замаскованих» стратегій. Таким чином, у багатьох випадках основною метою інвестиційної стратегії стає мінімізація митних платежів. Сума, необхідна для входження цієї інвестиції, може бути співвіднесена не тільки з оборотом материнської компанії, але навіть створеним оборотом в Україні.

Проте ТНК все таки мають і позитивний вплив на економіку України, що можна розглянути на прикладі Mondelez International. Якщо розглянути політику щодо сталого розвитку компанії в Україні, можна відмітити такі пункти [4]:

- для виробництва чіпсів LUX використовується тільки українська картопля з обраних регіонів, за процесом вирощування стежать агрономи. Споживачі віддають пріоритет високоякісним інгредієнтам від перевірених постачальників;

- фабрика LUX Chips створює мінімальну кількість відходів, 82% яких відправляється на переробку, а не на звалище. Тростянецька фабрика так само переробляє до 80% своїх відходів, і компанія покриває витрати на переробку, щоб уникнути захоронення. Стічні води з Тростянця очищаються на місці, перш ніж потрапити на міські об'єкти, фабрика чіпсів використовує передові системи біологічного очищення з використанням розробленої Канади технології мембранного біореактора, першої в Україні;

- Mondelez Україна щорічно підтримує громади поблизу своїх заводів, у Тростянці компанія профінансувала два спортзали та кілька майданчиків,

нещодавні інвестиції в місцеві лікарні включають понад 1 мільйон гривень на медичне обладнання та транспортні засоби, що покращує доступ до медичної допомоги та покращує умови в регіоні.

Тому для зменшення негативного впливу іноземних ТНК на економіку України слід:

- регулювати діяльність іноземних ТНК відповідно до національних інтересів., потрібно створити законодавчу базу, яка контролюватиме вихід ТНК на український ринок та сприятиме місцевим інвесторам, важливо визначити форми присутності ТНК, забезпечувати передачу новітніх технологій і розробок вітчизняним підприємствам, заходи мають включати підтримку зайнятості місцевих ресурсів, моніторинг екологічних стандартів, регулювання використання внутрішньої сировини, а також зменшення експорту сировини на користь виробництва продукції з високою доданою вартістю;

- створювати вітчизняні ТНК, національний капітал, сформований фінансово-промисловими групами, здатний конкурувати з іноземними корпораціями, тому важливо розвивати українські ТНК з повним циклом виробництва, сприяти їхньому партнерству з закордонними корпораціями, підтримувати національні інноваційні підприємства. Це дозволить захистити економічні інтереси України, розвивати місцеві компанії та інтегруватися в світову економіку. Поряд із регулюванням діяльності корпорацій в Україні, необхідно створювати сприятливі умови для вітчизняних ТНК на міжнародних ринках і підтримувати їхні інтереси за кордоном.

- євроінтеграційний вектор України створює сприятливі умови для міжнародних транснаціональних компаній, пропонуючи стабільне економічне середовище, поліпшення інфраструктури та адаптацію до європейських стандартів, що, в свою чергу, відкриває нові можливості для інвестицій, технологічних інновацій і створення спільних підприємств у країні. Компанії ж в свою чергу мають відповідати повністю стандартам також.

Отже, ТНК відіграють значну роль в економіці України, створюючи робочі місця та формуючи частку ВВП країни. Вони діють переважно в таких секторах, як споживчі товари, харчова промисловість, енергетика, тютюн і телекомунікації, де їхній вплив є значним. Основними мотивами розширення діяльності ТНК є доступ до дешевої робочої сили, сировини, близькість до споживачів і використання сприятливої податкової політики. Хоча ТНК мають позитивний вплив, як, наприклад, Mondelez International, яка підтримує екологічні стандарти та місцеві громади, важливо регулювати їхню діяльність, щоб мінімізувати негативні наслідки для національної економіки. Задля цього необхідно посилювати законодавчу базу, сприяти розвитку вітчизняних ТНК та підтримувати інтереси українських компаній на міжнародних ринках.

Список літератури:

1. Bade, R., Parkin, M. Foundations of Macroeconomics. 4th Edition. Boston: Addison Wesley Higher Education. 250p.

2. Transnational corporations in Ukraine as a factor of cross-border cooperation development. O.Bentsak. Transborder economics. Vol. 2. No 1. Pp. 7-17. URL: https://www.ur.edu.pl/files/ur/import/private/22/Nauka/Transborder-Economics/Volume-2-Number-1-2017/001_Oksana-Bentsak_s_7_17pusta.pdf

3. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>

4. Сталий розвиток та добробут. Mondelez International. URL: <https://www.mondelezinternational.com/ukraine/sustainability-and-wellbeing/>

Бондар І.В.

ПРОБЛЕМА ВІДПОВІДАЛЬНОГО СПОЖИВАННЯ В ПАРАДИГМІ СТАЛОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ В ГЛОКАЛІЗАЦІЙНИХ УМОВАХ

У сучасному глобалізованому світі підприємства все частіше стикаються з необхідністю адаптації своїх бізнес-моделей до локальних умов. Це обумовлено потребою в поєднанні глобальних стратегій з особливостями регіональних ринків, що забезпечує більш тісний зв'язок з місцевою аудиторією. Концепція глокалізації як інструменту поєднання глобального і локального стала центральною темою у сучасній соціології та економіці і знайшла широке застосування у стратегіях сталого розвитку підприємств. Відповідальне споживання також стає невід'ємною частиною цих стратегій, що спрямовані на мінімізацію негативного впливу на довкілля та підтримання соціальної стабільності.

Питання відповідального споживання та сталого розвитку підприємств набуває особливої актуальності в умовах глокалізації. За останні десятиліття глобалізаційні процеси призвели до зростаючого тиску на екосистеми та посилення соціальної нерівності, що вимагає від бізнесу враховувати як економічні, так і соціальні аспекти своєї діяльності. Глокалізація в цьому контексті дозволяє підприємствам розробляти стратегії, що враховують локальні особливості, такі як культурні уподобання, екологічні стандарти та соціальні потреби, що є важливим для забезпечення конкурентоспроможності та стабільності в умовах мінливих глобальних трендів.

Мета роботи. Основною метою дослідження є аналіз впливу глокалізаційних процесів на розвиток бізнес-моделей сталого розвитку та відповідального споживання.

Основною проблемою є необхідність адаптації глобальних бізнес-моделей до локальних умов для досягнення сталого розвитку підприємств, що включає як екологічні, так і соціальні аспекти. Питання глокалізації широко досліджували науковці, зокрема Р. Робертсон, який є засновником поняття "глокалізації". На його думку, глокалізація дозволяє поєднувати глобальні та локальні процеси, що створює унікальні можливості для підприємств в умовах

глобальних змін [5, с. 31]. О. В. Гончаренко у своїх працях розглядає глокалізацію як реакцію на глобалізаційні процеси, що загрожують локальним ідентичностям, та акцентує на важливості врахування локальних особливостей для ефективної інтеграції у глобальний ринок [2].

У контексті глокалізації Р. Робертсон підкреслює, що вона є реакцією на глобалізацію, яка зберігає і розвиває локальні ідентичності, адаптуючи їх до сучасних умов [5, с. 27]. Він визначає глокалізацію як взаємодію глобальних та локальних елементів, що створює нові культурні та економічні форми. Це підтверджує актуальність концепції глокалізації у світлі нових викликів, зокрема, коли йдеться про адаптацію бізнес-моделей до екологічних та соціальних стандартів. Дослідник зазначає, що підприємства, що здатні об'єднати глобальні вимоги з локальними очікуваннями, отримують конкурентні переваги на ринку [4]. Це підкріплюється думкою Л. В. Батченко, яка розглядає глокалізацію як шлях до вирішення проблем локальної адаптації в умовах глобальних ринків [1, с. 26]. З точки зору соціально-економічного розвитку, Л. В. Батченко підкреслює, що глокалізація дозволяє інтегрувати локальні та глобальні процеси, що сприяє збереженню національних ідентичностей в умовах глобалізації та зміцнює конкурентоспроможність локальних підприємств [1, с. 27]. Це підхід, що знаходить підтримку в працях Р. Робертсона, який бачить у глокалізації механізм збереження різноманітності на фоні глобальної інтеграції [5, с. 32].

Передбачається, що дослідження дозволить розробити рекомендації щодо адаптації бізнес-моделей у відповідності з принципами сталого розвитку та відповідального споживання. Результати можуть включати розробку нових підходів до реалізації глобальних стратегій з урахуванням локальних умов, що сприятиме підвищенню стійкості та конкурентоспроможності підприємств на локальних ринках [4]. Важливим очікуваним результатом є також підтвердження гіпотези про позитивний вплив глокалізації на екологічну та соціальну відповідальність бізнесу.

На основі проведеного аналізу можна зробити висновок, що глокалізація виступає ефективним механізмом адаптації бізнес-моделей у сучасних умовах сталого розвитку. Глокалізація дозволяє підприємствам ефективно поєднувати глобальні стандарти з локальними особливостями, що сприяє підвищенню їх стійкості та конкурентоспроможності. Подальші дослідження мають бути спрямовані на вивчення впливу глокалізації на різні галузі економіки з метою вдосконалення моделей відповідального споживання в контексті сталого розвитку.

Список літератури

1. Батченко Л.В. Діалектика глокалізації, або локалізація як відповідь на виклики глобалізації. Прометей. 2014. № 1 (13). С. 25–29.
2. Гончарова О.В. Понятійно-категорійна сутність та основні засади глокалізації. URL:

http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/FormuvannyaHrynkovoiHekonomiky/FREN2009H22/2009_22Hgoncharova.pdf (дата звернення: 13.11.2024 р.).

3. Enright M.J. The Globalization of Competition and the Localization of Competitive Advantage: Policies towards Regional Clustering // The Globalization of Multinational Enterprise Activity and Economic Development / N. Hood, S. Young (eds.). Basingstoke: MacMillan, 2000.

4. Glocalization. Britannica. URL: <https://www.britannica.com/topic/glocalization> (дата звернення: 13.11.2024 р.).

5. Robertson R., White K.E. (Eds.) Globalization or Glocalization? // Globalisation. Critical Concept in Sociology. London, 2003. P. 31–51.

6. Robertson R. Glocalization: Time-Space and Homogeneity-Heterogeneity // Global Modernities. London, 1995. P. 25–44.

Васильєв О.Ю.

ЕКСПОРТНА ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА УКРАЇНИ В УМОВАХ ГЛОБАЛЬНОЇ КОНКУРЕНЦІЇ

У сучасному глобалізованому світі конкуренція на зовнішніх ринках стає дедалі жорсткішою, і успіх будь-якої країни залежить від здатності адаптуватися до змінюваних економічних умов, створювати конкурентоспроможні товари та послуги, а також ефективно представляти їх на світовому ринку. Для України, яка має значний експортний потенціал у сільському господарстві, промисловості, ІТ-секторі, розвиток дієвої експортної політики є ключем до забезпечення економічного зростання, залучення іноземних інвестицій та зміцнення національної економіки.

В умовах війни експортоорієнтований бізнес в регіонах України зіштовхнувся з численними проблемами, серед яких можна виділити виробничі, інфраструктурні, логістичні, фіскальні та енергетичні труднощі. Для їх розв'язання необхідно запроваджувати ефективні механізми, що сприятимуть удосконаленню експортної політики як у нинішніх економічних і політичних умовах, так і з урахуванням довгострокових перспектив розвитку країни після завершення війни [1].

Ефективна експортна політика є важливим інструментом розвитку економіки України, особливо в умовах глобальної конкуренції та сучасних викликів. Окрім підтримки конкурентоспроможності товарів і послуг на світових ринках, експортна політика має бути орієнтована на вирішення системних проблем, з якими стикається експортоорієнтований бізнес.

Для України, що прагне посісти гідне місце у світовій економіці, важливою складовою є підтримка експортерів через вдосконалення законодавчої бази відповідно до європейських стандартів, створення сприятливих умов для залучення інвестицій, розвиток міжнародної співпраці, зокрема з країнами Європейського Союзу, та розширення ринків збуту в

рамках євроінтеграційного вектора. Зважаючи на глобальні тенденції та виклики, Україна повинна адаптувати свою експортну політику таким чином, щоб максимально використовувати переваги міжнародної торгівлі з ЄС та іншими країнами-партнерами, зберігаючи при цьому економічну стійкість, безпеку та дотримуючись вимог європейських ринків.

Таким чином, експортна державна політика – це комплекс заходів і стратегій, спрямованих на підтримку та розвиток експорту товарів і послуг, підвищення конкурентоспроможності національної продукції, створення сприятливих умов для зовнішньоекономічної діяльності, а також ефективну інтеграцію національної економіки у світову торговельну систему [3]. Її реалізація передбачає застосування інструментів економічного регулювання, підтримку малого і середнього бізнесу, формування стимулів для інноваційної діяльності та захист національних інтересів на міжнародному рівні.

Для удосконалення експортної державної політики України в умовах глобальної конкуренції та з урахуванням викликів, з якими стикається країна, необхідно розробити та впровадити комплекс заходів, спрямованих на підвищення ефективності експорту та підтримку вітчизняних експортерів в рамках євроінтеграційного вектора.

Одним із ключових напрямів є відновлення зруйнованих і пошкоджених виробничих об'єктів та створення нових підприємств, що відповідають стандартам ЄС, орієнтованих на переробку місцевої сировини і створення ланцюгів доданої вартості. Це сприятиме адаптації продукції до європейських норм і стандартів та забезпечить розширення доступу українських виробників до ринків ЄС, підвищуючи частку продукції з високою доданою вартістю.

Важливим напрямом є сприяння переходу економіки на інноваційні моделі розвитку відповідно до європейських тенденцій, що включає створення високотехнологічних підприємств, які здатні забезпечити імпортозаміщення і випуск продукції, що відповідає світовим трендам. Підтримка малого та середнього бізнесу як складової частини експортної стратегії має бути спрямована на спрощення доступу до європейських програм фінансової підтримки та адаптації до вимог європейського ринку.

Інституційна підтримка експортерів повинна бути вдосконалена з урахуванням європейських практик управління та координації між державними установами і бізнесом. Реформування існуючих інституцій, таких як Рада з міжнародної торгівлі, для підвищення їх ефективності, а також забезпечення прозорості діяльності консультативно-дорадчих органів, що сприятиме ефективній інтеграції в європейський економічний простір.

Фінансово-ресурсне забезпечення експортної діяльності має передбачати розширення функцій Українського Експортно-кредитного агентства (ЕКА) у сфері страхування інвестицій вітчизняних та іноземних інвесторів з акцентом на підтримку експортоорієнтованих виробництв. Що дасть можливість активізувати залучення європейських інвестицій та сприяти захисту вкладників від ризиків, пов'язаних із воєнним станом.

Таким чином, удосконалення експортної політики України в рамках євроінтеграції потребує комплексного підходу, що включає відновлення виробничих потужностей, розширення доступу до європейських ринків, підтримку інноваційного розвитку та МСБ, вдосконалення інституційної підтримки та фінансових механізмів стимулювання експорту. Успішна реалізація цих заходів сприятиме інтеграції України в європейську та глобальну економічну систему, зміцненню її конкурентоспроможності та економічної стійкості.

Список літератури

1. Жабинець О. Й. Удосконалення механізмів формування та реалізації державної експортної політики в Україні. Галицький економічний вісник. Т.: ТНТУ, 2023. Том 83. № 4. С. 195–201.
2. Адамик В., Пузраков А. Експортна політика України в умовах воєнного стану. Актуальні проблеми менеджменту та публічного управління в умовах сучасних викликів. 2024. С. 14-17.
3. Нечипорук А., Котова М., Кочубей Д., Експорт Україні в умовах воєнного стану. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2023. №5

Петрович О.А

ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ В МІЖНАРОДНОМУ БІЗНЕСІ В КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНОГО ВЕКТОРУ ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Використання штучного інтелекту (ШІ) у міжнародному бізнесі сприяє зростанню економіки, автоматизації бізнес-процесів і підвищенню конкурентоспроможності підприємств. Особливо важливим є його значення для країн, що інтегруються в глобальні ринки, таких як Україна, де розвиток ШІ може підсилити інноваційну спроможність та знизити залежність від традиційних ресурсів [1, с.164-165].

Євроінтеграційні прагнення України передбачають відповідність європейським стандартам, де цифрова трансформація та ШІ є ключовими елементами. ЄС активно підтримує технологічні ініціативи, що спрямовані на розвиток цифрової економіки та штучного інтелекту в Україні. Такі програми, як "Цифрова Європа" та "Горизонт Європа", сприяють доступу України до передових технологій і підтримують дослідження в галузі ШІ [2].

За допомогою ШІ українські компанії можуть ефективніше виходити на міжнародні ринки, покращувати якість продукції та знижувати витрати. Це сприяє підвищенню конкурентоспроможності України як на європейському, так і на світовому рівні. Впровадження рішень на основі ШІ в сільському господарстві, виробництві, фінансовому секторі та енергетиці дозволяє Україні вдосконалювати продуктивність і досягати сталого розвитку [3].

Незважаючи на потенціал, впровадження ШІ в Україні стикається з рядом викликів, зокрема, браком кваліфікованих спеціалістів, недостатнім рівнем фінансування досліджень і потребою в удосконаленні законодавчої бази. Крім того, важливим є розробка етичних та безпекових стандартів для використання ШІ, які відповідають європейським нормам.

Партнерство України з ЄС у сфері цифрової трансформації та ШІ відкриває нові можливості для спільних інноваційних проєктів та обміну досвідом. У рамках Угоди про асоціацію Україна має можливість адаптувати європейські стандарти й брати участь у дослідженнях та впровадженні нових технологій. Також це допоможе залучити інвестиції та стимулювати розвиток національної інфраструктури для підтримки інноваційного бізнесу.

Важливим аспектом є формування висококваліфікованого людського капіталу для розвитку ШІ. Україна має зосередити увагу на освіті та підготовці кадрів у сфері штучного інтелекту, щоб зменшити відтік кваліфікованих спеціалістів і підвищити рівень експертизи на внутрішньому ринку праці. Це включає оновлення навчальних програм у вищих навчальних закладах і підтримку стартапів, що працюють у галузі ШІ [4, с. 19].

Розвиток ШІ відкриває можливості для створення нових стартапів і розвитку інноваційного підприємництва в Україні. Молоді підприємці отримують інструменти для розробки унікальних продуктів і рішень, орієнтованих на глобальний ринок. Європейські гранти та програми підтримки стартапів стимулюють інновації в Україні, допомагаючи створювати екосистему, яка сприяє розвитку підприємств у сфері ШІ.

Штучний інтелект має значний потенціал для вдосконалення ланцюгів постачання, що є критично важливим для України як експортно-орієнтованої країни. Інтеграція ШІ в управління ланцюгами постачання дозволяє автоматизувати процеси планування, мінімізувати затримки, покращити логістику та знизити ризики, пов'язані з транспортуванням продукції [5]. Це особливо корисно для великих виробників, які працюють на міжнародному ринку.

Поширення ШІ вимагає ретельного врахування етичних аспектів його використання, таких як захист персональних даних, запобігання дискримінації та дотримання прав людини. В Україні необхідно створювати відповідні правові механізми, які б відповідали європейським стандартам та захищали права користувачів. Дотримання етичних принципів сприятиме підвищенню довіри до українських продуктів і послуг на міжнародному ринку.

Для успішного розвитку ШІ необхідна сучасна технологічна інфраструктура, яка включає центри обробки даних, швидкісні мережі та хмарні платформи. Інвестиції в інфраструктуру сприятимуть розвитку національної екосистеми ШІ та стимулюватимуть залучення міжнародних партнерів і інвесторів. Європейські інвестиції в цифрову інфраструктуру можуть стати важливим фактором для подальшого зростання сектору ШІ в Україні [16].

Штучний інтелект відіграє ключову роль у розвитку міжнародного бізнесу та економічного зростання України в контексті євроінтеграції. Для максимального використання потенціалу ІІІ необхідна підтримка на державному рівні, зокрема через співпрацю з ЄС, покращення освіти, формування відповідного законодавства та розвиток інфраструктури.

Список літератури:

1. Інститут світової економіки і міжнародних відносин, “Україна в системі міжнародних відносин”, 2024, с. 164-165.
2. Дія. “Програма ЄС «Цифрова Європа», 2024. URL: https://business.diia.gov.ua/finance/program/programa_es_cifrova_evropa_2021_2_027
3. Поляков О. “Штучний інтелект в агровиробництві. Інноваційні розробки в аграрній сфері. Молодь і технічний прогрес в АПВ : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції”, 2021, с. 408-409.
4. А. І. Шевченко, “Стратегія розвитку штучного інтелекту в Україні”, 2023, с. 19.
5. С. Чаплін, “Штучний інтелект у логістиці та як його використовують світові й українські компанії”, 2024. URL: <https://proit.ua/shtuchnii-intieliekt-v-loghistitsi-ta-iaak-iogho-vikoristovuiut-svitovi-i-ukrayinski-kompaniyi/>

В’ялий В.І.

КОНСАЛТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ У СФЕРІ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ТА МАРКЕТИНГУ

Сучасна консалтингова діяльність є невід’ємною складовою стратегічного управління, що, у свою чергу, сприяє ефективному функціонуванню бізнесу в умовах динамічного ринкового середовища.

Зокрема, її основною метою є пошук зон росту компанії-клієнта, налагодження всіх бізнес-процесів із максимальною ефективністю та вирішення існуючих задач із залученням мінімально необхідної кількості ресурсів. Таким чином, особливо актуальним це стає в сфері інформаційних технологій та маркетингу, де, як відомо, швидкість впровадження інновацій і здатність реагувати на зміну трендів визначають конкурентоспроможність компаній.

Консалтинг у сфері інформаційних технологій та маркетингу сприяє впровадженню інноваційних цифрових рішень, удосконаленню комунікаційних стратегій та створенню ефективних маркетингових кампаній, що відповідають сучасним викликам. Він також дозволяє вирішувати актуальні проблеми клієнтів, підвищуючи ефективність їхньої діяльності [4].

Крім того, індустрія інформаційних технологій набуває особливого значення в умовах сучасних змін у бізнес-сфері. Консалтинг у сфері ІТ,

зокрема інформаційні послуги та розробка інноваційних технологій, стають важливими інструментами для розвитку підприємств. Консалтингові компанії надають консультації та проводять дослідження для ефективного використання нових і наявних технологій, аналізують їхні тенденції розвитку та розробляють рекомендації щодо їх впровадження, зважаючи на специфіку діяльності підприємств [1].

Зростання попиту на цифрові консультаційні послуги сприяє виникненню нового етапу в розвитку консалтингової діяльності та формуванню нової бізнес-моделі – «Консалтинг 4.0» (digital-consulting та стають повноправними партнерами та учасниками процесів цифрових трансформацій. Основною метою цифрового консалтингу є професійна та обґрунтована підтримка бізнесу в адаптації до змін і ефективному функціонуванні в digital-середовищі [5, с. 55].

Ключовими напрямками роботи в сфері ІТ-консалтингу є:

- розробка корпоративної ІТ-стратегії.
- оцінювання результативності інвестицій в ІТ-сферу.
- оптимізація системи управління ІТ-відділом та ІТ-інфраструктурою.
- створення концепцій і впровадження корпоративних інформаційних систем управління (КІСУ).
- Інтеграцію ІТ рішень у всі сфери діяльності компанії
- Розробка стратегії використання ІТ технологій для побудови максимально ефективної маркетингової стратегії, зокрема у розробці цифрових маркетингових стратегій, залученні трафіку, просуванні бренду, організації маркетингових відділів, виборі ефективних digital-інструментів та їх інтеграції в бізнес-процеси [1].

Метою маркетингового консалтингу є аналіз і розробка індивідуальних стратегій, які допомагають компаніям підвищити свою конкурентоздатність та успішно виходити на нові ринки [2].

Маркетингове консультування спрямоване на пошук найефективнішої стратегії та інструментів для посилення маркетингового потенціалу клієнта. Це дозволяє компаніям зосередити свої зусилля на задоволенні потреб споживачів і підвищенні конкурентоспроможності на ринку. Практичний маркетинговий консалтинг охоплює різноманітні сфери, такі як аудит маркетингових стратегій, розробка маркетингових планів, а також спеціалізований маркетинг у сфері нерухомості, сегментації ринку нерухомості та просування ідей [1].

До прикладу, консалтинговий підхід компанії Netpeak у сфері цифрового маркетингу ґрунтується на використанні сучасних інструментів онлайн-просування та аналітики, що дозволяє здійснювати детальний аналіз поведінки споживачів. Ключовими напрямками її діяльності є сегментація та таргетування аудиторії, що дає змогу розробляти персоналізовані рекламні кампанії для різних споживчих груп. Важливим елементом є застосування SEO та контент-маркетингу для органічного залучення трафіку, що дозволяє отримати сталі результати без додаткових витрат на рекламу.

Компанія активно використовує весь спектр доступних інструментів, таких як контекстна реклама через Google Ads та кампанії в соціальних мережах Facebook, Instagram, LinkedIn і TikTok. Для збору та аналізу даних застосовуються інноваційні технології, зокрема Google Analytics і Google Tag Manager. Результативність маркетингової стратегії компанії Netpeak можна оцінити за темпи зростання маркетингових витрат та доходів компанії (рис. 1).

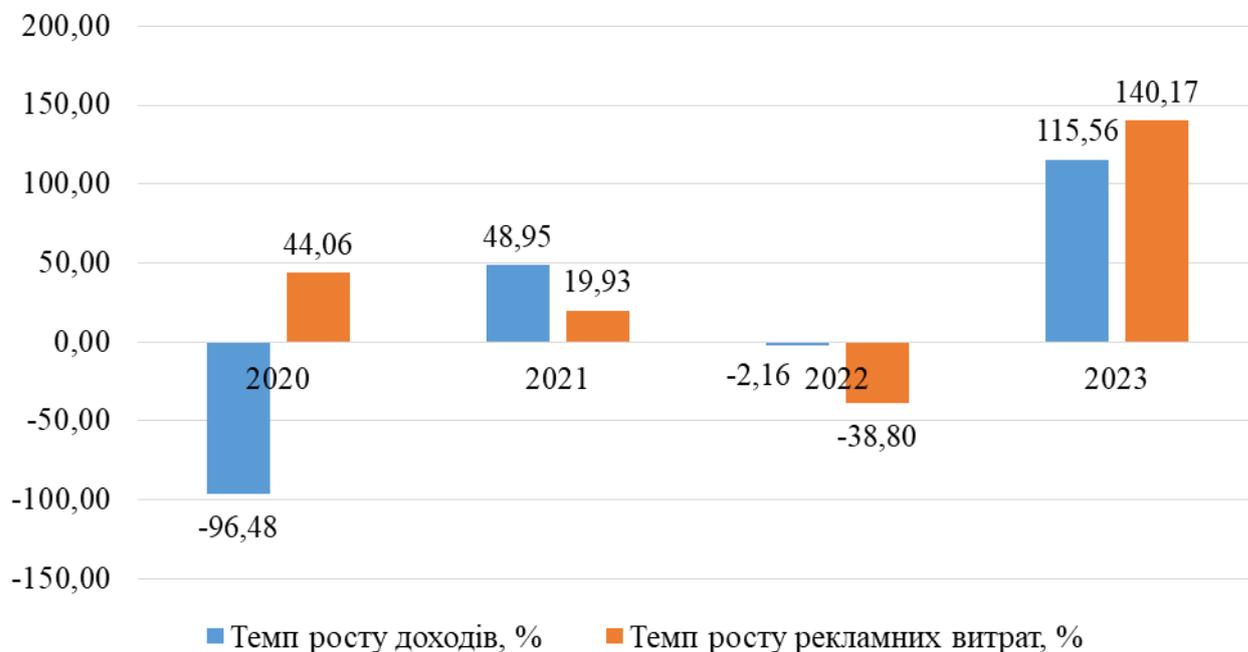

Рисунок 1 – Динаміка темпу зростання маркетингових витрат та доходів компанії Netpeak

Джерело: розраховано автором за [6]

Також компанія активно впроваджує e-mail маркетинг і автоматизацію процесів, що покращує взаємодію з клієнтами, підвищує їх лояльність та сприяє утриманню. Важливим елементом консалтингової діяльності є робота з відгуками клієнтів та моніторинг репутації бренду в мережі для підтримки позитивного іміджу.

Також слід врахувати, що ефективність рекламної компанії значно залежить від наявних бюджетів, при зниженні бюджету компанія ризикує втратити частину своєї аудиторії та знизити ефективність кампаній. Надмірна кількість рекламних форматів може спричинити перенасичення контентом, що негативно впливає на взаємодію з користувачами. Крім того, впровадження таких інноваційних технологій, як штучний інтелект і машинне навчання, вимагає значних інвестицій у технологічну інфраструктуру, що є ресурсозатратним. Постійні зміни в алгоритмах пошукових систем та соціальних мереж потребують адаптації стратегій на основі результатів, які отримані у процесі безперервного моніторингу та аналізу даних.

Список літератури

1. Копитко М. І. Верескля М.Р. Групська Х.А. Тенденції і виклики у сфері консалтингу та управління бізнес-процесами. *Тенденції і виклики у сфері*

консалтингу та управління бізнес-процесами. Соціально-правові студії. 2021. Випуск 2 (12).С.151-159.

2. Мангушев Д. В., Несен М. А. Маркетинговий консалтинг як засіб ефективної діяльності підприємств. *Бізнес-інформ*. 2023. №5. С. 257-262.

3. Несен М. А. Вплив засобів маркетингових комунікацій на діяльність організацій в сучасних умовах. Сучасні перспективи розвитку науки : матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції (м. Київ, 4–5 грудня 2021 р.). Київ : МЦНІД, 2021. Ч. II. С. 27–28.

4. Хомутенко Л.І., Ткаченко В.С. Теоретичні засади та практичні застосування консалтингу в міжнародному бізнесі. *Цифрова економіка та економічна безпека*. 2023. № 5(5). С. 80-85.

5. Шкодін І, Моніка Є. Розвиток консалтингу в умовах індустрії 4.0. *Фінансово-кредитні системи: перспективи розвитку*. 2021. №2 (2). С. 53-60.

6. Фінансова звітність компанії Netpeak за 2020-2023 роки. URL: https://clarity-project.info/edr/37184690/finances?current_year=2023.

Дядченко Д.С.

ПЕРСПЕКТИВИ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ В ЄС

Незважаючи на триваючий воєнний стан, Україна активно продовжує рухатися в напрямку європейської інтеграції, не зважаючи на численні виклики. Здійснюються важливі адміністративні реформи, заходи боротьби з корупцією та реструктуризація економіки, що є необхідними для приведення країни у відповідність до стандартів Європейського Союзу, які є передумовою для отримання членства в ЄС.

Влітку 2022 року Україна отримала статус кандидата на вступ до Євросоюзу, що стало важливим кроком на шляху євроінтеграції. Це рішення відкрило нову сторінку у відносинах України з Європейським Союзом і створило фундамент для подальших перетворень в країні. Отримання статусу кандидата значно підвищує перспективи України на шляху до наближення до європейських стандартів у багатьох сферах — від економічної політики до прав людини та демократії [1].

Цей статус відкриває для України низку можливостей. Зокрема, він сприяє підвищенню рівня життя, оскільки наближає країну до високих європейських стандартів якості життя, економічного розвитку та соціальних гарантій. Крім того, отримання статусу кандидата дає Україні доступ до фінансової допомоги у вигляді пільгових кредитів, грантів та інвестицій, що стане важливим інструментом для відновлення країни після війни, а також для здійснення необхідних реформ.

Вступ України до Європейського Союзу є конституційно закріпленою стратегічною метою, що має суттєво вплинути не лише на її зовнішньоекономічні зв'язки, але й на формування нових ціннісних орієнтирів

у суспільстві. Цей курс підтримується практично всіма гілками влади та більшістю громадян, що свідчить про його високий рівень легітимності та актуальності. Одним із основних факторів успіху цієї інтеграції є зовнішнє середовище — готовність Європейського Союзу до подальшого розширення, зокрема прийому нових членів, а також здатність України здійснювати внутрішні трансформації.

Російська збройна агресія значно прискорила процеси євроінтеграції в Україні, стимулюючи консолідацію країни та зміцнення її зв'язків із Європейським Союзом. Війна сприяла формуванню глибокої солідарності між Україною та ЄС, а також об'єднанню в боротьбі проти російської агресії. Це, в свою чергу, сприяло переходу до нового етапу відносин між Києвом і Брюсселем, що характеризується значним посиленням довіри та безпрецедентною інтенсивністю співпраці, зокрема в економічній сфері, де було досягнуто лібералізації торгово-економічних відносин [2].

Важливо зазначити, що успішна інтеграція України до ЄС передбачає не лише виконання формальних вимог, але й проведення глибоких економічних і політичних реформ, які сприятимуть модернізації країни. Після того, як Україна отримала статус кандидата на вступ до ЄС, вона активно працює над виконанням Угоди про асоціацію, зокрема впроваджуючи норми *acquis communautaire* Євросоюзу та реалізуючи реформи у семи ключових сферах, визначених Єврокомісією. Проте важливим чинником, що ускладнює цей процес, є триваюча війна, яка суттєво обмежує можливості для ефективного проведення реформ. В умовах конфлікту Україна змушена адаптувати свої стратегії та пріоритети, зважаючи на необхідність відновлення економіки, забезпечення безпеки та збереження соціальної стабільності, що ускладнює реалізацію далекосяжних реформ.

Нині політична, військова, фінансова та гуманітарна підтримка з боку країн Європейського Союзу є життєво важливою для України. Крім того, санкційна політика ЄС стала важливим інструментом у протидії агресії з боку Росії, що допомагає тиснути на Кремль і змушує його переглянути свої дії. У цьому контексті євроінтеграційний процес України набуває ще більшої актуальності, адже його успіх залежить від імплементації європейських цінностей і стандартів, а також від здійснення широкомасштабних реформ у ключових сферах [3].

Протягом 2022 року українська влада активно працювала над виконанням рекомендацій Єврокомісії, зокрема ухвалюючи важливі євроінтеграційні закони, просуваючи реформи судочинства та забезпечуючи прозорі процедури для обрання керівників антикорупційних органів. Однак ухвалення нових законодавчих актів — це лише частина процесу. Окрім законодавчої роботи, необхідно забезпечити їх ефективну імплементацію, що вимагатиме значних зусиль і часу. Водночас важливо сконцентрувати зусилля на пріоритетних сферах євроінтеграції, таких як верховенство права, боротьба з корупцією, реформування енергетичного сектору, діджиталізація та інші, що

залишаються критично важливими для подальшого наближення України до Євроспільноти.

Можна зазначити, що процес інтеграції національної економіки України у світовий та європейський економічний простір є складним і довготривалим, що триває вже кілька десятиліть. Поточна ситуація в Україні свідчить про чітке усвідомлення існуючих проблем у наближенні законодавства та реформ до вимог євроінтеграції. Однією з головних задач є подолання непослідовності в ухваленні рішень, що потребує створення механізмів для кращої координації між органами влади та різними гілками державного управління. Важливо розробити чітку стратегію для впровадження нових законів і удосконалення чинного законодавства, враховуючи національні особливості та ресурсні можливості країни [4].

Аналізуючи основні проблеми європейської інтеграції України, можна зробити висновок, що цей процес стикається з низкою серйозних викликів. До них належать, зокрема, війна з росією, уповільнені темпи економічних реформ, високий рівень корупції та економічної злочинності, а також значні розбіжності у рівнях економічного розвитку між Україною та країнами ЄС. Для подолання цих труднощів необхідно вжити комплексних заходів, спрямованих на завершення війни з росією, прискорення реформ у економічній сфері, зменшення корупції, покращення якості управління та залучення додаткових ресурсів для наближення стандартів життя та економічного розвитку до рівня країн ЄС.

Список літератури

1. Євроінтеграція в Умовах війни: виклики і перспективи. Аналітична доповідь. Грудень 2022 р. URL: Razumkov centre. <https://razumkov.org.ua/images/2022/12/28/2022-MATRA-IV-KVARTAL-7.pdf> (дата звернення 07.11.2024)
2. Комісія схвалює план щодо України, відкриваючи шлях для регулярних платежів у рамках Механізму для України. Офіційний сайт Європейського Союзу. URL: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_24_1982 (дата звернення 07.11.2024)
3. Задоя О.А., Новіков А.М. Аналіз конкурентоспроможності України: проблеми та перспективи євроінтеграції. Європейський вектор економічного розвитку. 2024. №1 (36). С.18-35. URL: 10.32342/2074-5362-2024-1-36-2 (дата звернення 07.11.2024)
4. Васюта В.Б. Перспективи сталого розвитку України в умовах євроінтеграції / В.Б. Васюта, М.О. Гірбасов // Сталий розвиток: виклики та загрози в умовах сучасних реалій : матеріали II Міжнародної науково-практичної Інтернет-конференції, 06 червня 2024 р. – Полтава : Нац. ун-т ім. Юрія Кондратюка, 2024. – С. 214–215.

Стратегічна мотивація діяльності філій іноземних корпорацій в Україні в контексті євроінтеграційного економічного зростання

Україна сьогодні перебуває в унікальному історичному періоді, коли вибір євроінтеграційного вектору стає не лише пріоритетом для економічного розвитку, але й ключовим засобом зміцнення суверенітету та незалежності. За останні кілька років частка експорту України до країн ЄС зросла до 40%, а у 2023 році, попри війну, обсяг торгівлі між Україною та ЄС досяг 55,9 мільярдів доларів [1; 2]. На тлі зовнішньої агресії та викликів повномасштабної війни з Росією прагнення України до членства в ЄС набуло особливої стратегічної ваги: згідно з опитуваннями, понад 80% українців підтримують євроінтеграційний курс [3]. Європейська інтеграція відкриває для України нові можливості для економічного зростання, зміцнює стійкість національної економіки і стає своєрідним щитом, що захищає від подальшої зовнішньої загрози.

Іноземні корпорації відіграють у цьому процесі особливу роль. Вони не тільки інвестують у локальні економічні ресурси, але й приносять в Україну нові технології, управлінські практики та знання. За даними Національного банку України, обсяг прямих іноземних інвестицій у 2023 році зріс до 4,3 мільярда доларів США, значну частину яких склали вкладення в галузі інформаційних технологій, фармацевтики та аграрного сектору [4]. Стратегічна мотивація іноземних корпорацій, що працюють на українському ринку, включає доступ до європейського ринку, потенційно дешевшу робочу силу та підтримку з боку держави, яка активно стимулює зростання економіки навіть у воєнний час. Політична ситуація, однак, вносить свої корективи. В умовах війни іноземні корпорації стикаються з ризиками, такими як небезпека для логістики, необхідність забезпечення безпеки працівників та посилений контроль за дотриманням правових норм. Проте український уряд активно працює над створенням стабільних умов для таких інвесторів, розвиваючи законодавчу базу у відповідності до європейських стандартів. Це дозволяє Україні поступово створювати прозорий бізнес-клімат, наближений до європейських норм, що стимулює інтерес корпорацій до України як до частини єдиного економічного простору.

Інший важливий аспект — це трансфер знань і технологій, який відбувається через діяльність іноземних філій в Україні. Наприклад, такі корпорації часто привносять передові технологічні рішення та інновації, яких бракує на місцевому ринку. Українські компанії, що співпрацюють із філіями іноземних корпорацій, отримують не лише доступ до новітніх технологій, а й навчання для своїх працівників. Ця взаємодія сприяє підвищенню кваліфікації робочої сили, що в перспективі може зробити Україну ще більш конкурентоспроможною на міжнародному ринку. Компанія Synevo, як частина міжнародної групи Mediscover, є прикладом успішного внеску

іноземних корпорацій в економічний розвиток України. Вона забезпечує передові лабораторні послуги, що відповідають європейським стандартам, і тим самим підвищує якість медичних послуг для українців. Synevo інвестує в сучасне обладнання і навчання працівників, забезпечуючи їм доступ до новітніх діагностичних технологій та європейських методик. Завдяки цьому українські медичні спеціалісти підвищують кваліфікацію, що сприяє загальному розвитку медичної сфери в Україні. Таким чином, діяльність Synevo підсилює євроінтеграційні процеси, сприяючи модернізації економіки та підвищенню якості послуг.

Україна, водночас, має продовжувати активну роботу з гармонізації свого законодавства, створюючи правові та фінансові умови для подальшого розвитку філій іноземних корпорацій. Підвищення рівня прозорості, зниження бюрократичних бар'єрів та адаптація податкового законодавства до європейських стандартів сприятимуть залученню нових інвесторів і зміцненню існуючих економічних зв'язків з ЄС. Це забезпечить економічну стійкість і поступовий розвиток, навіть у складних політичних умовах.

Таким чином, євроінтеграційний вектор розвитку є для України не лише засобом економічного зростання, але й стратегічним вибором, що забезпечує економічну безпеку і зміцнення зв'язків з ЄС. Діяльність філій іноземних корпорацій стає каталізатором економічних та соціальних змін, наближаючи Україну до європейського простору, створюючи базис для відбудови і зміцнення національної економіки на довгострокову перспективу.

Список літератури :

1. Державна служба статистики України. Зовнішньоекономічна діяльність України. Статистичний щорічник за 2022 рік. – К., 2023. – с. 45–46.
2. Європейська комісія. Щорічний звіт про торгівлю між ЄС та Україною за 2023 рік. – Брюссель, 2024. – с. 10–12.
3. Центр Разумкова. Опитування громадської думки щодо підтримки євроінтеграційного курсу. – Київ, 2023. – с. 15–16.
4. Міністерство економіки України. Економічні тенденції та вплив війни на міжнародні інвестиції в Україну. Аналітичний звіт за 2022 рік. – К., 2023. – с. 18–20.
5. Міністерство економіки України. Вплив євроінтеграції та міжнародних інвестицій на економіку України. Аналітичний звіт за 2022 рік. – К., 2023. – с. 21.

Гришакіна К.М.

ІНТЕРНЕТ-МАРКЕТИНГ В УКРАЇНІ: КЛЮЧОВІ ІНСТРУМЕНТИ, ДИНАМІКА ТА ТЕНДЕНЦІЇ

У сучасному світі інтернет-маркетинг став одним із ключових інструментів для бізнесу, що прагне розширити свою присутність у

цифровому просторі. З розвитком технологій та зростанням кількості інтернет-користувачів по всьому світу, компанії отримали унікальну можливість для безпосередньої взаємодії зі своєю аудиторією, незалежно від географічних обмежень. Інтернет-маркетинг забезпечує широкий спектр методів і платформ для просування продуктів та послуг, таких як соціальні мережі, електронна пошта, пошукова оптимізація та контекстна реклама.

Провідні фахівці та дослідники дають різні трактування інтернет-маркетингу. Ф. Котлер визначає інтернет-маркетинг як комплекс заходів, спрямованих на просування товарів і послуг, а також на встановлення зв'язків з клієнтами за допомогою Інтернету. З іншого боку, С. Шпилик розглядає цей термін як сукупність теоретичних та методологічних підходів до організації маркетингової діяльності в гіпермедійному середовищі Інтернету. А. В. Семенова розглядає інтернет-маркетинг як систему дій, спрямованих на дослідження ринку в Інтернеті та активний вплив на споживчий попит, щоб збільшити продажі продукції, що виробляється компаніями [1].

На мою думку, інтернет-маркетинг можна визначити як багатокomпонентну систему, що охоплює як просування продуктів, так і встановлення довгострокових зв'язків з клієнтами в межах онлайн-простору.

На сьогодні існує велика кількість інструментів інтернет-маркетингу, що дозволяє компаніям ефективно охоплювати цільову аудиторію та адаптувати стратегії під конкретні бізнес-цілі. Основні інструменти зазначені в таблиці 1.

Таблиця 1

Основні інструменти інтернет-маркетингу

Інструмент	Значення
Контекстна реклама (Google Ads)	Рекламує продукти на основі пошукових запитів у Google та партнерських сайтах, забезпечуючи точне таргетування.
Таргетована реклама (Facebook, Instagram, YouTube)	Дозволяє налаштовувати покази реклами за демографічними і поведінковими характеристиками, що підвищує персоналізацію та взаємодію.
Банерна реклама	Візуальні оголошення на вебсайтах для підвищення впізнаваності бренду; ефективніші з використанням ретаргетингу.
SEO-оптимізація	покрщує видимість сайту в пошукових системах завдяки оптимізації контенту, структури та ключових слів.
SMM (Social Media Marketing)	Просування бренду через соцмережі з акцентом на побудову спільноти і прямиий контакт з аудиторією.

E-mail-розсилка	Регулярні повідомлення підписникам для інформування про новини та акції; дозволяє персоналізувати пропозиції
-----------------	--

Джерело: побудовано на основі [2,3]

Задля підтвердження значимості застосування саме Інтернет-технологій у маркетинговій діяльності варто проаналізувати кількість інтернет користувачів. На рисунку нижче (рис.1) представлена зміна кількості користувачів інтернету в Україні в період з 2019 до 2024 року.

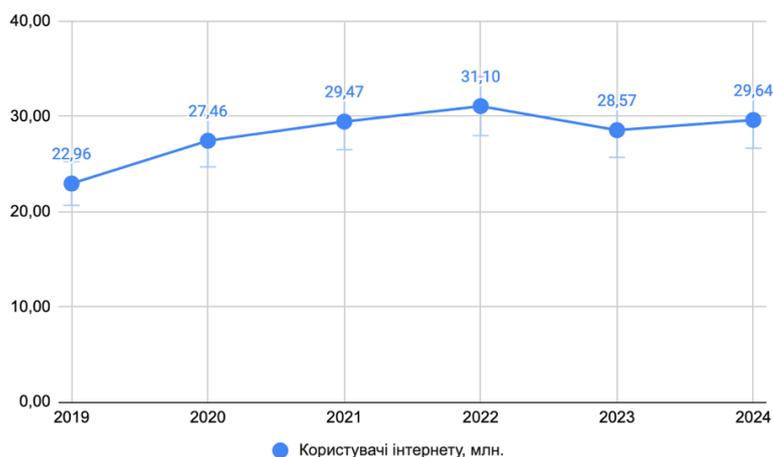

Рис. 1. Динаміка чисельності інтернет-користувачів в Україні протягом 2019–2024 рр.

Джерело: побудовано на основі [4]

На рисунку показано зростання кількості інтернет-користувачів в Україні. Протягом цього періоду чисельність користувачів зростала стабільно, досягаючи піку в 31,10 млн у 2022 році, після чого у 2023 році спостерігалось невелике зниження до 28,57 млн. Рівень проникнення інтернету також демонстрував коливання: від 74% у 2019 році до 80% у 2020 році, з подальшим зниженням у 2022 році (71,8%) і поверненням до 79,2% у 2023–2024 роках. Це вказує на високий рівень насиченості інтернетом в Україні, що сприяє розвитку інтернет-маркетингу.

Відповідно до результатів дослідження, кількість користувачів інтернету швидко зростає, що стимулює розвиток Інтернет-маркетингу. Важливо слідкувати за ключовими тенденціями, такими як штучний інтелект для аналізу поведінки, голосовий пошук для покращення взаємодії, чат-боти для обробки запитів, модернізація стратегій та комунікаційних технологій. Вебсайти залучають нових клієнтів, а WEB-аналітика оптимізує рекламний бюджет. Афілійований маркетинг підвищує доходи партнерів, доповнена реальність привертає увагу до продуктів, а event-маркетинг впливає на аудиторію через події — все це сприяє успішному розвитку маркетингу та збереженню конкурентоспроможності.

Список літератури:

1 Храпкіна В.В., Брюшко Н.О. Сучасні тренди інтернет-маркетингу. *Економіка і суспільство*. 2020. №38. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2022-38-64> (дата звернення: 05.11.2024).

2 Кириченко Н.В., Алещенко Л.О. Сучасний стан та перспективи розвитку інтернетмаркетингу в епоху пандемії covid-19. *Ефективна економіка*. 2021. №12. DOI: 10.32702/2307-2105-2021.12.99 (дата звернення: 05.11.2024).

3 Сергій О. Родіонов Інтернет-маркетинг в Україні: сучасні тренди та інструменти. *Журнал стратегічних економічних досліджень*. 2022. № 3(8). С.110-118. DOI: 10.30857/2786-5398.2022.3.11(дата звернення: 05.11.2024).

4 Datareportal. URL: <https://datareportal.com/> (date of access: 05.11.2020).

Бойчук К.О.

ГЛОБАЛЬНІ ТРАНСФОРМАЦІЇ МІЖНАРОДНОГО РИНКУ ПРАЦІ

Глобальні трансформації міжнародного ринку праці стають все більш помітними в контексті сучасних викликів та можливостей. Технологічний прогрес, глобалізація, демографічні зміни та пандемія COVID-19 суттєво вплинули на структуру та функціонування ринку праці по всьому світу. Технологічний розвиток, зокрема автоматизація та впровадження штучного інтелекту, змінили природу багатьох професій. Багато рутинних завдань тепер виконуються машинами, що призводить до зменшення попиту на некваліфіковану працю та збільшення вимог до кваліфікації працівників.

Глобалізаційні процеси створюють потребу в перекваліфікації та безперервному навчанні протягом життя. Глобалізація сприяла розширенню міжнародної торгівлі та переміщенню виробництва в країни з нижчими витратами на працю. Це призвело до зростання конкуренції на ринку праці та необхідності адаптації працівників до нових умов. З іншого боку, це відкриває можливості для талановитих фахівців з різних країн інтегруватися в глобальний ринок праці [1]. Пандемія COVID-19 прискорила перехід до віддаленої роботи та цифровізації. Компанії були змушені адаптуватися до нових умов, що призвело до переосмислення традиційних моделей зайнятості. Віддалена робота стала нормою для багатьох галузей, відкриваючи можливості для працівників з різних регіонів світу [2].

Це також підкреслило важливість цифрових навичок та готовності до роботи в умовах невизначеності. Демографічні зміни, такі як старіння населення в розвинених країнах та молоде населення в країнах, що розвиваються, впливають на пропозицію та попит на робочу силу. Міграція стає важливим інструментом балансування цих диспропорцій, хоча і викликає політичні та соціальні дебати [3]. Зростає попит на високоосвічених мігрантів, які можуть заповнити прогалини в ключових галузях економіки. Зміни в структурі попиту на навички підкреслюють важливість освіти та професійної підготовки. Традиційні освітні системи часто не встигають за швидкими

змiнами на ринку працi, що створює розрив мiж навичками, якi мають працювники, та тими, що потрiбнi роботодавцям [4]. Це стимулює розвиток альтернативних форм навчання, таких як онлайн-курси та професiйнi сертифiкати. Гiг-економiка та платформи для фрiлансу стають все бiльш популярними, пропонуючи гнучкiсть та можливiсть самозайнятостi [5].

Однак, це також викликає питання щодо соцiального захисту та стабiльностi доходiв працювників. Вiдсутнiсть традицiйних трудових вiдносин ускладнює регулювання та забезпечення прав працювників у цьому секторi. Мiжнародна спiвпраця та полiтика вiдiграють ключову роль у формуваннi майбутнього ринку працi. Країни повиннi працювати разом, щоб вирiшувати спiльнi виклики, такi як мiграцiя, стандарти працi та адаптацiя до технологiчних змiн [6]. Інвестицiї в освіту, iнфраструктуру та iнновацiї можуть сприяти створенню нових робочих мiсць, пiдвищенню конкурентоспроможностi на глобальному рiвнi. Екологiчні виклики та перехiд до стiйкої економiки також впливають на ринок працi [7].

Розвиток «зеленої» енергетики та технологiй створює новi можливостi для зайнятостi, але вимагає спецiалiзованих навичок. Пiдприємства та уряди повиннi спiвпрацювати, щоб забезпечити плавний перехiд та мiнiмiзувати негативнi наслiдки для працювників у традицiйних галузях. Усi цi фактори свiдчать про те, що мiжнародний ринок працi перебуває в станi постiйної трансформацiї. Працювники, роботодавцi та уряди повиннi бути готовими до змiн та активно адаптуватися до нових реалiй. Гнучкiсть, навчання протягом життя та мiжнародна спiвпраця стануть ключовими елементами успiху в цьому динамiчному середовищi [2]. Важливо також враховувати соцiальнi аспекти змiн на ринку працi. Нерiвнiсть у доступi до можливостей може призвести до соцiальної напруги та нестабiльностi. Полiтика, спрямована на iнклюзивний розвиток, забезпечення рiвних можливостей для всiх верств населення, є необхідною складовою для сталого розвитку.

Цифровий розрив мiж рiзними країнами та соцiальними групами може посилюватися, якщо не вжити заходiв щодо забезпечення доступу до технологiй та освіти. Інвестицiї в цифрову iнфраструктуру та програми з пiдвищення цифрової грамотностi можуть допомогти подолати цi бар'єри. У контекстi мiжнародної конкуренцiї за таланти країни прагнуть створити привабливi умови для висококвалiфiкованих фахiвцiв. Це включає в себе не тiльки економiчнi стимули, але й якiсть життя, соцiальнi послуги та можливостi для професiйного розвитку. Концепцiя «витоку мiзкiв» залишається актуальною проблемою для багатьох країн, що розвиваються [8].

Пiдсумовуючи, можна сказати, що глобальнi трансформацiї мiжнародного ринку працi є складним i багатогранним явищем, яке вимагає комплексного пiдходу. Технологiчний прогрес, демографiчнi змiни, екологiчнi виклики та соцiальнi аспекти переплiтаються, створюючи новi виклики та можливостi. Адаптацiя до цих змiн є критично важливою для забезпечення стiйкого та iнклюзивного економiчного розвитку на глобальному рiвнi.

Список літератури:

1. Багрова І. В., Гетьман О. О., Власюк В. Є. Міжнародна економічна діяльність України: Навч. посіб. Київ: ЦУЛ, 2013. 384 с.
2. Водянка Л.Д., Тодорюк, С.І., Тодоріко І.М. Вплив пандемії COVID-19 на стан ринку праці в Україні та світі. *Економіка та держава*. 2021. № 10. С. 74–79. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/868> (дата звернення: 02.11.2024)
3. Тищенко, С. О. та Тищенко, І. О. Міграція населення в сучасному світі: наслідки, чинники впливу, правовий контекст. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2020, №2 (105), с. 50-54.
4. Соболев В. М., Мусіюк І. О. Тенденції зайнятості в умовах цифрової економіки. *БІЗНЕСІНФОРМ*. 2020. № 10. С. 143-148. URL: <https://oaji.net/articles/2020/727-1608555322.pdf> (дата звернення: 02.11.2024)
5. Бойко А. М. Особливості розвитку міжнародного ринку праці в сучасних економічних умовах. *Сучасні питання економіки і права*. 2011. № 2. С. 89-94.
6. Васильченко В. С. Державне регулювання зайнятості. Київ: Вид-во КНЕУ. 2014. 252 с.
7. Вірц К. А., Коваленко А. К., Сотник Г. І., Гессен А. Є. Вплив міжнародної міграції на вітчизняну економіку. *Молодий вчений*. 2016. № 12 (39). С. 686-689.
8. Литовченко І. Л. Трансформація ринку в сучасних умовах переходу до цифрової економіки. *Економіка України*. 2020, № 1(698). С. 36-47.

Буравська К.І.

ТІНІЗАЦІЯ ГЛОБАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ: ІНСТИТУЦІЙНІ ФОРМАТИ ТА МЕХАНІЗМИ КОНТРОЛЮ

Тінізація економіки є серйозною загрозою для світової економічної стабільності, адже вона підриває фінансові системи країн, знижує обсяги податкових надходжень, сприяє розвитку корупції та кримінальної діяльності. За даними Міжнародного валютного фонду (МВФ), середній рівень тіньової економіки в країнах ЄС складає 17,1% ВВП, а в країнах, що розвиваються, він сягає 30% і більше [1].

У світовому масштабі рівень тіньової економіки досягає приблизно 23% від глобального ВВП, що становить майже 12 трильйонів доларів США. Такі значні масштаби тінізації зумовлюють потребу у впровадженні ефективних механізмів контролю.

Основні фактори, що сприяють розвитку тіньової економіки, включають високий рівень податкового навантаження, недосконалість правового регулювання, корупцію та слабкі механізми міжнародного співробітництва у сфері податкового контролю. Сучасні технології, зокрема цифрові платформи

та криптовалюти, також створюють нові виклики, оскільки вони полегшують транснаціональне переміщення фінансів без належного контролю [2].

За даними Світового банку, обсяги незаконних фінансових потоків, пов'язаних із тіньовою економікою, можуть досягати 5 % світового ВВП [3].

Зокрема, збільшення обсягів міжнародних фінансових потоків створює сприятливі умови для ухилення від податків, що спонукає до створення нових регуляторних заходів на міжнародному рівні. Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та Група розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей (FATF) розробили глобальні стандарти для забезпечення прозорості фінансових операцій та боротьби з відмиванням грошей. Наприклад, Єдиний стандарт звітності (CRS), запроваджений ОЕСР, дозволяє здійснювати обмін фінансовою інформацією між країнами для боротьби з ухиленням від сплати податків [4].

Міжнародні інституції дедалі частіше використовують цифрові технології для боротьби з нелегальними фінансовими потоками. Зокрема, програми обміну податковою інформацією між країнами, започатковані ОЕСР, дозволяють знизити рівень ухилення від сплати податків і підвищити прозорість фінансових операцій [4].

Крім того, міжнародні ініціативи, такі як Єдиний стандарт звітності (CRS) та Директива ЄС про адміністративну співпрацю в податковій сфері, стали ключовими механізмами для контролю транснаціональних грошових потоків, що зменшують можливості для тіньової діяльності [5].

Для боротьби з тіньовою економікою міжнародні організації застосовують кілька ключових механізмів контролю:

Обмін податковою інформацією. ОЕСР та FATF стимулюють держави до приєднання до міжнародних угод про обмін податковою інформацією для виявлення незаконних фінансових потоків.

Стандарти фінансової прозорості. FATF впроваджує стандарти, які сприяють зниженню ризику відмивання грошей через фінансові установи та транскордонні операції.

Цифровий контроль. Розвиток цифрових технологій дозволяє міжнародним організаціям впроваджувати механізми моніторингу за транснаціональними фінансовими потоками. Наприклад, система CRS дозволяє автоматично обмінюватися податковою інформацією між державами.

Тіньова економіка залишається серйозною загрозою для глобальної економіки. Зважаючи на сучасні виклики, держави повинні посилювати міжнародну співпрацю та адаптувати цифрові технології для контролю за фінансовими потоками.

Впровадження стандартів прозорості та обміну інформацією допомагає знижувати обсяги тіньової економіки та підвищувати податкові надходження до державних бюджетів, що сприяє економічній стабільності.

Список літератури:

1. Medina, L., Schneider, F. (2018). Shadow Economies Around the World: New Estimates for 158 Countries. IMF Working Paper, No. 18-17.
2. World Bank (2021). The Role of Digital Technologies in Curbing Illicit Financial Flows. URL: <https://www.worldbank.org>.
3. FATF (2019). International Standards on Combating Money Laundering. URL: <https://www.fatf.org>.
4. OECD (2018). Tax Transparency and Exchange of Information Initiative. OECD Publishing. URL: <https://www.oecd.org>.
5. European Union (2020). Directive on Administrative Cooperation in the Field of Taxation. URL: <https://ec.europa.eu>.

Наукове видання

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ ВЕКТОР ЕКОНОМІЧНОГО ЗРОСТАННЯ УКРАЇНИ

Видано в авторській редакції

Верстка М. Криворученко

Підп. до друку 25.12.2024. Формат 60×84/8.

Друк. арк. 8,25. Зам. 24-5877

Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана
03680, м. Київ, проспект Берестейський, 54/1

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єктів видавничої справи (серія ДК, № 235 від 07.11.2000)

E-mail: litera@kneu.edu.ua